POLIROM

Hwang Sok-yong

Prinţesa Bari

BIBLIOTECA POLIROM

„Fără îndoială, cea mai puternică voce de prozator a momentului, din Asia de Est." (Kenzaburō Ōe)

Cuprins

HWANG SOK-YONG

PRINŢESA BARI

Traducere din limba coreeană şi note de Iolanda Prodan
Titlul original, *Barideki,* 2014

HWANG SOK-YONG s-a născut în 1943, în Manciuria aflată sub ocupaţie japoneză. Studiază filosofia şi, după o scurtă perioadă de detenţie din motive politice, munceşte într-o fabrică de ţigări, apoi pe şantier. Participă la Războiul din Vietnam, unde este responsabil de ştergerea dovezilor masacrării civililor. Această experienţă stă la baza nuvelei *Pagoda* (1970), care îl orientează către o carieră literară. Scrie alte proze scurte şi romane; din pricina unora va fi din nou închis. În 1993 este condamnat la 7 ani de închisoare în urma unei călătorii ilegale în Coreea de Nord, unde promovase schimburile între artiştii din cele două ţări. A obţinut mai multe premii pentru literatură în Coreea şi a fost nominalizat la Prix Fémina Étranger. Romanele şi prozele sale scurte au fost publicate în Coreea de Sud şi de Nord, Japonia, China, Germania, SUA şi Franţa.

Multe stele mici strălucesc pe bolta albastră
Şi multe dureri avem în viaţa noastră.

(Jindo Arirang, cântec popular)

1

Aveam doar doisprezece ani când familia noastră s-a destrămat.

În copilărie am locuit în Cheongjin{1}, într-o căsuţă ridicată pe vârful unui deal de unde se vedea marea. Când venea primăvara, printre ierburile uscate ce creşteau pe maidane, din loc în loc tufe de azalee se încăpăţânau să înflorească, arzând într-un roşu mai aprins la răsărit şi la apus de soare. Spre est întrezăream creasta înzăpezită a muntelui Kwanmo plutind deasupra unui văl de ceaţă. Din vârful dealului vedeam cargouri de fier mari şi greoaie ancorate la chei şi bărci mici de pescuit ce înaintau încetinit pe mare, lăsând în urma lor un ecou vag. Pescăruşii se înălţau către cer împrăştiind razele soarelui reflectate în valurile ce străluceau ca nişte solzi de peşte. Aşteptam ca tata să se întoarcă din biroul său din port ori ca mama să revină de la piaţă. Urcam în vârful dealului şi-mi aşteptam părinţii acolo pentru că-mi plăcea să admir marea.

Am avut o familie mare: bunica, tata, mama şi şase surori mai mari decât mine. Prin urmare, timp de aproape cincisprezece ani mama a fost cu burta mare. Năştea şi nu dura mult până ce rămânea iarăşi grea. Am venit pe lume la distanţă de un an-doi. Prima soră şi cea de-a doua n-au uitat atmosfera de spaimă din zilele când mamei îi venea sorocul.

Noroc că de fiecare dată când îi venea ceasul alături de mama era bunica, gata s-o facă pe moaşa. La naşterea primilor trei copii, tata a stat în faţa uşii de la odaie sau s-a agitat fără astâmpăr prin curte, fumând ţigară de la ţigară. Însă după cea de-a treia naştere, în ziua când mama era în chinurile facerii, tata nu se mai întorcea seara de la birou. Se oferea să facă tura de noapte, lucru pe care de obicei nu-l accepta în ruptul capului. Odată cu naşterea lui Sook'i, cea de-a cincea fată, taică-meu nu şi-a mai putut stăpâni furia pe care atâţia ani cu greu şi-o ţinuse în frâu. Dimineaţă, când s-a întors din schimbul de noapte, mama şi bunica încălziseră apă şi îmbăiau într-o albie de lemn copilul abia născut. De îndată ce a intrat în odaie, tata a înşfăcat-o pe Sook'i şi a cufundat-o în apă.

— La ce bun să tot naşti de-astea? a răcnit ca un turbat.

Îngrozită, bunica a scos-o repede din apă, dar biata copilă nu putea nici să plângă. Din cauza apei înghiţite se sufoca şi tuşea într-una.

Când s-a născut cea de-a şasea soră, Hyeon'i, tata a aruncat înverşunat mâncarea de dimineaţă pe fereastră. Sora cea mai mare tocmai se întorcea de la latrină şi s-a trezit cu bolul de *kimehi*{2} în plină figură.

Aşa stând lucrurile, oare cum o fi fost când m-am născut eu?

— Ne-am strâns toate în odaia copiilor, cea din spate, ţinându-ne

răsuflarea, mi-a povestit mai târziu Jin'i, prima dintre surori.

Imediat după ce se auzise un scâncet, Son'i, cea de-a doua soră, s-a dus să tragă cu urechea la ce se petrecea şi s-a întors plângând:

— Vai, vai! Ce ne facem?... Au zis că e tot fată!

— Să n-aud niciun chiţăit! Şi să nu vă treacă prin cap să ieşiţi din odaie când se întoarce tata! le-a avertizat pe toate sora cea mai mare.

Aşa cum eram, încă plină de sânge, bunica m-a înfăşat în nişte cârpe. Cu gândul aiurea, stătea în coridorul lipit cu lut dinspre bucătărie şi nu ştia ce să facă. Ieşea din discuţie să pregătească fiertură din alge{3}. Plângând pe înfundate, mama m-a luat în braţe şi a ieşit din casă. S-a dus într-o pădure din apropiere, într-o fundătură unde oamenii n-aveau ce căuta. M-a lăsat între nişte crengi uscate de pin, trăgându-mi peste faţă marginile scutecelor. Spera că o să mor sufocată sau îngheţată de vântul rece din zori.

Tata s-a întors şi fără vreun cuvânt a deschis uşa odăii. Acoperită cu ceaşaful până sub bărbie, mama n-a scos un sunet. În bucătărie, bunica tuşea sec. Tata a ieşit într-o clipită, buimăcit. După atmosfera din casă, pricepuse că în niciun caz nu i se născuse un băiat. Până când soarele s-a înălţat de două suliţe pe cer, mama şi bunica au stat aşa, fără vlagă, una în odaie, cealaltă în bucătărie.

— Da' prunca unde-i? a întrebat bunica intrând în odaie.

— De unde să ştiu eu? O fi ieşit şi ea până colea, singurică.

— Muiere! O să te trăsnească Cerul! Ce-ai făcut? Unde ai dat-o?

Bunica a răscolit şi în casă, şi pe-afară, dar nu m-a găsit, oricât de mult m-a căutat. Era îngrozită că Cerul ne va pedepsi. I se rupea sufletul de noră, fetele erau şi ele ca vai de capul lor... Aşa că s-a dus undeva în spatele casei, a scos o ulcică de apă rece, o pus-o pe *soban*{4} şi a început să se roage cu toată inima, frângându-şi mâinile:

— Zei ai Cerului şi ai Pământului! Scoateţi Răul din casa asta! Ajutaţi-mi să găsesc prunca sănătoasă! Îmbunaţi sufletul nurorii mele şi potoliţi mânia băiatului meu! Vegheaţi asupra noastră!

Şi, terminând rugăciunea, bunica a cotrobăit iarăşi şi prin casă, şi împrejur, dar în zadar. Şedea disperată pe *toenmaru*{5} când Albişoara a scos capul din cuşcă. Se zgâia la bunica şi a început să latre, chemând-o lângă ea. Uitându-se mai bine, bunica a zărit pelincile albicioase în care mă înfăşase. „Măi să fie!... Oare nu cumva?", s-a gândit ea şi a dat fuga la cuşcă. Cu ochii închişi, dormeam dusă între lăbuţele căţeluşei. Când mama a plecat cu gândul să mă lepede, Albişoara a urmărit-o de la distanţă, adulmecând. A dat târcoale locului, m-a înhăţat şi m-a adus acasă.

— Vai de mine! Cât de descurcăreaţă e Albişoara noastră! De bună seamă, Cerul ne-a trimis-o pe micuţa asta!

Iată de ce încă din copilărie am fost apropiată de bunica şi de Albişoara. Am numit-o aşa pentru că era din rasa *pungsan*{6}, cu blana

albă. Eu însă în primele o sută de zile{7} nu am avut nume. Şi asta pentru că nimănui nu-i trecuse prin cap să-mi dea vreunul. Mai târziu, după ce familia noastră s-a destrămat şi am trecut Dumanul{8}, bunica mi-a povestit de multe ori, în bordeiul în care locuiam, legenda prinţesei Bari pe care o auzise demult de la bunica ei. După ce termina de povestit, bunica îmi cânta aşa:

— *Deonjora Deonjidegi, Baryora Barideki{9}!* Aşa că o numim Bari.

În orice caz, eu nu am avut nume până într-o zi când, în timp ce stăteau la masă, bunica a adus vorba de asta. Mama şi noi, fetele, mâncam separat la o masă rotundă, în timp ce bunica şi tata împărţeau o masă pătrată.

— Auzi tu, mezina încă n-are nume. Ce faci? Te-ai hotărât?

Tata s-a uitat cu subînţeles la fetele ce stăteau ciorchine în jurul mesei rotunde şi a răspuns posac:

— Păi, ce să zic… În general se pune nume până la al şaselea copil, chiar şi când sunt gemeni, dar la ce e peste… Şi-apoi, eu nici nu ştiu atât de multe caractere chinezeşti…

— Ai facultate, zici că ştii chineza şi rusa, şi nu eşti în stare să pui un nume fetei?!

Că veni vorba despre gemeni. În epoca de glorie a republicii, când se năşteau gemeni, reporterii de televiziune şi de la ziare se duceau prin sate şi oraşe, iar uneori familiile apăreau la ştirile de seară, la televizor. Sistemul de protecţie socială mergea ca uns, te făceai mare la creşă, laptele praf era raţionalizat, din belşug, pe cartelă. Datorită generozităţii Marelui Conducător erai înconjurat de munţi de cadouri, de la haine până la jucării. Dacă aveai patru fete, puteai să le pui nume minunate cum ar fi Mae, Ran, Guk, Juk{10}. Şi dacă-ţi băteai capul puţin se puteau găsi şi pentru cea de-a cincea şi cea de-a şasea nume compuse din caractere frumoase. Se pare că tata se pregătise să aibă până la şase fete, astfel că pe surorile mele le chema Jin, Son, Mi, Jeong, Sook şi Hyeon{11}. În faţa mea, s-a tras linia. E prea mult, ajunge, s-o fi gândit tata când m-am născut şi eu tot fată. I se părea că numele celorlalte surori ale mele se schimbaseră în nişte caractere inutile, fără sens.

Tata a plecat la serviciu fără o vorbă în plus, iar mama şi bunica au continuat discuţia:

— Femeie, n-ar trebui să-i punem nume mezinei?

— Eu zic să-i spunem Mian sau Seopseop, că tot mă căiesc şi sunt mâhnită{12}.

— Am mai auzit eu de nume de-astea, dar… Ia stai! Ai vrut s-o laşi pe-asta mică în pădure, nu?

Iată cum bunica a hotărât să mă cheme Bari{13}. Abia mult mai târziu, cutreierând lumea în lung şi-n lat şi trecând prin tot felul de încercări, aveam să-mi dau seama de sensul numelui pus de ea.

Tata a fost crescut singur, de bunica. Bunicul s-a prăpădit în război, cu mult timp înainte de naşterea mea. Din spusele bunicii, bărbatul ei a fost un erou, iar povestea lui a fost difuzată până şi de radioul central. Ţinuse piept de unul singur atacului dat de tancurile „nasurilor mari”{14}, într-un oraş îndepărtat de pe coasta de sud. Bunica obişnuia să aducă vorba despre asta după masa de seară, în nopţile de vară când ne uitam la stele stând pe o rogojină în curtea din faţa casei. Legenda asta eroică despre bunicul îşi pierdea din culoare şi savoare pentru că tata, care-şi ascultase mama de-atâtea ori, îi curma brusc vorba:

— Trezeşte-te, mamă! Ce povesteşti tu e un film sovietic!

— Cum aşa?

— E-un film pe care l-am văzut împreună, în oraş. N-am fost noi cu grupul şi ne-au pus filmul ăsta în clădirea Comitetului Popular? Confunzi filmul cu povestea despre tata!

În mare, scenariul filmului sună cam aşa. Pe un răcan îl fură somnul în timp ce face de pază la temelia unei clădiri dărâmate din oraş. Pe la apus de soare, camarazii lui se retrag, lăsându-l în urmă pe soldatul care dormea buştean. Văzând că trupele au plecat, armata inamică înaintează spre oraş fără măsuri de precauţie. Speriat de zgomotul şenilelor, soldatul se trezeşte din somn. Pe şoseaua lungă întrezăreşte tancuri, camioane cu farurile aprinse şi siluete negre de soldaţi inamici. Îngrozit, soldatul ia mitraliera. Pentru moment, nu ştie ce să facă. Apoi ţinteşte şi trage fără încetare. Vacarmul se risipeşte şi liniştea pluteşte în aer. Preţ de o clipă, trupele inamice se opresc din marş. Apoi schimbă direcţia şi încep să se retragă, crezând că era vorba de un atac al soldaţilor ascunşi în întuneric. Numai atunci răcanul nostru iese pe brânci de sub moloz şi o ia la goană, prin beznă. Aleargă toată noaptea şi abia în zori îşi ajunge din urmă camarazii. Plutonierul, căpitanul şi însuşi generalul îl cheamă şi-l laudă, iar mai târziu este chiar decorat. Devenise eroul care „singur s-a pus stavilă în calea trupelor duşmane”. Şi i s-a dat voie să plece şi într-o permisie specială.

În orice caz, din spusele tatei se pare că, într-adevăr, bunicul a murit în luptă, pe frontul de răsărit. Bunica a fost chemată la Comitetul Popular şi, împreună cu notificarea privind moartea bunicului, a primit nişte bunuri drept consolare. În ziua aceea, când tata s-a dus la şcoală, învăţătorul l-a scos în faţă, la catedră, şi le-a cerut elevilor să ţină un moment de reculegere pentru erou. Ştiind cu precizie ziua în care-i murise bărbatul, bunica îi făcuse deja pomenirea. Ca întotdeauna, aflase din vis despre ceea ce avea să se întâmple.

Într-o noapte, auzind un tuşit ce îi suna cunoscut, bunica a deschis uşa. În curtea scăldată de raze albe de lună, bunicul stătea drepţi, în haine militare zdrenţuite. Întrebat de unde venea, a răspuns:

— Am trecut de Mukho, Gangneung şi Sokcho{15}. Am trecut peste douăzeci de munţi.

— Lasă jos pe podea ce ai şi intră repede în casă, să-ţi pregătesc ceva de îmbucat, a spus bunica văzând că bunicul ducea pe umăr o bocceluţă.

— Trebuie să plec iarăşi la drum lung, a spus bunicul nemişcat, fără să se descalţe.

Şi, în timp ce ea a întins mâna ca să-i dea jos bocceaua, bunicul s-a făcut nevăzut, iar curtea a rămas pustie.

Trezindu-se brusc din somn şi tot bâjbâind pe lângă pernă, bunicii i s-a părut că dă peste ceva foşnitor. A aprins lampa şi s-a uitat cu băgare de seamă: uşile dulăpiorului erau larg deschise şi nişte haine zăceau împrăştiate pe podea. Erau nişte pantaloni şi o cămaşă făcute din petice, alături de o vestă căptuşită cu blană de iepure sălbatic, haine pe care bărbatul ei le dezbrăcase şi le lăsase atunci când plecase la război. În seara acelei zile, bunica s-a dus în mare grabă şi a cumpărat o sticlă de tărie, peşte uscat şi nişte fructe şi a făcut o pomenire simplă pentru cel dus din această lume, după care a pus hainele acelea pe foc.

Deseori bunica vedea năluci, le auzea cum se luau peste picior şi cum pălăvrăgeau. Încă de când era tata copil, bunica se ducea în spatele casei şi se ruga la spirite având alături apă proaspăt scoasă din fântână, în zori de zi{16}. După ce astfel de practici au fost interzise, bunica nu mai ieşea afară din casă, ci se ducea în coridorul lutuit din bucătărie, lângă foc, rugându-se din toate puterile ei, cu palmele împreunate, şezând chircită pe podea. Tata şi mama s-au luat la harţă atunci când au încercat, pentru prima dată, s-o împiedice pe bunica să mai facă astfel de lucruri.

— Auzi, n-ar trebui s-o astâmperi pe mama? Are tot felul de superstiţii.

— Tocmai tu îmi spui s-o astâmpăr? Crezi că m-ascultă? Spune numai grozăvenii, că vede năluci, mi-e şi frică. Nici nu-ndrăznesc să aduc vorba de asta. Las' că ştiu eu că la voi e ceva din neam!

— Te-ai ţăcănit? Ce să fie din neam?

— Păi tu mi-ai spus că şi bunica maică-tii a fost *mudang*{17} la Hamheung!

— Ascultă încoace la mine! Dăm de naiba dacă scapi aşa neghiobii pe unde te duci!

— Ia mai slăbeşte-mă! Toţi din sat ştiu că şi înainte de eliberare{18} stră-străbunica şi străbunica maică-tii au fost mari şamani{19}!

— Tacă-ţi fleanca, putoare! Noi ne tragem din ţărani săraci! Suntem elemente de bază ale societăţii, ale republicii!

Din câte mi-a spus bunica, tata a fost un elev strălucit încă din primele clase[20]. Imediat după război, cât trupele Armatei Voluntare a Poporului Chinez au rămas staţionate în sat, tata a învăţat repede limba chineză. Când sătenii aveau de rezolvat plângeri la garnizoana chineză, pe el îl luau să-i însoţească. A luat premiul întâi şi în gimnaziu, şi la liceu; şi a primit scrisoare de recomandare pentru admiterea la Universitatea din Phenian[21].

Mama şi tata s-au căsătorit pentru că bunica s-a ţinut de capul lor. S-au întâlnit în vara când tata era student în anul întâi. Terminându-şi norma de muncă patriotică, tata s-a întors pentru o săptămână în satul natal.

— Mamă, dă-mi te rog nişte apă rece într-o ulcică.

Din bucătărie a ieşit o fată scundă, cu părul drept şi scurt până la urechi, ţinând cu amândouă mâinile o ulcică.

— Cine sunteţi, tovarăşa? a îngăimat tata.

Pe când se tot holba aiurit, a auzit-o pe bunica răspunzând:

— Ei, cin' să fie?! Nevastă-ta!

Cumplit de speriat, tata a rupt-o la fugă până la gară, de unde a luat primul tren spre Phenian şi dus a fost. După vreo lună l-au chemat la secretariatul facultăţii. Cu un aer sever, profesorul însărcinat cu supravegherea strictă a studenţilor i-a ordonat să se aşeze, cu un gest din bărbie.

— Tovarăşe, nu te ştiam capabil de aşa ceva! Eşti încă student şi am aflat că deja te-ai însurat! Dar pot să înţeleg cum vine treaba: mama dumitale mi-a spus că e singură, că vrea şi ea nepoţi. Dar să-mi spună că vrei să te descotoroseşti de nevastă?! Ia s-auzim ce ai de zis!

Stupefiat, tata a început să îndruge:

— Dar nu, nu-i aşa, staţi. Când m-am dus acasă, mama mi-a spus din senin „Asta-i nevastă-ta". Aşa că m-am întors repede la şcoală. Ştiţi, eu…

În acel moment cineva a deschis uşor uşa.

— Ia te uită cine-i aici! Hai, intră degrab'! a spus bunica iţindu-şi capul prin uşa întredeschisă.

În spatele bunicii stătea fata cu părul scurt. A intrat şi l-a salutat pe profesor, înclinându-se adânc. Taică-meu se înroşise ca racul şi amuţise.

— Nu-i nevoie de prea multe vorbe, am înţeles. Ai învoire de la mine, aşa că ia-ţi mama şi du-te direct acasă. Ar trebui să petreci noaptea nunţii acasă, dacă tot te-ai însurat, a conchis profesorul.

— Dar nu… Cum să zic… Eu vreau mai întâi să-mi termin facultatea.

— Păi şi-atunci de ce te-ai însurat? Hai, grăbeşte-te! Şi dacă te mai

pui contră, voi da în vileag totul camarazilor tăi. Dacă ridic problema în şedinţa Organizaţiei Tineretului Popular, vei fi exmatriculat ca element decadent, fără suflet.

Şi astfel tata a fost târât înapoi spre casă. De cum s-au urcat în tren, bunica a început să-l ameninţe:

— Acu' nu mai poţi să joci după cum ţi se năzare. Dacă nu m-asculţi şi-o ţii pe-a ta ca un catâr, ştiu eu ce-i de făcut, ne-am înţeles? Femeia asta ţi-e ursită de Sus, din Cer, las' că ştiu eu!

Habar n-am de unde, dar bunica avea la ea o faşă lungă folosită de mame să-şi poarte copiii în spate. Şi, cum şedea aşa pe bancheta din tren, a înnodat un capăt de piciorul stâng al lui taică-meu, apoi celălalt capăt de glezna mamei.

— Ia dă-te mai aproape. Aşa. Ridică un pic piciorul!

— Leagă-l strâns, a spus mama descălţându-se de gumari şi săltându-şi şosetele largi.

Tata se holba la ce făceau cele două femei. Privirea i s-a intersectat cu cea a fetei care, imediat, a scos limba la el. Povestea asta ieşea la iveală de fiecare dată când mama şi tata se certau:

— În ziua aia mai bine-ţi rupeam un picior! Ar fi trebuit să fi fugit mâncând pământul şi să fi început o viaţă mai bună! îi spunea tata furios.

Bunica a răsuflat uşurată abia după ce şi-a înfăşurat de mai multe ori la încheietura mâinii capetele de faşă cu care îi legase pe cei doi.

Mai târziu, am întrebat-o pe bunica de ce a ţinut neapărat s-o aibă pe mama de noră.

— A fost un vis, mi-a spus bătrâna, povestindu-mi ori de câte ori o întrebam cum s-a dus ea tocmai până la casa părinţilor mamei ca să găsească aleasa.

Se făcea că o zână din Cer a căzut pe acoperişul casei noastre şi de acolo a alunecat în curte. Da, da, aşa a fost… Şi ea a întrebat: „E cineva acasă? Oameni buni, e cineva acasă?". Şi eu i-am zis: „De eşti nălucă, piei! De eşti om bun, vino aproape!". Şi ea mi-a spus: „Sunt zână din Palatul Cerului şi îngrijesc grădina Împăratului de Jad{22}. În timp ce udam florile, mi-au scăpat câteva din mână, iar el a încuviinţat să vin aici". Mă uit eu cu băgare de seamă prin grădină şi văd şapte flori căzute pe pământ. Zâna le-a ridicat fir cu fir şi şi-a întins mâna să mi le dea. Dar când am întins eu mâna să le iau, zâna a deschis poarta şi am văzut-o cum pluteşte uşor. Am mers după ea pân-am ajuns la o casă cu gard împletit din sorg şi dintr-odată m-am trezit din vis. Aşa de tare ce m-a izbit visul, că am ieşit pe poartă şi-am luat-o pe drumul spre satul vecin. Şi, ca în vis, am ajuns la o casă cu îngrăditură din sorg. Tii, năzdrăvănie! Am intrat şi-acolo era o fată care cânta. Şi-n timp ce cânta lustruia nişte chiupuri de doenjang şi

gangjang{23}. Ce mai! Sclipeau de curate ce erau! M-am uitat la ea, de la spate. Prin haine i se vedeau bucile zdravene. Nu sunt eu bărbat, dar până şi mie, femeie, mi-a părut o frumuseţe de fată ca un bujor! Aşa că i-am spus să vină la noi acasă şi să trăim împreună. Şi m-am dus la părinţii ei şi le-am povestit de băiatul meu.

Ce-i drept, toată lumea ştia de darul clarviziunii pe care-l avea bunica. Doar tata nu-l accepta. Cu toate astea, la sfârşit şi la început de an ori când avea vreun vis ciudat se ducea la bunica dimineaţa, pe furiş, şi o întreba dacă visul era de rău sau de bine.

— Se făcea că un somn, gros cât braţul meu, ieşea târându-se dintr-un urcior crăpat în două, mormăia tata ca pentru sine.

— Dacă-l prindeai, făceam o supă iute de ne lingeam pe buze toţi, îi răspundea bunica atunci, căutându-şi de treabă.

Nici prin cap nu-i trecea să-i tălmăcească visul.

Spre deosebire de alte femei din sat, mama nu avea serviciu. Şi asta pentru că după ce năştea, iarăşi rămânea grea cu una dintre noi în timp ce se chinuia să-şi adune puterile după naştere şi să aibă grijă de copii. După naşterea surorii mele Mi'i, cea de-a treia, părinţii au fost mai cu băgare de seamă, aşa că au trecut trei ani până a venit pe lume cea de-a patra soră, Jeong'i. Aşa a putut şi mama să iasă afară din casă. Era în perioada reconstrucţiei de după război şi a lucrat la o cantină din cele de pe lângă cooperativele agricole din toată ţara. Dădea o mână de ajutor, făcea şi *banchan*{24}. Apoi a fost detaşată la un centru de odihnă şi recreere, unde a învăţat să tundă. Şase luni mai târziu, lucra la frizeria de la baia populară a oraşului. La niciun an de când îşi începuse ucenicia, mama n-a avut încotro şi a lăsat baltă serviciul, la rugăminţile nepotolite ale tatălui de a avea un băiat şi ale bunicii de a avea un nepot. Şi renunţase la ideea de a-şi schimba viaţa după ce tata a cufundat-o pe soră-mea Sook'i, cea de-a cincea, în căditţa de lemn. Ceilalţi ştiau că Sook'i e infirmă pentru că suferise de pojar. Dar, de fapt, mama şi bunica îl ţineau de rău pe tata pentru ce-i făcuse; de-aia ajunsese aşa, spuneau ele. Împlinise deja trei ani şi nu doar că nu vorbea, dar era şi surdă. Şi tot bunica mi-a povestit despre cum am fost abandonată imediat după naştere.

Să fi avut vreo cinci ani – era pe vremea când mă duceam la grădiniţa din sat; cred că era la început de primăvară, pentru că pe vârful dealului azaleele roşii erau înflorite şi surorile mele culegeau flori de traista-ciobanului, umplând cu vârf coşurile – când, stând eu şi încălzindu-mă la soare pe *toenmaru* din faţa odăii celei mari, Albişoara a tăiat-o prin mijlocul curţii şi a-nceput să mârâie la poartă. Cu urechile zbârlite înapoi şi arătându-şi colţii, căţeaua continua să latre cu îndârjire. A venit careva, m-am gândit şi, apropiindu-mă, am văzut

o fată puţin mai mare ca mine în faţa porţii. Era îmbrăcată cu *jeogori* şi *chima*{25} scurtuţă, din bumbac alb.

— Hyeon'i nu-i acasă, i-am spus crezând că era o prietenă a sorămii.

Fata stătea tăcând în faţa mea şi nu-şi lua ochii de la mine. În spatele meu, Albişoara lătra şi mai furioasă, dar fetei nu-i era deloc frică.

— Hmm. Deci nu-i asta casa, a spus ea.

Şi, cum şi-a terminat vorba, a rupt-o la fugă. Ca să spun drept, nu eram sigură dacă fugise sau dispăruse pur şi simplu din faţa mea. Curioasă, am ieşit pe poartă şi m-am uitat după ea. Era deja departe, trecea prin faţa altor case de-o parte şi de alta a drumului, care semănau leit cu a noastră. Şi, cum mergea aşa cu părul legănându-i-se strâns într-o codiţă în vârful capului, s-a oprit în faţa casei cu caişi, s-a întors şi s-a uitat iarăşi la mine, apoi a intrat în curte. Îmi aduc aminte şi acum codiţa ei scurtă, legată cu o panglică roşie cu capete lungi, care i se unduiau pe spate.

În ziua aceea, la masa de seară mama a spus:

— Nepoata preşedintelui Comitetului Popular a murit, ar trebui să contribuim şi noi{26}...

— Cum adică a murit? Ce-a avut? a întrebat tata.

— I se trage din viaţa dinainte. Toţi ne naştem c-o soartă, a vorbit bunica înainte ca mama să apuce să continue.

— N-o fi de la tifos?

Eu trăgeam de fusta bunicii:

— Bunico, bunico.

— Gata, acum mâncăm, mi-a zis ea.

— Adineaori... Azi-dimineaţă a venit la noi la poartă o fată, da' a venit şi a plecat. Şi pe urmă dintr-odată a intrat în casa cu caişi.

Ceilalţi nu mi-au dat deloc atenţie, dar, după ce ne-am ridicat de la masă, bunica m-a luat deoparte, m-a dus în tindă şi m-a întrebat încetişor:

— Pe cine zici c-ai văzut?

— A venit o fată îmbrăcată în alb... Albişoara s-a dat la ea tare de tot, gata-gata s-o muşte. S-a uitat la mine, a zis „Nu-i asta casa" şi a plecat. Am ieşit după ea, să văd unde intră. S-a dus la casa cu caişi.

— Şi s-a uitat în ochii tăi?

— Îhî... S-a uitat înainte să intre în casă.

Bunica a încuviinţat din cap, semn că înţelesese despre ce e vorba.

— Nu-ţi fie frică, o să fie bine... Sigur tu moşteneşti pe cineva... Fă ce-ţi zic eu, da? Scuipă de trei ori jos şi bate de trei ori din piciorul stâng, mi-a spus bunica mângâindu-mă pe păr

Din seara aceea am zăcut. Noaptea, am făcut febră şi-am început să delirez. Tata m-a cărat în spate şi m-a dus la spitalul din port. În

fiecare cameră a spitalului, copiii şi bătrânii aduşi de prin împrejurimi stăteau întinşi, aliniaţi. Nu-mi aduc aminte câte zile am petrecut acolo. Singurul lucru pe care mi-l amintesc e figura acelei fete în alb care se tot prelingea pe lângă gratiile ferestrei de la capul patului. Nu-mi era deloc frică şi mă tot uitam cum se prelingea nemernica pe lângă fereastră. După ce m-au adus acasă, n-am mai stat în odaia fetelor, cea din spate. Dormeam cu bunica. În afară de ea, nimeni din casă nu se apropia de mine. Febra scădea peste zi, dar noaptea parcă luam foc. Încet-încet mi-au trecut şi bubiţele cât bobul de mei, care-mi apăruseră pe tot corpul.

— Da' pe aia... o mai vezi? aducea vorba bunica din când în când.

— Nu, am văzut-o doar la spital. Bunico, cine era?

— Hm. Năluca tifosului. Lasă că o să fii bine. Cerul are grijă de tine.

Nu ştiu câte zile sau luni au trecut. Dormeam zi şi noapte, mă trezeam şi adormeam la loc. Eram parcă pe altă lume, fără vlagă. Dar şi acum ţin minte clar visul pe care l-am avut atunci.

Se făcea că intrasem într-un loc ce semăna cu un templu vechi. Zidul de piatră era prăbuşit, iar ţiglele căzute de pe acoperişul pe jumătate surpat erau împrăştiate printre tufele de pelin şi buruienile din curte. Stăteam în faţa pilonilor înclinaţi şi mă uitam înăuntru, dar nu aveam de gând să intru în bezna aia. Din *beopdang*{27} ieşea plutind, ca în dans, o panglică de un roşu-aprins. Fără să stau prea mult pe gânduri, am rupt-o la fugă. Ţopăind, dar ţinându-se dreaptă în aer, panglica roşie a luat-o pe urmele mele. S-a ţinut după mine până când am intrat în sat. Gonisem prin păduri, trecusem prin pâraie şi lanuri de orez. În capul drumului stătea bunica, îmbrăcată pentru prima dată în viaţa ei într-un costum tradiţional alb şi cu părul strâns într-un coc lăsat pe ceafă.

— Piei, nemernico! a răcnit bunica din toate puterile spre panglica roşie, aşezându-se în faţa mea ca să mă apere.

Şi atunci, foşnind, panglica roşie a căzut la pământ şi s-a făcut nevăzută.

Tremurând toată, am deschis ochii. Eram lac de sudoare şi pe faţă, şi pe corp, de parcă stătusem în ploaie.

— Mai rabdă niţel... O să te faci bine, a zis bunica ştergându-mă când şi când pe frunte şi pe gât cu un prosopel din bumbac.

Febra urca şi iar scădea. Chiar când stăteam cu ochii deschişi, mi se părea că trupul mi se lungeşte. Picioarele şi braţele acopereau, parcă, podeaua şi pereţii. Sau, din contră, mă micşoram, mă făceam cât nişte bobiţe de muci, tari şi mai mici decât un bob de fasole, dar care, între timp, se înmuiaseră şi curgeau din nas. Simţeam cum podeaua de sub mine se afundă tot mai adânc. Pe pereţii camerei apăreau feţe care

râdeau cu gura până la urechi şi făceau o hărmălaie cumplită când începeau să turuie.

Deşi învinsesem tifosul, timp de câţiva ani, până să mă duc la şcoală, mă clătinam, fără să mă pot ţine pe picioare cum trebuie. Şi, odată vindecată, am început să aud voci pe care nu le mai auzisem şi să văd lucruri pe care nu le mai văzusem niciodată. Cam de pe atunci am început să mă înţeleg cu sora mea cea mută, Sook'i. Deşi între Jeong'i, cea de-a patra soră, şi Sook'i, cea de-a cincea soră, era o diferenţă de numai un an, relaţia dintre ele nu era una bună. Sook'i fiind mută, cele două se înghionteau tot timpul. Nici eu nu vorbeam cu Hyeon'i, cea de-a şasea soră, şi era limpede că nici ea nu mă suferea pe mine. Jin'i, Son'i şi Mi'i erau mai mari decât noi două şi, deci, mai înalte. Între Mi'i, cea de-a treia, şi Jeong'i, cea de-a patra soră, erau trei ani diferenţă. În orice caz, dacă eu şi Hyeon'i eram tratate în casă ca nişte copii, nu era clar ce loc ocupau Jeong'i şi Sook'i. Când se ivea ceva de făcut pentru casă, întotdeauna treburile astea picau pe Jeong'i şi Sook'i. Însă, dintre ele, doar pe Jeong'i te puteai baza: Sook'i era mută, n-aveai cum să-i încredinţezi orice misiune. Dacă trebuia să meargă cineva la băcănia cu zarzavaturi de la poalele dealului şi să cumpere tofu şi o legătură de praz, Jeong'i ieşea zbierând cât o ţinea gura şi săgetând-o cu nişte ochi plini de mânie pe Sook'i:

— Din cauza ta mă potcovesc numai pe mine cu treburile astea!

Pentru că Sook'i nu se putea exprima, se aprindea repede. Era blândă ca un mieluşel şi te înţelegeai bine cu ea, dar când o apuca furia nu conta dacă în faţa ei erau surorile mai mari sau cele mai mici. Într-un moment se repezea la ele, le trăgea de păr sau le căra picioare în burtă. Cu toate astea, părinţii încercau să nu se poarte diferit cu Jeong'i şi Sook'i. Le cumpărau haine la fel, cu acelaşi model. Ba chiar şi creioane colorate le-au luat câte trei, identice. Într-o dimineaţă, când toate surorile se pregăteau să plece la şcoală – ducându-se pe rând la latrină, spălându-se, pieptănându-se –, Sook'i a început dintr-odată să ţipe ca din gură de şarpe. De la atâta urlat faţa i se înroşise, dar, pentru că nu putea vorbi, nimeni nu ştia ce are şi ce voia. Tot agita în mână o pereche de tenişi pe jumătate arşi. Fuseseră spălaţi de cu seară şi puşi la uscat pe soba caldă, dar căzuseră pe plită. Bineînţeles că Sook'i şi Jeong'i aveau acelaşi fel de tenişi albaştri. Şireata de Jeong'i luase de pe sobă perechea cea bună şi îi lăsase pe cei scorojiţi. Văzând una ca asta, Sook'i i-a azvârlit cât colo şi, repezindu-se la Jeong'i, a apucat-o de mijloc şi a trântit-o cu putere pe podea. În timp ce Jeong'i se zbătea să iasă din strânsoare, Sook'i a descălţat-o de tenişi. Doar erau ai ei, nu? Jeong'i nu s-a lăsat nici ea mai prejos şi a muşcat-o pe Sook'i de braţ, şi să te ţii! S-a cutremurat tot satul de ţipetele şi văicărelile lor!

Aflat pe punctul de a pleca la birou, lui tata i s-a urcat sângele la cap de turbat ce era:

— Putorilor! Nu-i strop de linişte în casa asta din cauza voastră! zbiera el plesnindu-le peste coapse pe cele două întinse pe podea.

Priveam îndurerate cum încă de dimineaţă tata le bătea pe cele două nebune. Şi în acel moment am auzit, dintr-odată, vocea surorii mele mute. Fără să-mi pese de cei din jur, am repetat cu glas scăzut tot ce-auzeam:

— Ăia sunt tenişii lui Jeong'i, i-a lăsat chiar pe plită. Eu i-am pus pe-ai mei lângă uşa din spate. Iar pisica vecinilor s-a furişat şi ne-a înhăţat peştele. Am văzut-o eu ieri seară fugind!

Brusc, tata n-a mai dat în fete.

— Unde-o fi peştele? Că doar l-am pus aici ca să fac supă, s-a mirat bunica în timp ce căuta pe policioara de lângă plită.

— N-ai auzit? Pisica e de vină, i-a răspuns mama răsuflând uşurată şi înşfăcând repede nuiaua din mâna lui tata.

— Cu atâtea ţăcănite în casa asta, nu-i de trăit aici, a mormăit el pregătindu-şi nişte hârtii pe care le-a pus în geantă.

Şi, în sfârşit, a plecat la serviciu.

Bunica încerca să le liniştească pe Jeong'i şi Sook'i:

— O să-i spun eu lui tata să vă cumpere nişte pantofi noi de la magazinul fabricii… Hai, fetelor, fuga la şcoală!

După ce surorile au plecat, numai eu mai rămăsesem acasă.

— Hm! De unde a ştiut asta mică ce e în capul mutei?

— Eu ţi-am zis că Bari a noastră mă moşteneşte, i-a răspuns bunica.

Maică-mea a înlemnit.

— Mamă! În ruptul capului să nu zici aşa ceva de faţă cu taică-său!

2

Din câte-mi amintesc, asta s-a întâmplat în anul în care-am intrat la şcoală. Bunica spunea că Albişoara trecuse de şaizeci de ani, în vârsta oamenilor, dar uite că stătea să fete. Probabil i se trăgea de la vreo potaie din sat. „Ptiu! Ce ruşine!”, întorceau ochii cei bătrâni. Dar Albişoara se fâţâia cu mândrie prin curte, legănându-şi agale burta şi ţâţele lungi până la pământ. Şi a fătat într-o zi de iarnă, pe la miezul nopţii. Noi, fetele, stăteam sub pătură una lângă alta, ascultând ce şuşoteau afară mama şi bunica.

— Ia zi, câţi?

— Unu, doi, trei, patru. Nu se poate! Şapte, cu toţii!

— Tii, multe grozăvii se mai întâmplă pe lume! Da’, vorba aia, până şi uscătura face flori... aşa şi băbuţa asta care-a fătat şapte pui!

Dimineaţa, ne-am trezit toate înainte ca mama să vină şi să ne dezvelească, plesnindu-ne uşurel peste fund şi strigând „Gata, scularea! Pregătiţi-vă de şcoală!”. Unele deja îmbrăcate, altele în cămaşă de noapte, am alergat de zor în curte, îngrămădindu-ne ca peştele la momeală în faţa cuştii mici, îmbrâncindu-ne şi fiecare încercând să zărească ceva din spatele alteia. Albişoara cea blândă din fire îşi tot scotea capul din cuşcă şi îl băga iar înăuntru, mârâind la noi şi arătându-şi colţii.

— O să vă muşte! I-e frică să nu le faceţi ceva rău puilor, de-asta mârâie, ne-a avertizat mama.

Abia după ce surorile mele s-au tras un pas înapoi, speriate, s-a făcut loc şi pentru mine.

„Eu sunt, Bari, cea de-a şaptea. Nu-ţi fie frică... Vreau doar să-i văd pe micuţi”, vorbeam în sinea mea uitându-mă la cuşcă, şezând pe vine.

Atunci, Albişoara s-a ridicat cu greutate şi a ieşit din cuşcă. Pe o bucată de rogojină stăteau claie peste grămadă şi cu ochii închişi nişte căţeluşi cât pumnul meu. Am băgat mâna în cuşcă şi am scos încetişor un puiuţ, pe care l-am strâns la piept. Îi simţeam sub degete bătaia caldă şi plăpândă a inimii lui mici.

„Tu eşti al şaptelea, la fel ca mine”, i-am spus în gând.

Atât de captivată eram de mica fiinţă, încât credeam că surorile mele plecaseră. Dar când m-am întors am văzut că mama, bunica şi surorile stăteau roată holbându-se la mine şi la căţeluş, fără o vorbă.

— Sper că nu sunt şi astea toate căţele! a ţipat tata din tindă privind în gol.

— N-ai altceva mai bun de zis de dimineaţă?! s-a oţărât bunica la el, ameninţând cu mătura.

Ca la un semn, surorile s-au adunat iarăşi în faţa cuştii păzite cu

străşnicie de Albişoara, care continua să mârâie.

— Căţea nenorocită! De ce faci deosebire între noi? s-a apropiat de cuşcă Jeong'i, prefăcându-se că o loveşte pe Albişoara.

Căţeaua s-a îndârjit şi-a început să latre cu răutate.

„O să am eu grijă să nu păţeşti nimic", i-am spus căţeluşului strâns la piept în gândul meu, punându-l cu grijă la locul lui.

Albişoara a intrat în cuşcă împingându-şi puii de la spate, s-a încovrigat în jurul lor şi s-a culcat pe burtă.

— Ce copilă stranie… Vorbeşte cu câinii? bolborosea Jin'i în spatele meu.

Celelalte surori au tăcut, dar cred că gândeau acelaşi lucru. Nici mama, nici tata n-au comentat, ştiau că bunica îmi lua mereu apărarea, aruncându-le priviri înveninate dacă mă luau la rost.

Nu am uitat ziua aceea specială în care l-am întâlnit pe Chilseong'i, cel de-al şaptelea pui al Albişoarei. În plus, în seara zilei următoare a apărut şi unchiul nostru, fratele mamei.

Mă jucam cu Hyeon'i cu nişte pietricele când poarta de scândură s-a deschis uşor şi cineva şi-a vârât capul prin deschizătură, cercetând curtea. În faţa noastră stătea un ins slab, deşirat şi ras pe cap. Speriate, am aruncat pietricelele cât colo şi-am alergat spre tindă. Mai târziu, când a crescut, Hyeon'i a negat cu înverşunare că fusese aşa, însă am văzut-o cum s-a scăpat pe ea de frică.

— Copii, unde-i mama voastră?

— Da' cine eşti dumneata? am întrebat eu curajoasă, apropiindu-mă de el.

— Sunt unchiul vostru, dacă nu cumva am greşit casa, a răspuns bărbatul intrat pe jumătate prin deschizătura porţii şi uitându-se curios prin curte.

Ca la un semn, mama a ieşit din bucătărie unde pregătea masa de seară şi-a alergat spre el cu braţele deschise:

— Vai, cine a venit! Da' ce-i cu tine aici? S-a întâmplat ceva? Eşti în permisie?

Abia atunci bărbatul a păşit hotărât în curte, a cuprins mâinile pe care mama i le întinsese şi le-a scuturat îndelung.

— Surioară, m-au lăsat la vatră. Dar cumnăţelul unde e?

— Apare şi el din clipă-n clipă. Hai, intră!

Bărbatul purta o uniformă veche, decolorată, iar în spate căra o raniţă de cârpă şi un acordeon. Înainte de a urca în tindă, după mama, s-a oprit o clipă şi ne-a ciufulit părul, în chip de mângâiere, dar noi eram încă speriate. Nu ştiu ce-o fi gândit unchiul cu gestul ăsta, dar mie nu mi-a plăcut deloc. Mai târziu a scos din raniţă şi nişte cadouri frumoase pentru noi. Dar înainte de asta, a băgat o mână în buzunar şi a început să se hlizească:

— Ia uite ce-am prins pe drum! E pentru voi!

Şi, de îndată ce a deschis pumnul, în faţa noastră a început să ţopăie ceva negricios ca un cărbune. Eu m-am dat în spate câţiva paşi, Hyeon'i a căzut în fund.

— Văleu!

Pe pământ orăcăia ditamai broscoiul, mare cât pumnul bărbatului, cu ochii bulbucaţi şi gâtul umflat. Am luat-o repede pe soră-mea de subsuoară, ca s-o ridic, dar deja îşi dăduse ochii peste cap. Mama a venit într-o fugă şi-a ridicat-o.

— Nici n-ai intrat bine în casă şi-ai început să faci prostii! Când o să-ţi vină oare mintea la cap?

Unchiul continua să se hlizească, ciufulindu-ne încă o dată părul. Apoi, în semn de împăcare şi ca să-l iertăm, ne-a dat din raniţă nişte biscuiţi tari aduşi din armată şi acadele. Dar chiar şi atunci Hyeon'i s-a ţinut departe de el şi n-a vrut în ruptul capului să se atingă de dulciuri. Iar când unchiul a început să cânte de mama focului la acordeon, Hyeon'i stătea şi se uita la el de dincolo de pragul uşii.

Câteva luni, unchiul a locuit la noi până şi-a găsit serviciu. Am ajuns să mă înţeleg destul de bine cu el. Cânta bine de tot la acordeon. Se pare că încă din liceu cântase într-o orchestră mică, iar când s-a dus în armată, în loc să ia parte la manevre, era chemat la fiecare garnizoană să-i mai înveselească pe camarazi. Copiii din sat roiau în jurul lui de fiecare dată când cânta la acordeon sprijinit de zidul casei şi bătând ritmul cu un picior puţin scos în faţă. Cu ochii închişi şi legănându-şi umerii, se lăsa cu totul în voia melodiei. Văzându-l aşa, tata îi spunea mamei cu reproş:

— Ce aiurit! Cum să conving pe careva să dea ceva de lucru unui pierde-vară ca ăsta?

— Mulţi spun că e om blând, de caracter şi că l-ar vrea pe lângă ei, a răspuns mama.

Cu ajutorul lui tata şi la recomandarea câtorva membri din Comitetul Popular, unchiul a reuşit până la urmă să se angajeze la o întreprindere de import-export.

La un an după ce am intrat eu la şcoală, traiul de zi cu zi a început să devină din ce în ce mai greu. Întregul oraş o ducea rău, nu doar familia noastră. Umbla zvonul că şi în capitală, în Phenian, era mult mai rău decât înainte. În zilele de sărbătoare şi de ziua naţională, nu mai primeam biscuiţii şi bomboanele care ne erau date pe cartelă. Aveam doar orez amestecat cu grăunţe de porumb. Cu timpul, orezul s-a împuţinat, aşa că lunile în care primeam numai porumb erau din ce în ce mai multe.

A! Ar trebui să povestesc despre ce-au mai făcut Albişoara şi căţeluşii ei şi mai ales despre Chilseong'i! Deşi ne-am împotrivit, mama a îngrămădit căţeii într-un coş şi voia să îi ducă la târg. Nu suporta să-i vadă fâţâindu-se prin curte. Tocmai mă întorceam de la

şcoală, când mama ieşea pe poartă. M-am repezit să-i smulg coşul din mână şi-am început să plâng clătinând din cap:

— Nu! Nu face asta! Nu!

— Muncim din greu pentru un blid de mâncare, şi tu vrei să creştem şapte căţei?

— Bunico, fă ceva! Opreşte-o, te rog! N-o lăsa!

Bunica a ieşi val-vârtej din casă şi a încercat să mă liniştească:

— Uite cum facem. Oprim unu' şi-i dăm pe ceilalţi, da?

Ştiam care-i Chilseong'i, aşa că l-am ales imediat dintre căţei. Mama avea de gând mi-l ia şi pe el, dar bunica m-a apărat întorcându-mă cu faţa spre ea, în timp ce ţineam căţeluşul în braţe. Albişoara a rămas liniştită în cuşcă, întinsă pe burtă, chiar şi după ce mama i-a luat puii. Ştia şi ea că nu-i mai putea hrăni cu lapte.

Într-o zi când Chilseong'i se făcuse deja măricel şi urechile începuseră să-i stea drepte, Albişoara a dispărut. Dar n-a plecat de una singură. Mama şi bunica au dat-o cuiva în timp ce eu eram la şcoală. Albişoara îmbătrânise şi se mişca din ce în ce mai greu. A căpătat o boală şi blana de pe spate i-a căzut lăsând să i se vadă, din loc în loc, pielea roşietică. Pentru asta trebuia spălată cu apă în care să fie fiartă fasole roşie. Dar cum să fi cumpărat fasole, când noi n-aveam de mâncare nici măcar *tteok*[28]? Deşi acum nu-i mai port pică unchiului, din ziua în care-am aflat că el ne-a luat-o pe Albişoara, n-am mai putut să-i vorbesc cuviincios. Mai ales că din cauza lui familia mea s-a destrămat, aşa cum am aflat mai târziu. Bunica ne-a povestit cum a plecat Albişoara din casa noastră.

— Unchiul vostru mi-a zis c-o s-o dea unor oameni de la birou. Albişoara îmbătrânise rău, ştiţi doar… stătea la noi de zece de ani şi-ar mai fi stat cinci ani, dar cum să am inimă s-o văd murind la noi acasă? Am zis: Bine, s-o ia. Când i-a pus sfoara în jurul gâtului, ea s-a împotrivit, nu s-a mişcat din loc. Am ieşit şi, cum am mângâiat-o, s-a potolit. „Vino, i-am zis. Eşti bolnăvioară, or să te ia şi-o să te facă bine şi or să te-aducă înapoi." Şi uite-aşa a mers încetişor în faţa unchiului vostru… Mergea puţin şi se oprea şi iar se uita în urmă, la casă. Şi a plecat, oprindu-se mereu şi privind în urmă.

Auzind cum Albişoara a plecat cu promisiunea că se va-ntoarce sănătoasă, dar urmându-l pe unchiul neîncrezătoare şi oprindu-se de multe ori ca să se uite în urmă, nici eu şi nici surorile mele nu ne puteam opri din plâns. Până şi noi, copiii, ştiam unde au dus-o şi ce i-au făcut bătrânei căţele. S-au strâns undeva pe malul râului şi au dat pe gât băutură ieftină… Au făcut foc, au fiert apă într-un ceaun mare şi au hăhăit fără rost.

Bine că măcar Chilseong'i a rămas cu noi! Era cel mai mic, puiuţul pe care îl scosesem dintre cei şapte căţeluşi. Şi pentru că se născuse al şaptelea, ca şi mine, bunica l-a numit Chilseong'i[29]. După ce căţelul

şi-a luat locul în cuşca bietei Albişoara, în familia noastră au început să se întâmple numai lucruri bune. Desigur, întoarcerea unchiului din armată nu era o veste prea bună, dar au existat şi lucruri faste. Tata a fost avansat şi, prin urmare, cel mai bun lucru care s-a petrecut a fost faptul că ne-am mutat. Apoi sora cea mai mare, Jin'i, s-a măritat la Weonsan, iar Son'i, cea de-a doua soră, s-a înrolat în armată.

Nu înţelegeam de ce mama şi bunica erau atât de fericite în timp ce făceau bagajele. Nu se mai ciorovăiau, dădeau din cap ascultătoare la orice spunea tata, iar la noi, copiii, nu mai ridicau tonul. Se ştia de mult că viaţa în Cheongjin era mai bună decât în alte oraşe. Munţii care-l înconjurau îl fereau de furtuni şi ploi puternice. În munţi găseai lemne de foc şi ierburi bune de mâncat. Se făceau tot felul de fructe şi se recolta un orez tare bun din câmpia Suseong, care nu se usca nici pe timpul secetei. Din mare puteai pescui din belşug. Până şi cei din capitală spuneau despre Cheongjin că este raiul pe pământ. Mai ales că, fiind aproape de graniţa cu China, se făceau frecvent schimburi de bunuri – până şi oamenii simpli puteau să obţină cu uşurinţă marfă din afară. Când tinerii din Cheongjin se căsătoreau în regiuni îndepărtate, îşi rugau rudele rămase pe loc să le cumpere lucruri străine. Pe la colţuri, se vorbea în şoaptă că traiul în ţară era din ce în ce mai greu după ce se răspândise zvonul că Uniunea Sovietică se prăbuşise, cu câţiva ani în urmă. Chiar dacă în general viaţa din Cheongjin nu era la fel de bună ca în capitală şi chiar dacă era mult mai bună decât în alte oraşe, în realitate, locuitorii din Cheongjin primeau cotele de alimente o dată la două-trei luni. Pieţele din oraş erau pline de oameni în haine zdrenţuite veniţi în căutare de hrană.

Tata fusese avansat ca vicepreşedinte al Comitetului Popular din Musan{30}. Iar mama nu mai înceta să se mândrească vorbind de răspunderea pe care bărbatul ei urma s-o aibă în schimburile cu China. În Musan erau multe mine de fier, cărbune şi alte minereuri. Produsele pescăreşti din Cheongjin şi minereurile din Musan erau astfel vândute în China, pentru mâncare. Încă din tinereţe tata lucrase în comerţ pentru că, aşa cum îl lăuda bunica, „vorbea ca pe apă în chineză şi-n rusă”.

De la partid a fost trimis un camion în care să ne încărcăm bagajele şi care ne-a dus până la gară. În pături, cearşafuri şi haine erau băgate vase pentru mâncare şi veselă. Aveam bagaje puţine, ţinând cont de cât de mulţi eram. Ni s-a spus că dulap de vase şi şifonier o să găsim în casa în care ne vom muta, aşa că pe-ale noastre le-am dat prin vecini. Unchiul a reuşit să vândă ventilatorul, frigiderul şi televizorul alb-negru. Ne-a spus că, odată ce vom locui într-un oraş de frontieră, vom putea să cumpărăm la preţuri mici ultimele modele de electrocasnice.

Când m-am urcat în camion cu Chilseong'i s-a iscat un mic incident.

Tânărul muncitor care stătea lângă şofer l-a întrebat pe tata:

— Ce-aveţi de gând cu căţelandrul ăla? Daţi-l la muncitori, la o băută…

— Păi, ştiu şi eu… Fetele mele l-au crescut cu drag până acum…

Stând în spatele lor şi ţinându-l strâns la piept pe Chilseong'i, am auzit toată discuţia. Îngrijorate, surorile ascultau şi ele şi se priveau neliniştite. Mama mi-a făcut semn cu mâna, iar bunica a scos din legătura cu bulendre o fustă şi mi-a aruncat-o, ca să ascund căţelul.

— Tovarăşe vicepreşedinte, în timpurile astea sunt multe familii care mor de foame în munţi… Gândiţi-vă puţin la reputaţia dumneavoastră.

— Am înţeles. S-ajungem în Musan şi vedem noi dacă-l mai ţinem sau nu.

Nu uitasem promisiunea făcută lui Chilseong'i în ziua când s-a născut. Îl încredinţasem că voi avea grijă de el pentru totdeauna.

La gară, în timp ce bagajele erau încărcate într-un vagon de mărfuri descoperit, nişte angajaţi ne-au condus la un compartiment liber, în care să urcăm înaintea altor pasageri. Puţinii călători din vremea aceea erau împrăştiaţi prin vagoane aflate în bună stare, şi asta pentru că atunci călătoriile erau strict supravegheate. Cu timpul, însă, geamurile au dispărut, iar culoarele au devenit înţesate de lume… De îndată ce ne-am aşezat, am împins căţelul sub banchetă. „Chilseong'i, oamenilor de pe-aici nu prea le plac câinii. Ştiu că eşti înghesuit şi că n-ai aer, dar să stai cuminte, bine?", i-am repetat de câteva ori în sinea mea. Încă de mic căţeluşul îmi auzea gândurile, aşa că s-a întins pe burtică şi-a pus botul pe labe, aşa cum se pitula şi sub *toenmaru*. Când uneori mă aplecam şi mă uitam sub banchetă, îl vedeam cum dă încetişor din codiţă.

Musanul se află în mijlocul unei câmpii imense înconjurate de munţi. La nord, pe partea cealaltă a Dumanului, stâncile abrupte din China se înălţau ca un zid. Iar noi am ajuns cu bine în casa care ne-a fost repartizată, undeva în cartierul birourilor administrative din nordul oraşului.

În vara acelui an a murit Marele Conducător[31]. Însă mai înainte de asta, într-o zi, după ce s-au terminat orele am plecat cu Mi'i să spălăm nişte rufe la râu. Dincolo de şes se vedeau camioane intrând pe rând în vamă.

— Fetelor, să ne grăbim! Vin camioanele chinezilor! Strângeţi repede rufele! a ţipat Mi'i.

Am stors în viteză rufele spălate la râu, le-am pus într-o albie şi am luat-o la goană.

— E nea Zvârlugă! ţopăia şi bătea din palme Jeong'i.

Sook'i nu putea vorbi, dar era atât de entuziasmată, că alerga înaintea tuturor. Cât despre mine, gâfâiam şi rămăsesem în urma celorlalte din cauza lui Hyeon'i, care se poticnea şi pe care trebuia s-o ajut şi s-o aştept să se ridice.

— Da' tu de ce nu poţi să fugi?

— Simt că îmi iese inima din piept!

Am încetinit şi ne-am tras sufletul abia după ce-am zărit casa în depărtare, bucuroase că-l vom revedea pe nea Zvârlugă. Acesta era patronul unei firme chinezeşti din Yanji{32}. Gras, cu o burtă imensă şi nişte ochi bulbucaţi, de iepure speriat, era imposibil să nu te facă să râzi. Numele lui în chineză era Pak Xiaolong şi spunea că l-a cunoscut pe unchiul nostru când făcea afaceri în Cheongjin. Din China, de la întreprinderi mari şi mici veneau camioane cu porumb, făină de grâu, câteodată orez, haine şi alte mărfuri, care erau date la schimb pentru produse pescăreşti şi minereuri. Tata îl poreclise, în glumă, Zvârlugă. La câteva zile după ce ne-am mutat în Musan, Pak Xiaolong a venit în vizită la noi ca să-l cunoască pe tovarăşul vicepreşedinte, adică pe tata, încărcat cu bunătăţi. A adus o cutie de vin de sorg şi multă costiţă de porc, dar şi două cutii cu bomboane şi prăjiturele. Auzise el că la noi în casă erau mulţi copii. Pentru mama şi bunica, fiecare vizită a lui Pak Xiaolong era cea a unui spiriduş bun la suflet. Aşa că, de fiecare dată când trecea pe la noi, îl lăudau şi mai tare pe tata. Ce deştept a fost să se transfere aici, lângă graniţă! Ce loc minunat! Când a fost vorba de pregătit costiţa, ni s-au alăturat şi oameni de la vamă şi de la Comitetul Popular, iar în curte a fost improvizat un grătar mare dintr-o bucată de tablă pe care au pus cărbuni. Îndemnându-l pe tata să bea ceva împreună, Pak Xiaolong i s-a adresat cu „tovarăşe vicepreşedinte". După câteva pahare l-a strigat „nene vicepreşedinte" şi după încă trei-patru pahare îl striga deja „frăţioare". Aşa cum toată lumea băgase de seamă, Pak Xiaolong avea un dar al lui de a se împrieteni repede cu străinii.

— Stai fără grijă, frăţioare! Nu ştiu ce părere ţi-ai făcut despre mine, dar să ştii că am fost ofiţer în armata chineză! Şi am lucrat şi la graniţa cu Vietnamul, mai sus de Kunming. Am bătut China în lung şi-n lat, nu există loc pe unde n-am trecut. Dacă vreodată ai nevoie de ceva, să-mi dai de ştire. Acuma, deh! Nu ţi-oi putea aduce coarne de maimuţă sau boaşe de fată mare, da-ţi pot aduce într-o clipită ce n-a văzut şi nu s-a auzit în tot Joseonul{33}!

Cu capul aplecat pe-o parte şi cu paharul în mână, tata a zis:

— Zici că te cheamă Xiaolong{34}? Îmi pare că aduci mai mult a broscoi decât a dragon mititel.

— Vai de mine, frăţioare! Cum adică? Trăim vremuri grele şi de un timp am tot făcut naveta peste Duman. Dar înainte eram slăbuţ ca o nuieluşă şi a fost cât pe ce să fiu actor, să joc în filme!

— Ia stai, că mi-am dat seama: eşti un dragon mititel, eşti ca o zvârlugă! a spus tata.

Toţi cei de faţă am izbucnit în râs strigând „Nea Zvârlugă! Nea Zvârlugă!”. Începând din ziua aceea, Pak Xiaolong şi-a pierdut numele. Pentru lucrătorii şi soldaţii de la vamă şi chiar pentru noi, copiii, era nea Zvârlugă. Şi nu ne puteam abţine râsul când îl vedeam bulbucându-şi ochii când supraveghea descărcarea şi încărcarea mărfurilor în camion.

În ziua aceea, în timp ce mărfurile pentru întreaga comunitate erau descărcate în magazia din spatele reşedinţei, nea Zvârlugă ne-a făcut o mulţime de cadouri. Saci cu făină şi cu orez, dar şi bomboane, *yuè bǐng*{35} şi cornuri cu ciocolată. Mama l-a servit cu peşte uscat şi ceva tărie. Şi, în timp ce stătea de vorbă cu tata, vizitatorul ne-a dat fiecăreia câte un pacheţel.

— Dac-aţi şti ce bune sunt! Din Sud! Bunico, ia încearcă şi dumneata!

Bunica a rupt ambalajul şi, gustând din cornul tras în ciocolată neagră şi plin cu cremă albă, a făcut ochii mari.

— De unde-ai zis că sunt?

— Din Sud… Ceva bun, nu?

Dar noi, fetele, n-aveam timp să-i răspundem. O senzaţie nemaipomenită ne cuprinsese din vârful limbii până în măruntaie. Înainte de a veni nea Zvârlugă, timp de câteva săptămâni mâncaserăm doar un terci de porumb cu orez. Pe atunci, cei mai mulţi copii nu aveau ce mânca la şcoală, de prânz, şi în Musan raţia de alimente începuse să fie distribuită o dată la două luni. Deseori, camioane încărcate cu cereale ce veneau de dincolo de fluviu se duceau direct în Cheongjin. Auzisem că satele din creierii munţilor erau pustii. În orice caz, camioanele cu cereale treceau întotdeauna prin Musan, aşa că de bine, de rău, ne descurcam, deşi se mai întâmpla să sărim peste unele mese.

— Cred că ţara o va duce mai bine de-acum, i-a şoptit nea Zvârlugă lui tata.

— Oare?… De câţiva ani încoace agricultura-i la pământ. S-a schimbat şi clima. Am auzit că pe dealurile din Yanggan{36} nu găseşti nicio legumă, creşte numai lăptucă.

— Dar nu se poate trăi cu lăptucă şi-atât. Trebuie să fierbi nişte cartofi, ceva… În fiecare an, de la atâta ploaie, se strică şi porumbul, şi cartofii.

— Au zis că vor schimba pământul{37}, dar niciunul dintre nemernicii ăia nu s-a ocupat de asta. Nu sunt recolte pentru că pământu-i sărac.

— ’Tu-le muma lor la toţi! Şi unde duce politica asta agricolă prin noi înşine{38}? Trebuie tone de îngrăşământ, ani de zile, şi nici atunci

nu eşti sigur că răsare ceva! Dar, în sfârşit, cei de afară zic că economia se va-ndrepta şi au mari aşteptări.

— Pe ce bază?

— A! Pentru că Nordul şi Sudul..., a explicat nea Zvârlugă apropiindu-şi degetele mari de la ambele mâini. Au fost nişte întâlniri...

— Nouă, de-aici, ni se pare prea devreme să discutăm despre aşa ceva, a replicat tata.

— Aş! S-a vorbit de asta şi la televiziunea chineză!

— Crezi că nasurile mari vor accepta una ca asta?

— Lăsaţi războiul şi ajutaţi-vă între voi... Numai aşa o s-o ducă bine şi coreenii din China. Şi traiul va fi mai bun dacă vom face comerţ, nu?

— Că bine zici...

Pe urmă n-am mai înţeles nimic. Nea Zvârlugă a continuat discuţia în chineză, iar tata întreba şi răspundea tot în chineză.

Câteva zile mai târziu s-a făcut zarvă mare în oraş. Soldaţii au împânzit toate străduţele şi patrulau înarmaţi. Clădirea Comitetului Popular fusese aranjată ca pentru priveghi. Ni s-a spus că Părintele Naţiunii a murit subit. Elevii au fost trimişi grupuri-grupuri pe câmp, să culeagă flori albe, din care făceau buchete. Şi cu toţii am stat la coadă şi am păstrat un moment de reculegere în faţa portretului Marelui Conducător. Pe stradă, toate babele, femeile măritate şi fetele tinere vărsau lacrimi şi se tânguiau:

— Mare Conducător! Ce ne facem, cum o să trăim fără dumneavoastră?

Altele jeleau desfigurate de durere, şezând pe scările de ciment din faţa Comitetului Popular. Se cutremura oraşul! Până şi copiii erau scăldaţi de sudoare şi lacrimi. Adunaţi ciorchine, pe străzi şi prin curţi, le imitau pe femei fără să priceapă o iotă din ce se întâmplase.

Vara aceea a fost cea mai dogoritoare din ultimele zeci de ani; a trecut fără să cadă strop de ploaie şi, de îndată ce a venit toamna, a turnat cu găleata timp de săptămâni. Munţii şi câmpiile erau răvăşite din cauza furtunilor, iar oamenii vorbeau cu îngrijorare despre recoltele compromise iarăşi. Din acel an, a început o foamete cumplită. Iarna, nici în oraşe, nici în provincie n-au mai fost distribuite raţii. Cam pe atunci a revenit unchiul nostru. Era numai piele şi os. Din camera de alături îl auzeam vorbind în şoaptă cu mama şi cu tata. La un moment dat a izbucnit în plâns, dar zbieretul tatei i-a acoperit văicăreala:

— Ce-ai făcut de ai dat totul de râpă şi eşti acum dator?

— Oi fi jucat iar cărţi? s-a răţoit şi mama la el.

— Nu, nici pe departe! Mi-au zis aşa: mai întâi ne daţi caracatiţele, apoi o să vă dăm soia şi făină de porumb. Aşa c-am scos marfa cerută

din depozitul fabricii. Dar au trecut mai bine de trei luni de-atunci şi… nimic! Iar acum totul a căzut pe capul meu, toţi mă obligă să plătesc din buzunarul meu. Am tot sunat la ei, dar nu mi-a răspuns nimeni, s-o fi ales praful de afacerea lor! ’Tu-le muma-n cur de nemernici!

— Să-l întrebăm pe Xiaolong, poate ştie el ceva, a propus mama.

— Mai slăbeşte-mă, e băgat în destule şi el! Asta-i… ne trebuie mână de lucru ca să producem ceva, a răspuns unchiul după ce şi-a suflat nasul.

— Da… asta aşa e, a oftat tata adânc. Nici aici n-am ajuns să îndeplinim norma cerută. Ne trebuie muncitori care să scoată minereu de fier, pe care să-l vindem şi să ne-alegem cu porumb…

Distribuirea raţiilor se oprise şi nici salariile nu se mai dădeau, aşa că minerii lăsaseră baltă lucrul şi rătăceau în căutare de-ale gurii. Multe fabrici din provincie, mici sau mari, îşi închideau porţile. În noaptea aceea, unchiul a trecut Dumanul. Nici mama, nici tata nu l-a putut opri. Voia să se ducă direct în Yanji, să afle ce s-a întâmplat cu afacerea lui. Dacă nu recupera pierderile cooperativei, urma să fie aspru pedepsit de cei de la partid, trimis într-o tabără de reeducare. În timpurile acelea dificile, cei care ruinau avuţia statului primeau pedepse necruţătoare. Unchiul meu a trecut fluviul şi nu s-a mai întors niciodată. Se întâmpla în iarna lui 1994, pe când aveam unsprezece ani.

3

De unde locuiam noi, n-aveam habar cum mergeau treburile în ţară, însă ne puteam face o idee după schimbările din jur. Când mă duceam la şcoală, în clasă nu erau nici jumătate din elevi. Dirigintele nostru plecase. În doar câteva luni, numărul profesorilor care predau a scăzut la patru-cinci.

Odată, când eram pe malul Dumanului cu Mi'i, am văzut ceva purtat uşor de ape. Era cadavrul unei femei, întors cu faţa în jos şi având legat în spate un copil. Muriseră amândoi. În alte vremuri, ne-am fi speriat cumplit, am fi ţipat şi am fi alergat după ajutor. Dar atunci ne-am uitat pierdute la cei doi, ţinându-ne răsuflarea. Capetele lungi ale faşei cu care fusese strâns copilul ieşeau la suprafaţă de sub cadavrul mamei, urmând-o pe valuri. Mai târziu aveau să vină şi mai multe trupuri fără viaţă pe partea noastră de Duman. Când ajungeau pe malul celălalt, ţăranii chinezi le împingeau cu nişte prăjini lungi, iar de partea asta, bărbaţii tineri şi soldaţii le împingeau şi ei spre mijlocul fluviului. Odată, pe înserate, vecinii discutau aprins: nişte soldaţi coborau pe strada mare trăgând după ei un car pe două roţi. Ne-am zis că trebuie să fie saci cu cereale. Abia după ce am văzut mai multe picioare ieşind afară ne-am dat seama că erau cadavre. Când cineva murea în timpul nopţii, oamenii înştiinţau autorităţile dimineaţa şi cei morţi erau luaţi. Însă începând din vara acelui an cadavrele n-au mai fost ridicate. Dacă treceai prin faţa caselor părăsite te trăsnea un miros îngrozitor, acru şi înţepător, ca sosul de soia în plină fermentaţie.

Cu toate astea, familia noastră se mai descurca. Tata fusese prevăzător: de fiecare dată când făcea afaceri cu nea Zvârlugă punea deoparte castraveţi-de-mare şi caracatiţă uscată din ce se livra din portul Cheongjin, dar şi o cantitate mică de cereale şi alimente luate la schimb. Practica asta se numea „a pune ceva la buzunar". Într-o noapte m-am trezit auzind un fâşâit şi o uşă deschizându-se şi închizându-se într-una. Nu mi-am dat seama ce făceau mama şi tata, dar icneau şi tot ieşeau şi intrau în casă. M-am ridicat din pat şi m-am dus la uşă în vârful picioarelor. Prin deschizătura uşii i-am văzut ridicând saci cu cereale şi chinuindu-se să-i ducă undeva. Aranjaseră un loc secret chiar în şopronul din spatele casei, unde ţineam uneltele de grădinărit şi alte nimicuri. Sub tot acel calabalâc săpaseră o groapă în pământ, întinseseră o prelată şi acolo ascundeau sacii cu cereale, deasupra cărora venea o trapă. În fiecare dimineaţă mama îşi aducea oalele pentru gătit din acel şopron. De îndată ce ea şi bunica şi-au dat seama că noi, fetele, aflaserăm ce era acolo, ne-au luat deoparte şi ne-au instruit:

— Să ştiţi că-n vremurile astea statul nu poate să mai aibă grijă de popor. Trebuie să trecem prin Marşul Suferinţei{39}! Nu uitaţi că-n timpurile astea doar în familia ta mai ai încredere!

— Băgaţi la cap ce spune bunica! Pe unde vă duceţi să n-aduceţi vorba despre ce mâncaţi! Se zice că-n satele de jos mai mult de jumătate din case sunt pustii.

Nu puteam face focul de mai multe ori pe zi. Mama îl aprindea dimineaţa devreme şi tot atunci gătea. Mâncam de două ori pe zi, în zori şi seara târziu. Încă mai aveam cărbune în depozit, aşa că puteam face focul în sezonul ploios. Eram norocoşi datorită lui tata, adjunct la vamă şi responsabil cu schimburile comerciale din oraş. Iar familia preşedintelui Comitetului Popular, care stătea peste drum de noi, trăia şi ea din proviziile făcute prin îndemânarea lui tata.

— Dacă rămâneam în Cheongjin, n-am fi avut nimic din toate astea… a spus mama într-o zi strângând farfuriile goale de pe masă.

Se gândea mereu la Jin'i, care se căsătorise şi plecase în alt oraş, şi la Son'i, care se înrolase.

— Ah, şi Jin'i e cu burta la gură! O fi având ce să mănânce? Son'i poate căpăta ceva de mâncare, acolo în armată…

Într-o zi, Chilseong'i a dispărut fără urmă. Era întuneric beznă şi el tot nu se întorsese acasă. Îl aşteptam la poartă, în faţa gardului de piatră.

— Nu-ţi face griji, că n-a murit. Se-ntoarce el numaidecât. Să nu-i sufli o vorbă lui taică-tău! Şi de acum încolo să-l legi bine! mi-a spus bunica.

M-am aşezat pe vine lângă gard, am închis ochii şi-am început să mă gândesc la Chilseong'i. Încet-încet, în întuneric s-a făcut lumină şi am văzut un drum şi o câmpie. În lanurile de porumb ce se unduiau în vânt se zărea o cărare şi pe ea o vietate albă: era Chilseong'i, culcat pe-o parte, cu labele întinse. Am deschis ochii larg.

— Bunico! Ştiu unde e! În lanul de porumb! am spus uitându-mă ţintă în întuneric.

Fără să-mi fie deloc frică, am luat-o la fugă. Bunica mă urma când zorind, când mai trăgându-şi sufletul. Câmpul era învăluit în ceaţă.

— Stai! Mergi mai încet! Ţi-am spus că n-a păţit nimic!

Am trecut de gară, am traversat calea ferată şi-am început să urc o coastă. De sus se vedeau lanurile de porumb. Frunzele late şi subţiri se legănau şi foşneau în bătaia vântului.

— Chilseong! Chilseong! am strigat cu toată puterea, cu palmele făcute pâlnie la gură.

Bunica urca povârnişul gâfâind. Mi-am ciulit urechile, cu gândul să prind şi altceva în afară de foşnetul şi plesnetul frunzelor de porumb. Din dreapta a venit un fel de scheunat. Am luat-o prin lanul de porumb făcându-mi loc cu braţele şi nu după multă vreme am zărit

blăniţa albă a lui Chilseong'i, zăcând lungit. M-am repezit să-l iau în braţe, dar cum i-am atins capul, a început să schelălăie şi s-a ferit de mâna mea.

— Este lovit pe undeva. Nu-l mişca!

— Şi atunci cum o să-l ducem acasă?

— Rămâi aici! Mă-ntorc doar eu şi o să vin cu soră-ta şi c-un căruţ!

Bunica a plecat, lăsându-ne pe mine şi pe Chilseong'i singuri în lanul de porumb.

„Bari! Bari!", am auzit în spatele meu şi m-am întors speriată. „A fost cât pe ce să mă prăpădesc. Nişte bărbaţi pe care nu-i cunosc m-au prins şi m-au târât după ei, în munţi."

Chilseong'i abia sufla. Din ziua aceea am început să-i „spun" fără vorbe tot ce aveam pe suflet şi să aud tot ce gândea şi simţea, la fel cum o înţelegeam pe sora mea cea mută, pe Sook'i. „Nu-ţi face griji, o să te apăr eu. Te odihneşti câteva zile şi te vei face bine", i-am spus lui Chilseong'i cu ochii închişi.

Mi'i şi bunica au sosit trăgând după ele o roabă şi am dus căţelul acasă. Abia acolo l-am observat mai bine: avea urechile zdrenţuite şi răni adânci pe spate. Fusese strâns de gât cu o sârmă.

— Nenorociţii! Au vrut să-l halească, da' le-a scăpat din mână! clocotea de furie bunica.

— Căţelandrul ăsta pentru noi e ca unul de-al casei, dar pentru alţii e o bucată de carne bună de mâncat, a spus tata în timp ce tăia sârma cu un cleşte.

Apoi i-a dat cu unsoare pe urechi şi pe rănile de pe spate şi l-a bandajat cu nişte cârpe. Cum din cuşca Albişoarei făcuserăm surcele de foc, l-am aşezat pe Chilseong'i într-un culcuş de paie în şopron şi au trecut mai bine de două săptămâni până s-a însănătoşit.

Toată vara a turnat cu găleata, de parcă se rupseseră zăgazurile cerului. Ploile au început în iulie şi au ţinut până după jumătatea lui august. Lanurile cu porumb şi grădinile de legume de pe versanţi au fost măturate de ape. Din cauza alunecărilor de teren plantaţiile terasate erau distruse, îngropate în mâl, un pământ roşietic ieşind la iveală din loc în loc. Dumanul s-a umflat şi a ieşit din matcă, digurile s-au rupt, iar satele din vale au devenit mlaştini. Drumurile şi calea ferată se prăbuşiseră. La radioul central auzeai că întreaga ţară e înghiţită de mâl. Pe câmpuri şi pe şesurile inundate vedeai uneori plutind cadavre.

Noi încă eram feriţi de stricăciuni, căci locuiam în nordul oraşului, într-o zonă mai înaltă. Oricum, jumătate din drumul ce venea dinspre vamă era acoperit de ape. La sfârşitul lui august, abia la zece zile după ce apele s-au retras, au sosit nişte utilaje pentru refacerea drumurilor – oraşele mari aveau prioritate. Grănicerii şi tinerii scăpaţi cu viaţă

după foamete şi inundaţii au trudit la repararea căilor ferate şi a drumurilor. Venea toamna, fără să existe nimic de recoltat. Şi supravieţuiam mâncând din ce în ce mai puţin din proviziile adunate pe ascuns. Noi, fetele, mergeam cu bunica pe şesuri în căutare de ierburi comestibile, pătlagină, ochiul-boului, spanac sălbatic, pe care le adăugam în terciul de porumb. Asta era mâncarea noastră dimineaţa şi la prânz. Doar seara mâncam puţin orez. Hyeon'i, cea mai firavă, se plângea băgând fără îndemn lingura în terciul de porumb:

— Mamă, mai dă-ne nişte orez. Asta-i atât de amară, nu-mi place.

— Ia şi mănâncă dacă vrei să trăieşti! Mulţi s-au prăpădit, aveau doar buruieni de pus pe masă! Ce-avem trebuie să ne-ajungă până la iarnă!

Greierii începuseră să cânte, anunţând sfârşitul acelei veri de foc. Într-o zi s-a auzit duruitul unui motor de maşină. Ne uitam una la alta cu ochii mari: nu putea fi decât o maşină a negustorilor chinezi. Din cauza lipsei de benzină, nici măcar camioanele şi jeepurile de fabricaţie sovietică ale Comitetului Popular şi de la unităţile militare nu mai circulau. Mi'i a ţâşnit cea dintâi şi noi am urmat-o în curte: se vedea deja un camion alb urcând dealul. Aveam ochi buni, aşa că l-am zărit la volan pe nea Zvârlugă. Avea dreptate bunica când îl numea spirit coborât din Cer! A oprit maşina în faţa casei şi s-a dat jos venind spre noi cu bucurie:

— Sunteţi cu toţii bine, sănătoşi!

— Vai de mine! Cine-a venit! Salvatorul nostru! a exclamat bunica strângându-i mâinile lui nea Zvârlugă.

Mama ni s-a alăturat de îndată, iar lui tata, spre deosebire de alte dăţi, nu i-a mai păsat de reputaţie şi ieşit în curte fără să se încalţe.

— Xiaolong! Ai venit, în sfârşit!

— Frăţioare! Mi-am făcut griji pentru voi! Acum o să vă fie mai bine… În urma mea, în vamă a ajuns un şir de camioane!

Fără să mai aştepte, a descărcat un sac cu orez, trei saci cu făină de porumb, două canistre de ulei şi făină de grâu, iar nouă ne-a dat o cutie cu *yuè bǐng*. Deşi nu primiserăm încuviinţare, ne-am repezit la cutie şi am scos prăjiturile din ambalajul de plastic. Ţinând câte una în fiecare mână, în timp ce înfulecam altă bucată pe nerăsuflate, aveam senzaţia că umplutura dulce din fasole roşie ne topea limba, nu alta! Prăjituri mai bune ca acelea nu voi mai mânca niciodată, aveam să-mi zic peste ani, undeva în Londra, când am avut ocazia să muşc din plăcintă cu mere abia scoasă din cuptor. Mama şi bunica lăcrimau ferindu-şi privirea. Nea Zvârlugă privea şi el în altă parte, pufăind din ţigară.

— Când ţara o duce rău, cel mai tare suferă copiii.

Apoi a adus vorba de afaceri.

— China a înţeles că situaţia de-aici e gravă. Asociaţia Comercianţilor Chinezi a primit o circulară de sus, să v-aducem de urgenţă ajutoare cu alimente, iar pe urmă să vi le dăm cu împrumut. Curajoşii rămaşi în viaţă trebuie ajutaţi să treacă la treabă, nu?

— Aici au rămas mai puţin de jumătate din oameni. Mulţi mineri s-au dus şi ei care-ncotro.

— Da-n minele de la Duman nu mai e minereu? Există o companie care vrea să-l ia şi să-l prelucreze. Încărcaţi-l în vagoane şi daţi-l. Dacă vreţi bani, vă dă bani, dacă vreţi alimente, vă dă alimente.

— Nu mai rămâne nimic din el dacă-l selectezi. Am auzit că i-a scăzut concentraţia de fier.

— Păi dacă-l aruncaţi nu luaţi nimic pe el. Mai bine vindeţi-l şi tot iese ceva în schimb.

În timp ce ei vorbeau, noi, fetele, ne îndopam cu prăjituri. Luam o înghiţitură de apă, ne odihneam puţin şi iarăşi înfulecam. Nu înţelegeam ce discutau cei mari, dar, în orice caz, vorbăraia lor însemna că situaţia nu era chiar fără de ieşire.

— În cazul ăsta, să mergem să discutăm şi cu directorul vămii, a spus tata.

Nea Zvârlugă a tuşit scurt, stingherit, s-a uitat în jur şi i-a şoptit lui tata:

— Frăţioare. Ai auzit ce-a făcut cumnatul dumitale din Cheongjin?

— Ei, da! Deunăzi bocea pe-aici că a ieşit în pierdere şi-apoi a dispărut.

Tata a întors brusc capul spre mama, care-i fixa pe cei doi. Mergând în genunchi spre ei, l-a întrebat pe nea Zvârlugă:

— Ai dumneata vreo veste despre el?

Cu ochii şi mai bulbucaţi decât de obicei, nea Zvârlugă i-a răspuns mamei în şoaptă:

— Am auzit că a trecut în Sud. Că mai întâi a făcut mare scandal în Shenyang{40} şi că s-a refugiat într-o ambasadă străină!

— Vai de mine şi de mine! se văita mama.

— Să fie oare adevărat? Pe-aici era destul de paşnic.

La o asemenea replică tâmpă, nea Zvârlugă şi-a ieşit puţin din fire:

— Păi cum să rămâi paşnic, când peste tot în ţară mor oameni din cauza inundaţiilor şi-a foametei? Iar cei ce nu sunt de găsit, fie s-au dus să caute mâncare, fie or fi murit pe undeva!

— Ştiam eu că neisprăvitul ăla o să-mi distrugă familia, a spus tata cu glas stins, uitându-se în sus.

Era îngrijorat şi plin de ură.

— În orice caz, nu cumva s-aduci vorba de el. Dacă se află la Partid… Dar o să vedem atunci ce-i de făcut… E ca la luptele între cocoşi: înainte să facă ei vreo mişcare, trebuie să fii cu ochii-n patru, să-i eviţi. Bagă de seamă la ce-ţi spun!

— Am înţeles, ai dreptate... Lua-l-ar naiba de nenorocit!

Odată cu venirea toamnei, malul Dumanului a fost înţesat de oameni în căutare de hrană. Unii veneau ca să primească bani şi alimente de la rudele lor din China. Cei care-şi pierduseră familiile şi muncitorii rămaşi fără serviciu se aventurau să treacă fluviul sperând că în China vor câştiga bani şi că astfel vor reuşi să salveze ce mai era de salvat din casele şi familia lor. Treceau fluviul noaptea, organizaţi în grupuri, pe unde apa nu era adâncă. Cum grănicerii rămaşi – jumătate din câţi fuseseră – sufereau şi ei de pe urma foametei, închideau ochii şi primeau cei câţiva bănuţi ori puţinele alimente de la refugiaţi. Abia la câţiva ani după ce foametea a încetat, mai mult sau mai puţin, supravegherea de la graniţă s-a înăsprit. Cei care au fost prinşi trecând frontiera mai târziu au fost crunt pedepsiţi.

La început, chinezilor şi coreenilor care trăiau în satele de pe malul celălalt al Dumanului le era milă de cei care mureau de foame pe malul de aici, le aduceau de mâncare şi le dădeau o mână de ajutor la treburile casei. Iar când cei lihniţi de foame ajungeau în cătunele de pe malul celălalt, sătenii scoteau imediat nişte vase mari, fierbeau orez şi îi hrăneau. Noi încă nu ştiam cum era viaţa dincolo de munţi. Câteodată, însă, primeam acasă angajaţi ai Agenţiei de comerţ. Din şoaptele lor am înţeles că toată ţara căzuse pradă foametei, că situaţia scăpase de sub control.

Nea Zvârlugă s-a întors şi a preluat conducerea operaţiunilor de exploatare şi transport ale minereului de fier. În vamă intrau din nou camioane cu alimente. Încet-încet, Musanul revenea la viaţă. Numărul muncitorilor veniţi din alte prefecturi creştea cu fiecare zi. Situaţia aprovizionării cu hrană se îmbunătăţise, chiar dacă alimentele erau trimise în majoritate cu trenul către Cheongjin.

Într-o zi, la prânz, când eram cu toţii în odaie şi în sfârşit, după o lungă perioadă, mâncam *sujehi*{41} cu cartofi şi aluat din făină de grâu, de afară s-a auzit un tuşit şi doi bărbaţi au apărut în dreptul ferestrei.

Speriată, bunica fu cât pe ce să scape lingura şi beţişoarele.

— Cine-i acolo? Cine sunteţi?

Cei doi au dispărut din faţa geamului.

— Tovarăşi, cine sunteţi? a întrebat tata de la fereastră.

— Am venit de la Cheongjin, s-a auzit un glas. Sunteţi tovarăşul vicepreşedinte?

— Da, eu sunt.

— Trebuie să veniţi cu noi. Ieşiţi, repede.

Tata s-a uitat la faţa speriată şi întrebătoare a mamei şi a ieşit fără o vorbă. Noi, fetele, ne-am ridicat toate deodată şi ne-am dus care la fereastră, care în prag, privindu-l pe tata cum mergea cu cei doi bărbaţi, lung, deşirat şi aplecat de spate. Unul purta un bluzon gri cu

mânecă scurtă, închis până sus, iar la spate ţinea un dosar. Îmbrăcămintea şi insigna în formă de steag dovedeau că avea un rang înalt. Celălalt bărbat purta un bluzon sintetic care semăna cu cel al Marelui Conducător şi pe cap avea o şapcă de muncitor.

Tata s-a întors seara târziu, frânt de oboseală. Când a venit, îl aşteptam toate pe podea, posomorâte. Nu ne atinseserăm de mâncare. Am ieşit toate în întâmpinarea lui pe toenmaru, dar mama şi bunica n-au avut curajul să-l întrebe nimic.

— Au mâncat ceva? a întrebat tata fără pic de vlagă, uitându-se spre noi.

— Lasă mâncarea… ia zi, ce s-a întâmplat? l-a întrebat mama.

— Hai mai întâi să luăm ceva în gură, a răspuns el aşezându-se greoi pe podea.

Nemaiputând răbda, bunica a intervenit:

— Mă’, cine erau oamenii ăia?

— De la Departamentul de Siguranţă Naţională. Chiar mă-ntrebam când o să vină după mine…

Noi, copiii, n-am înţeles ce a vrut tata să spună. Mâncam cu toţii în linişte nişte orez tare, amestecat cu porumb. De îndată ce a strâns masa, bunica l-a bătut din nou la cap pe tata:

— Spune-ne tot. Au venit din cauza lu’ cumnată-tu, aşa-i?

— Da, a sosit o notificare. E acuzat c-a dispărut după ce a fost anunţat că are de plătit pagube. Le-am repetat că nu ştiu nimic de el. Şi chiar nu ştiu nimic.

— Şi dacă se răspândeşte zvonul că a trecut în Sud? l-a întrebat mama în şoaptă.

— Gura! Termină cu tâmpeniile! Sunt sigur că nemernicul a crăpat pe undeva pe drum, căutând de-ale gurii.

— Şi, gata, nu te mai cheamă?

Tata nu a răspuns. În noaptea aceea părinţii au tot şuşotit ridicând glasul din când în când. Nu au putut adormi până târziu. Noi, fetele, ne foiam pe toate părţile şi n-am pus geană peste geană. Nici bunica nu a putut închide ochii – ne tot învelea cu pătura, să ne ia somnul.

A doua zi dimineaţă, tata a plecat la Cheongjin cu cei doi bărbaţi. Aşa a început nenorocirea abătută asupra familiei noastre. După trei zile, nu se întorsese. Nici după cinci. În fiecare zi mama mergea la gară şi-l aştepta. Şi apoi s-a prezentat la noi cineva de la partid, un bărbat pe care-l mai văzusem. Nu era singur, ci însoţit de nişte soldaţi. Bărbatul i-a întins mamei un document.

— Aveţi somaţie, uitaţi!

— Ce-nseamnă asta?

— Trebuie să părăsiţi casa. O să vină alţi oameni aici. Interesaţi-vă cât mai repede la biroul administrativ.

Mama s-a dus într-o fugă până la birou, aflat la o azvârlitură de băţ

de noi. Între timp, soldaţii au urcat pe toenmaru cu bocancii în picioare şi-au început să deschidă toate uşile. Pentru început, au scos în curte frigiderul şi televizorul alb-negru.

— Ce faceţi? Cum îndrăzniţi să vă atingeţi de lucrurile noastre? ţipa bunica la ei, aşezându-se în faţa lor şi încercând să-i oprească.

— Dă-te la o parte!

Trimisul de la partid încerca să o potolească:

— Mamaie, îţi baţi gura degeaba. Avem ordin să luăm totul din casă. E ordin să vă mutaţi în altă parte!

Mai târziu am aflat că mamei i se pusese în vedere să plece la Buryeong{42} cu Mi'i, care terminase liceul, şi cu Jeong'i şi Sook'i, încă eleve la gimnaziu. Li s-a spus că acolo urmau să primească diverse „sarcini" de executat. Dar eu, bunica şi Hyeon'i? Pentru noi trei nu venise niciun ordin, numele noastre nici măcar nu erau menţionate. Nu mai ştiu bine cum s-au petrecut lucrurile după acel incident. A urmat o noapte albă; am stat toate întinse pe jos, în casa pustiită. Haine, aşternuturi şi pături zăceau împrăştiate în jur. Ne-a furat somnul îmbrăţişate. Dimineaţa, Mi'i dispăruse, dar mama nu s-a pierdut cu firea.

— Neruşinata! A zis că vrea să treacă fluviul şi să se ducă-n China. Uite că până la urmă a făcut-o. E mare, a crescut, se descurcă ea cumva!

Mama i-a tot repetat bunicii că a vorbit cu tovarăşul preşedinte al Comitetului să aibă grijă de ea, că după cel mult o lună-două tata se va întoarce numaidecât, că până la urmă o să se rezolve neînţelegerea asta, pentru că toată lumea ştia cât a contribuit el la bunăstarea naţiunii. I-a mai zis bunicii şi că, în calitate de membră a cooperativei agricole, se putea duce acolo şi că va primi raţii de alimente ca plată pentru muncă. Dar mama ştia mai bine decât oricine că înşira vorbe goale. Am rămas uitându-mă lung în urma ei şi a surorilor, fără să vărs o lacrimă. Aveau în spate câte-o desagă mică cu mâncare. S-au întors de nenumărate ori privind în urmă – să păstreze vii în sufletul lor imaginea noastră şi a căsuţei noastre dragi. Atunci, nu mi-am închipuit că n-o să le mai văd aievea niciodată. Dar mai târziu mama, Jeong'i şi Sook'i mi-au apărut în vis. Stăteau una lângă alta şi mă fixau cu un zâmbet trist, tăcute. Oare sufletele lor mă vizitau?

Bunica avea de gând să rămânem în casă până când ceilalţi veneau în locul nostru. Trăgea nădejde că tata o să apară în câteva zile. Nu îndrăzneam să aprindem lumina, aşa că ne-a fiert pe întuneric nişte cartofi în chip de cină. Ne pregăteam să-i mâncăm, când de afară s-au auzit mai întâi paşi, apoi un tuşit şi o voce de bărbat.

— Se pare că nu e nimeni acasă, spunea ca pentru sine.

— Nene, aici suntem! a ţipat Hyeon'i de cum şi-a dat seama că era nea Zvârlugă.

Bunica s-a aplecat de spate şi s-a aruncat la picioarele lui.
— Vai, vai! Praful şi pulberea s-a ales de noi!
— Ridică-te, bunico… Ştiu tot, am auzit ce s-a întâmplat.
Şi-a aprins o ţigară tăcut şi a oftat adânc. Bunica i-a povestit totul.
— Un pic mai devreme dacă ajungeam.
Şi cum stătea pe toenmaru, căzut pe gânduri, nea Zvârlugă i-a spus:
— Bunico, strângeţi-vă lucrurile şi îmbracă fetele cât mai bine.
— De ce? Unde să plecăm acuma, în crucea nopţii?
— Treceţi dincolo, bunico. Găsiţi o cale să trăiţi acolo.
— Şi ceilalţi ce-o să facă?
— Frăţiorul ştie să se descurce, doar a ţinut toată casa asta. Se va întoarce negreşit, aşa că dumneata ia fetele, treceţi fluviul şi aşteptaţi-l acolo. Când el va reveni, o să le-aducă şi pe cele din Buryeong.

Pentru bunica nu exista o altă cale mai bună, nea Zvârlugă era singura ei speranţă. Şi pentru noi, fetele, la fel. Ne simţeam mult mai în siguranţă acum că el venise şi ne puteam baza pe el mai mult decât pe tata. De sub placajul de lemn din şopron, bunica a scos sacii cu resturile de cereale lăsate de mama şi a făcut trei desagi destul de mari, câte una pentru fiecare. Nea Zvârlugă le-a luat într-o mână pe-a mea şi pe-a lui Hyeon'i.

Am pornit-o spre fluviu pe o cărăruie ferită. Sprinten nevoie mare, Chilseong'i alerga în urma noastră. Şi noi, şi nea Zvârlugă ştiam unde era postul grănicerilor şi pe unde fluviul era mai puţin lat, iar apa mai puţin adâncă. Am mers în susul apei şi am făcut un ocol până unde Dumanul cotea abrupt şi pietrişul ieşea la suprafaţă. Acolo obişnuiam să ne dăm pe gheaţă eu şi surorile mele, iarna. Apa era destul de rece, dar amândouă ne-am ţinut strâns de nea Zvârlugă. Bunica, însă, de două ori a fost cât pe ce să fie luată de curent.

Ajunşi pe malul celălalt, eram deja în China. Vântul rece bătând puternic dinspre munţi ne-a pătruns până-n măduva oaselor. Am străbătut vreo zece kilometri până când s-a întunecat şi am intrat într-un sătuc aflat nu prea departe de Chongshan. Ici-colo se zăreau luminiţe lucind în beznă.
— Rămâneţi aici cu bunica, mă duc să cercetez, ne-a spus nea Zvârlugă.

Apoi i-a atras atenţia bunicii să stăm toate ascunse în pădure şi cu niciun preţ să nu ieşim în drum. După o vreme s-a întors şi, trecând printr-o livadă, ne-a dus la o familie de ţărani. În casă erau un bărbat şi soţia, mama şi fata lor, de-o vârstă cu sora mea Jeong'i. De cum ne-am aşezat pe podeaua încălzită de *ondol*{43} am simţit că trăim. Odaia era împărţită în două, într-o parte locuind bărbatul cu femeia lui. Ne-am dat seama că n-aveau cum să ne primească în partea cealaltă. Bărbatul părea să se ştie de mult timp cu nea Zvârlugă, îl striga „neică”. Mai târziu am aflat că, înainte să se însoare, bărbatul lucrase

la o cantină aflată vizavi de biroul lui nea Zvârlugă.

Am locuit cu bunica şi Hyeon'i în şura mică din marginea livezii. Cum înăuntru fuseseră îngrămădite lăzi cu fructe, unelte şi un căruţ, bărbatul şi nea Zvârlugă le-au tras într-o parte, au întins pe jos o prelată şi pături şi au încropit un fel de odaie pentru noi.

— Fiul dumitale se va întoarce fără-ndoială. O să pun o vorbă bună la un tovarăş de încredere din Musan, fii pe pace. Şi-apoi, şi Mi'i a trecut fluviul: o s-o găsesc eu. Să sperăm că până atunci n-o să-i fie prea greu, ne-a spus nea Zvârlugă.

A plecat, nu înainte de a le ruga pe gazdele noastre să aibă grijă de noi. Fata lor nu mai putea de dragul lui Chilseong'i. Îşi încolăcea braţele pe după gâtul lui şi uita să-i dea drumul, de mă apuca invidia. Prezenţa lui le folosea, pentru că mulţi porci mistreţi şi iepuri sălbatici veniţi din pădure le stricau recoltele. La fel ca noi altădată, strigau căţeluşul din toate puterile de cum se făcea dimineaţă.

Până la începutul iernii ne-am descurcat cu traiul de zi cu zi. Aduseserăm cu noi provizii şi nea Zvârlugă ne dăduse nişte *renminhim,* bani chinezeşti, de care am avut mare grijă. Mergeam cu bunica să dăm o mână de ajutor la strânsul recoltelor, iar ca plată primeam uneori şi săcuţi cu orez. În seara zilei cu prima ninsoare, din satul vecin a venit un ţăran de origine nord-coreeană spunând că sosise la el un bărbat de peste fluviu, cu o hârtie pe care avea scrise numele şi adresa bărbatului unde locuiam noi. Bunica a izbucnit în lacrimi, unindu-şi palmele:

— Vai, vai! Băiatul meu e, sigur!

Şi pentru că se făcuse prea târziu ca să mai plece odată cu mesagerul, a doua zi dis-de-dimineaţă stăpânul casei s-a dus singur în satul vecin. Slab şi aplecat de spate, tata a apărut apoi printre crengile copacilor din livadă, peste care căzuse o pătură subţire de zăpadă. Nu am cuvinte să descriu emoţia ce ne-a cuprins când l-am văzut venind! Ne-am repezit toate la el, într-un suflet. L-am luat în braţe. Ne-am lipit de el cu toată puterea, fără să-i mai dăm drumul. Mult mai slăbit decât înainte, tata arăta ca o hârtie veche de la uşile glisante, îngălbenită, subţire şi uscată, gata să se sfarme. Scotea nişte icnete ciudate, ce nu aduceau nici a râs, dar nici a geamăt de durere. Purta o haină militară de iarnă, toată numai petice şi cu umerii căzuţi, căreia din loc în loc îi ieşeau smocuri de lână. Tălpile încălţărilor se căscau ca nişte guri de câine. Bunica s-a repezit la ungherul din şură unde ne înjghebasem o bucătărioară, separând-o de rest cu placaje din lemn. Apoi a pus pe masă orez fiert, legume în saramură şi *doenjang jjigae*{44} cu cartofi. În sfârşit, după atâta vreme, mâncam de dimineaţă împreună! Deşi numai tata se întorsese, ni se părea că acum eram din nou o familie. Urma să aibă de grijă de noi, urma să fim în siguranţă!

— A! Orez! a rostit tata cu veneraţie în timp ce băga lingura în mormanul pus de bunica în castronul de tinichea.

— Aici mâncăm numai orez! i-am spus eu cu mândrie.

Am rămas toate cu gura căscată văzându-l pe tata cum, fără un cuvânt, fără să ne facă semn să mâncăm, după cum îi era obiceiul, a pus cam jumătate de orez peste *doenjang jjigae* şi a început să înfulece pe nerăsuflate. Stând aplecat peste castron, i se vedea în vârful capului chelia. Părul rămas era mai degrabă alb decât cărunt.

— Mâncaţi şi voi! a spus bunica cu lingura în mână, uitându-se prostită la tata.

Simţeam că tata s-a întors diferit de cum plecase. Nu vorbea mai deloc. Mai târziu, cu ochii înlăcrimaţi, bunica ne-a spus că reeducarea din lagărul de muncă l-a schimbat atât de tare. Dormea dus, de parcă era mort. Zi şi noapte stătea pe jos, ghemuit într-un cotlon, întors cu spatele. Se ridica doar pentru masă. Mânca buimac şi adormea după aceea iarăşi. Cred c-au trecut vreo două săptămâni până şi-a mai venit în fire. Ieşea prin împrejurimi şi, ca s-o ajute pe bunica să pregătească masa, se ducea până dincolo de livadă şi aduna lemne de foc. Odată ne-am dus până la marginea pădurii de unde se vedea Dumanul. El s-a uitat îndelung la munţii pleşuvi de dincolo de fluviu şi la satele de la poalele dealurilor ce se înălţau ca nişte ciuperci cenuşii.

— Jigodii spurcate ce sunteţi! a strigat tata şi a scuipat.

Apoi a luat-o înspre livadă de unul singur. Noi ne-am uitat printre crengile copacilor la malul celălalt, dinspre Nord. Nu se vedea nici ţipenie, nici la poalele munţilor, nici pe dealuri. Pe cine înjurase tata?

Pe la sfârşitul anului, când totul îngheţase bocnă şi vârfurile munţilor erau acoperite cu zăpadă, Chilseong'i a început să latre tot mai mult, în fiecare noapte. La rugăminţile fetei sau poate ale nevestei ce se temea de lighioanele venite din pădure, câinele fusese instalat într-un colţ de ogradă având drept cuşcă un bolţar. Chilseong'i cu siguranţă ar fi preferat să vină pe la noi, dar era legat, aşa că n-avea încotro. Pentru mine nu era la fel de trist, pentru că oricând mi se făcea dor de el, mergeam să-l văd. Trebuia doar să trec prin livadă şi ajungeam în curte. Când mă vedea, îşi lăsa urechile pe spate şi dădea nestăpânit din codiţă.

De la o vreme încoace, aşadar, lătra în timpul nopţii deseori şi ajungea să ne trezească. Fata gazdelor şi bunica ei ne-au explicat de ce:

— Sunt coreeni organizaţi în bande, trec fluviul şi ne fură grânele… Ne fură până şi sosurile din chiupuri.

Poate că şi bunica observase ceva. Însă eu şi Hyeon'i habar n-aveam. Noaptea, dormeam buştean – putea şi să ne fure careva, nu simţeam şi n-auzeam nimic.

— Am zărit şi eu unii, a întărit bunica. Odată doi, femeie şi bărbat.

Au stat vreo două zile prin pădure. Aveau şi un copil purtat în spate şi altul care mergea singur. Se-aud glasuri şi paşi dinspre pădure, noaptea.

În fiecare zi, oameni înfometaţi din Nord veneau în satele din apropierea graniţei să caute mâncare. Se zvonise că la Namping{45} au fost găsiţi şi morţi. C-au fost găsite cadavre prin pădurile de lângă fluviu şi prin şoproanele ţăranilor – nemâncaţi şi sleiţi de putere, fugarii din Nord mureau îngheţaţi. Pentru întâia dată, s-a zvonit că o familie chineză dintr-un sătuc îndepărtat a fost masacrată de refugiaţi nord-coreeni. Gărzile chineze au răscolit fiecare casă şi fiecare colţişor de pădure. Mulţi coreeni au fost prinşi şi trimişi înapoi în Nord, chiar şi dintre aceia care aveau rude în China. Se pare că unii treceau înapoi fluviul de bună voie, înspăimântaţi de atmosfera de pe malul chinez. Pe timpuri, când Dumanul era numai un simplu râu ce trecea prin mijlocul unui cătun, sătenii de pe o parte şi de alta se întâlneau şi stăteau de vorbă la un pahar de băutură. Făceau şi schimb cu de-ale gurii şi chiar mâncau laolaltă. Dar odată cu foametea din Nord au început şi persecuţiile. Stăpânul casei unde ne ascundeam ne-a cerut să plecăm, deşi îi era milă de soarta noastră. Se temea că, dacă vom fi descoperiţi de gărzi, familia lui va fi pedepsită. Ne-a sfătuit să ne găsim un adăpost prin munţi şi ne-a promis că ne va mai ajuta cu cereale în schimbul treburilor făcute în gospodărie.

Tata s-a dus cu el să cerceteze versantul care pornea din spatele grădinii, în căutarea unui loc mai ferit. A doua zi dimineaţă ne-am strâns lucrurile şi am urcat cu toţii – eu, bunica, Hyeon'i, tata şi bărbatul care ne găzduise – pe munte. În inima unei păduri cu copaci de toate felurile, am găsit un loc destul de drept, la baza unei stânci. Râul ce curgea printre văi formase în apropiere un iaz, la vremea aceea bocnă. Cu un târnăcop şi o lopată, tata şi bărbatul au început să sape o groapă ceva mai adâncă decât înălţimea noastră şi care semăna cu borţile în care se păstrează chiupurile cu *kimchi.* Din trunchiuri de copac tăiate i-au făcut un acoperiş peste care au pus pământ şi au astupat totul cu crengi de pin şi brad. Am muncit cu toţii câteva zile ca să ne construim un loc în care să putem trăi. În timp ce tata lucra la un fel de ondol din bucăţi mari de rocă, pietriş şi pământ, noi, fetele, împreună cu bunica trudeam la o bucătărioară lângă intrarea în bordei. Din bucăţi de trunchiuri de copac şi crengi am ridicat un fel de acoperiş, ca ploaia şi zăpada să nu intre, iar din pietre am încropit un fel de vatră pe care puteam pune oale şi ceaune. Pe jos am aşezat fâşii de folie din plastic, peste care am pus carton de la cutii mai vechi. Când făceam focul în vatră, căldura trecea pe sub „odaia" noastră şi fumul ieşea pe hornul din celălalt capăt al bordeiului. Nu ştiu ce şi cum a făcut tata, dar în bordei nu intra fir de fum!

În sfârşit, aveam şi noi o casă! În ultima vreme trecuserăm prin

multe greutăţi, dar ce fericită eram să adorm cuibărită la subsuoara bunicii şi să-l aud pe tata sforăind uşor în timp ce dormea păzind cu trupul lui intrarea în bordei! Mă întrista numai absenţa lui Chilseong'i. Fosta noastră gazdă ne propusese să i-l vindem, pentru că tare îl mai iubea fetiţa lui pe Chilseong'i. Deşi tata n-a suflat o vorbă despre asta, îl bănuiam că a primit câţiva bănuţi pentru căţel. La urma urmei, decât să vină cu noi în munţi şi să murim de foame toţi, era mai bine pentru el să fie crescut cu dragoste în casa lor.

4

Iarna la poalele Muntelui Baekdu{46} era pe cât de frumoasă, pe-atât de aprigă. Poate că versantul unde ne găsiserăm refugiu era unul dintre sutele de urmaşi desprinşi din Munţii Baekdu{47}. Ningea fără oprire, ziua, noaptea, iar lumea întreagă părea o nesfârşită furtună de zăpadă. Noi ne duceam traiul în pace în bordei, ca nişte animale care hibernau. Crengile de molid, de zadă şi de pin trosneau rupându-se mereu sub greutatea zăpezii. Când ninsoarea se oprea şi scoteam capul de după rogojina de pai ce ţinea loc de uşă, vedeam mii de steluţe de gheaţă strălucind pe crengile înzăpezite. Dar toată lumina asta mai mult mă înfricoşa decât mă bucura. În iarna acelui an, Hyeon'i şi-a dat ultima suflare. Deşi mai mare cu un an ca mine, încă din copilărie îmi fusese ca o soră mai mică. Totul a pornit dintr-o noapte cu viscol cumplit, când de afară pătrundea şuieratul vântului tăios. Îngropată sub pături, Hyeon'i repeta într-una cu glas stins:

— Bunico, mi-e frig, nu pot să dorm.

— Acuş se crapă de ziuă şi se mai încălzeşte, încerca să o liniştească bunica învelind-o cu pătura până peste cap.

Dar vântul s-a înteţit şi, ca un val uriaş bătând necontenit pe deasupra noastră, ne-a smuls acoperişul. Viscolul lovea din toate părţile, părea că se oprise doar asupra bordeiului nostru. Tata s-a ridicat şi a început să caute prin întuneric crengile şi sacii smulşi, însă acoperişul fusese dus departe. În zadar încerca tata să scoată cu mâinile goale zăpada adunată în groapa unde era bordeiul nostru. Mâinile lui făcute căuş erau neputincioase în faţa viforului. Cu greu, eu şi bunica am reuşit să ne ridicăm de sub păturile devenite atât de grele, că simţeam că nu vom mai putea sufla sub ele – şi amândouă am început să scoatem zăpadă cu nişte tingiri şi oale. Apoi ne-am băgat sub pături ca să ne mai dezmorţim trupurile îngheţate. Cu mâinile la subsuori, dinţii îmi clănţăneau fără oprire.

Înspre dimineaţă viscolul s-a mai domolit, iar când s-a luminat deja încetase. Dragul nostru bordei arăta jalnic. Deşi furtuna se oprise, rafale uşoare scuturau zăpada din pini. Tata s-a îngrijit să taie alte crengi, pe care eu şi bunica le adunam şi le târam până la bordei. Numai că la doar câteva zile după ce l-am reparat, vântul a smuls iarăşi acoperişul. Tata era disperat. S-a dus în satul de la poalele muntelui şi a luat de la bărbatul care ne găzduise nişte saci de plastic, cu care să facă acoperişul mult mai rezistent. Cu niciun preţ nu l-a rugat să ne primească iar la el. Tata avea o vorbă şi bunica îi dădea dreptate: sufletul omului e ca mâncarea. Cu timpul, se acreşte. Dacă-l sâcâi, îţi întoarce spatele atunci când eşti din nou la ananghie şi ai nevoie de ajutor.

Prinşi cu treaba, în ziua aceea am lucrat toţi trei de zor şi am uitat de Hyeon'i. Am scos zăpada, am scuturat aşternuturile şi am acoperit bordeiul. Tata a legat crengile cu rafie şi peste împletitură a pus alte crengi dese, cu tot cu frunze. Bunica a curăţat de zăpadă toate nuielele adunate şi a aprins focul. Chiar dacă ceea ce simţeam era numai fum, parcă se mai încălzise înăuntru. Stăteam toţi trei în bordei şi încă ne ieşeau aburi din gură, când bunica şi-a adus aminte de sora mea.

— Da' Hyeon'i pe unde s-o fi dus?

A căutat-o sub pături şi aşternuturi, iar tata a cercetat toate cotloanele. Apoi s-a dus după ea afară. Până la urmă, a găsit-o lângă nişte copaci cu trunchiuri groase, din spatele bordeiului. Stătea chircită pe-o parte, ca un peşte uscat. Tata a luat-o în braţe.

— Hai, vino-ţi în fire! îi striga bunica, urmându-l pe tata şi scuturându-i capul soră-mii.

Îngheţată bocnă, Hyeon'i nu se mişca deloc. Cum au adus-o în bordei, am învelit-o cu păturile şi toţi trei am început să-i frecăm cât am putut de tare picioarele şi mâinile. După un timp, şi-a deschis ochii încetişor şi se uita la noi.

— De ce-ai ieşit pe frigul ăsta? a luat-o bunica la rost.

— Făceam pe mine.

— Trebuia să te întorci repede… era cât pe ce să îngheţi.

Hyeon'i şi-a închis din nou pleoapele. Nu ştiu dacă adormise, dar nu se mai mişca.

— Mamă, fata asta nu se încălzeşte deloc. Să-i dăm să bea nişte apă caldă, a spus tata grăbit în timp ce-i freca mâinile şi obrajii.

Bunica a topit şi a fiert nişte zăpadă într-o cratiţă pe plită. A turnat apa aceea într-un castron de tinichea şi a tras-o de nas pe Hyeon'i, lângă castron. Copila abia dacă şi-a umezit puţin buzele, apoi s-a lăsat moale pe spate. Bulendrele jilave din fundul bordeiului, un teanc, erau îngheţate. Am scos de-acolo nişte rufe şi le-am încălzit frecându-ni-le de piept, după care le-am pus peste Hyeon'i, deasupra păturilor. Când focul din vatră a început să răspândească în jur căldură, mi s-a părut că văd un abur ciudat, diafan şi negricios, deasupra surorii mele adormite. Mi se părea inutil să mă apropii de ea şi să-l risipesc. „Surioară, ştiu că vei pleca de lângă noi", i-am spus în gând.

Am moţăit toţi trei în fund, pe jumătate băgaţi sub pături. Apoi am adormit de-a binelea. Hyeon'i a murit în timpul nopţii aceleia. Trupul ei prea firav n-a putut îndura frigul. Nici tata, nici bunica şi nici eu n-am vărsat o lacrimă. Tata a înfăşurat-o în mai multe rânduri de haine şi saci, a luat-o în braţe şi a ieşit din bordei.

— Nu cumva să te ţii după mine! mi-a strigat el privindu-mă ameninţător.

Iarna a trecut şi, din loc în loc, au început să răsară tot felul de

ierburi. Coboram cu bunica muntele către ogoarele şi dealurile încă nearate şi culegeam plăntuţe abia ieşite din pământ. Familia la care locuiserăm ne dăduse doar nişte *doenjang* şi sare, dar fierbând ierburile şi amestecându-le cu *doenjang,* ieşea o supă aromată şi puţin acrişoară. Şi aveam şi orez la fiecare masă, pentru că aici nu ne lipsea orezul alb. Pentru munca îndeplinită la fosta noastră gazdă, tata aducea uneori şi puţină făină de grâu, albă ca zăpada. Dintr-un aluat în care punea pelinariţă mărunţită, bunica făcea *gopjang tteok*{48} pe care le fierbea la abur.

Într-o dimineaţă tata a ieşit din casă îmbrăcat ca în zilele când se pregătea să trebăluiască. Peste un bluzon învechit a luat o pufoaică groasă şi peticită şi şi-a legat cu grijă şireturile de la bocanci. Privindu-l, am presimţit că va pleca la drum lung. Mi-a ciufulit părul, dar şi-a retras repede mâna.

— Bari, mă întorc în câteva zile. Să ai grijă de bunica, da? mi-a spus după ce şi-a dres glasul.

— Dar unde te duci, tată? l-am întrebat.

Nu mi-a răspuns. S-a întors către bunica şi i-a zis:

— Mamă, o să lipsesc vreo cinci-şase zile. Aveţi orez pentru două luni. Să nu vă zgârciţi, mâncaţi pe săturate.

Stăteam amândouă în picioare şi ne uitam la el, aiurite. Aş fi vrut să cobor muntele şi să-l însoţesc pe tata până la livadă. Dar ştiam că mi-ar fi aruncat o privire aspră, plină de reproş, şi-ar fi mormăit „Trebuie să pricepi, acum eşti mare”. Aşa că am stat tăcută lângă bunica. Tata a dispărut printre copaci într-o clipită. Continuam să mă uit în gol fără să mă clintesc. Ca să nu mai fiu tristă ori ca să mă facă atentă, bunica m-a bătut uşurel pe umăr, şoptindu-mi:

— Bari, ia uite un fazan! Sub copacu’ ăla!

Într-adevăr, un fazan de munte îşi iţea capul printre copaci, ridicându-şi maiestuos coada multicoloră. În jurul gâtului avea un fel de guler din pene albastru-închis, ce sclipeau în lumina soarelui. Alături de el, o făzăniţă cenuşie şi grăsulie scurma după seminţe şi insecte printre frunzele uscate.

Se spune că atunci când cineva pleacă, amintirile în care-l purtăm pleacă odată cu el. Iarna aceea petrecută cu tata îmi părea deja departe. Se dusese la fel ca amintirea mamei mele şi a celor două surori plecate la Buryeong. Îmi apăreau câteodată-n vis, ca nişte nori plutind pe cer, departe.

Seara, după ce mâncam cartofi fierţi sau orez, când din depărtare se auzea cântec de bufniţă şi de cucuvea, începeam să o bat la cap pe bunica să-mi spună poveşti. Ascultând-o, mi se părea că aş fi intrat dintr-odată în casa aceea cu curte mare de pe vârful dealului, din Cheongjin. Apoi mi se părea că aud glasurile surorilor mele din

camera de alături, jucând cu veselie sfoara pe degete sau jocul palmelor. O vedeam pe mama ieşind val-vârtej din bucătărioară şi punând într-un coş *gopjang tteok* sau *sul bbang*{49} umflat, abia scos din ceaun. O auzeam strigându-ne bucuroasă „Veniţi de mâncaţi!". Şi auzeam râsetele surorilor în timp ce alergau spre tindă.

— Tu mă asculţi sau nu? m-a întrebat bunica.

— Te-ascult, bunico. Ziceai că prinţesa Bari era cea de-a şaptea fată.

— Aşa… Una câte una cele şase surori veneau plângând de mama focului şi tăvălindu-se pe jos. „Ce nenorocire pe mama şi pe tata!" Regina s-a întors spre ele şi le-a zis: „Ah, ce nenorocire! Iar este fată! Când o să vină tatăl vostru, regele, de-atâta amar strâns în inimă, o să cadă la pat! Aduceţi degrab' un lucrător în piatră şi puneţi-l să facă un cufăr! Copila să fie aşezată în cufărul de piatră şi pe o pânză, deasupra lui, s-apară anul, luna, ziua şi ceasul când a venit pe lume. Şi cufărul să fie luat de domniţele de la curte şi aruncat în mlaştina dragonului!". Tinerele nevinovate au luat repede lada de piatră şi o purtau când pe umăr, când pe cap. Şi-au mers, şi-au mers, prin văi, pe dealuri, prin mocirlă. Hop-hop! hop-hop. Şi au ajuns la mlaştina dragonului. Cum au sosit acolo, au auzit cântec de fluieraş, iar Cerul s-a unit cu Pământul, ţinându-le calea. „Cerule Atotputernic! O, Cerule! De vrei să ne omori, omoară-ne. De vrei să ni se taie capul, fie. Dar suntem fără de păcat! Am ascultat doar de porunca stăpânei noastre. Deschide-ne calea!" Şi atunci, ce să vezi? Cerul şi Pământul s-au despărţit din nou. Şi cufărul de piatră în care era copila fu înghiţit de mlaştină. „Vai nouă! Nu mai putem să ne întoarcem la palat!", se văitau fetele.

— Bunico, şi copila a fost părăsită la fel ca mine?

— Se zice ba c-au aruncat-o în râu, ba c-au scufundat-o în mare, ba chiar c-au lăsat-o în adâncul munţilor. Şi c-au salvat-o cocorii sau coţofenele… Ori că ţestoasele de aur au apărut şi au scăpat-o de la moarte.

— Şi-apoi un moşneguţ şi o băbuţă care trăiau ascunşi au luat-o la ei şi au crescut-o. Aşa-i?

— Se zice şi c-ar fi fost salvată de regele-dragon din împărăţia apelor. Ei, şi vremea a trecut, iar fata a crescut şi s-a făcut mare… Numai că regele şi regina au căzut la pat de o boală grea. Supuşii lor, la fel! Ptiu, ce nenorocire! Şi au chemat pe careva să le ghicească. Şi li s-a spus că totul se îndreaptă dacă la palat se-ntoarce fiica lor cea mică, cea de-a şaptea, prinţesa Bari, care fusese părăsită. S-au dus în munţi şi-acolo au găsit-o. „S-o punem la-ncercare", au zis ei. De un' să ştie dacă fata nu e cumva nălucă ori vreun spirit rău? Şi tânăra prinţesă a venit mai aproape cu paşi mărunţi: „Există o dovadă, mamă!". „Ce tot vorbeşti acolo? Ce dovadă?" „În palat, hârtia unei uşi care se dă în lături poartă urme de sânge. Dacă degetele mele se

potrivesc cu urmele acelea, atunci sunt fata voastră.” Şi cu adevărat acolo erau niscai urme de sânge. Iar ea şi-a potrivit degetele: ăsta aşa, cel’lalt aşa… şi s-au nimerit! „Vai de mine! Cât de frumoasă ai crescut, ca o lună plină! Şi curajoasă ca un leu, cel mai de seamă animal! Cu ce-ai crescut, nu ştiu – cu apă, raze de soare şi cu rouă, dar ce frumoasă te-ai făcut!”

— Ştiu şi eu ce-a fost pe urmă! I-au spus că dacă vrea să-i scape pe mama şi pe tatăl ei, dar şi pe toţi ceilalţi trebuie să găsească Apa-Vieţii-cea-Tămăduitoare, nu-i aşa?

— Isteaţă mai e Bari a mea! O dată ţi-am povestit, da’ ai băgat la cap! I-au zis să meargă unde apune soarele, în Seocheon Seoyeok{50}, la marginea lumii, că acolo găsea Apa-Vieţii-cea- Tămăduitoare. Şi-a mers, şi-a mers Bari prin ţara suferindă, a străbătut ape şi munţi. Au ajutat-o spiritele munţilor, dar a trebuit şi să spele rufe, să cureţe câmpuri de buruieni, să ducă la bun sfârşit toate umilinţele la care a fost supusă. S-a luptat cu năluci şi-a străbătut până şi iadul. I-a alinat pe cei din iad şi a ajuns, până la urmă, în Seocheon{51}. Şi, cum a pus piciorul acolo, a dat cu ochii de un Jangseung{52}. Dar a pierdut rămăşagul pus cu el. Şi uriaşul i-a zis aşa: „Rămâi aici ca să trăieşti cu mine, să-mi faci copii şi să trudeşti de trei ori câte trei ani, iar de vei îndeplini toate astea o să-ţi dau apa cea tămăduitoare”. Şi când s-a întors, Bari a trecut prin alte şi-alte greutăţi. S-a întâlnit cu corăbiile care pluteau spre Lumea de Dincolo, a văzut sufletele morţilor ducând cu ei tot ce făcuseră în vieţile dinainte.

— Bunico, ai uitat să-mi spui cum a găsit Apa Vieţii.

— Că bine zici… Bari s-a rugat de uriaş să-i dea Apa-Vieţii-cea-Tămăduitoare, însă nemernicul i-a spus: „Apa în care fierbem orezul şi cu care ne spălăm straiele, aceea-i apa tămăduitoare”.

— Şi prinţesa a îndurat totul degeaba?

— Nici pomeneală, Bari. A câştigat un suflet care putea să vadă ce e Apa Vieţii.

— Adică?

— O să afli totul doar trăindu-ţi viaţa, când vei fi mai mare. Şi când s-a întors, i-a stropit pe părinţii ei cu Apa Vieţii, scăpându-i de la moarte. Şi toată lumea care suferea a fost salvată! Iar prinţesa trăieşte şi acum cu noi… Ea e în tine, aşa cum e şi-n mine.

Am ascultat de multe ori povestea asta, pe întuneric, întinsă alături de bunica. Pe atunci visam mult. O visam pe mama plecată la Buryeong împreună cu cele două surori, uitându-se la mine. Dar, în afară de visul ăsta, prea multe altele nu-mi amintesc. Şi totuşi n-am uitat visul cu prinţesa Bari când ea era deja bătrână. Nu mai ştiu însă dacă l-am avut atunci când locuiam în bordei cu bunica sau după ce ea a plecat pe lumea cealaltă.

Se făcea că mergeam pe un drum. Îmi amintesc că mă auzeam spunând „Da, acum sunt în vis şi visez”. Când Bari mi-a apărut în faţă, mergeam pe o plajă fără sfârşit, fără ţintă. Nu era nici ţipenie. Doar dune de nisip alb, niciun copac şi un cer albastru, senin, fără nori. Pe plajă era însă o casă. Acoperişul cu ţigle se înălţa până la cer, iar uşile acoperite cu paravane sculptate în lemn se înşirau una câte una. Nu ştiu cum am intrat în casă. Înăuntru erau nişte coloane groase, asemenea coloanelor de la temple sau palate pe care aveam să le văd mai târziu, când am cunoscut lumea. Razele luminau pieziş un coridor larg, dar zidurile interioare erau înfricoşător de întunecate. Era beznă şi mi-era teamă să mai fac vreun pas. Încet-încet s-a făcut zărită o lumină, ca şi cum cineva ar fi aprins o lampă mică. Lumina a crescut treptat, unduindu-se până la grinzile tavanului înalt, iar eu am înaintat şovăind. Dintr-odată, în mijlocul luminii a apărut o siluetă. Lumina nu era gălbuie, ci de un alb puternic, orbindu-mă ca razele de soare în plină vară. Nu ştiu dacă părul albit sau lumina puternică făcea ca figura aceea să strălucească. Stătea nemişcată, înveşmântată în alb, iar părul îi era strâns într-un coc lăsat pe ceafă. Poalele fustei largi se legănau în vânt, cu mii de falduri. Faţa îi era atât de albă, fără vârstă, dar cel mai mult m-a impresionat surâsul ei blând. Silueta dispărea dacă făceam un pas înapoi şi apărea din nou când mă apropiam cu un pas. Când m-am întors în coridor, n-am mai văzut nimic, pereţii au rămas întunecaţi. Apariţia aceea am păstrat-o în minte, chiar dacă n-am revăzut-o niciodată de atunci. Peste ani, când am plecat într-o ţară îndepărtată, aveau să-mi apară câteodată în vis numai bunica şi Chilseong’i. Îmi spuneau vorbe ce mă îmbărbătau şi mă ajutau să merg mai departe.

Tata n-a revenit după cinci zile, nici după câteva luni de când plecase. Şi nici nu s-a mai întors. La câteva zile după ce a plecat, bunica mi-a spus că se dusese să le caute la Buryeong pe mama şi pe cele două surori. Dar ştiam şi eu… Ştiam că tata evadase din ţara în care urma să plătească pentru faptele unchiului meu; fuga lui fusese ceva foarte riscant şi periculos. Iar decizia lui de a-şi căuta familia părea o nesăbuinţă. Însă, până la urmă, ce altceva ar fi putut face? În locul lui, la fel aş fi acţionat şi eu. Era capul familiei, aşa că a plecat în căutarea soţiei şi-a celor două fete.

Se apropia vara şi, ca să primim cereale de la bărbatul care ne găzduise înainte în şopron, mă duceam cu bunica în munţi să culegem ciuperci şi rădăcini de plante medicinale. Fiecare umplea câte o desagă cu ciuperci *youngji*{53}, rădăcină de *doraji*{54} şi soiuri de ferigă. Erau din belşug şi se vindeau scump. Culegeam şi ciuperci *chaga,* ciuperci laba-tigrului-negru, dar şi bujori şi un soi de rubarbă. Nu era loc în munţi pe care bunica să nu-l cunoască. Îmi atrăgea atenţia să nu

amestec ciupercile şi ierburile otrăvitoare cu cele bune şi-mi explica pe îndelete cum să fac asta. Odată, într-un desiş înconjurat de stejari şi arini, am dat de un povârniş plin cu *youngji*. Dacă le-am fi vândut, am fi făcut o mică avere! Am hotărât să le dăm treptat, doar câţiva pumni, împreună cu rădăcini de *doraji* şi ferigi; pentru fiecare astfel de pachet căpătam de la bărbatul din sat mult orez şi *banchan*. Într-o zi, după ce am cules nişte ferigi, am găsit şi ciuperci *youngji* pe care le-am pus în mica noastră cămară plină cu comori. În timp ce eu culegeam sus, pe vârful unei coline, bunica se încălzea la soare undeva mai jos, într-un loc unde copacii erau mai rari. Era frântă de oboseală, mi-a spus că-i amorţiseră picioarele de la atâta mers.

— Bunico, uite, unghia-găii!{55} am ţipat de bucurie.

Crescuse pe o buturugă. De la bunica ştiam că este folosită de bătrâni ca să le dea vigoare. Dar bunica a rămas nemişcată, întoarsă cu spatele la mine, chircită. Săpăliga era la ea, aşa că am coborât cu grijă panta alunecoasă.

— Bunico, îmi dai un pic săpăliga?

Când i-am atins braţul, a căzut pe o parte. Mâinile şi umerii erau ţepene. Avea ochii închişi şi din nas îi cursese un firicel de sânge care se oprise la gura înconjurată de riduri. Mi-am pus urechea la inima ei şi-am încercat să o ascult. Mi-am pus degetele sub nările ei, ca să-i simt respiraţia, dar nimic. Bunica murise. Am stat lângă ea mult timp, urlând de durere şi de disperare. După mai multe ore de hohotit, mi-am dat seama că numai plânsul meu se auzea în pădure. Am încetat să plâng şi au urmat alte şi alte ore în care doar am privit în gol. M-am ridicat şi am început să sap în pământ cu săpăliga, dar n-aveam destulă forţă cât să fac o groapă adâncă. Am reuşit, cu mare greutate, abia să ascund corpul bunicii. I-am târât trupul în groapa aceea mică şi l-am acoperit cu pământ, ridicând o mică moviliţă. N-am avut curaj s-o privesc în timp ce aruncam pământ peste ea. I-am acoperit chipul cu unul din sacii de plastic care nu ne lipseau din buzunare.

— Bunico, te ducem noi la loc însorit când se întoarce tata…

Am coborât muntele încet, cu paşi greoi. Rămăsesem singură. Acum în bordei nu mai era nimeni altcineva.

Oare câte zile am zăcut în bordei de una singură?

Într-o noapte, m-am trezit brusc. Undeva din adâncul pădurii se auzea o cucuvea. Ai fi zis că erau şoapte de vânt. Ceva, nu ştiu ce, mă îndemna să plec, să mă ridic, mă tot striga. Nu era nici glas de om, nici vreo nălucă; simţeam că ceva subţire, ca un fir, mă trăgea încet-încetişor de păr. Ca şi cum aş fi intrat într-o pânză de păianjen, numai că nu mă sinchiseam s-o rup cu braţele, să mă feresc de ea, ci mă lăsam în voia ei. Înaintam prin întuneric fără vlagă, fără să mă opun. Undeva, departe, lumina zorilor străpungea ceaţa lăptoasă.

M-am pregătit în amănunt pentru plecare. Am tras pe mine tot ce se putea îmbrăca pe dedesubt. Peste un trening dat de fata bărbatului din sat am pus o haină de vânt cu glugă, din material sintetic albastru, care fusese tot a ei. Am tras fermoarul până la gât. Apoi, într-un rucsac de pânză făcut de noi şi pe care-l adusesem din Musan, am pus mâncarea pe care o pregătisem cu o zi înainte: din făina de grâu care-mi rămăsese făcusem nişte *gopjang tteok* pe care le-am învelit în celofan. Prăjisem nişte orez – l-am zdrobit cu grijă şi mi-a ieşit un fel de făină. Dintr-un mic castron de lemn am luat ultimele boabe de soia pe care bunica voia să le planteze şi le-am împachetat. De la bărbatul din sat primiserăm şi nişte sticle dintr-un plastic tare, pentru suc. În ele ţineam apa de băut, sosurile şi uleiul. Am luat doar o sticlă goală, pentru apă.

Am coborât muntele şi ajunsesem în dreptul livezii când l-am auzit pe Chilseong'i lătrând. Voiam atât de mult să îl mai văd o dată înainte de plecare! Am mers tiptil ca să nu-i trezesc pe cei din casă şi m-am apropiat de el. Nu ştia cum să-şi arate mai tare bucuria.

„Trebuie să plec să-i caut pe tata şi pe mama. Când o să-i găsesc, o să locuim iarăşi cu toţii!", i-am spus în gând în timp ce îl strângeam la piept.

În inima mea răspunsul lui Chilseong'i s-a auzit ca un tunet: „Bari, ia-mă cu tine! O să te-ajut! Dezleagă-mă!".

„Nu, nu… Tu ai să mă aştepţi aici. În trei-patru zile mă întorc."

Am reuşit să-l conving pe Chilseong'i. Am trecut din nou prin livadă şi prin pădure şi am ieşit la drumul ce ducea spre Duman.

Mi-am dat jos hainele şi le-am legat într-o bocceluţă pe care am pus-o pe cap. Am intrat în apă şi-am început să bat apa cu braţele aşa cum făceam când eram mică, când mă prefăceam că înot. Acolo unde apa era mai puţin adâncă, mergeam; acolo unde albia se adâncea, dădeam din picioare ca un câine. Odată ajunsă pe malul celălalt, zăream în depărtare, în lumina începutului de zi, pajiştile de pe crestele muntelui Gunham{56}. Şi-am auzit în spate un fel de pleoscăit. M-am întors şi l-am văzut pe Chilseong'i: se scutura de zor, ud fleaşcă. Nu ştiu cum m-a urmărit şi cum a traversat fluviul. Nu l-am certat, ci i-am desfăcut repede legătura de la gât şi-am aruncat-o departe. Se vedea că rupsese lanţul.

Am urmat drumul de la poalele munţilor. N-aveam de gând să trec prin sate, aşa că am luat-o spre dealurile de la miazăzi. Oriunde te uitai vedeai doar buruieni pe munţii Coreei de Nord. Copacii fuseseră tăiaţi pentru lemne de foc. Nu ştiam încotro era Buryeongul. Auzisem doar că era undeva în drum spre Cheongjin. Mă gândeam că poate voi avea norocul să urc într-un vagon ce transporta minereu. Sub soarele dogoritor continuam să merg alături de Chilseong'i, fără să ştiu cu siguranţă că mergem în direcţia bună.

Ce a urmat a fost ca un coşmar fără sfârşit. Cum vedeam pe cineva apropiindu-se, ne ascundeam prin tufişuri sau după bolovani. Abia după ce acela trecea ieşeam din ascunzătoare. Odată, am văzut o mamă cu fetiţa ei. Nu ne-am ascuns, ci am trecut pe lângă ele: voiam să văd ce reacţie vor avea. Au trecut pe lângă noi fără să ne bage în seamă, nici vorbă să ne întrebe ceva. Păreau atât de obosite şi de înfometate, că n-au avut putere nici măcar să se întoarcă spre noi. Pe vârful unei coline de unde se vedea un sat am dat de cadavrul unui bărbat. Cu faţa în sus şi ochii încă deschişi, pe la colţurile gurii căscate i se prelinsese o spumă albă. Obrajii şi buzele erau uscate, secătuite. La oarecare depărtare, i-am văzut sufletul pe o ramură de pin. Era gros şi dens ca fumul de uzină într-o zi cu cer înnorat.

— Unde te duci? m-a întrebat.

— Îmi caut părinţii.

— La ce bun? Deja au murit cu toţii, a bodogănit năluca.

Nu i-am răspuns. Se învârtea în jurul meu bălmăjind într-una „Mi-e foame… Dă-mi mai repede ceva să m[nânc… Te rog, dă-mi ceva de mâncare". Chilseong'i a mârâit şi, de îndată ce şi-a arătat colţii, năluca a dispărut ca luată de vânt.

De fiecare dată când ne apropiam de sate sau de zone industriale, trebuia s-o luăm pe altă parte. Mai bine să nu mergem ziua, e pierdere de timp, mi-a trecut prin cap. Am urcat pe un deal, de unde se vedea linia ferată şerpuind în depărtare şi pierzându-se undeva după munţi. „Dacă ţinem calea ferată, o să ajungem în Buryeong", mi-am zis. Am hotărât să-mi continui călătoria numai noaptea, iar ziua să dorm pe haina de vânt întinsă pe pajişte. Chilseong'i mă păzea lungit lângă mine, cu botul pe labe. Încet-încet s-a întunecat şi s-a lăsat frigul, iar eu, trezită, mă uitam la cerul plin de stele. Mi se păreau luminiţe aprinse la ferestrele unor case, într-o lume îndepărtată. Mai-mai că-mi venea să întind mâna şi să culeg steluţa cea mai apropiată şi cea mai mare.

Am coborât dealul în căutarea căii ferate pe care o văzusem ziua. Am bâjbâit prin întuneric, încercând să dibui cu tălpile pietrişul de pe terasamentul înalt. Când l-am simţit, am trecut cu grijă peste traversele de lemn. Toată noaptea am mers cu Chilseong'i pe calea ferată şi am ajuns aproape de staţia Gomusan. Nu-mi amintesc dacă ne-am oprit să aţipim pe undeva. În jur erau numai case părăsite, nu era nici ţipenie. Am intrat pe o uliţă îngustă cu case simple, înşirate una după alta. Şi dintr-odată am simţit că suntem urmăriţi cu privirea.

— Cine o fi copilul ăsta? se auzeau întrebări şoptite, purtate de vânt.

Câte una, câte două, umbre negre îmi apăreau în faţă. Se desprindeau din întunericul gros al nopţii fără lună ca nişte veşminte

sumbre. Una s-a apropiat de mine şi m-a întrebat cu voce sonoră:

— Unde te duci?

Nu-mi era deloc frică. Nu mi-a fost frică nici când am locuit singură în pădure, nici când eram doar cu bunica în bordei şi din munţi coborau tigri sau râşi.

— E treaba mea unde mă duc! Ce, credeţi că mi-e frică de voi?

— Nu i-e frică. A zis că nu i-e frică, şuşoteau umbrele negre din jur.

Nu le-am băgat în seamă. M-am îndreptat cu Chilseong'i tot înainte şi ne-am oprit în faţa unei case cu uşa larg deschisă. Asemenea casei noastre din Musan, avea o curte mare şi toenmaru. De cum am intrat în curte, Chilseong'i s-a aşezat pe labele din spate şi-a început să latre.

— Cuminte… Ne odihnim un pic aici şi, cum se luminează, plecăm la gară.

Vântul şuiera măturând curtea. De îndată ce am păşit pe toenmaru, am auzit din spate o voce răguşită de femeie:

— Nemernico! Îndrăzneşti să dai buzna în casele oamenilor?

M-am întors şi am văzut în faţa uşii de la bucătărie o femeie cu părul vâlvoi. Mi-am dat seama că era stăpâna casei, dar ştiam că nu era dintre cei vii. Chilseong'i a lătrat iarăşi.

— Iartă-mă, tanti. O caut pe mama. Acum sunt frântă de oboseală. Lasă-mă să mă odihnesc un pic şi-apoi o să plec.

— Alungă javra aia, am copii şi le e frică de ea!

— E ca şi frăţiorul meu, nu muşcă pe nimeni. Dar ce-aţi păţit? Cum aţi murit?

Din odaie se auzeau chicoteli: „I-auzi! Cică potaia i-e ca un frate! Hi-hi-hi!".

În odaie stăteau, unul lângă altul, doi copii. O fetiţă înăltuţă, să fi avut vreo şapte ani, şi-un băieţel mai mic, de vreo patru ani. Deşi eu mă aşezasem pe toenmaru din faţa casei, femeia şi cei doi copii au rămas în picioare, departe de mine, în casă.

— Nu îndrăznim să plecăm din casă, ăştia mici îşi aşteaptă tatăl, a început să povestească femeia. Am rătăcit cu bărbatu-meu după ceva mâncare până prin Hoeryeong şi Cheongjin. Când să ne-ntoarcem, n-am găsit nicio maşină, aşa că am venit pe jos. Trei zile ne-a luat drumul. Şi ne-am găsit copiii prăpădiţi de foame şi de frig. M-a fulgerat durerea şi am murit pe loc. Dar unde-o fi plecat bărbatu-meu, de nu se mai întoarce? Vezi curtea aia? Toţi cei de-acolo sunt oameni de-aici, din sat. Toţi au plecat deja, noi suntem ultimii rămaşi.

Mă uitam la sufletele ce se prelingeau şi pluteau prin curte şi pe la uşă, ca un fum negru. Mi-am adus aminte de bunica şi am scos din rucsacul de cârpă o pungă cu *gopjang tteok*. Rupeam câte o bucăţică şi-o aruncam spre cei din curte şi spre femeia şi copiii săi.

— Haideţi, mâncaţi şi plecaţi! Haideţi, mâncaţi! le-am strigat.

După un timp nălucile au dispărut, toate odată. Am împărţit restul

de *gopjang tteok* cu Chilseong'i şi apoi am căzut într-un somn adânc.

Dimineaţă, am luat-o spre gară. Era pustie: nici urmă de angajat, nici urmă de vreun călător. Stăteam pe vine în faţa gării, când o bătrână s-a apropiat abia târşindu-şi picioarele.

— Nu te-am mai văzut pe aici, micuţo. De unde eşti? a intrat în vorbă cu mine femeia.

— Din Musan.

— Ce-ai zis? Musan? Şi ce-ai venit să faci aici? Să nu-mi spui c-ai trecut fluviul! Băiatul şi nora mea au plecat de mult de-aici ca să-şi salveze pielea.

— Bunico, dacă vreau s-ajung în Buryeong, de-aici trebuie să iau trenul?

— Care tren? Crezi că mai trece vreunul? E-hei, de mult timp n-am mai văzut aşa ceva. Oamenii s-au dus şi ei care-ncotro. Un om mare face cam o zi până la Buryeong.

Bătrâna scăpă din mână coşul plin cu scoarţă de pin, ferigi şi alte resturi jalnice.

— Deşi numai dintr-astea mănânc de-o vreme încoace, tot nu mai crăp odată! Întoarce-te repede acasă, hai! Ori dacă nu, du-te şi tu la gara din Cheongjin. Mai cerşeşti, mai şparleşti ceva, şi-aşa o să rămâi în viaţă{57}.

Când am scos din rucsac o pungă cu *gopjang tteok* din făină de grâu şi mă pregăteam să-i dau o bucată, cu o mişcare iute bătrâna mi-a smuls punga din mână. Câtă deosebire între viteza gestului aceluia şi mersul sau vorba ei! Îşi îndesase două bucăţi în gură şi încerca să mestece. Rămasă fără măsele, mărunţea doar cu dinţii din faţă, apoi înghiţea totul. Înfuleca fără să tragă aer. Mă uitam la ea dintr-o parte: ai fi zis că mai avea puţin şi se sufoca. I-am întins şi sticla cu apă. Bătrâna a luat-o, dar mai întâi a ascuns punga la spate. A băut cu gâlgâituri, după care a oftat adânc. Îşi mai revenise. S-a uitat o vreme în gol, după care mi-a întins înapoi şi punga, şi sticla.

— Ia şi tu!

— Mănâncă tot, bunico, am îndemnat-o.

Bătrâna a început de data asta să mănânce bucată cu bucată, pe îndelete. Mi-a dat înapoi punga goală. M-am ridicat cu gândul să plec, iar Chilseong'i şi-a dat seama imediat că e timpul s-o luăm din loc iarăşi. Dintr-un salt era deja la calea ferată.

— Du-te mai repede! Aici n-a mai rămas nimeni! a strigat bătrâna în urma mea.

În drum spre Buryeong, în fiecare noapte mă întâlneam cu năluci rătăcind prin sate şi pe dealuri. Îşi unduiau braţele în aer şi, când treceau prin satele pustiite, se auzea un hohot gros, înfricoşător, ca un ecou. Hu-hu-hu. Hu-hu-hu. Ai fi zis că e un vânt puternic, ce bate sinistru printre crengile copacilor. Mai târziu, când aveam să descopăr

oameni plini de viaţă ce locuiau în oraşe scăldate de lumină, m-am întristat şi m-am gândit cu amărăciune că lumea ne-a uitat complet şi ne-a abandonat destinului.

Ziua aceea groaznică, ca focul din inima iadului, era aproape.

Pe când rătăceam cu Chilseong'i în adâncul pădurilor, pe undeva între munţii Goseong, ce înconjurau Buryeongul, şi Chayubong, buimăciţi, fără să ştim unde eram, am simţit dintr-odată un fum înăbuşitor. Câinele a început să latre cu putere. Ne pregăteam să coborâm panta, când vântul ce şuiera cu putere a adus spre noi fum de pe alţi versanţi. Toată pădurea era învăluită în fum. Am luat-o pe un drum şerpuit şi, ajunsă la un promontoriu, m-am uitat în jos: la poalele muntelui, pălălaia cuprinsese totul. Cerul şi pământul erau doar fum şi flăcări. Norul înecăcios care ieşea din copacii arzând acoperea cerul, iar din ramurile ce trosneau zburau scântei. Focul se răspândea cu repeziciune, apropiindu-se de noi.

Văzând ce era jos, m-am oprit şi am schimbat direcţia: am început să urc. La coborâre nu fusese deloc greu, căci mai mult alunecam. La urcat, însă, gâfâiam şi simţeam că picioarele o să mă lase. Uitându-mă înapoi, vedeam cum flăcările urcau ca nişte limbi înteţite de vânt. Fumul ne înconjurase din toate părţile şi nu ştiam unde eram. Ne căţăram cât ne ţineau puterile de repede, dar flăcările se răspândeau cu mai mare iuţeală. Chilseong'i alerga în sus cu limba scoasă şi se-ntorcea mereu spre mine. Abia ajunsesem la un loc mai drept, când focul a cuprins deja cărarea de unde schimbasem direcţia.

De îndată ce am ajuns în vârf, m-am uitat la valea şi la versantul pe care le coborâsem mai devreme. Probabil focul izbucnise undeva la poalele muntelui, a încercuit versanţii şi apoi a înghiţit toată valea. Din prăpăstii şi de pe coline se ridicau flăcări şi fum alb. Printre tufişuri zăream cerbi şi căprioare alergând. Speriaţi, se opreau o clipă când ne zăreau, apoi, cu salturi lungi, îşi continuau cavalcada. Flăcările se apropiau dinspre apus spre vârf, dar, din fericire, înaintau mai greu pentru că întâlniseră un loc cu mai puţini copaci; aveau de înghiţit doar buruieni şi tufe mici. Dacă flăcările ce urcau s-ar fi unit cu cele de pe versantul de apus, toată pădurea – până la crestele cele mai înalte – ar fi fost mistuită în câteva ore.

Am ocolit cu Chilseong'i nişte creste şi ne-am îndreptat spre alt versant. Mi-am dat drumul să alunec pe nişte buruieni şi frunze arse – mă duceam la vale de parcă m-aş fi dat pe gheaţă. Dar coborârea s-a încheiat pe neaşteptate şi am simţit cum zbor, apoi cum mă izbesc de nişte crengi. Eram plină de pământ, iar din cauza durerilor cumplite în coaste abia reuşeam să respir. Mai jos de locul unde căzusem, fumul continua să se înalţe. Simţind ceva, Chilseong'i a început să latre, cu urechile lăsate pe spate şi arătându-şi colţii. O turmă de mistreţi urca

panta pe care noi coborâserăm. S-au apropiat o bucată, apoi au cotit-o în altă direcţie şi-au dispărut mai la vale. Puii veneau din urmă, alergând buimăciţi cât îi ţineau picioruşele, iar Chilseong'i a luat-o după ei lătrând şi gonindu-i.

— Prostuţule! Nu ne vor răul! Vor doar să-şi scape pielea! i-am strigat disperată.

Aş fi vrut să mă duc după el, dar mi-era greu până şi să suflu. Mă lovisem zdravăn la mijloc sau la coaste. Cu greu am reuşit să mă aşez în patru labe şi să înaintez prin desiş ţinându-mă de arbuşti, târându-mă ca un animal. Fiecare mişcare era un chin. Abia după o lună avea să mă lase durerea.

Am ajuns aşa la o vale străbătută de un pârâiaş ce-şi croia drum printre pietre. Fumul înecăcios învăluise toată valea. Flăcările se ridicaseră deasupra văii şi urcau spre creste. Trosnetul crengilor năpădite de foc se auzea din ce în ce mai aproape. M-am aşezat sub o stâncă uriaşă, în faţa unei băltoace în care nu încăpeau mai mult de două albii cu apă.

Flăcările se înălţau şi răzbiseră toată pădurea, în iureşul lor. O pală de vânt a adus iadul până şi în valea aceea îngustă, făcând ca pălălaia să se apropie ameninţător. Simţeam că mă sufoc de la aerul fierbinte şi, deşi nimeni nu mă învăţase să fac asta, mi-am înmuiat hainele în apă, acoperindu-mi până şi capul cu ele. Apoi m-am lipit de stâncă. Copacii de deasupra s-au răsucit şerpuind în foc, învăluiţi într-o clipită. Chiar dacă îmi acoperisem spatele cu haine ude, simţeam că m-am încins atât de tare, de parcă aş fi căzut în vâlvătaie. Vântul înteţit purta spre mine fum, miros de ars, ecoul scoarţei trosnind şi plesnetul focului unduitor. Îmi ţineam ochii închişi, cu faţa brăzdată de lacrimi; nasul îmi curgea fără încetare şi tusea nu-mi mai dădea pace.

Când am îndrăznit să ridic puţin capul, pălălaia trecuse, prin aer zburau scânteioare, iar copacii arşi fumegau încă. Începea să se întunece. Soarele se grăbea să apună pe versantul de nord, acolo unde eram. Ca nişte cărbuni în vatră, trunchiurile răspândeau raze de un roşu aprins, luminând totul în jurul lor. De peste tot se ridica în aer fum şi când s-a întunecat de-a binelea mi s-a părut că ajunsesem în adâncurile iadului. Din loc în loc încă se auzeau copaci trosnind. O zadă înaltă ardea, dreaptă ca o torţă maiestuoasă. Am început să cobor şchiopătând şi strigând cât mă ţineau puterile:

— Chilseong! Chilseong!

Numai ecoul mi-a răspuns. Mi-am adunat toată atenţia ca să-l pot vedea pe Chilseong'i, să aflu unde era. Simţeam că nu e prea departe. Şi l-am găsit în spatele unor bolovani de stâncă, nu departe de pârâu. Zăcea pe iarbă un pic mai departe de mal. Când m-am apropiat de el, a dat din codiţă slăbit. „Unde te doare?", l-am întrebat în gând.

„Ridică-te, te rog!” Dar Chilseong'i nu mai avea putere să-mi răspundă. Blăniţa albă era pătată de cenuşă, iar la burtă i se deschidea o rană roşie, vie. Era baltă de sânge sub el. Fusese atacat de mistreţii ăia nerozi ce alergau cu puii în căutarea unui adăpost. Bestiile l-au rănit pe Chilseong'i în timp ce el încerca să-şi protejeze stăpâna. Jivinele se luptaseră probabil din răsputeri să se apere şi-i sfâşiaseră burta cu colţii. Şi, ca şi cum n-ar fi fost de ajuns, focul făcuse restul. I-am pus capul lui Chilseong'i lângă inima mea şi am plâns de durere până mi-au secat lacrimile. Numai el îmi rămăsese din familia mea: acum eram cu desăvârşire singură în lumea asta mare.

Mi-au trebuit trei zile ca să ajung în apropiere de Musan. În tot acest timp, munţii dimprejur fumegau. Abia după ce am ajuns la Yanji am aflat în amănunt despre incendiile din Coreea de Nord. Se spunea că în acel an peste tot în lume pădurile luaseră foc. În Nord, lumea vorbea că focul se aprinsese de la sine din cauza secetei, dar se zvonea şi că oamenii l-ar fi pus. Cum să-i împiedici pe cei care mureau de foame să dea foc munţilor? Nenorociţii aceia nu mai aveau nimic, raţii nu mai fuseseră distribuite, fiecare trebuia să se descurce să găsească un petec de pământ pe care să cultive ceva. Cu o cutie de chibrituri în buzunar, se furişau la poalele muntelui sau prin vâlcele, dădeau foc la păduri şi dispăreau cât mai repede.

Chiar dacă alerta fusese dată, în satele vecine nu mai era nimeni care să stingă incendiul. Pe măsură ce flăcările se răspândeau, nimănui nu părea să-i pese. Toţi munţii din împrejurimi erau lăsaţi să ardă mai mult de trei-patru ori chiar cinci zile. După ce pădurea deasă ajungea un munte de cenuşă, oamenii urcau din nou pe versanţi, grăbindu-se să înfigă ţăruşi prin care să-şi delimiteze propriul lot. Scoteau şi ultimele cioturi rămase după incendiu şi-şi încropeau un ogor pe care semănau porumb, cartofi şi soia, ceva ce nădăjduiau să le ajungă până în anul următor.

Am pornit la drum ca să trec înapoi Dumanul. De fiecare dată când ajungeam pe vârful unei coline, mă întorceam să mă uit încă o dată în urmă: munţii din depărtare şi cei mai de aproape erau învăluiţi în fum. De parcă nişte oameni rămaşi pe-o insulă pustie într-un ocean imens trimiteau mesaje disperate vapoarelor plutind la mare distanţă, spre alte ţărmuri. Ca un semn rău, fumul se aduna în nori groşi înălţându-se în linişte către cer, în timp ce jos întregul pământ era învăluit în jelania sinistră a sufletelor pribegind în miez de noapte. Hu-hu-hu… Hu-hu-hu…

5

Nu îmi găsisem familia în Buryeong şi îl pierdusem până şi pe Chilseong'i. Furişându-mă, m-am întors singură la bordeiul nostru. Dar ce să vezi? Groapa săpată de tata fusese ocupată între timp de un neruşinat de viezure, care acum se plimba legănat prin bordei. Mi-a luat ceva vreme să mă lupt ca să îl scot afară pe nemernic. Luasem un par, dar tot mă speria când se repezea furios spre mine, cu ţipete pe cât de ascuţite, pe-atât de înfiorătoare. Dar, la câte îndurasem şi prin câte trecusem, doar nu era să mă dau bătută în faţa unui viezure? Că doar de-atâtea ori văzusem moartea cu ochii. După ce-am alungat vietatea, am aranjat puţin bordeiul şi-am mers după mâncarea pe care-o îngropasem pe ascuns în munte. Trăiam acolo de pe o zi pe alta de vreo lună, când într-o zi am auzit paşi. Ridicând plasticul de la intrare, bărbatul care ne găzduise în sat s-a uitat înăuntru.

— Ia te uită, eşti aici! În viaţă!

Mi-a strâns amândouă mâinile şi ochii i s-au înroşit de lacrimi. M-a luat fără întârziere la casa lui. Familia unde stătuserăm ştia că Hyeon'i a murit şi că tata plecase. Le-am povestit despre moartea bunicii şi a lui Chilseong'i şi despre drumul până în Coreea de Nord, să-mi caut părinţii şi surorile. Ca să-şi ascundă plânsul, soţia şi mama bărbatului îşi fereau privirea.

— Tu trebuie să trăieşti pentru ai tăi, mi-a spus bătrâna. Trebuie să rămâi în viaţă ca să povesteşti toate prin câte-ai trecut.

Aproape o lună am locuit la ei în casă. M-am împlinit, făcusem fălcuţe şi părul îmi era din nou lucios şi mătăsos. Bărbatul voia să ia legătura cu nea Zvârlugă ca să-mi găsească ceva de lucru, aşa că am pornit-o spre Yanji, luând-o prin Helong{58}. Stabiliseră să ne întâlnim într-o ceainărie din oraş. Şi nea Zvârlugă a apărut cu o burtă parcă mai rotundă, ascunsă de geaca largă pe care o purta. De când foametea făcea ravagii în Coreea de Nord, toate autorizaţiile de comerţ fuseseră anulate, aşa că nea Zvârlugă se asociase cu cineva şi deschisese o mică agenţie de voiaj pentru turiştii sud-coreeni. Am mers toţi trei să mâncăm la un mic local unde se servea *gukbap{59}*. Cei doi au tot vorbit despre necazurile care-mi loviseră familia, în timp ce eu şedeam fără să zic nimic. Iar după ce-a golit un nou pahar de soju{60}, nea Zvârlugă s-a întors spre mine şi mi-a spus:

— Ce să mai zic, aşa sunt oamenii. Mi-am promis c-o să vin să vă văd, dar n-am putut, prins cu afacerile. În orice caz, gândeşte-te la mine ca la un frate al părintelui tău, ca la un unchi. Când ai nevoie, să nu stai pe gânduri şi să mă cauţi.

Când n-a mai rămas nimic în bolul meu cu mâncare, am îndrăznit să zic:

— Sora mea Mi'i a trecut fluviul înaintea noastră. Poate trăieşte prin apropiere. Aş vrea mult s-o găsesc.

— Ah, da! Îmi amintesc de ea. Am nişte cunoştinţe şi pot să mă interesez. Facem cumva să o găsim.

La recomandarea lui nea Zvârlugă, am lucrat la început ca dădacă şi îngrijitoare în casa unor profesori chinezi care predau la liceu. Cât timp am stat la ei, am învăţat şi puţină chineză. Stăpâna casei m-a învăţat să citesc şi să scriu după un manual folosit la şcoala primară. Iar în ziua în care am plecat de la ei, m-a bătut uşor pe spate şi mi-a spus:

— Bari, eşti o fată foarte isteaţă. Oriunde te vei duce te vei descurca! Niciodată n-am văzut o elevă care să-nveţe atât de repede ca tine.

Apoi m-am mutat la Paradis, un salon de masaj. Cel care m-a prezentat a fost tot nea Zvârlugă… ba nu, unchiu' Xiaolong. Când într-o zi m-a luat gura pe dinainte şi l-am strigat „nea Zvârlugă", m-a dojenit, dându-mi încetişor o castană în creştet:

— Cum îndrăzneşti să mă strigi aşa, oriunde? Doar tatăl tău avea dreptul să mă poreclească aşa, nimeni altcineva.

Şi, auzindu-l, fireşte că m-am bosumflat.

Ca să câştig mai mult şi într-un loc sigur, s-a dus la un coleg mai tânăr pe care-l cunoştea bine şi care ţinea un salon de masaj. Mi-a spus că trebuia să învăţ să lucrez. Ştiam că nord-coreenii aflaţi în aceeaşi situaţie ca mine nu primeau niciodată bani, se mulţumeau să aibă un acoperiş deasupra capului. Erau vremuri în care poliţiştii chinezi nu umblau după noi; interveneau doar dacă exista vreo plângere. Oricum, indiferent de ce lucra, un nord-coreean primea cel mult o treime din cât ar fi luat un chinez înregistrat legal. Dar eu câştigam aproape jumătate din salariul unui chinez, deşi îndeplineam numai munci de ucenică. La Paradis, salon aflat pe o stradă cu multe bodegi şi baruri cu karaoke, se făcea masaj la picioare. În zonă erau şi saloane unde se putea face şi saună, pe lângă masaj corporal. Dar preţurile erau mai mari decât la noi şi se zvonise că acolo se ofereau şi alte servicii speciale. Clienţii noştri erau angajaţi, funcţionari veniţi în delegaţie şi turişti. Şi deseori veneau la masaj şi cupluri, soţ şi soţie.

Pe Shang am cunoscut-o la Paradis. Era mai mare decât mine. Lucram împreună cu chinezoaice şi chinezoaice de origine nord-coreeană. În total erau douăzeci de maseuze, din care paisprezece erau fete tinere şi restul, femei măritate. De fapt, dintre cele din urmă doar două locuiau împreună cu bărbaţii lor, celelalte se stabiliseră aici luându-şi doar copiii – soţul rămăsese în provincia natală. Ca să câştige un ban, veniseră aici şi fete din sate îndepărtate, de lângă graniţă. Shang era una dintre cele două femei căsătorite care locuiau împreună cu soţul. Să fi avut vreo douăzeci şi cinci de ani. Cea mai în

vârstă era Chinchin, care locuia împreună cu copilul ei. Spunea despre sine că are treizeci de ani, dar tanti Kim spunea că ar avea cu patru mai mult. Eu şi tanti Kim, o chinezoaică dintr-o familie de etnici nord-coreeni, ne ocupam de curăţenie şi de gătit. Spre sfârşitul programului îşi făcea apariţia şi patronul, ca să numere banii încasaţi în timpul zilei respective. Dar cea care avea grijă de afacere era soţia lui.

Cei mai mulţi clienţi veneau imediat după masa de prânz, după miezul zilei ori seara târziu. În serile şi după-amiezile cu puţini clienţi maseuzele se adunau în salonul de aşteptare şi-şi petreceau timpul uitându-se la televizor sau ronţăind câte ceva. Le mai pregăteam cu tanti Kim mici gustări. Ştiam că trebuia să fim bine văzute de patroană, dar trebuia să avem grijă şi de fete. Şi asta pentru că de fiecare dată când primeau bacşiş ne dădeau şi nouă câte ceva.

Într-o zi pe când făceam curat la duşuri, am frecat cu detergent pereţii de faianţă şi i-am clătit cu apă. Sita pusă la gaura de scurgere oprise însă un obiect strălucitor. M-am aplecat şi m-am uitat mai bine: era un inel de aur, destul de lat, cu o floare de lotus gravată pe partea pătrăţoasă de deasupra. Mi l-am pus pe deget, dar, fiind prea larg, se învârtea de voie. Cine să-l fi pierdut? În orice caz, dacă l-aş fi vândut la negru, aş fi primit bani frumuşei pe el. L-am pus în buzunarul de la halat. A doua zi pe la zece dimineaţa, când toată lumea venise să mănânce, am întrebat în timp ce mă-ndreptam spre masă cu tava pentru farfurii:

— Nu a pierdut nimeni nimic?

Fetele nord-coreence au tradus întrebarea mea şi pentru chinezoaice.

— Ai găsit cumva inelul meu de aur? a întrebat Shang ridicând o mână.

— Cum arăta? am întrebat-o.

— E un inel de aur gravat cu o floare de lotus.

Râzând, am scos inelul din buzunar şi i l-am dat. După câteva zile, părăsindu-şi pentru o clipă camera de masaj, Shang a venit şi mi-a strecurat în palmă o bancnotă împăturită. Abia în bucătărie m-am uitat ce era: o bancnotă de douăzeci de woni! Eram recunoscătoare şi când primeam cinci woni, aşa că douăzeci mi se părea o sumă enormă. Când Shang se întorcea în salonul de aşteptare, obosită după şedinţele de masaj, îi aduceam câte un ceai de jujubă, cald şi dulce. Şi aşa, încetul cu încetul, am devenit prietene.

Într-o duminică în care aveam liber, Shang a primit învoire de la patroană să mă ia la ea acasă. Locuia aproape de piaţa de est, într-un apartament micuţ. Avea doar o cameră, în care era şi bucătăria, şi un holişor. Încă de pe scări am simţit miros puternic de mâncare. De cum am intrat pe uşă, am văzut un bărbat în maiou, cu spatele la noi, în

faţa mesei de gătit. Prăjea nişte carne şi legume într-o tigaie rotundă.

— Am venit! a strigat Shang.

— Ai adus-o şi pe Bari? a întrebat-o el fără să se întoarcă, amestecând de zor în wok.

Mobila din „camera de zi” era compusă dintr-o masă şi patru scaune. Noi două ne-am aşezat, iar bărbatul a pus de îndată mâncarea pe masă. Stânjenită, m-am ridicat şi l-am salutat. Am vrut să îl ajut, dar Shang m-a tras de poala bluzei. Am înţeles că la ei în casă, indiferent cine ar fi început o treabă, o ducea până la bun sfârşit. S-a servit mâncare chinezească, aşa cum era firesc pentru doi chinezi han{61}: două feluri de legume sotate, carne de porc şi peşte prăjit. Între ei, gazdele mele vorbeau mult şi repede; cât despre mine, rosteam cele câteva propoziţii simple pe care le ştiam cât se poate de rar.

Shang îi povestise soţului ei viaţa mea. Atunci am ascultat şi eu povestea lor. Cei doi au plecat împreună dintr-un sat din Heilongjiang{62}, unde bărbatul fusese asistentul unui doctor şi învăţase ceva acupunctură. Acum studia tot acupunctura la un institut privat. Mi-a spus că dacă obţine certificatul de specialist va merge într-un oraş mai mare şi va putea câştiga mulţi bani. Avea o barbă rară şi, când râdea, gura-i părea imensă, până la urechi. În schimb, ochii i se micşorau, ca nişte dungi subţiri, trasate cu creionul.

— De la el am învăţat unde sunt acupunctele, a intrat şi Shang în vorbă.

— Acupuncte?

— Hmm, nu e ceva care se vede, sunt nişte locuri ce fac legătura dintre tălpi şi organele din corp.

Shang şi-a bătut uşor pe umăr soţul şi l-a rugat să îşi ridice un picior. Bărbatul nu părea prea încântat şi se codea. Când în sfârşit şi-a întins un picior murdar, Shang a început să-mi explice desenându-i cu un pix pe talpă nişte puncte.

— Uite, aici e inima, aici e stomacul, ăsta-i ficatul.

Îmi era foarte greu să înţeleg ce spune.

— Dacă ştii punctele din tălpi, o să poţi învăţa să faci masaj şi-o să câştigi şi tu bani frumoşi…

— Sigur că mi-aş dori să învăţ!

Cei doi au discutat puţin între ei şi apoi Shang mi-a zis:

— Vorbeşte cu patroana şi cere-i voie să vii la noi duminica. Sunt multe de învăţat despre picioare. O să-ţi arăt eu tehnicile de masaj când am puţin timp liber la salon…

În afară de familia mea, nimeni nu ştia despre puterile ciudate pe care le aveam. Nici măcar binefăcătorului meu, nea Zvârlugă, nu i-am spus că m-am întâlnit cu spirite în timpul călătoriei până aproape de Buryeong, în căutarea părinţilor. Îmi doream din tot sufletul ca ceilalţi

să mă ia drept o fată obişnuită. Bineînţeles că n-am spus nimănui de la salonul Paradis că venisem din Coreea de Nord. Dar dacă vreuna dintre fete insinua ceva, soţia patronului o apostrofa imediat:

— Dacă o prind şi o trimit înapoi la ea în ţară, va fi rău de ea, dar şi de noi. O să ne condamne, pierdem autorizaţia şi plătim şi amendă! Iar voi o să rămâneţi fără serviciu!

Începând de atunci, în fiecare duminică mă duceam la Shang acasă şi învăţam de la soţul ei, Zhou, despre punctele din talpă. Aşezată pe un scaun ea-şi întindea un picior, iar Zhou îmi explica arătându-mi diverse puncte cu un beţigaş de lemn, lung de-o şchioapă. Avea mai multe beţigaşe. Unele cu capăt rotunjit, altele cu capăt în formă de triunghi şi altele ascuţite. Eu nu le-am folosit, am preferat să învăţ să fac totul cu mâinile. Mi-am însuşit diverse tehnici: apăsarea cu vârful degetului mare, cu toate degetele sau cu monturile pumnului bine strâns, bătăi uşoare cu pumnul, lovirea şi apăsarea tălpii cu palma, frecarea cu întreaga mână, tragerea, răsucirea şi relaxarea gleznei şi a încheieturilor degetelor de la picioare. Zhou mi-a spus că aş face mai puţin efort dacă aş folosi beţigaşul, dar că efectul este mai puternic când masajul se face doar cu mâinile.

— Uită-te aici. Vezi? Piciorul e alcătuit din trei părţi: talpa, călcâiul şi glezna. Organele sunt împărţite şi ele în mai multe secţiuni. Şi pentru mână este la fel. Înainte de a face masaj e bine să relaxezi degetele. Aşa vei obţine un rezultat mai bun. Abdomenul corespunde punctelor din talpă şi călcâi, iar capul are multe puncte pe degetele de la picioare. Aici, în scobitura din talpă, corespund intestinele. Partea asta groasă, de mai jos de degetul mic şi de cel de-al patrulea, corespunde la piciorul stâng cu inima, iar la piciorul drept cu ficatul.

După ce mi-a explicat toate aceste lucruri pe talpa lui Shang, Zhou mi-a făcut masaj repetând explicaţiile. Apoi mi-a cerut să trec la practică făcându-i lui masaj. Dacă greşeam, se apleca şi-mi explica din nou. În fiecare duminică mergeam aşadar la ei acasă şi aflam tot mai multe despre acupuncte. După ce am învăţat zece metode de relaxare şi de încălzire a mâinilor, am aflat şi despre cele cincisprezece etape ale masajului de bază. Apoi am reluat acupunctele, de data asta pentru a învăţa cum se tratează diversele boli. Ca să aplic ce-am învăţat, Zhou îmi propunea diverse situaţii:

— Să zicem că vine la tine un client. Se simte rău de la băutură. Ce-ar trebui să faci?

— Mai întâi presez degetul mare acolo unde sunt punctele corespunzătoare capului, ca să îi treacă durerea de cap. Apoi masez bine punctele de pe talpă pentru intestine şi punctele de pe călcâi, pentru ficat şi rinichi.

Trecuseră opt luni de când lucram la Paradis când am devenit maseuză. Neavând niciun act de identitate chinez, n-aveam cum să

primesc autorizaţie ca să lucrez legal. Dar mi s-a dat voie să primesc clienţi. Spre deosebire de celelalte maseuze, nu puteam primi bani în funcţie de numărul de clienţi, dar aveam voie să păstrez bacşişul. În felul acesta, câştigam mult mai mult decât ca ajutor al lui tanti Kim.

Încă din copilărie fusesem o fată ciudată. Şi darurile nu-mi dispăruseră nici acum. Înainte de a începe şedinţa de masaj, priveam cu atenţie capul şi picioarele clientului şi imediat îmi dădeam seama ce-l durea.

Am realizat lucrul acesta încă de la primul meu client. Era un bărbat chinez de treabă, solid şi durduliu. S-a lăsat în maiou şi şi-a ridicat puţin pantalonii, stând cu picioarele atârnate peste marginea băncuţei de lemn. Mai întâi i-am spălat bine picioarele cu apă călduţă în care pusesem sare şi oţet. Apoi i le-am înmuiat într-o fiertură cu pelinariţă şi i le-am frecat uşor, ca muşchii să i se relaxeze. L-am şters cu un prosop şi-am început să-i fac masaj la piciorul stâng. Aşa cum învăţasem, am găsit punctele pe talpă şi am început să apăs. Când i-au apărut pete roşietice pe călcâi, mi-am dat seama că bărbatul avea probleme cu ficatul.

Clienta următoare era o turistă pe tălpile căreia se vedeau nişte pete roşietice şi albastre-vineţii. Şi asta n-a fost tot: în timp ce o masam cu ochii închişi, în minte mi-a apărut o scenă: un automobil trece peste un pod. Deodată, vine din spate un camion şi intră în el; pe jumătate făcut zob, automobilul se rostogoleşte. Nu m-am putut abţine şi i-am şoptit colegei nord-coreence care lucra lângă mine:

— A avut un accident de maşină.

— De ce? Are cicatrice?

— A, nu. Ziceam şi eu aşa.

Mulţi dintre cei care veneau la mine au observat că nimeream precis punctele din tălpi şi-mi deveneau clienţi fideli. Şi Shang şi-a dat seama că aveam talent, dar mă credea doar o fată îndemânatică.

Am lucrat doi ani la Paradis. În anul în care am împlinit cincisprezece ani m-am hotărât să plec la Dalian{63} împreună cu Shang şi Zhou. Bărbatul îşi luase autorizaţia de specialist în acupunctură şi mi-a spus că va lucra împreună cu un prieten ce-şi deschisese un salon de masaj în Dalian. Fără îndoială, consideram că înainte de plecare era de datoria mea să-l anunţ şi pe unchiu' Xiaolong. I-am dat telefon să-i spun că îl invit la cină în oraş. A izbucnit în hohote de râs:

— Desigur, cum să nu. Te-ai făcut mare, Bari, ai crescut!

Nu era un om care să stea degeaba. Se ocupa de agenţia de turism, făcea şi pe camerista, în fiecare zi aştepta turişti în faţa aeroportului sau a unui hotel, conducând chiar el microbuzul cu vizitatori până la Munţii Baekdu.

La propunerea lui, ne-am întâlnit într-un local unde se serveau

frigărui din carne de oaie – specialitate lansată de un soldat lăsat la vatră, dar apoi devenită populară în toată ţara. Ajuns mai devreme, protectorul meu luase loc după un paravan şi se ştergea pe faţă cu un prosopel umed. Când m-a văzut, mi-a făcut semn din mână.

— Ei, ce mai faci? Ca întotdeauna ai mulţi clienţi, aşa-i?

— O, da. Acum au mai adus câteva maseuze.

— Asta-i bine. Eu o să-mi iau un *soju.*

Bucăţile de carne erau bine făcute. Le-am scos de pe beţişoare şi i le-am pus în farfurie, dar el le înghiţea dintr-odată, împingându-le pe gât cu câte-un păhărel de *soju.*

— Ia spune, câţi ani ai?

— Cincisprezece.

— Deja! Ce-a mai zburat timpul.

— Ştii, unchiule, aş vrea să îţi spun ceva…

I-am povestit despre Shang şi despre soţul ei. I-am spus că pentru mine deveniseră ca o familie, aşa cum era şi el. I-am mai zis că m-am hotărât să mă duc cu ei la Dalian, unde voiau să se mute şi să-şi deschidă un salon de masaj, iar el mă asculta dând din cap.

— Dacă zici că sunt oameni de treabă, te cred pe cuvânt. Ai cumva vreo datorie la Paradis?

Am clătinat din cap.

— Dar cu patroana ai vorbit?

— Nu încă. M-am gândit să-ţi spun mai întâi dumitale, unchiule.

Ducându-şi un deget la buze, el mi-a zis:

— Nu-ţi mai irosi timpul spunându-i. Pleacă pe ascuns. În situaţia ta, să n-ai încredere în nimeni de-acum încolo! Iar în oraşul ăsta oamenii-au ajuns îngrozitori… Ştii de ce? Din cauza banilor! Ai înţeles? Vezi bine, lumea se schimbă. De când cu electricitatea şi cu banii, nu mai au suflet! Ştii, tinerii care înainte făceau afaceri cu Nordul, acum sunt intermediari. Din asta trăiesc.

A mai tras o duşcă de *soju* şi a continuat:

— Ce vreau să zic este că fac bani vânzând fete ca tine… Uite, să ştii c-am dat de urma lui Mi'i…

— Cum? Mi'i? Unde e sora mea?

Unchiu' Xiaolong aflase despre ea de la un prieten mai tânăr care ţinea un bar în Longjing{64}.

— Ca s-o găsesc, am spus numele tatălui vostru, funcţia pe care a avut-o şi că fata venise din Musan. Şi am aflat…

Am pus beţişoarele deoparte şi, pe jumătate ridicată de pe scaun, am strigat:

— Să mergem la ea!

— Ai răbdare, ascultă până la capăt. Doar nu crezi c-am stat cu mâinile în sân.

De îndată ce a trecut pe malul celălalt al Dumanului, Mi'i căzuse în

mâna traficanţilor de carne vie, care au vândut-o unui chinez pe undeva la 15 kilometri de Longjing. Prins cu afacerile lui, unchiu' Xiaolong a fost nevoit să amâne puţin căutarea. Dar într-o zi, având treabă la Kaishantun, s-a dus s-o caute pe sora mea; avea numele satului în care locuia scris pe o bucăţică de hârtie.

De pe drumul şerpuit şi neasfaltat se ridicau nori groşi de praf. Era un cătun izolat din munţi, cu doar vreo zece căsuţe, în care trăiau chinezi şi nord-coreeni. Când a întrebat de Mi'i, o nord-coreeancă i-a arătat cu reţinere o casă, ca şi cum n-ar fi vrut s-o vadă cineva. Era o cocioabă cu două odăi. În curte, împrejmuită cu gard era o bătătură pentru găini şi porci. În spatele casei se întindea un ogor cu porumb şi fasole. Era limpede că din asta trăiau.

— Din câte am văzut, nemernicul se ocupa cu negoţul de porci. O fi vândut unul şi-a cumpărat-o pe Mi'i. Prin curte se tot fâţâia o bătrână, iar dintr-o odaie se auzea plânsul unui copil.

Îmbrăcat cu un bluzon verde şi cu părul pieptănat îngrijit, nenea Xiaolong avea aerul unui funcţionar de la centru. Şi-a dres glasul şi a întrebat-o pe femeie dacă ţineau în casă o fată din Nord. „Spurcata! Ne-a costat o groază de bani şi-a spălat putina!”, a sărit baba ca arsă. Apoi a povestit că băiatul ei a plecat în căutarea femeii, dar nişte nenorociţi de intermediari i-au zis că era de negăsit în China.

— M-am ferit să-ţi spun până acum… Sora ta a născut un copil în casa aia. Cât de greu trebuie să-i fi fost, dacă l-a lăsat şi a fugit! În orice caz, din câte ştiu, nu e nici în apropiere de Yanji. Mai ştii? Poate-o fi trecut în Coreea de Sud, asta în cazul cel mai bun…

M-am aşezat pe scaun resemnată, cu lacrimile scăldându-mi obrajii pentru prima dată de faţă cu altcineva. Nu mă durea destrămarea familiei mele, chiar mă lăsa rece. Pentru propria soartă plângeam acum.

Am urmat sfatul unchiului Xiaolong şi nu i-am spus nimic patroanei. Seară de seară îmi strângeam câte puţin din bagaje şi i le dădeam lui Shang când termina treaba la salon. Ca de obicei, duminică am primit învoire să ies în oraş. M-am dus la ea acasă şi-a doua zi ne-am urcat toţi trei în tren.

Plecam la Dalian plini de speranţă. Plaja era foarte frumoasă, în centru era curat, parcurile erau atât de bine întreţinute! Chen, prietenul lui Zhou, era din Dalian şi fusese patronul unei saune în Yanji. Întors în oraşul natal, găsise pe o străduţă, departe de drumul care ducea spre Anshan{65}, o clădire pe care s-o amenajeze ca saună şi, în mare, terminase cu aranjarea ei. Deşi era o clădire veche cu trei niveluri, iedera care se căţăra pe pereţii cenuşii o făcea să arate fabulos. La parter era un mic restaurant, iar deasupra – camerele pentru masaj. Nouă ne-a închiriat, pentru locuit, două camere la ultimul etaj.

Mână de lucru se găsea din plin: un anunţ dat în ziarele locale şi în revistele săptămânale ne-a adus o mulţime de tinere. Shang, Zhou şi Chen stăteau aşezaţi la o masă, primind una câte una fetele pe care eu le strigam şi le conduceam, atunci când le venea rândul pentru interviu. Au ales douăzeci de fete bine educate şi fără probleme de sănătate, dintre care cinci aveau experienţă în masaj. Chen era de părere să nu fie păstrate decât zece angajate. Şi a avut dreptate: la cursurile ţinute de Shang şi Zhou, în prima săptămână cinci dintre ele tot găseau prilejuri să se fofileze. Apoi n-au mai venit deloc. Înainte să fie deschis salonul, Shang a mai concediat încă cinci fete care nu se dovediseră îndemânatice.

Chen şi Zhou au pregătit mici pliante şi le distribuiau prin bodegi, restaurante şi ceainării. Ca să câştigăm clienţi, au fixat preţuri cu mult mai mici decât la hotelurile moderne unde erau săli imense de saună şi unde se făcea şi masaj corporal. Cu experienţa lui în afaceri, Chen a racolat de pe străduţele din apropiere câţiva băieţi fără slujbă cărora, în schimbul aducerii de noi clienţi, le oferea câteva procente din costul serviciilor intermediate. Lângă camera de masaj, Zhou a aranjat o încăpere pentru acupunctură şi tratament cu ventuze. Desigur, nu aveam clientela bogată din hotelurile de lux, dar ne călcau pragul mici comercianţi şi cei veniţi în oraş cu afaceri. Publicitatea făcută prin grija lui Chen la moteluri şi pensiuni ne-a adus clienţi şi dintre turişti. Pentru un salon deschis de curând, afacerile mergeau ca pe roate, iar Chen devenise deja cineva faimos în cartier.

Dacă stau bine şi mă gândesc, cred că era scris în numele meu să traversez oceanul şi să mă las purtată către Anglia. În fiecare seară bunica îmi repetase povestea prinţesei Bari, în bordeiul nostru uitat de lume. Dar abia mai târziu, după ce am luat vaporul, mi-am amintit de călătoria prinţesei spre Ţinutul de la Apus în căutarea Apei Vieţii.

Într-o dimineaţă, pe când eu şi Shang dormiserăm până mai târziu, ne-am trezit speriate din cauza zgomotelor: de la etajul de dedesubt se auzeau glasuri de bărbaţi şi apoi a fost un bubuit, de parcă s-ar fi spart ceva. Ascultam înfricoşate, cu ochii mari. Nu era nici urmă de îndoială că cel care răcnea de durere era Zhou. Ne-am uitat una la alta şi am sărit din pat ca arse. Am coborât desculţe scările. Uşa de la camera de masaj era larg deschisă. Am văzut mai întâi cioburi de sticlă împrăştiate şi peştişori aurii sărind şi zbătându-se pe jos, pe ciment. Acvariul căzuse de pe masă. În picioare erau patru bărbaţi în jurul lui Zhou, trântit pe podea şi acoperindu-şi cu mâinile capul, din care curgea sânge.

— Ce faceţi? Cine sunteţi? De ce-l loviţi? a ţipat Shang încercând să-l apere pe Zhou.

— Ştii ce-i asta? O dovadă că sunteţi datori! Dacă v-aţi folosit de

banii altora, nu trebuie să-i şi daţi înapoi? a întrebat un bărbat scund şi durduliu, pe la vreo cincizeci de ani, fluturând o hârtie.

Shang l-a scuturat pe Zhou întrebându-l din priviri despre ce e vorba. Chircit de durere, bărbatul a răspuns cu voce slabă:

— Nu ştiu… Mi-au spus că l-au împrumutat pe Chen.

— Şi ce legătură are asta cu el, dacă banii i-a luat Chen? l-a întrebat Shang pe individul care vorbise şi care, auzind-o, a izbucnit în râs.

— Banii au fost împrumutaţi pe numele salonului. Ce? Nu sunteţi asociaţi?

— Noi vrem să ne recuperăm capitalul… Şi, în afară de asta, să primim şi garanţia pentru clădire, a adăugat un bărbat ras pe cap, ameninţându-ne cu o sticlă cu gura spartă.

Şi nu şi-a terminat bine vorba, că a şi dat de pământ cu sticla. Tresărind, Zhou s-a ascuns în braţele lui Shang. Era sticla cu care fusese lovit în cap. Cămătarii au intrat în cabinet şi au răscolit prin dulapuri, peste tot. Apoi au urcat la etaj, au cotrobăit prin toate colţurile şi au răvăşit toate lucrurile din camere. Bărbatul mai în vârstă îşi dăduse jos haina de la costum şi, în timp ce-şi descheia butonii de la cămaşă, a strigat la Zhou:

— Tu! Treci aici! Iar voi, valea! ne-a zis mie şi lui Shang, privindu-ne în ochi.

Dar Shang s-a dus să îl ridice şi pe Zhou şi să-l aşeze pe un scaun. Apoi a îngenuncheat lângă el, pe jos.

— Pentru noi, salonul ăsta e la fel de preţios ca viaţa. Şi eu am dreptul să aud despre ce-i vorba.

— Dacă aşa preferi… Din două variante, alegeţi una: ori în termen de o lună plătiţi datoria întreagă, ori daţi banii înapoi cu dobândă, cât vine pe fiecare lună.

Zhou nu mai putea scoate niciun cuvânt.

— Şi cât e în total? a întrebat Shang.

— Un milion jumate, a răspuns bărbatul.

Era peste puterile mele să-mi imaginez cât ar fi valorat. Pe trei bucăţi de *mandu*{66} dădeam un yuan. Când o duceam rău, erau o masă bună pentru mine.

Pe Shang a apucat-o râsul, dându-şi capul pe spate, ca o nebună.

— Şi dacă nu plătim? a întrebat ea.

— Atunci, o să plătiţi cu trupurile voastre… Vă vindem.

Şi, auzind una ca asta, eu şi Shang am simţit că ne-a pierit glasul.

— Vă rugăm, daţi-ne un răgaz, a murmurat Zhou.

— De ce, ţi-a venit vreo idee? Pentru ce să ai nevoie de timp?

— Am o bucată de pământ la mine-n sat. Îmi trebuie puţin timp ca să-l ipotechez.

Bărbatul a stat puţin pe gânduri, şi-a pus haina şi i-a încheiat nasturii.

— Bine. Îţi dau fix trei zile.

— Satul meu e în Heilongjiang. Numai mersul până acolo, cu trenul sau autobuzul, îmi ia trei zile.

— Zău? Bun, atunci, ai încă două zile. Dacă după cinci zile n-ajungem la vreun rezultat, să-ţi iei adio de la ochii din cap!

Bărbaţii au plecat, iar noi am rămas cu toţii plângând în hohote. Eu, mai mult de frică, Shang şi Zhou, de disperare adâncă: toate visurile lor se năruiseră. La un moment dat, am auzit zgomot de paşi pe scară. Era individul ras pe cap, cel care ne ameninţase cu ciotul de sticlă şi care acum i-a dat lui Zhou două bilete de tren.

— Locuri la clasa a doua. Din cauza ta, m-am ales şi eu cu un drum în trenul ăla nenorocit!

După ce Zhou şi bărbatul au plecat la gară, am rămas cu Shang complet aiurite, fără să fim în stare să facem măcar puţină curăţenie. Când maseuzele care lucrau în tura de după-amiază au urcat scările la noi, nedumerite, Shang le-a spus, mai mult bolborosind, că salonul va fi închis pentru câteva zile şi le-a trimis acasă.

A doua zi, foarte devreme, cineva a bătut la uşă. Zhou se întorsese, însoţit de bărbatul ras pe cap. Cu faţa roşie ca focul, acesta din urmă încă se ţinea bine pe picioare. În schimb, Zhou era beat criţă. Cei doi n-au spus mare lucru, aşa că nu ne-am dat seama la ce fel de înţelegere ajunseseră. Fără o explicaţie, Zhou ne-a şoptit să ne strângem nişte haine şi să ne facem bagajele. În grabă, am îndesat în genţi câteva cosmetice, obiecte de lenjerie, haine şi alte nimicuri şi i-am urmat pe cei doi bărbaţi. După ce am traversat bulevardul Changjiang, am luat un taxi ca să nu ne vadă careva, am pornit-o către nordul golfului, spre parcul Ganjingzi, şi am coborât în apropierea unei staţii de autobuz. Bărbatul ras pe cap mergea înaintea noastră. Am urmat o alee întunecată şi mocirloasă şi am intrat într-un motel mizerabil, într-o cameră cufundată în întuneric, înghesuită şi cu pereţii acoperiţi cu un tapet jegos din hârtie. Era un loc frecventat de salahorii veniţi din alte oraşe. Fără o vorbă, bărbatul care ne adusese a dispărut din nou.

— Ce dracu' aţi pus la cale? l-a întrebat Shang pe Zhou.

— Nu mai putem trăi aici. Trebuie să fugim din ţară.

La gara Dalian unde plecase cu individul ras în cap pe post de paznic, în timp ce aşteptau pe peron, Zhou l-a implorat să ne lase în viaţă, să ne salveze. Tipul l-a ascultat, apoi l-a întrebat pe Zhou cu câţi bani contribuise pentru salon. Nu se interesa din milă, ci pentru că voia banii aceia în buzunarul lui. I-a spus lui Zhou că hotărâse să lucreze pe cont propriu, odată ce şeful lui nu-i scăpa decât mărunţiş din ce încasa pentru treburile astea plictisitoare. Apoi l-a întrebat dacă a auzit de Clanul Şerpilor{67}. Zhou auzise despre Şerpi de la Chen. Într-o zi, pe când locuiau la Yanji, s-au întâlnit într-o bodegă şi Chen i-

a povestit despre reţeaua celor care scot ilegal oameni prin portul Dalian; „şerpi" erau numiţi cei scoşi clandestin din port. Ca un „şarpe" să scape, asta costa cel puţin cinci mii de dolari, i-a spus lui Zhou individul ras pe cap. Când cel care pleacă nu are destui bani, familia lui din ţara natală împrumută restul sumei de la cămătari şi semnează o dovadă. Odată ajuns la destinaţie, cel plecat face rost de bani şi îi trimite familiei ca să achite datoria. Dobânda pentru împrumut este de treizeci la sută. Dacă banii nu sunt plătiţi la timp, în semn de ameninţare cămătarii îi trimit celui plecat, într-un pachet, degetul retezat al unei rude.

— Şi de unde crezi că vom face rost de atâţia bani? a întrebat Shang sfârşită.

— Nu plătim garanţia. Adunăm toţi banii economisiţi până acum şi ne iese suma pentru contract cu Şerpii.

Eu şi Shang n-am ieşit din motel, am rămas închise în cameră. Cât despre Zhou, a fost plecat toată ziua, însoţit de tipul ras pe cap şi de un alt bărbat, pe care acesta îl adusese.

Necunoscutul a revenit înspre dimineaţă, în ziua când trebuia să plecăm din Dalian, şi ne-a luat cu el. Am trecut peste calea ferată şi ne-am îndreptat spre debarcaderul din nord. Marea îşi izbea cu putere valurile de dig şi vântul mi se părea îmbibat cu sare. Prin beznă se întrezăreau luminiţe şi se auzea zgomotul de motor al unei mici bărci de pescuit. Din loc în loc, se desluşeau cu greu siluete. M-am apropiat de bord şi am văzut două mâini îndreptate spre mine.

— Prinde-te! Repede!

Am urcat prima. Bărbatul m-a tras fără prea multă grijă şi am căzut grămadă pe punte. În urma mea s-a suit Shang. Când Zhou a dat să urce şi el, cei de la bord l-au îmbrâncit cu putere:

— Am primit bani numai pentru două persoane!

— Shang! Shang! urla Zhou, iar vântul îi purta până la noi strigătele disperate.

Bărbatul necunoscut care ne condusese până în port îl trăgea pe Zhou înapoi. Motorul a început să duruie din ce în ce mai tare şi vaporul a pornit. Sfâşiată de durere, Shang hohotea aplecată peste bord. Când matelotul a lovit-o cu forţă, s-a rostogolit pe puntea udă ca o broască. Un alt bărbat a ţipat la ea în timp ce încerca să se ridice:

— Dacă mai faci scandal, te-arunc în apă! Potoleşte-te!

Împrăştiind valurile, micul vas de pescuit a trecut prin golf şi apoi s-a îndreptat spre portul unde erau ancorate vapoarele mari. Am ajuns lângă un cargou imens care acoperea ca un zid întregul orizont. Dinspre punte ne orbeau nişte lanterne şi am văzut o siluetă întunecată. A schimbat câteva vorbe cu cei de jos şi-apoi a aruncat o funie. Matelotul de pe puntea micului vas de pescuit a prins-o şi fără nicio explicaţie mi-a legat-o de mijloc. A tras de ea de câteva ori şi am

simţit cum începeam să urc, cu răsuflarea tăiată. Corpul mi se legăna în aer, se învârtea în cercuri şi vântul mă izbea de vapor. Cum am ajuns la balustradă, doi bărbaţi m-au apucat şi m-au ridicat de la subsuoară. Eram ameţită şi îmi venea să vărs.

Frânghia a fost din nou lăsată în jos ca să o pescuiască şi pe Shang. Fără vreun cuvânt, cei doi bărbaţi ne-au prins de braţ şi ne-au tras după ei, coborând nişte scări. Am trecut printr-un coridor lung cu plafon jos şi multe uşi. M-am împiedicat de mai multe ori. Mă lovisem de ceva tare, din fier, şi genunchii îmi sângerau. Mi-am dat seama la un moment dat că eram undeva în fundul calei. Într-un cotlon, pe lângă containerele aranjate, am găsit un loc unde să ne întindem picioarele. Mi-am dat seama că în întuneric erau mai mulţi oameni şezând pe jos şi cu spatele sprijinit de încărcătură. Shang s-a prăbuşit în poala mea, cu umerii scuturându-i-se de hohote de plâns.

— Shang, ce te doare? Spune-mi…

— Şşt… Nu vorbi! s-a auzit o voce groasă din întuneric.

Am tăcut imediat. Zgomotele de fiare şi de motoare nu mai conteneau.

După un timp cala s-a cutremurat şi cargoul a început să se mişte. Plecam la drum. Rezemate cu spatele de peretele vasului şi sprijinindu-ne capul una de cealaltă, am aţipit amândouă. Oboseala cruntă acumulată în ultimele zile ne-a răpus dintr-odată.

— Hei, Bari! Eu sunt! Eu sunt!

Din întuneric, cineva mă striga pe nume. Două luminiţe albăstrui străluceau. Am ştiut imediat că erau ochii lui Chilseong'i. În ultimii ani obişnuia să-mi apară câteodată în vis. Dar era pentru prima dată când îmi vorbea ca şi când ar fi fost viu. În bezna de nepătruns a apărut o panglică de lumină ca o rază diafană de lună. Se ondula şi se îndepărta. La capătul acelui drum îngust de lumină, Chilseong'i al meu cu blăniţă albă mă aştepta dând din coadă.

— Stai, nu mai fugi! Opreşte-te!

— Vino, Bari! Te-aşteaptă cineva!

Chilseong'i ţopăia în faţa mea, se oprea şi se tot uita în urmă după mine. Şi tot mergând, am ajuns pe malul unui râu unde vântul risipea nisipul. Apa era neagră ca smoala. Peste râu atârna un pod lung, iar în capătul lui am zărit pe cineva îmbrăcat în alb. Cu cât mă apropiam, cu atât faţa învăluită în negură se desluşea, scăldată în lumină. Era un chip pe care-l cunoşteam.

— Bari, fetiţa mea, ai sosit!

— Bunico! De unde vii?

Am alergat ca s-o îmbrăţişez, dar bunica s-a tras înapoi, plutind uşor ca o pungă de plastic dusă de vânt. Cum făceam un pas înainte, cum se îndepărta de mine.

— Atât de dor mi-a fost de tine, şi tu nu vrei să mă iei în braţe?

Bunica a zâmbit şi a dat din cap.

— Şi eu aş vrea aşa de mult… da' acuma suntem în lumi diferite. Îmi fac griji pentru tine, de asta te-am chemat. Ascultă-mă bine. Mii de leghe o să străbaţi pe mare şi ai să zbori pe cer. Pe drum vei fi înconjurată de demoni şi spirite gălăgioase… Va fi ca un drum spre Iad. Trupul şi sufletul ar putea să-ţi fie sfâşiate. Da' tu să nu te-abaţi vreodată pe căile ce-aduc nenorociri, pe cele verzi şi galbene. Urmează-le numai pe cele albe. La capătul călătoriei, n-o să mai fii micuţa Bari, ci vei fi mare şaman. Eu te voi ajuta oricând îţi va fi greu. Chilseong'i te va aduce la mine şi tu mă poţi întreba orice vrei.

Dintr-odată, bunica, Chilseong'i, râul şi podul învăluit în ceaţă au dispărut şi totul s-a luminat în faţa ochilor. Cineva îndreptase o lanternă spre noi.

— Ridicaţi o mână şi număraţi! Hai, pe rând, tu eşti primul!

— Unu! a ridicat braţul un bărbat care stătea la margine.

Au trecut câteva clipe până când o femeie a reuşit să îngaime „Doi". Cineva din spatele celui care ţinea lanterna a ieşit în faţă şi i-a tras una după ceafă.

— Următorul!

Trei! Patru! Cinci! Eram doisprezece cu toţii.

— Ştie fiecare ce număr are? Ţineţi-vi-l minte! De-acum încolo astea sunt numele voastre de pui de şerpi.

Eu eram numărul unsprezece, iar Shang era doisprezece. Eram opt bărbaţi şi patru femei. Cel cu lanterna a vorbit din nou:

— E răspunderea mea să vă duc la destinaţie. Băgaţi de seamă, viaţa voastră e în mâinile noastre! Dacă nu ascultaţi, vă aruncăm în mare, fără milă. În câteva zile vaporul va ajunge la Xiamen. Până atunci n-aveţi voie să vă mişcaţi de-aici. O să v-aducem de mâncare şi un vas mic cu apă în fiecare dimineaţă, pentru fiecare. Trebuie să v-ajungă cât să trăiţi. Vom face o lună până în Anglia. Dacă rezistaţi primele zece zile după ce ajungem în port, o să puteţi câştiga un munte de bani în ţara aceea nouă. Vă spun tot ce trebuie să faceţi înainte de a ajunge la Xiamen.

Dintr-o grămadă de orez, am primit fiecare câte un bulgăraş şi un pahar cu apă. Ne-au arătat şi locul pentru făcut nevoile: în capătul coridorului care ducea spre cală era pus un butoi tăiat pe jumătate şi acoperit cu scânduri. La început dormeam stând în fund şi rezemaţi de perete. Dar apoi ne-am sfătuit între noi şi ne-am întins între containere, numai aşa puteam dormi lungiţi. La început ni s-a părut atât de întuneric, că nu ştiam cum arătau la faţă ceilalţi, dar treptat vederea ni s-a obişnuit cu bezna şi, mulţumită razelor strecurate de sus în timpul zilei, am putut să ne desluşim chipurile.

La Xiamen au mai urcat în jur de douăzeci de oameni. La fel ca noi, au fost aduşi pe cargou chiar înainte de plecare. În cele două zile cât s-a mai încărcat marfă pe vapor, am fost mai mult morţi decât vii. Cei din Clanul Şerpilor ne-au împărţit şi ne-au înghesuit în containerele deja pline ochi cu marfă. Cu-adevărat trăiam ca nişte şerpi. Trebuia să stăm în picioare, îngrămădiţi şi striviţi de lăzile dinăuntru. Ca să ne mai odihnim picioarele, le lăsam să atârne, sprijinindu-ne coatele pe lăzi. Nevoile ni le făceam tot în container, din picioare. Nici vorbă să ni se dea mâncare sau vreo picătură de apă.

Înainte ca vaporul să plece din port, au adus jos nou-veniţii şi abia atunci ne-au scos din containere. Nu ne puteam ţine pe picioare. Ne-am târât până la locul unde stătuserăm înainte şi în sfârşit ne-am putut întinde. Femeia care fusese lovită după ceafă în prima zi pentru că nu şi-a spus numărul suficient de tare n-a mai avut putere să se ridice din container. A murit înainte să ieşim din apele Mării Chinei de Sud. Cei din Clanul Şerpilor i-au scos cadavrul ţinând-o de păr şi de picioare. Femeia cu numărul opt era şi ea atât de slăbită, că trebuia sprijinită de fiecare dată când se ducea să-şi facă nevoile. Din fericire, noi eram încă tinere şi mai aveam putere. Cei care fuseseră urcaţi la Xiamen au fost înghesuiţi în altă parte de-a lungul containerelor. Printre ei erau şapte-opt femei, majoritatea tinere. După ce vaporul a trecut de Ecuator, a început o căldură infernală. Foamea şi setea au făcut din noi nişte fiare sălbatice.

6

De-a lungul călătoriilor în întunericul fără de sfârşit al calei mi se întâmpla să ies din corp, ajuns piele şi os. Ca să mă întâlnesc cu bunica îl urmam pe Chilseong'i pe un drum alb ce strălucea ca o rază de lună. Odată sufletul întors înapoi în corp, realizam că între locul în care trăiam şi Lumea de Dincolo{68} nu era nicio diferenţă. După urcarea pe vapor am trecut, una după alta, prin toate porţile infernului.

În zgomotul asurzitor, necontenit al motoarelor şi utilajelor, în legănarea hulei, stăteam întinsă pe spate, cu ochii închişi şi-mi trimiteam sufletul în Vid{69}. Era ca şi cum mi-aş fi dat hainele jos sau aş fi ieşit dintr-o carapace. Aveam senzaţia de pânză moale, sfâşiată. Ieşeam din corp, urcam şi pluteam în întuneric.

Apoi în faţa ochilor îmi apărea Chilseong'i, cu blăniţa albă strălucind şi dând din coadă. Pluteam într-o negură fără margini, cu căţeluşul când înaintea mea, când în spate. Urmam un drum îngust şi luminos ca o rază de lună. La capătul lui, apăreau un râu peste care adia vântul şi un pod. Apa râului era tot neagră ca smoala, dar o lumină puternică făcea ca podul să strălucească. Bunica se apropia, îmbrăcată în alb, iar poalele fustei lungi îi fluturau în vânt.

— Bari! Vino după mine!

Bunica mergea înaintea mea pe podul învăluit într-un curcubeu. Şi Chilseong'i era în faţa mea; eu îi urmam. De jos, din apa neagră, se auzeau voci plângând şi văitându-se. Strigăte de ajutor, ţipete de femei sfâşiate, hohote disperate şi vaiere. Oameni urlând de suferinţă, copii zbierând, gemete de oameni bătuţi şi tânguire. Horcăit ca în pragul morţii, clănţănit de dinţi de frig. Fierbere, râs nebunesc şi ascuţit… Nu îndrăzneam să mai înaintez.

— Nu te uita în jur şi n-asculta nimic! Dacă ieşi de pe drumul ăsta, vei pierde toate Virtuţile{70}! mi-a spus bunica.

De partea cealaltă a podului, soarele răspândea o lumină grozavă şi o linişte stranie. În faţa mea se întindea o pajişte imensă, plină de flori ce se unduiau în adierea vântului. Bunica mi-a arătat un ulm din capătul pajiştii.

— Apropie-te de copac şi-o să apară şi cel care o să te-ndrume! Hai, du-te repede!

— Dar tu nu vii, bunico?

— Nu pot. Aici se termină lumea mea.

— Şi Chilseong'i? am întrebat uitându-mă la el, cum dădea din codiţă – era felul lui de a-mi vorbi din inimă.

— Ia şi astea cu tine. O să-ţi fie de folos, mi-a spus bunica punându-

mi trei flori în palmă.

Cu florile în pumn, m-am îndreptat plutind către ulm. Era foarte înalt, aproape cât o casă cu trei-patru etaje. Deşi nu era iarnă, nu avea nicio frunză şi, cu cât mă apropiam mai mult de el, de trunchiul lui imens cu mii de ramuri întinzându-se şerpuit spre cer, cu-atât mi se părea mai înfricoşător. Pe vârful unei crengi mai de jos stătea un corb. Îşi înfoia mândru penele cozii, ciocănind în scoarţă.

— Unde te duci, nătăfleaţo? O să fii pedepsită!

— Dar ce-am făcut? am întrebat mânioasă.

Nu era drept, trecusem printr-o mulţime de încercări! Îndurasem tot felul de nenorociri fără să mă plâng, fără să port cuiva pică şi fără să dau vina pe careva.

Corbul şi-a deschis ciocul şi a urmat zeflemitor:

— E-hei, mai ai până găseşti Apa Vieţii. Că pe lumea asta mulţi suferă, e multă suferinţă!

— Arată-mi drumul spre Ţinutul de la Apus, i-am zis stăpânindu-mi mânia.

— Hai, vino după mine! Vino!

Şi-a întins aripile, a zburat de pe creangă, s-a învârtit de câteva ori deasupra capului meu şi a pornit-o hotărât spre trunchiul uriaş al copacului. Ah, aşa-ţi trebuie! Să-ţi spargi scăfârlia! Dar în mijlocul copacului s-a deschis o gaură ce semăna cu intrarea într-o cavernă. Şi nici urmă de corb! Oare intrase înăuntru? Mi-am băgat un picior prin gaura aceea neagră şi am alunecat, de parcă ceva m-ar fi tras în jos. Când am atins fundul hăului, cerul mi se părea atât de departe… Iar înainte mi se deschideau cinci cărări: spre est, vest, nord, sud şi spre mijloc, unde stătea de pază un leu îmbrăcat în haine lungi negre. Pe cap purta un *gat*{71} de culoare neagră, iar în gheare ţinea strâns un evantai.

— Unde te duci?

Aş fi vrut să-l întreb eu prima, dar el a fost mai rapid. I-am răspuns întâiul lucru ce mi-a trecut prin cap:

— Păi… Sunt invitată la un ospăţ.

Leul a stat puţin pe gânduri, după care a întrebat din nou:

— Vrei să spui că regii te-au invitat?

De îndată ce am încuviinţat din cap, fără un alt cuvânt, leul mi-a arătat un drum cu evantaiul. Am mers o bună bucată de vreme în direcţia arătată de el. Dintr-odată, în faţă mi-a apărut o curte largă, luminată de torţe. Leul de mai devreme a apărut din nou şi m-a condus în mijlocul ei. În faţa ochilor se ridica un zid enorm cu un tribunal de judecată deasupra. La masă şedeau zece regi cu coroane de forme diferite. Unul avea o coroană din care ieşeau coarne, altul purta o coroană ca un trunchi de con inversat, încărcată cu straturi-straturi de podoabe. Erau şi coroane rotunde, largi sau turtite… Brusc, la

vederea mea au început să se agite.
— Câtă neruşinare! Cât dispreţ! Tu, care încă n-ai murit, cum îndrăzneşti să ne chemi la tine în vis? a răcnit bulbucându-şi ochii regele cu barbă neagră şi coroană din care ieşeau coarne.
— Ai minţit că noi te-am invitat aici! a ţipat şi regele cu barbă albă care purta coroană ţuguiată.
— Ţi-ai părăsit corpul şi n-o să te lăsăm să te întorci! a adăugat regele cu coroana turtită.
— Tu, o creatură fără însemnătate, să pretinzi că vei merge până la marginea lumii ca să găseşti Apa Vieţii!
Rând pe rând, regii ţipau la mine învinuindu-mă şi spunându-mi toate păcatele pe care le înfăptuisem. La sfârşit, regele cu coroană rotundă a conchis:
— Ţi-ai părăsit poporul care murea de foame! Păcatul ăsta nu-ţi va fi iertat nici de te rogi şi dai de pomană{72} tot restul vieţii!
Şi apoi cei zece regi au dat verdictul, într-un glas:
— De şapte ori câte şapte, patruzeci şi nouă… Dacă timp de patruzeci şi nouă de zile{73} vei îndura încercările{74} prin care ai să treci, numai atunci te vei putea întoarce!
Odată verdictul pronunţat, leul m-a prins de ceafă şi m-a târât până la marginea unei prăpăstii în care m-a aruncat. Din fundul îndepărtat al hăului urcau flăcări. Am ţipat alunecând în gol ca un fir de pai apropiindu-se de gura focului. Dar în cădere mi-am amintit de florile de la bunica. Am scos una din buzunar, am aruncat-o şi imediat, minune! flăcările au dispărut. Pluteam uşor dusă de ceva ce părea a fi un voal sau nişte nori.
Ajunsă jos, o lumină albăstruie şi palidă m-a învăluit, în timp ce din toate colţurile se adunau arătări ca un fum gri. Suspinând, un nor de fum s-a apropiat de mine:
— Dă-mi nişte orez! Măcar o lingură…
— Măcar o bucată de *gopjang tteok,* măcar o supă sau zeamă de orez… se auzea dinspre alt nor de fum ce mă înconjurase.
Hăul începuse să se umple de fumul care, treptat, lua forma unor năluci pe care le mai văzusem. Erau acolo femeia şi cei doi copii pe care îi întâlnisem în satul din munţii Gomu. Bătrâna cu care vorbisem în gară venise şi ea. S-au adunat multe feţe de care mai dădusem, dar erau şi chipuri pe care nu le recunoşteam. Am văzut vreo trei-patru copilaşi cerşetori din Nord, pe care îi ştiam că dormiseră înghesuiţi sub o scară, într-un cotlon din piaţa Yanji. O mamă şi copiii ei stăteau îngrămădiţi într-un colţ. Pielea din jurul ochilor le era neagră, obrajii supţi, scobiţi, iar gâturile – straniu de lungi şi subţiri. Toţi murmurau aceeaşi incantaţie: „Mi-e foame. Mi-e foame. Mi-e foame. Dă-mi ceva să mănânc". Aveam senzaţia că mă sufoc, că mi se sfâşie sufletul. Stăteam pe vine, cu palmele peste urechi. Fără să ştiu ce fac, am scos

încă o floare şi am aruncat-o deasupra capului. Şi pe dată au apărut boluri pline ochi cu orez fiert aburind, vase de-abia scoase din cuptor cu *tteok* umplut cu pastă dulce de fasole roşie, tot felul de cărnuri, *jeon*{75} cu ierburi şi multe feluri de supe. Erau castroane, boluri mai mari şi farfurii adânci ori întinse, toate pline cu bunătăţi. Şi peste tot în aer se simţea miros de mâncare şi de oriunde se auzea cum clefăiau. Şi-atunci m-am auzit cântând:

Voi, suflete moarte!
Am deschis poarta Lumii de Dincolo şi fac această rugăciune:
Voi, suflete cu viaţă datorată rugăciunilor din munţi,
Voi, suflete care aţi fost în corpul celor vii,
Voi, suflete ale unora sfârşiţi de foame,

Fie să vă găsiţi pacea
Şi să renaşteţi pe Tărâmul Pur!
Voi, care sunteţi fără de păcat,
Eliberaţi-vă de suferinţă!

De îndată ce am terminat de cântat, fumul a dispărut. Pământul a crăpat în dreapta şi în stânga mea şi s-a ivit un lac acoperit de ceaţă. După ce o adiere a împrăştiat-o, luciul apei a rămas ca o oglindă calmă şi netulburată. Pe întinderea sa verde-albăstruie, ca de muşchi, nişte imagini tremurânde prindeau contururi din ce în ce mai clare.

Furtună pe mare. Un mic vapor se clatină în toate părţile, ca o frunză, înaintând cu greu printre valuri. Cârma este într-o cabină nu mai mare ca o colibă. Într-o cuvă de pe fundul calei, cu un plafon aşa de jos, că un om nu poate sta decât aplecat, sunt îngrămădiţi peştii pescuiţi. Dar se mişcă pe-acolo şi siluete – cu zecile, bărbaţi, femei, copii. Valurile biciuiesc puntea vaporului, o mătură şi intră în cală. Copiii şi femeile se zbat şi se târăsc spre ieşire. Marinarii însă îi lovesc cu putere şi îi împing înapoi. Trag o trapă deasupra sechestraţilor şi o încuie cu cheia. După furtună, razele soarelui strălucesc peste mare. În depărtare se văd creste de munţi dintr-o ţară necunoscută. Echipajul scoate din cuva cu peşti cadavre pe care le aruncă în mare. Acestea se ridică la suprafaţă, duse în larg după bunul plac al valurilor.

Plaja unei ţări străine şi un vapor pe jumătate scufundat. De peste tot răsar cutii cu legume. Se apropie o navă mare. Oameni îmbrăcaţi în uniforme intră în cala vaporului eşuat. Deschid containerele. Descoperă cadavre ieşind printre roşii şi varză.

Oameni sufocându-se în containerele cufundate în beznă. O femeie scrijeleşte pereţii cu unghiile. Văzută de foarte aproape, faţa ei pare

imensă. Oameni adunându-se către gura de ieşire. Bâjbâie, încercând să găsească un colţ unde să poată respira. Cad printre cutiile cu marfă.

Văd oameni mergând către cabina echipajului. Li se cer bani. Şi n-au. Marinarii încep să-i lovească. Le trag pumni în faţă, picioare în burtă. Sar mai mulţi pe unul, apoi trec la altul. Furia le schimonoseşte feţele. Bărbaţii fără bani zac întinşi pe podea, cu faţa plină de sânge. Mateloţii dezbracă o femeie. Se aruncă asupra ei, o violează pe rând. Femeia clatină din cap. „Nu! Nu!” Se zbate. Plânge.

Alee îngustă. Dintr-un microbuz coboară mai multe femei. Altele, machiate strident, se iţesc pe la colţul străzii ori la fereastră şi privesc. Un bărbat le numără pe cele abia venite. Este patronul. Apoi dă bani celui care le-a adus aici. Furnizorul îşi scuipă două degete şi numără bancnotele. Femeile sunt înghesuite într-un colţ de cameră cu geamuri acoperite de perdele. Patronul le dezbracă de haine pe toate şi le examinează trupurile.

Femei dezbrăcate stau ghemuite şi încearcă să-şi înăbuşe plânsul. Strâng la piept fustele şi bluzele făcute grămadă. Una din ele clatină din cap şi izbucneşte într-un râs isteric. A înnebunit.

Una merge pe drum abia ţinându-se pe picioare, de parcă ar fi beată. Din spate o ajunge un bărbat tânăr. O plesneşte peste amândoi obrajii, o ia de păr şi dispar pe aleea murdară.

Cameră întunecoasă la subsol. Pe plafonul scund arde un neon. Femei trag la maşina de cusut grămezi de haine, cât un munte. Un bărbat merge cu mâinile la spate printre rânduri, în spatele lor.

Depozitul unui restaurant. Grămezi de peşte, scoici şi legume. Apă împroşcată pe jos. Bărbaţi care taie varză şi curăţă peşte.

Din nou, mare învolburată de furtună. Pe un banc de nisip sunt nişte bărbaţi cu pelerine de ploaie din plastic, căutând scoici. Cu mâinile făcute pâlnie în jurul gurii, cineva strigă: „Vine mareea!”. Încet-încet, bancul de nisip dispare. Apa urcă şi le ajunge la burtă, apoi la piept. Oamenii se zbat, se zvârcolesc. Dispar înghiţiţi de valurile negre, furioase, care se înalţă ca nişte creste şi împing corpurile în larg.

Luciul lacului, pe care apăruseră atâtea imagini, a dispărut. Întuneric din nou. Cineva mă ia de ceafă şi mă trage în sus. Plutesc în beznă, în Vid, ca un fum.

Sub mine, în ceaţă, se vede podeaua din cală. Shang stă lângă mine întinsă pe jos, epuizată. La fel şi eu, şi femeia de vârstă mijlocie care

de mult nu mai are puterea să se ridice. Printre containerele de pe coridor se văd şi alţi oameni, înghesuiţi unii în alţii. Unii scot ceva de mâncare din legătura pe care o au şi mănâncă. Îi împing cu brutalitate pe cei care se uită curioşi. Trei bărbaţi se apropie de o femeie. Ea dă din mâini, să-i respingă, se zbate şi se prăbuşeşte pe podea. Dintr-o mişcare, îi dau jos pantalonii şi chiloţii şi o călăresc pe rând.

Shang se târăşte încercând să găsească apă. Ridică mica găletuşă deasupra capului şi deschide gura. Dar nu se prelinge nicio picătură. Cineva întinde mâinile spre mine, prin întuneric, iar Shang ţipă. Mâinile se retrag într-un colţ, dar dinspre coridor vin alergând doi mateloţi. O lovesc pe Shang cu picioarele, la întâmplare, apoi se uită împrejur şi-i trag afară pe doi tineri ascunşi într-un colţ. Unul dintre mateloţi, care are o bâtă îngustă, îi loveşte pe tineri peste cap şi peste spate. Se opreşte numai atunci când cei doi s-au prăbuşit pe podea.

După ce au fumat câte o ţigară, mateloţii o târăsc pe Shang pe coridor şi o dezbracă. Shang se zbate, încercând să opună rezistenţă. Bărbaţii o pălmuiesc şi ea cade. Coboară şi alţi bărbaţi din echipaj. Pe rând, o batjocoresc cu toţii în fel şi chip. O ridică în picioare, o întind iar pe podea. Apoi o lasă dezbrăcată şi se fac nevăzuţi. Shang îşi pierduse cunoştinţa.

Femeia de vârstă mijlocie care avea numărul opt probabil a murit. Stă căzută pe o parte şi nu mai mişcă. Doi mateloţi vin şi, bodogănind, o iau de braţe şi de picioare şi traversează coridorul. Din când în când se opresc pe câte o treaptă a scării lungi de fier ca să-şi tragă sufletul. Înjură. Ies pe puntea cufundată în beznă şi merg până în capătul celălalt al vaporului. Leagănă cadavrul de câteva ori: unu, doi – iar la trei îl aruncă în mare. Din când în când, deasupra valurilor negre se adună o spumă albă.

Oare când o fi reapărut corbul? Mi-a luat sufletul în cioc şi s-a înălţat către cer. Sufletul meu se întindea şi se strângea într-una ca un nor. L-a aşezat pe un gard de fier, în întuneric.

Îmi vedeam corpul undeva jos, departe. Zăcea întins pe jos, îmbrăcat cu bluză albă şi fustă neagră, largă, scurtuţă, ca într-o scenă dintr-o piesă de teatru pe care o văzusem în copilărie. Apoi au venit demonii, înveşmântaţi în negru şi cu feţele ascunse de nişte umbre, şi m-au dezbrăcat. De sus, nu păream decât un boţ de carne. Şi iată că demonii scot nişte săbii şi mă fac bucăţi într-o clipită. Sufletul meu desprins de corp a scos un ţipăt scurt. Mi-au tăiat braţele, picioarele şi capul şi le-au aruncat unor spirite negre adunate ciorchine în spatele lor. Acestea au început deja să muşte din ele, cu rânjete şi hohote isterice. Era vacarm. Cei care s-au ales cu abdomenul l-au tăiat, înfruptându-se din intestine şi ficat.

După ce durerea a trecut prin mine şi m-a zdruncinat ca o furtună

năprasnică, în jur s-a lăsat liniştea. Sufletul meu privea rămăşiţele corpului în care trăise: oase goale, căci carnea dispăruse. Spiritele negre au început să danseze, ciocnindu-mi oasele unele de altele. Ah, totu-i vremelnic! Ai fost şi te-ai dus, n-a mai rămas nimic!

Sufletul meu atârna pe vârful unei crengi din ulmul uriaş, legănate de vânt. Oare corbul m-o fi adus de-acolo? Tot lua câte ceva în cioc, făcând o grămăjoară sub copac. Îmi culegea grăbit tibiile şi oasele braţelor. Mi-a cules până şi oasele degetelor de la mâini şi de la picioare. La final, a ciocănit şi a rostogolit ceva, înfigându-l deasupra mormanului: era tigva mea. Apoi s-a înălţat şi s-a prins de ramura pe care stătea sufletul meu.

— Moartă sau vie, tot aia-i… a croncănit ciocănind în scoarţă.

Apărută dintr-odată, bunica a alungat corbul. Apoi s-a aşezat în faţa oaselor şi le-a aranjat. Chilseong'i aducea şi el oscioarele împrăştiate. Bunica le-a potrivit bucată cu bucată şi a început să cânte încet şi rar:

Tu, cea Lepădată,
Tu, cea Părăsită,
Tu, care-ai trecut prin multele infernuri{76}*,*
Prin iadul de săbii şi iadul de foc,
Prin iadul cu şerpi şi iadul de gheaţă,
Prin iadul de apă şi iadul-pământ.
Pe tine, care-ai ajuns până la marginea lumii,

Unde apune soarele,
Ce iad te mai aşteaptă?
O, suflete îndurerate, suflete de înfometaţi,
Voi, suflete moarte,
O, suflete fără de număr,
Reveniţi la viaţă! La viaţă reveniţi!
Hui! Hui!

Apoi sufletul meu agăţat de creangă a început să se învârtă în cercuri largi deasupra oaselor şi corpul meu a prins contur într-o nouă carne. M-am ridicat ca unul care se întorsese din morţi la viaţă şi-mi pipăiam mâinile şi picioarele.

Bunica ne-a arătat mie şi lui Chilseong'i celălalt mal al râului negru ca smoala.

— Haideţi, e timpul să plecaţi!

— Dar tu unde te duci, bunico?

— Nu trebuie să mai rămân în Lumea de Mijloc{77}. O să mai vin la tine-n vise.

— Bunico, bunico! Nu mă lăsa aici! Nu pleca!

Bunica a dispărut dintr-odată, ca un balon care se sparge. Doar eu şi

Chilseong'i mai eram lângă râu. Căutam podul dispărut şi rătăceam pe pajişte, când mi-am adus aminte de ultima floare rămasă din cele trei date de bunica. Am scos-o din buzunar şi am aruncat-o cu toată puterea în apa râului. Un curcubeu a ţâşnit, strălucitor, şi-a apărut şi podul. Chilseong'i a luat-o înainte pe pod dând din codiţă, iar eu l-am urmat. Râul se domolise, nu se mai auzeau strigăte şi ţipete ca la început. Ajunşi pe malul celălalt, în spate aveam un întuneric de nepătruns, în timp ce în faţă mi-au apărut mai multe drumuri. Mi-am amintit de vorbele bunicii, să nu urmez cărările verzi ori galbene, ci numai pe cele albe. Am luat-o pe drumul alb, parcă scăldat în raze de lună. Chilseong'i alerga în faţa mea. La capătul cărării albe, în faţa noastră s-a ridicat iarăşi un zid de umbre. Prudent, căţeluşul se retrăgea. Îşi legăna uşor codiţa. Iar eu mi-am dat seama că sosise clipa despărţirii.

„Te voi găsi oriunde te vei duce", l-am auzit pe Chilseong'i spunându-mi în gând.

Am întins braţele să-l îmbrăţişez, dar Chilseong'i a dispărut în negură.

7

Într-o toamnă, pe când aveam şaisprezece ani, am ajuns într-o ţară îndepărtată şi necunoscută. Nu-mi amintesc cum s-a petrecut sosirea. Asta probabil din cauza puterii mele misterioase de a-mi desprinde sufletul de corp. Târziu, după ce şi-a mai revenit, Shang mi-a povestit cum am rezistat noi două închise pentru zece zile în containerul din port. Dar chiar şi atunci totul mi se părea un vis înceţoşat.

Acum nu mai locuiam împreună, drumurile noastre se despărţiseră. Trecuse aproape un an când am aflat că Shang locuia încă în casa unde fusese plasată pentru prima dată. Vorbea mai puţin decât înainte.

— A fost cât pe ce să murim, mi-a spus ea simplu.

— Cum aşa?

— Sufocate.

Mi-a zis că am stat înghesuite în fundul dublu al unui container, sub un placaj metalic. Jos erau nişte găuri cât nişte monede. Ne puneam gura acolo şi aşa respiram. Ce a urmat după asta mi-am adus aminte şi eu, treptat. Am stat în container câteva ore. Cărat cu o camionetă, containerul a ajuns pe la miezul nopţii la un mic depozit de pe o stradă londoneză. Primii care au fost scoşi din container au fost bărbaţii.

A doua zi, eu şi Shang am fost mutate pe o străduţă lăturalnică din cartierul chinezesc. Am urcat la etaj pe o scară cu trepte înguste. De-a lungul coridorului, pe ambele părţi erau camere de unde, când uşile se deschideau, se iveau femei bine făcute, blonde, brune. Am fost conduse într-o sufragerie cu câteva canapele. La un moment dat a intrat o femeie grasă, cu pielea albă; gâfâia într-una şi spunea ceva într-o limbă pe care n-o înţelegeam. Bărbatul care ne-a adus ne-a spus să ne dezbrăcăm. Eu, Shang şi încă o femeie care fusese cu noi pe vapor am şovăit să-i ascultăm ordinul. Atunci, cu o ploaie de înjurături, bărbatul s-a răstit să ne mişcăm mai repede. Am rămas în picioare, aplecată, acoperindu-mi pieptul cu amândouă braţele. Umflata m-a înşfăcat de mână şi-a început să se hlizească văzând că n-aveam sâni aproape deloc. Shang şi cealaltă femeie au rămas acolo; numai pe mine m-au dus într-o altă clădire.

Am ajuns pe o alee îngustă, în spatele unei străzi cu multe restaurante chinezeşti. Nenea Lou mă aştepta la intrarea din spate. Era maestru bucătar-şef la restaurantul popular Shanghai. După ce a observat starea jalnică în care eram, mi-a făcut semn cu mâna să intru. A chemat pe cineva de sus, ca să mă ducă la etaj să fac un duş, şi a cerut să mi se dea haine curate.

În primele zece zile nu am schimbat o vorbă cu cei de-acolo.

Mâncam separat, într-o cămăruţă izolată a bucătăriei, unde se pregătea mâncarea. La ora unu noaptea restaurantul era închis şi toată lumea pleca. Era momentul când eu începeam să fac curat în sala de mese şi la bucătărie. Abia după ora două, când terminam treaba, puteam să merg să dorm. Pentru asta foloseam o masă din cămăruţă, pe care puneam o folie de plastic. Mă înveleam cu o pătură.

A fost o perioadă foarte grea. Dormeam doar patru-cinci ore pe zi. Şi când trebăluiam în picioare eram pe jumătate adormită. În cămăruţă, curăţam legume şi spălam farfurii şi castroane. Oricât aş fi spălat şi frecat, tot timpul se adunau alte şi alte vase. Aruncam resturile de mâncare, spălam cu detergent vasele şi le puneam la uscat, într-o maşină specială. Dar n-apucau să se usuce, că altele urmau la rând. După prânz trebuia să fac repede curăţenie şi imediat să mă apuc de pregătirea celor necesare pentru cină.

Abia după câteva luni l-am văzut la faţă pe patron; în perioada aceea ajunsesem să mai schimb câte o vorbă cu tinerii care serveau. Nenea Lou nu era prea vorbăreţ din fire, dar, într-una din cele trei zile libere de Crăciun, a venit pe neaşteptate la restaurantul închis.

Mi-a spus că avea o întâlnire cu cineva. Mi-a întins un sandvici crocant, bine rumenit în cuptor şi m-a întrebat de unde venisem. I-am spus că eram nord-coreeancă şi că venisem din China. Majoritatea angajaţilor de-acolo erau din sudul Chinei şi le spusesem că venisem de undeva din Asia de nord-est, ca să nu le dau nimic de bănuit, odată ce vorbeam stricat chineză. Nenea Lou mi-a spus că în urmă cu douăzeci de ani şi el a venit ilegal în Anglia, de unul singur, tocmai din Hong Kong. La fel ca mine, şi el sosise cu vaporul. A oftat adânc şi a clătinat din cap dezaprobator:

— Nu aş mai face-o şi a doua oară. Unsprezece ani mi-au trebuit ca să obţin viză!

M-a întrebat şi despre datorie, dar eu nu ştiam cât se plătise înainte de plecare şi cât mai aveam de plătit.

— Acolo cu ce te ocupai?

— Făceam masaj la picioare, dar n-am certificat.

— Oricum nu te-ar fi ajutat cu nimic aici.

Nenea Lou m-a prevenit că în cartier erau unii care se ocupau de cei ce nu-şi pot plăti datoria către Clanul Şerpilor. Mi-a zis că patronul e mulţumit de mine. După el, o fată care munceşte serios, aşa ca mine, îşi putea achita datoria într-un an-doi.

— În locul tău, m-aş duce să lucrez la un salon de masaj. Bacşişul e mai mare decât primeşti aici pe-o săptămână.

— Păi cum să plec aşa, de capul meu? am îngăimat timidă, cu glasul stins.

— N-ai cum, aşa e. Pentru că patronul dă salariul tău celor ce te-au împrumutat cu bani, mi-a zis nenea Lou serios.

Peste tot nu se vorbea decât de trecerea în secolul douăzeci şi unu. O săptămână întreagă Londra şi împrejurimile au fost luminate de artificii, au răsunat de petarde. Deşi în cartierul chinezesc era destulă linişte – Anul Nou chinezesc urma să vină –, la restaurant erau mai mulţi turişti şi petrecăreţi decât de obicei. A început ianuarie, agitaţia s-a potolit şi zilele obişnuite s-au întors şi ele. Nenea Lou mai venea din când în când să fumeze în cămăruţa unde făceam eu pregătirile pentru masă.

— Dacă totul merge bine, o să-ţi schimbi serviciul, mi-a şoptit într-o zi.

Mi-a spus că locuia aproape de un vietnamez care avea un salon de manichiură. I-a zis patronului nostru că garantează pentru mine. Mi-a propus să mergem împreună la salon într-o zi de luni, când restaurantul era închis.

— Eşti harnică şi tânără, ai şanse. Dacă te duci într-un loc unde se câştigă bani frumoşi, în mai puţin de-un an scapi de datorie.

I-am mulţumit din suflet, stând cu capul plecat în faţa lui. Şi pentru prima dată de când ajunsesem la Londra mi-am amintit de nea Zvârlugă; mi se părea nelămurit că încă are grijă de mine şi mă protejează. De mult timp nu mă mai lăsasem copleşită de emoţii, iar acum lacrimile îmi curgeau nestăpânit. Şi eu, care credeam că-mi dispăruseră! Nenea Lou mi-a întins un şervet apretat de pe masă.

— Acum douăzeci de ani când am venit aici mi-am lăsat în urmă fetiţa. E aproape de-o seamă cu tine.

Luni am plecat cu nenea Lou. Pentru prima dată am ieşit din cartierul chinezesc şi am luat metroul. Era atât de aglomerat, încât mi-a fost teribil de frică să nu mă pierd de el. Şi la urcare, şi la coborâre l-am ţinut strâns de haină. Mai târziu am aflat că staţia cu multe ieşiri unde am coborât se numea Elephant and Castle. Am traversat piaţa şi-am mers pe câteva străduţe ca să ajungem la salonul de manichiură Tonkin[78]. Asemenea restaurantului unde lucram, salonul era deschis de marţi până duminică, iar lunea era închis. Pe străzile din cartierul chinezesc vedeai aproape numai asiatici, iar asta îţi dădea o senzaţie de înrudire. Veneau şi albi, dar numai în trecere. În zona Elephant and Castle însă vedeai feţe galbene, cenuşii, negre şi, câteodată, albe. Dar dintre ultimii nu erau toţi englezi, deşi se pretindeau aşa. Mulţi erau muncitori din Polonia şi Cehia care lucrau în construcţii. În realitate, la fel ca mine, aproape toţi de-acolo erau nişte venetici.

Nenea Lou a ciocănit de două ori într-o uşă din sticlă. De partea cealaltă, un bărbat care citea ziarul în salonul gol a ridicat capul. A venit zâmbind să ne deschidă. Slab, mărunţel şi îmbrăcat în alb, părea un vietnamez obişnuit. Cei doi bărbaţi au schimbat câteva vorbe în engleză. Gesticulând din mâini, nenea Lou se întorcea şi se uita la mine. Mi-am dat seama că mă prezenta. M-am înclinat şi l-am salutat

pe bărbatul vietnamez. Îl chema Đàm şi era patronul salonului.

— Acum trebuie să arăţi cât de îndemânatică eşti. Te descurci, da? m-a întrebat nenea Lou.

Nenea Đàm şi-a ridicat picioarele pe un taburet. I-am spus lui nenea Lou că mai întâi ar trebui să-i spăl picioarele, dar mi-a răspuns că vietnamezul voia doar să vadă cum fac masaj. Era suficient, altceva nu trebuia.

Ghemuită în faţa picioarelor subţiri ale lui nenea Đàm, am stat cu ochii închişi preţ de câteva clipe. Rând pe rând, au început să mi se perinde prin minte scene cu drumurile pe care el de făcuse. La început înceţoşate, imaginile au devenit apoi din ce în ce mai clare. Văd un zid de ciment ce se prăbuşeşte şi o mulţime de oameni ieşind dintre dărâmături. În marea aceea de oameni îl văd pe nenea Đàm, îmbrăcat într-o haină neagră de piele. Apoi îl văd străbătând un munte, apoi o pajişte, apoi cum se urcă la bordul unui vapor şi traversează un canal.

— Ce faci, copilă, nu începi odată? a întrebat nenea Lou.

Am deschis ochii imediat.

— Nenea acesta a venit dintr-un loc unde s-a prăbuşit un zid. Apoi a trecut un munte şi s-a urcat pe un vapor.

Cei doi bărbaţi au făcut ochii cât cepele.

— Cum de ştii toate astea? m-a întrebat nenea Lou. Patronul Đàm a plecat din Germania de Est când s-a prăbuşit Zidul Berlinului. Apoi a trecut graniţa în Olanda şi a locuit câţiva ani la Amsterdam.

— E de-ajuns să văd picioarele cuiva ca să aflu drumul pe care l-a parcurs.

Le-am spus şi că pot afla pe loc ce fel de probleme au cu sănătatea. Am început să masez picioarele lui nenea Đàm. În mijlocul tălpilor ieşeau pete roşietice, în zona nervilor, iar patronul gemea când îl apăsam acolo. Trecusem prin aproape jumătate din etapele masajului de bază, am repetat vreo opt etape şi am masat de vreo sută douăzeci de ori acupunctele.

— Suferiţi cu rinichii, am spus ştergându-mi cu prosopul broboanele de sudoare de pe frunte.

Când nenea Lou i-a tradus ce spusesem, patronul a dat din cap a uimire şi a fluierat admirativ. S-a ridicat, a scos din buzunarul de la pantaloni o bancnotă de zece lire şi mi-a întins-o.

— Primeşte-o! Ai făcut o treabă tare bună! mi-a spus nenea Lou.

Am înclinat capul în semn de mulţumire şi am acceptat banii. Cei doi au mai vorbit apoi câtăva vreme. Pe drumul de întoarcere, nenea Lou mi-a explicat:

— Mi-a spus că te va angaja. Ce noroc pe tine că mi-am dat seama ce pricepută eşti!

Începând cu săptămâna următoare am lucrat la Tonkin. Nenea Đàm m-a ajutat să găsesc o locuinţă, o cameră în care stăteam împreună cu

o fată din Bangladesh. Era cu trei ani mai mare decât mine şi o chema Runa. Totuşi, era femeie în toată regula: la douăzeci de ani, născuse deja doi copii. Se măritase la şaisprezece ani în alt oraş, avusese copiii, se despărţise de soţ şi venise apoi la Londra. Când ne-am împrietenit, mi-a arătat rănile de pe spate şi de pe coapse, mărturie a violenţei conjugale îndurate.

Ca întotdeauna, iarăşi aveam noroc. În zonă nu erau decât blocuri înalte cu locuinţe date de municipalitate săracilor şi aflate într-o stare de nedescris. În marea lor majoritate, apartamentele aveau o singură cameră, în care era şi bucătăria. Holurile erau pline de copii alergându-se, iar în cameră se înghesuiau familii formate chiar şi din zece persoane. Locatarii erau negri sau de rasă galbenă.

În schimb, Runa locuia într-un apartament dintr-un imobil din cartierul Lambeth, o zonă sărăcăcioasă, dar liniştită şi sigură. Nu ştiu cât de veche era casa, dar cărămida vopsită în alb o făcea să pară curată. Avea două etaje, pe lângă parter şi demisol; eu şi Runa locuiam la demisol. Spaţiul nu diferea de cel de la nivelurile superioare, doar că la intrare coboram câteva trepte sub nivelul trotuarului, iar din bucătărie vedeai direct în curte.

Odată ce acel loc a devenit mica mea lume, ar trebui să îi prezint pe cei care-mi erau vecini. Am coborât scările şi am dat de un hol îngust. De o parte şi de alta era câte o uşă. Fiecare apartament era format din câte-un dormitor dreptunghiular şi lung, care servea şi de cameră de zi. Bucătăria era comună. Vecinii mei de la demisol erau doi nigerieni, soţ şi soţie. Ea făcea menaj şi lucra plătită cu ora, iar el muncea la o benzinărie.

La parter, pe partea dreaptă, adică deasupra noastră, împărţeau o cameră un bucătar chinez şi un filipinez care făcea curăţenie la un spital. Pe partea stângă, era o familie din Sri Lanka care ţinea în apropiere un mic restaurant indian.

La etajul următor, pe partea dreaptă locuia o familie de polonezi. În funcţie de anotimp, bărbatul chema muncitori din Polonia, făceau o echipă şi reabilitau case. Fata şi soţia erau vânzătoare la magazine. Pe partea stângă locuia bunicul Abdul, venit din Pakistan. I-am reţinut numele pentru că, atunci când m-am mutat în imobil, Runa m-a dus imediat la el ca să-l salut şi să mă prezint.

Bunicul Abdul administra întreaga clădire. Peste pantaloni purta o tunică tradiţională, închisă până la gât cu nasturi. Avea o barbă albă şi faţa închisă la culoare, de parcă era bronzat. Când Runa m-a dus la el, de îndată ce l-am salutat ne-a servit cu un chai{79} cu aromă de mentă. Tot timpul citea dintr-o carte groasă, ochelarii alunecându-i uşor spre vârful nasului. Abia mai târziu, după ce am învăţat suficientă engleză cât să pot schimba câteva cuvinte cu el, am aflat că citea din Coran, cartea sfântă a islamului.

Câteodată, proprietarul casei venea în vizită la bunicul Abdul. Era un indian pe la vreo patruzeci de ani, îmbrăcat întotdeauna îngrijit, cu costum şi cravată. Niciodată n-a intrat în vorbă cu noi, nici măcar ca să ne salute. Prima dată când ne-am intersectat în faţa uşii, m-am oprit şi a fost cât pe ce să fac cale întoarsă, luând-o la fugă. Credeam că era vreun înalt funcţionar. Deşi părea tânăr, bunicul Abdul întotdeauna îl striga „Mister Azad".

A! Să nu-i uit pe cei care locuiau la ultimul etaj. Eu credeam că în clădire nu mai era nimeni de origine asiatică în afară de mine, bucătarul chinez şi măturătorul filipinez. Dar la etajul doi, pe partea dreaptă a coridorului locuiau doi studenţi thailandezi, soţ şi soţie. Iar pe partea stângă locuiau doi bătrâni din Bulgaria, căsătoriţi şi ei. În mare, aşa se prezentau casa şi lumea în care trăiam.

În mod obişnuit, mă trezeam la şapte dimineaţa, pregăteam cu Runa ceva pentru micul dejun şi apoi mâncam amândouă. La nouă mergeam la un centru de limba engleză unde rămâneam până la ora douăsprezece. Centrul la care mă duceam ţinea cursuri pentru cei care voiau să obţină viza de rezident. Taxele costau cam jumătate faţă de cele de la alte centre, iar cursurile erau destul de lejere. Profesorii predau superficial, dar cei mai mulţi dintre cursanţii zilnici erau conştiincioşi. Numărul nostru crescând, s-au stabilit grupe pe niveluri de pregătire. Numai femeile care lucrau noaptea nu veneau cu regularitate.

La prânz cumpăram un sandvici de la chioşcul centrului de cursuri ori de prin apropiere şi o porneam spre salonul de manichiură. Acolo lucram de la ora unu după-amiaza până seara la nouă.

La salon, nenea Đàm angajase patru fete ucenice şi se ocupa el însuşi de manichiură şi pedichiură. Treaba mea era să masez picioarele clientelor în timpul sau după şedinţa de manichiură. Cele care se grăbeau refuzau, dar veneau din ce în ce mai mai mulţi care voiau doar masaj la picioare. La propunerea lui nenea Đàm, am învăţat-o şi pe Runa cum se face masaj. Mi se părea normal, mai ales că şi ea mă ajuta la pregătirea şi repetarea lecţiilor de engleză. Am învăţat engleza mai repede decât învăţasem chineza pentru că Runa era colega mea de cameră şi locuise în Anglia încă din copilărie. În plus, m-a ajutat mult şi faptul că toată după-masa mi-o petreceam ocupându-mă de clienţi veniţi la salon.

Într-o zi când m-am întors de la salon înaintea Runei, am realizat tot răscolind prin geantă că uitasem să iau cheia. Am aşteptat un timp în faţa uşii bătând din picioare şi, văzând că n-am încotro, am sunat la bunicul Abdul. A întrebat prin interfon cine e. I-am spus că sunt Bari de la demisol şi că uitasem să-mi iau cheia. Când să ajung în faţa uşii bunicului Abdul, am văzut că acesta deschisese deja şi se uita la mine

pe deasupra ochelarilor.
— Hai, intră.
Am păşit înăuntru. În camera de zi şedea un bărbat care, de îndată ce m-a văzut, s-a ridicat în picioare. Era atât de înalt, că atingea lampa care lumina de sus. Însă nu era doar înalt; avea şi umeri largi şi braţe mari. Părul ondulat era tuns scurt, iar din mijlocul feţei cenuşii mă fixau doi ochi negri care-mi păreau înfricoşător de mari. La început, de teamă, nu am putut să îl privesc în ochi. Am aflat mai târziu că în liceu jucase cricket, un fel de baseball.
— Poţi să rămâi aici până ajunge Runa şi vei putea intra la tine, mi-a zis bunicul Abdul.
— Vă mulţumesc.
— Cred că încă nu ai mâncat de seară. Ce zici, vrei o bucată de plăcintă la cuptor?
Pentru că îmi era frică să stau în faţa uriaşului necunoscut, am răspuns timidă:
— Mulţumesc…
— A! El e nepotul meu, Ali.
Aplecându-se stângaci să mă salute, Ali a întins o mână mare cât laba unui urs:
— Încântat de cunoştinţă.
Avea o voce groasă şi răguşită. Am întins şi eu mâna. M-a prins uşor de vârful degetelor şi când mi-a dat drumul mi-a venit inima la loc. Şedeam în faţa lui şi, de fiecare dată când ni se intersectau privirile, zâmbea ştrengăreşte, prilej să i se vadă toţi dinţii, mari şi drepţi. Părea mai blând când surâdea. M-am liniştit şi i-am întors zâmbetul.
— Cu ce te ocupi? m-a întrebat Ali.
— Lucrez la un salon de manichiură. Dar tu?
— Este şofer pe minicab, a spus bunicul Abdul punând pe masă o farfurie cu o bucată de plăcintă abia ieşită din cuptor.
Nu ştiam ce însemna minicab. Mi-a spus că nu era un taxi pe care-l conducea cu autorizaţie oficială, ci un fel de taxi privat pentru care primise autorizaţie temporară. Nu era maşina lui personală şi nici nu muncea legal. Patronii cu mai multe maşini angajau şoferi cu ora, iar Ali lucra mai mult pe timpul nopţii.
Nu prea aveam ce să-i spun, aşa că l-am întrebat:
— Astăzi nu lucrezi?
— Mâine e ziua de naştere a bunicului, a spus Ali uitându-se cu coada ochiului la el.
Ocupat cu ceva treabă în bucătărie, la chiuvetă, bunicul Abdul a izbucnit în râs:
— Eu, unul, am şi uitat când este ziua mea, a trecut aşa de mult timp de-atunci! Dar ăsta micu' îmi aduce aminte de fiecare dată.
— De fapt, şi eu uitasem. M-a sunat mama şi mi-a adus aminte, a

spus Ali râzând.

După plăcintă mi s-a oferit şi ceai, care s-a dovedit la fel de delicios.

— Copiii locuiesc la Leeds. Le-am spus să vină să stea aici, dar se încăpăţânează să nu.

Ali doar zâmbea.

— Mâine seară să vii cu Runa ca să mâncăm împreună, mi-a propus bunicul Abdul. Ai mâncat vreodată mâncare pakistaneză?

— Nu încă. O să vorbesc cu Runa.

— Cei care stau în celelalte camere nu sunt singuri, ci cu familiile, a adăugat bunicul Abdul parcă cerându-şi scuze că ne invitase doar pe noi două.

Şi uite aşa întâmplarea a făcut să îl cunosc şi pe nepot, deşi eu voiam să mă apropii doar de bunicul Abdul, care-mi făcuse o impresie bună încă de la început.

A doua zi, am putut pleca împreună cu Runa mai devreme cu o oră de la salon decât de obicei. Nenea Đàm ne-a dat voie, mai ales că urma o zi liberă. Ne-am dus amândouă pe la un take-away din apropiere şi am cumpărat câteva feluri de mâncare chinezească preparată în stil malaez. Runa mă atenţionase că musulmanii şi hinduşii nu consumă carne de porc, aşa că am ales nişte muguri de bambus, ciuperci călite şi mâncăruri făcute din creveţi şi carne de pui. Cum am intrat pe scară, ne-a întâmpinat un miros puternic de mâncare. În zilele nelucrătoare, la ora cinei clădirea mirosea a tot felul de mâncăruri, dar nimeni nu se plângea. Era ceva firesc, mai ales că înăuntru locuiau oameni veniţi din ţări diferite.

Am sunat la uşă şi imediat ne-a deschis însuşi bunicul Abdul, în şalvari şi o tunică albă, lungă. I-am urat amândouă la mulţi ani. Ocupat cu pregătirea mâncării, în faţa chiuvetei, Ali ne-a zâmbit în loc de salut. Pe masă erau deja farfurii mari, pline ochi cu curry, pui cu ardei iute şi kebap din carne de oaie. După ce am aşezat şi noi pe farfurii ce cumpăraserăm, nu rămăsese loc să arunci un pai pe măsuţa bunicului Abdul. Ali pregătea chapati{80}. La orice magazin alimentar din Londra se vindeau chapati şi naan{81}. Ali tocmai încălzea chapati într-o tigaie, dar fără să pună ulei. După ce a pus lipiile într-un coşuleţ, ne-am aşezat toţi patru la masă. Apoi bunicul Abdul a turnat chai pentru fiecare. Mi-a spus că musulmanii nu beau alcool, aşa că nu era cazul să dăm noroc. Înainte de a începe să mâncăm, bunicul Abdul a spus bismillah{82} şi a rostit o rugăciune. Ali, la fel. Fiindcă ne era foame, am mâncat pe săturate din toate felurile puse pe masă.

Părinţii şi sora lui Ali locuiau în nord, la Leeds. La început, tatăl lui Ali a locuit tot în această casă, cu bunicul Abdul, dar încă din adolescenţă s-a angajat în Leeds, unde s-a mutat apoi cu familia. Bunicul Abdul spunea că în ţara lor natală legăturile din familie se păstrează tocmai pentru că locuiesc cu toţii – bunici, fii, nevestele lor

şi nepoţi – sub acelaşi acoperiş. Am terminat masa cu cafea şi prăjituri dulci cu migdale. Simţeam că nu mai poate încăpea nimic altceva în burtă. Ali se uita la mine clipind des şi făcându-mi semn din sprâncene.

— Bunicule, mă duc puţin până la Bari.

Bunicul Abdul s-a mulţumit să zâmbească, iar Runa s-a întors spre mine deschizându-şi palmele, semn că rămăsese fără cuvinte. Ali a luat repede de sub chiuvetă o punguţă galbenă de hârtie, pe care a ascuns-o în haină. Ne-am luat la revedere de la bunicul Abdul şi am coborât toţi trei spre demisol. De îndată ce a intrat în camera noastră, Ali şi-a cerut scuze, cu o plecăciune:

— Am venit la voi pentru că de faţă cu bunicul nu pot să beau sau să fumez.

— Eu sunt OK dacă tu n-ai nimic împotrivă, s-a întors Runa spre mine.

— Nu mă deranjează, i-am răspuns.

Ali a turnat în trei păhărele câte puţin din sticla cu whisky scoţian pe care a scos-o de sub haină. Apoi a fumat o ţigară de foi pakistaneză, lungă şi subţire. Părea fericit când sorbea din băutură. Runa a încercat şi ea, dar gustul whisky-ului a făcut-o să se strâmbe. Cât despre mine, mi-a fost de-ajuns o gură ca să încep să tuşesc. Departe de bunicul lui, Ali părea alt om.

— E greu tare cu bunicul! Nu mă lasă să beau nici măcar o picătură de bere.

— Eu, una, îi prefer pe englezi. La voi, la musulmani sunt prea multe chestii pe care n-aveţi voie să le faceţi, nu-i aşa? a spus pe un ton ironic Runa, plimbându-şi whisky-ul în pahar.

— Dar şi eu sunt englez…

— Ei, ca să vezi! Şi nemernicul ăla care mă bătea în fiecare zi tot în Anglia se născuse. Islamişti sau hinduşi, eu nu cred în nici unii, a spus Runa pufnind pe nas.

Ali nu părea deloc ofensat de vorbele ei. Şi-a mai turnat un pahar, dar nu l-a dat pe gât dintr-odată, ci l-a băut cu mici înghiţituri.

— Tata şi bunicul nu s-au înţeles niciodată… Mai degrabă mama îşi face griji pentru bunicul.

— Dar nu veniţi să-l vizitaţi? am întrebat.

— Păi, ce zic… Trec pe la el de două ori pe lună. Nici eu nu m-aş simţi prea confortabil dacă aş sta cu el tot timpul… Nu ştiu de ce, dar câteodată după ce-l văd parcă am inima mai uşoară…

Runa a adus nişte cărţi de joc. Nu ştiu dacă a făcut-o dinadins sau dacă n-a avut noroc, dar Ali a pierdut aproape treizeci de lire. Eu şi Runa eram în culmea încântării: aveam bani de buzunar pentru weekend. N-a durat mult şi s-a făcut târziu. L-am condus pe Ali până la uşă, ca să o încui după ce pleacă.

— Mâine sunteţi libere, nu-i aşa? m-a întrebat în şoaptă.

— Îhî…

— Nu vrei să ieşim din oraş, să luăm o gură de aer?

Nu mă prinsesem de intenţiile lui, aşa că m-am întors spre colega mea de cameră:

— Runa! Ali vrea să ieşim mâine. Ce zici?

„Nu! Nu asta am vrut să zic!”, părea să spună Ali clătinând din cap. De dincolo, Runa se prăpădea de râs.

— Pe tine te-a invitat! Ce să caut eu cu voi?

Când mi-am dat seama şi eu, am închis repede uşa şi m-am uitat pe vizor. Ali a rămas un timp în faţa uşii, apoi a luat-o în sus pe scări.

— Te-a invitat la întâlnire, da? De-aici încolo, o femeie trebuie să fie cu băgare de seamă, mi-a spus Runa râzând pe seama mea.

— Ce vrei să spui?

— Că tipul ăsta cât un elefant are de gând să se dea la tine.

După visul cu sufletul şi corpul meu sfâşiate în mii de bucăţi, ajunsesem să nu-mi mai fie frică de nimeni. Probabil că nenea Lou de la restaurantul Shanghai şi-a dat seama de asta, dar nenea Đàm şi angajatele de la salon nu ştiau nimic. Pentru ei, nu eram decât o fetişcană firavă, de care ţi se făcea milă. Când mi-a venit ciclul – ce-i drept, cam târziu – lucram la restaurant. Dar nu m-am speriat deloc, pentru că Shang îmi dăduse cu mult timp înainte diverse sfaturi. În orice caz, în sinea mea mă consideram de mult femeie.

A doua zi nu m-am dus cu Ali să ne plimbăm în pădurea de la marginea oraşului, dar deja începusem să mă uit cu alţi ochi la bărbatul acela uriaş, cu ochi mari. Când mă gândeam la bunicul Abdul, în ciuda diferenţei de gen, mi se părea că o văd pe bunica reîncarnată, venită să mă caute pe mine. Asta probabil pentru că bunicul Abdul îmi transmitea multă căldură sufletească. În timp ce pe Ali îl percepeam ca pe-un băieţaş pus pe şotii, închis într-un corp de uriaş. Aşa se explică de ce m-am arătat faţă de el atât de indulgentă încă de la început.

8

Eram angajată la salonul Tonkin de câteva luni când am început să-i fac masaj tiei Sara, o clientă fidelă a salonului. Tot întorcându-se spre mine, se uita la cum făceam masaj altei cliente, lungită pe spate. De îndată ce mi-am terminat treaba, tia Sara mi-a făcut semn din mână şi din bărbie:

— Aş vrea şi eu la fel, te rog!

Cu pielea de culoare închisă, ochii mari şi vii şi nasul ascuţit şi fin, era o femeie care arăta foarte bine. Probabil că în tinereţe fusese o frumuseţe. Aşa cum am aflat mai târziu, era din Sri Lanka, dar nu era budistă, ci creştină, pentru că tatăl ei a fost un alb. Cu alte cuvinte, tia Sara se trăgea dintr-o familie mixtă.

Ca întotdeauna, când i-am atins picioarele lungi şi subţiri, am închis ochii pentru câteva clipe. Am simţit o parte din încercările prin care trecuse în viaţă, ce-i drept, nu prea grele. Am văzut un bărbat alb care părăseşte o casă şi o femeie rezemată de o uşă închisă. Plângea ţinând strâns la piept un copilaş. Apoi am văzut un bărbat de culoare şi o femeie singură care lucra la un spital. Fetiţa, măricică acum, se strecura printre copiii de la o grădiniţă.

— Ce faci? Nu începi?

Cuvintele acestea le-am simţit aproape ca pe-un ordin, aşa că m-am pus pe treabă. Întregul ei corp părea obosit. Am masat, am aplicat bătăi uşoare, am tras de încheieturi şi am apăsat acupunctele. Încet-încet, tia Sara s-a relaxat şi a adormit. Am închis din nou ochii. Prin faţa mea trec imagini cu ea în floarea vârstei, întâlnind şi despărţindu-se de mai mulţi bărbaţi, pe rând. Noi nu obişnuiam să trezim clienţii care aţipeau. Îi mai lăsam să doarmă puţin, chiar şi după ce terminam masajul.

Tia Sara se îmbrăca cu gust, purta bijuterii şi genţi scumpe şi niciodată nu se zgârcea la bacşişuri. Ne închipuiam că e o femeie bogată, cu care noi nici nu ne puteam compara. Când venea la salon, nenea Đàm o trata ca pe o regină. Dar atingându-i picioarele am simţit că între ea şi noi nu era totuşi o diferenţă atât de mare.

Runei nu-i plăcea de ea. Deşi amândouă aveau aceeaşi culoare a pielii, pe Runa o dezgusta această femeie, spunea că ne priveşte de sus şi că ne tratează ca pe nişte servitoare. Cât despre mine, o respectam, îi spălam picioarele, îi făceam pedichiura şi-i curăţam cu grijă călcâiele. După ce se trezea îi aduceam un ceai cald şi la final îi mai masam o dată picioarele cu o cremă şi i le înveleam apoi într-un prosop încălzit. Tia Sara îmi lăsa zece lire bacşiş. De la ceilalţi clienţi primeam câteva monede ori, în cel mai fericit caz, cinci lire.

Pentru că veneau din ce în ce mai mulţi clienţi cerând masaj la

picioare, au început să facă masaj şi Runa, care învăţase de la mine tehnici de bază, şi Binh, o vietnameză care a prins totul din mers, numai uitându-se la noi. Tia Sara nu accepta însă decât serviciile mele. Deşi cu noi, fetele, nu intra deloc în vorbă, într-o zi i-a cerut o favoare lui nenea Đàm în timp ce plătea:

— Aş vrea să stau puţin de vorbă cu fetiţa asta, dacă-mi permiteţi. Vă achit eu cât va dura discuţia la tariful de lucru obişnuit.

— Bineînţeles, doamnă. Staţi de vorbă oricât doriţi.

Nenea Đàm m-a privit zâmbind şi mi-a făcut semn s-o urmez. În stradă, după ce a privit în jur încruntând din sprâncene, tia m-a luat în cafeneaua de vizavi de salon. Mai întâi şi-a aprins o ţigară şi apoi m-a întrebat:

— Din ce ţară ai venit?

După câteva clipe de ezitare, i-am răspuns că venisem din China.

— Cât timp nu eşti din Thailanda, n-are nicio importanţă de unde-ai venit, a comentat ea clătinând din cap.

N-am înţeles de ce mi-a spus asta, dar n-am cerut nicio lămurire.

— Vreau să te prezint cuiva. Bineînţeles, o să discut cu patronul tău. Îi voi zice că eu vreau să te angajez. Iar tu e de-ajuns să spui că la mine în casă lucrezi. Dacă promiţi că o să fii discretă, vei face bani frumoşi.

— Am înţeles.

Tia Sara trăgea din ţigară meditând.

— Ce zici, miercuri e bine? Dacă o să-i placă, probabil te va chema de cel puţin de trei ori pe săptămână. Ca să fiu sinceră, mie mi-ar plăcea să fac masaj în fiecare zi.

— Dacă patronul îmi dă voie, nu am nimic împotrivă.

— Cum te cheamă?

I-am spus numele meu şi ea mi l-a spus pe al ei. Apoi m-a întrebat despre familia mea şi unde locuiesc. S-a interesat şi câţi ani am.

— Şi acum ceva important… Ai cumva iubit?

În mod curios, mi-a venit în minte chipul lui Ali.

— În afară de Runa, care este colega mea de cameră, nu am nici măcar alte prietene, i-am răspuns simplu.

— Da? Mă bucur să aud asta. Chiar dacă Runa nu e bună de nimic.

Tia Sara şi patronul meu au ajuns la o înţelegere şi, în felul acesta, în fiecare miercuri lucram în afara salonului. Tia a venit personal să mă ia cu maşina. Habar n-aveam unde mă ducea, pentru că nu cunoşteam decât zona Piccadilly Circus, împrejurimile cartierului chinezesc, ale staţiei Elephant and Castel şi cartierul Lambeth. Cum mi-aş fi putut imagina un loc precum cel în care ajunsesem? Era o reşedinţă luxoasă din apropiere de Holland Park, în Kensington. Clădirea, vopsită într-un alb de-ţi lua ochii, avea trei etaje. În grădină

erau mulţi copaci şi prin frunzişul lor nu se vedeau decât câteva ferestre.

Tia Sara m-a condus apoi undeva la subsol, lângă intrarea principală. Acolo erau bucătăria, spălătoria şi camerele servitorilor. Apoi am trecut printr-un hol spaţios şi am urcat la etaj. Într-un salon de la etaj am întâlnit-o pentru prima dată pe Lady Emily, o femeie pe la vreo cincizeci de ani cu ochi împăienjeniţi, de parcă abia se trezise din somn. Pe atunci nu ştiam nimic despre englezii înstăriţi şi aristocraţi. Dar mi-am dat seama că toţi ceilalţi din casă existau doar ca să-i servească pe stăpânii reşedinţei. În schimb, nici urmă de soţul ei. Îmbrăcată într-o rochie albă şi aşezată în faţa unui gheridon, Lady Emily vorbea la telefon. Am rămas pe hol un timp, în picioare alături de tia Sara, ca ea să termine conversaţia. După ce a pus receptorul în furcă, Lady Emily şi-a ridicat în sfârşit privirea spre noi.

— Am adus maseuza, Lady Emily, i-a spus tia Sara respectuos.

— O chinezoaică, da? a întrebat-o ea fără să ne dea atenţie, cu ochii la nişte facturi şi plicuri împrăştiate pe masă.

— Da, Lady Emily.

— Odată ce ai lăudat-o atâta, să-mi arate şi mie cât e de pricepută.

— Voi pregăti totul în dormitor.

Am intrat amândouă în dormitor. Lângă o băncuţă lungă erau un lighean mare pentru picioare, un prosop şi uleiuri din ierburi aromatice.

— De data viitoare tu vei pregăti totul, mi-a şoptit tia Sara.

Lady Emily a intrat şi s-a întins de-a curmezişul pe băncuţă. I-am cufundat picioarele în apa caldă, ca să se relaxeze. După ce i le-am şters, i le-am dat cu ulei, ca pielea să devină fină. Am început să-i masez tălpile, de la călcâie spre degete. Apoi am închis ochii câteva clipe şi m-am gândit la ea.

Am văzut-o pe Lady Emily învăluită într-un nor negru, apoi părăsind o reşedinţă imensă din mijlocului unei păduri întinse, însoţită de soţul ei. Nu erau în Anglia. Imaginea s-a schimbat şi lângă el am văzut o asiatică mică de statură. Cu ochii scăldaţi în lacrimi, Lady Emily se certa cu soţul ei. Totul era ca o fotografie înceţoşată, din care puteam distinge doar chipul lui Lady Emily. Ce o fi oare norul negru care, puţin câte puţin, începe să se împrăştie, lăsându-mă să văd nişte copii şi femei de culoare, întinşi în faţa unor colibe de pământ?

— Ce faci, fetiţo?

Am deschis ochii. De sus, de pe băncuţă, Lady Emily mă fulgera din priviri.

— Voiam să văd unde aveţi probleme, am bâiguit.

— Faci vreun descântec sau vreo magie? Să ştii că îmi dau seama imediat.

Cum să-i explic despre puterile mele? Simţeam că şi Lady Emily

avea daruri asemănătoare.
— Am închis ochii şi-am încercat să văd ce vă doare, i-am răspuns prefăcându-mă că n-am înţeles ce spusese.
— Adevărat?… să fii cumva şaman? m-a întrebat Lady Emily lăsând capul într-o parte.
M-am hotărât să-i spun totul cinstit, să nu mă mai ascund.
— Nici eu nu ştiu prea bine. Dar de mai mult timp pot să văd unele lucruri despre fiecare client când îi ating picioarele.
— Eşti chinezoaică, nu-i aşa? Dar care-i religia ta?
— Niciuna, Lady.
— Şi când ai închis ochii ai aflat ce mă doare?
I-am masat tălpile, încercând să-mi dau seama de sănătatea ei. Pe partea mai umflată de sub primele două degete i-a apărut o pată roşie, la fel şi pe laterala labei piciorului.
— Se pare că inima vă este slăbită şi că aveţi probleme la genunchi.
Lady Emily mă privea intrigată:
— Şi ai putut să vezi şi prin ce-am trecut până acum?
Nu am avut încotro şi i-am povestit ce imagini mi s-au perindat prin faţa ochilor.
— Aţi plecat dintr-o casă foarte mare din cărămidă, cu coloane, ascunsă de copaci înalţi atât de mulţi, că se pierdeau în depărtare.
— Într-adevăr, Johannesburg! Dar de unde ştii tu aşa ceva?
— Lângă stăpân am văzut o fată mică de statură. Şi dumneavoastră vă certaţi…
Dintr-odată, Lady Emily şi-a dus mâinile la piept, sufocându-se. Respira cu întreruperi, iar ochii i se înroşiseră. Apoi, încetul cu încetul, a început să respire normal şi-a lăsat mâinile în jos, pe lângă corp.
— Bine că nu eşti thailandeză!
Nu i-am mai zis nimic despre norul negru şi despre mulţimea de copii şi de femei de culoare care zăceau prăbuşiţi. Lady Emily s-a întins pe băncuţa lungă şi mi-a făcut semn cu mâna:
— Acum poţi să faci masajul.
Am început masajul folosindu-mă de toate puterile degetelor. Am trecut prin cele o sută douăsprezece mişcări ale artei masajului, i-am masat talpa, apoi laba piciorului, degetele, călcâiele şi am încheiat cu pulpele. Relaxată, Lady Emily adormise. La final, i-am dat picioarele cu cremă şi i le-am învelit într-un prosop cald. Tiptil, am ieşit din cameră. Aşa făceam şi cu clienţii de la salon, ca să nu-i trezesc. Tia Sara citea o revistă în sufragerie şi când m-a văzut s-a ridicat în picioare.
— Ai terminat?
— Da, Lady Emily doarme.
— Ce bine! Acum îmi faci şi mie un masaj?

Am coborât la subsol, în dependinţele rezervate servitoarelor. Tia Sara avea sarcina de a supraveghea servitoarele. Avea cam acelaşi rol ca intendentul, un bărbat indian. S-a aşezat pe o canapea şi şi-a întins picioarele. O servitoare a adus un prosop şi un lighean cu apă caldă. Cam pe la mijlocul şedinţei de masaj, Lady Emily a cerut să o vadă pe tia Sara. Aceasta s-a şters repede pe picioare şi a urcat. S-a întors în câteva minute, îmbujorată:

— Doamna este foarte, foarte mulţumită de tine. Te roagă să vii şi mâine.

În timp ce ne îndreptam spre maşină, mi-a spus:

— Iată adresa. De mâine, poţi să vii singură, da? Când ajungi în faţa uşii pe care am intrat azi, să suni la sonerie.

Apoi am urcat în automobil.

— Doamna zicea că ai avea nişte puteri mai ciudate… aşa e? m-a întrebat în drumul spre Elephant and Castle.

N-am avut de ales şi i-am repetat scurta discuţie cu Lady Emily.

— Ce minune! Un dar de la Dumnezeu! dădea din cap ascultându-mă. Casa de la Johannesburg este în Africa de Sud, au trăit acolo multe generaţii.

I-am povestit şi despre asiatica mică de statură şi că Lady Emily s-a agitat când a auzit de ea.

Tia Sara m-a întrerupt, iritată:

— Ce tâmpenie, nu trebuia să-i spui. Din cauza thailandezei stăpânul e nevoit să locuiască la Brighton. A căzut în dizgraţie!

Nu ştiu ce i-a trecut prin cap că, dintr-odată, s-a uitat la mine şi m-a întrebat:

— Cu siguranţă ai văzut ceva şi când ai atins picioarele mele, nu?

Am tăcut, iar pe ea a apucat-o râsul, semn că nici nu aştepta vreun răspuns.

— Ţi-or fi apărut iubiţii pe care i-am avut… Nu era mare lucru de capul lor.

În primă fază, mi-am spus că era mai bine să-mi ţin gura, dar, pentru că voiam s-o surprind, m-am hotărât să-i spun câte ceva:

— L-am văzut pe tatăl dumneavoastră, un alb, şi pe bărbatul negru pe care mama dumneavoastră l-a întâlnit când lucra la spital.

— Dumnezeule! Tu chiar eşti nemaipomenită! a strigat tia Sara, luându-şi mâinile de pe volan.

Nici ei nu i-am povestit că văzusem un nor negru învăluind-o pe Lady Emily, nici despre copiii şi femeile de culoare care zăceau prăbuşiţi. De îndată ce am ajuns în faţa salonului Tonkin, tia Sara mi-a dat un plic. Am coborât din maşină şi-am aruncat o privire înăuntrul lui. Era o sumă mare. Şi dacă aş fi scăzut banii care îi primeam pe o oră de lucru la salon, tot rămânea mai mult decât dublu faţă de cât aş fi primit. Pentru prima dată îmi simţeam inima uşurată. Mă gândeam

că dacă o să muncesc cu seriozitate, în şase luni voi putea achita datoria pe care o aveam în cartierul chinezesc. Lui nenea Đàm i-am plătit, fireşte, doar banii pentru timpul cât am lipsit de la salon. Era mulţumit. Iar eu mă bucuram că am un venit sigur şi clienţi fideli, din cercuri influente.

A doua zi, pentru prima dată am luat metroul singură, ca să ajung la reşedinţa lui Lady Emily. Mi-era frică şi inima-mi bătea cu putere, mai să-mi sară din piept. Pe de altă parte, eram fericită. Acum aveam libertatea de a mă duce oriunde.

Am schimbat de două ori metroul ca să ajung la Holland Park, în Kensington. Întârziasem vreo zece minute faţă de ora stabilită când am apăsat butonul soneriei. Imediat a apărut tia Sara:

— Hei, Bari! Îmi făceam griji că te-ai rătăcit.

— Am întârziat pentru că am luat metroul într-o direcţie greşită şi-a trebuit să schimb.

— Doamna te aşteaptă. M-a întrebat deja de două ori dac-ai sosit.

Tia Sara m-a condus în salonul de la etaj. Cufundată pe canapea, Lady Emily purta o un halat de mătase de culoarea cerului, croit în stil chinezesc. Am salutat-o cu graţie, îndoindu-mi puţin genunchii, aşa cum văzusem la tia Sara.

— Ai venit, mi-a zis ea cu un glas stins.

Tia Sara s-a uitat la mine, a dat din cap că totul este bine şi s-a retras.

— Azi nu e nevoie să-mi faci masaj. Bem un ceai împreună? m-a întrebat Lady Emily.

Pe masă era pregătit un ceainic de porţelan. Mi-a turnat un ceai închis la culoare.

— Este ceai negru? am întrebat-o.

— Nu, e ceai din plante medicinale. Te relaxează şi-ţi dă o stare de bine.

Am băut şovăind, luând câte-o înghiţitură. Mirosea a pământ şi crengi uscate şi nu avea niciun gust. Am urmat-o pe Lady Emily în dormitor. Mi-a spus să mă întind pe băncuţa lungă, iar ea s-a aşezat pe patul de alături.

— O să vezi tu… Hai să discutăm un pic…

Am avut senzaţia că pe sub mine curgea un râu şi că întreg corpul se lăsa dus, plutind pe apă. Îmi simţeam pleoapele ca de plumb şi mi se părea că în spatele patului lui Lady Emily zăresc pe cineva, o femeie de culoare cu un şal maroniu-închis şi gros pe umeri.

— E cineva în spatele dumneavoastră, o negresă…

— Ah, este dădaca mea, Peggy. Are grijă de mine, mi-a şoptit Lady Emily fără să fie deloc mirată.

Am vrut să mă ridic şi s-o salut pe Peggy, dar braţele şi picioarele

nu mă ascultau. Apoi am auzit-o pe Lady Emily zicându-mi încet:

— Dormi, copilă. Dormi.

Eram pe un şes cu iarbă uscată ce-mi ajungea până la brâu. Soarele, ca un gam{83} copt şi delicios, apunea dincolo de linia orizontului, scăldând cerul într-o lumină roşie, intensă. Zgomotul surd al unor tobe bătând după un ritm lent îmi răsuna în urechi. Să fi fost inima mea care bate?

Din mijlocul şesului, un munte stâncos se înălţa până aproape de cer. Semăna cu nişte palme deschise. În inima muntelui se întindea un luminiş având în mijloc un crater ca gura unei fiare sălbatice. În adâncul lui, din loc în loc se vedeau gropi negre, fără de sfârşit.

În luminiş, văd un cort alb şi căsuţe din scândură cu acoperiş de stuf. În cort, mai mulţi bărbaţi albi şed în cerc; unul singur, cu mustaţă, poartă cămaşă albă şi pălărie. Ceilalţi sunt îmbrăcaţi în uniforme militare.

Înaintez de voie prin această scenă. Nişte scări sunt tăiate şi zeci de oameni se rostogolesc spre fundul gropilor. Se aud focuri de armă – mai întâi continue, apoi răzleţe. Acum, în jur pluteşte o linişte grea. Soldaţii se apropie de oamenii fără viaţă şi îi privesc.

Mă întorc înspre şes. Risipite în văzduh ca o ceaţă neagră, arătări ce seamănă cu cele văzute în satul meu natal jelesc necontenit. Cerul tăcut e luminat nedesluşit, ca în zori de zi sau la lăsatul serii. Din loc în loc, pe pajişte se văd fuioare de fum deasupra caselor care au ars. Stuful şi iarba sunt pârjolite. În aer plutesc scântei şi fum, iar vulturi şi corbi sfâşie bucăţi de cadavre.

O pădure. Baobabii îşi trimit rădăcinile spre cer, frasinii, stejarii, acacia şi marula se ţin drepţi formând un zid uriaş de cetate. Dincolo de trunchiuri, zăresc lumini. Mă îndrept într-acolo plutind printre copaci, ca pe luciul unei ape. În lumină, văd cârpe albe, galben-murdar, cenuşii şi verzi-albăstrui. Sunt oameni înfăşuraţi în cârpe. Mă uit mai bine: majoritatea sunt femei de toate vârstele şi copii, chiar şi bebeluşi. Lumina vine de la un foc imens, din trunchiuri de copac aşezate în piramidă. Nimeni nu scoate o vorbă.

Ştiu că toţi oamenii aceia se uită la mine. Şi mai ştiu că ei nu mai sunt printre cei vii. De îndată ce mă îndrept spre foc, îşi acoperă feţele şi se retrag. Numai o femeie rămâne în picioare, lângă foc. Cu siguranţă, pe mine mă aşteaptă. Când ajung mai aproape îmi dau seama că este Peggy, cea pe care o văzusem mai devreme. Are o fustă largă, neagră şi pe umeri un şal aspru, maroniu. În jurul turbanului poartă şiraguri de mărgeluţe, cu pene de pasăre ivindu-se într-o parte ca nişte norişori.

— Tu eşti Bari. Copila mea, Emily, te-a trimis, a spus Peggy.

De la ceafă îşi smulge o pană şi o aruncă pe pământ. De îndată ce pana ajunge jos, pământul se deschide ca la un cutremur şi atunci arătările de mai devreme se prăvălesc în adâncuri, formând un fel de ceaţă care umple hăul căscat. Din fum iese o mână, apoi şi cealaltă şi se iveşte bărbatul alb cu mustaţă pe care-l văzusem stând în cort. Zbătându-se, iese pe jumătate şi un alt bărbat. Cărunt, e îmbrăcat în uniformă militară roşie şi cere îndurare disperat. Ceaţa neagră mi se pare acum nu un abur, ci o magmă. Arătările negre se adună şi-i trag în jos pe cei doi bărbaţi albi care ţipau:

— Daţi-mi drumul!

— Lăsaţi-mă să ies de aici!

Dintr-odată, hăul dispare. Pe neaşteptate, arătările negre capătă înfăţişare şi se împrăştie printre copaci. Unele stau jos, altele în picioare. Şi din nou focul izbucneşte. La intrarea în pădure, pe drumul pe care venisem, o văd pe Lady Emily apropiindu-se. E îmbrăcată aşa cum era şi în realitate, într-un halat de mătase de culoarea cerului. Are ochii scăldaţi în lacrimi.

— Te rog, dă-le drumul! o imploră ea pe Peggy.

— Copilă, nu eu îi ţin. Sufletele celor ucişi nu le dau drumul, răspunde Peggy cu răceală.

— Şi ce-ar trebui să fac ca să-i eliberez?

— Întreab-o pe Bari. Pe Bari.

Am deschis ochii înainte ca Lady Emily să apuce să spună ceva. Primul lucru pe care l-am văzut a fost sclipirea mărgeluţelor din candelabrul ce atârna de tavan. Încă nu îmi revenisem cu totul, dar distingeam limpede lucrurile din cameră şi frunzele copacilor de dincolo de fereastră. Numai că nuanţele lor păreau palide, ca în fotografiile vechi, decolorate de timp. Am aşteptat tăcută până ce culorile şi-au recăpătat strălucirea.

— Ah, te-ai trezit! am auzit-o pe Lady Emily.

S-a ridicat. S-a apropiat de mine clătinându-se şi s-a aşezat lângă băncuţa lungă.

— Ce-ai văzut?

Nu am putut să-i explic tot ce-mi trecuse prin faţa ochilor.

— Am văzut mulţi oameni negri săpând nişte gropi foarte adânci. Şi mulţi oameni murind.

— Erau cei de la mina de aur.

— Apoi am văzut şi doi bărbaţi… Unul de vârstă mijlocie şi unul bătrân, în uniformă militară…

I-am povestit cum s-a căscat pământul şi cei doi au fost prinşi în fumul negru din groapă.

— Vai! I-ai văzut pe tata şi pe bunicul! a strigat Lady Emily cu capul

plecat şi mâinile împreunate pe piept.

Apoi mi-a strâns mâinile cu putere:

— Eşti un medium excepţional!

Şi pentru că simţisem că şi ea avea darul clarviziunii, am întrebat-o:

— Lady, dar dumneavoastră ce-aţi văzut?

— Un fluviu lung. Şi apoi munţi în flăcări… Şi un vapor cufundat în beznă.

— Dar pe bunica aţi văzut-o? Sau pe Chilseong'i, un căţeluş cu blana albă?

— Nu. Nu am putut vedea chiar până într-acolo.

Eu o zărisem clar pe Peggy, îmi aminteam detaliile chipului ei şi hainele cu care era îmbrăcată. Apoi i-am spus şi despre focul acela mare în jurul căruia erau oameni ca într-un sat.

— Dădaca Peggy a venit la noi în casă când eu aveam patru ani. Probabil cei pe care i-ai văzut erau din satul ei natal. Peggy era o vrăjitoare africană, dar în afară de mine nimeni n-a mai ştiut asta, mi-a spus Lady Emily.

Apoi s-a uitat în jur cu prudenţă. Dintr-un sertar al măsuţei a scos o cutiuţă garnisită pe-afară cu catifea roşie. A ridicat capacul şi a scos un colţ de leopard şi nişte pietre preţioase. Mi-a arătat şi nişte oscioare în care Peggy ghicea. Cu grijă, a scos din sertar şi o păpuşă mică din abanos, mai tare ca fierul. Păpuşa era cât un deget şi reprezenta un bărbat negru şi slab. Avea ochi alungiţi şi colţurile gurii închise îi atârnau. Dintre picioare i se ridica un penis lung şi ascuţit.

Cum am văzut păpuşa, nu m-am mai putut controla. Mâinile au început să-mi tremure şi am simţit cum un val de căldură mă cuprinde dinspre ceafă, înaintând către obraji. Am smuls-o din mâinile lui Lady Emily, am aruncat-o în cutiuţă şi am închis capacul. Apoi, puţin câte puţin, respiraţia mi-a revenit la normal.

— Este soţul lui Peggy din Lumea de Dincolo. Şi-au unit sufletele după un ritual vrăjitoresc, mi-a mărturisit Lady Emily.

— Lady Emily, eu trebuie să plec acum.

— Săptămâna viitoare poţi să vii două zile? m-a întrebat ea aşezându-şi o mână pe umărul meu, cu mai multă căldură decât simţisem la tia Sara.

— Sigur că da.

În ziua aceea nu i-am putut face masaj tiei Sara, consumasem prea multă energie şi timp cu Lady Emily. Mi-am luat la revedere de la tia Sara şi m-am întors la salon. Însă pe drum nu mi-am putut scoate din minte păpuşa de abanos. Când închideam ochii, mi se părea că păpuşa se transformă într-un uriaş care stă în picioare chiar lângă mine, în metrou. Semăna cu Ali. Da, Ali era în picioare, în faţa mea, gol puşcă. Zgomotul metroului s-a curmat brusc, cât unii călători au coborât, iar alţii au urcat în vagoane. Stăteam cu capul plecat când am auzit o

voce groasă tunând deasupra mea:
— Unde te duci, Bari?
Mi-am ridicat privirea, surprinsă. Un adevărat uriaş îmi zâmbea. Era Ali, care se uita la mine uşor aplecat de umeri. Fără să-mi dau seama, ochii mi-au coborât spre picioarele lui: deci de-acolo atârna penisul ăla lung. Într-o clipită, m-am înroşit la faţă.
— Am ieşit cu treabă şi-acum mă întorc la salon.
— Eu mă duc să-mi fac tura de noapte, mi-a răspuns Ali.
M-a însoţit până la staţia Elephant and Castle, unde am ne-am oprit la un restaurant turcesc din apropiere şi am mâncat câte un kebap.

Seara, după ce m-am întors acasă, m-am întins lângă Runa. Dormea dusă. În schimb, eu n-am putut adormi şi m-am foit mult timp. Mintea mi se înceţoşa şi aţipeam, dar mă trezeam iarăşi. Mi se părea că aud glasul bunicii spunându-mi poveşti în şoaptă. Era povestea prinţesei Bari, pe care o ascultasem de-atâtea ori în bordeiul din munţi, în plin viscol, după ce trecuserăm Dumanul. Eu o rugam:
— Bunico, zi-mi mai departe povestea! Ai spus că prinţesa Bari a spălat rufe, a făcut de mâncare, a tăiat lemne. N-a dat înapoi de la nicio muncă. S-a dus până şi în Iad şi a salvat sufletele celor de-acolo. A căzut şi ea prizonieră în Iad pentru o vreme, dar până la urmă a reuşit s-ajungă în Ţinutul de la Apus.
— Aşa-i, aşa-i. Ai ţinut minte tot! A ajuns în Ţinutul de la Apus şi acolo era un Jangseung care stătea de strajă. Dar a pierdut rămăşagul cu el, şi ăsta a făcut-o să promită că, în schimbul Apei Vieţii, îl va lua de bărbat, îi va face copii şi-l va sluji de trei ori câte trei ani, adică nouă ani… Şi cum l-a întâlnit Bari pe Jangseung? Păi a ajuns acolo mergând doar pe cărări albe, nu şi pe cele verzi şi galbene, şi i-au venit în ajutor şi alţii. Numai că, iată, în faţă îi apare nemernicul de Jangseung, negricios şi luuuung! Şi ea începe să se vaite: vai de mine şi de mine! Ce mă fac dacă o să pună mâna pe mine? Dar el nici gând să o slăbească. Se apropia răsucindu-se, sfârl-sfârl, sfârl-sfârl!
— Bunico, dar Bari nu l-a întrebat cum ajunge în Ţinutul de la Apus?
— Ba cum să nu… Şi Jangseung i-a zis: Mă-ntrebi despre Ţinutul de la Apus? N-ai decât să trăieşti cu mine ca să afli! Bunicul a rămas neînsurat până la optzeci ş’unu de ani, când şi-a găsit femeie. Eu am avut norocul să te-ntâlnesc acum, aşa că trebuie să-mi fii soaţă. Şi iar sfârl-sfârl, sfârl-sfârl, învârtindu-se într-una.
Apoi am vorbit eu, jucând rolul prinţesei Bari:
— Mă’, da’ tu ce tot te învârţi atâta? Trebui’ să mergem umăr la umăr.
— Şi de atunci cei doi au încercat să meargă umăr la umăr. Şi uite-aşa au mers… Iar Jangseung se lăudase: casa mea are uşă din rogojină

şi ţigle în valuri pe acoperiş, înalte cât urechile mele! Să mergem să locuim acolo! Dar când au ajuns, ce să vezi? Casa era mai prăpădită decât o cocioabă, cu o poartă din cordeluţe de cârpe! Şi se gândea cu temere prinţesa: Tot mă va prinde ăsta odată şi-odată! Şi iată că din senin sapă ea o groapă în curte şi pune în ea un bol cu porumb. Cu părul despletit, lăsat lung pe spate, bocea şi se tăvălea pe jos de durere.

Apoi bunica m-a întrebat, jucând rolul lui Jangseung:

— Ce ai de plângi, copilă?

— Astăzi îl pomenesc pe bunuţul, am răspuns eu cu vorbele prinţesei Bari.

— A plâns ea toată noaptea şi nimic rău nu s-a întâmplat. Şi au trecut trei zile, dar de îndată ce s-a făcut iar seară Bari a scos un alt bol cu apă, s-a despletit şi iar s-a pus pe jelit grozav. „Da' azi de ce mai plângi?”, a întrebat bunica, imitându-l pe Jangseung.

— Azi o pomenesc pe buna mea, am răspuns eu pentru prinţesa Bari.

— După trei seri, fata iar bocea. „Şi azi de ce mai plângi?”, a întrebat-o Jangseung.

— Azi îl pomenesc pe tăicuţul.

— După alte trei seri, când s-a întors Jangseung la ea, iar a văzut-o plângând şi-a întrebat-o din nou: „Azi ce mai e?”.

— Azi o pomenesc pe măicuţa.

Şi bunica a inventat un răspuns îndrăzneţ pentru Jangseung:

— Ptiu! A dat tifosul peste casa aia, de au căzut cu toţii răpuşi, la rând! A plecat şi s-a întors a patra sau a cincea noapte.

— Auzi, bunico, până la urmă prinţesa şi Jangseung s-au căsătorit, nu? Cum ar fi putut să scape mereu-mereu de el?

— Păi mai întâi s-a rugat, i-a implorat pe zei…

Sigură pe mine, am continuat eu povestea:

— Auzi tu, ia ascultă-mă! M-ai luat zicându-mi c-o să trăiesc cu tine şi-o să mă rog străbunilor. Dar unde, asta-i casă? E doar o bătătură colbăită! Întâi să termin pomenirile, că nu le-am făcut la timp, apoi mă purific trei zile. Mă pregătesc cum se cuvine ca să fiu a ta. Azi şterg căsuţa şi fac curăţenie. Iar tu du-te, du-te să tai nişte lemne!

— Eu, să tai lemne?

— De ce nu? Ori nu poţi să te duci?

— N-ai decât să tai tu!

Şi-atunci bunica a intervenit:

— Da' de ce eşti aşa de greu de cap şi fără judecată? Nu eşti bun la nimic! Hai, du-te mai repede! Şi pentru că el tot nu pleca, i-a împletit un coş şi a legat de el o cordeluţă, pe care şi-a prins-o de mână. Şi a-nceput să cureţe cocioaba: dădea cu mătura pe ici, pe colo, peste tot. Cam pe la prânz vine şi Jangseung: era crăpat vai şi amar, căzuse ba

pe-o parte, ba pe spate, tot mergând el pe cărările de munte.

— Vai, ce-ai păţit? Cumva ai întâlnit vreun urs, vreun tigru? am întrebat eu.

— Da’ de unde! Din cauza coşului nu m-am putut ţine drept: mă trăgea când într-o parte, când în alta.

— Şi cum ai vrea să fac curat în casă, ţinându-mi mâinile în sân? Maică-măiculiţă, ce mă fac cu un aşa nătărău? Să dezleg cordeluţa asta şi s-o prind de chipul meu desenat pe-un lemn. Ia-l cu tine şi prinde-l de-un copac. Dacă stă acolo, să ştii că sunt aici; dac-a căzut e semn că am plecat. Şi mai târziu să scrijeleşti pe tine ce mare *babpul ddaeki* eşti{84}!

— Şi a plecat Jangseung, şi când i se făcea dor de prinţesă se uita la chipul ei din desen şi zâmbea fericit. Şi a prins lemnul ăla de-un pin, da’ lemnul nu s-a clintit! Uriaşul era bucuros în sinea lui că urma să aibă o casă. Şi liniştit tăia lemne de zor, cu hărnicie.

— Şi prin voinţa Cerului prinţesa Bari şi Jangseung erau acum soţ şi soţie. Bunico, şi urmează să aibă copii amândoi, nu-i aşa?

Am adormit aducându-mi aminte frânturi de poveste pe care le spuneam împreună cu bunica.

9

Într-o zi, cam la un an de când lucram la salon şi reuşisem să achit aproape toată datoria, nenea Đàm m-a chemat în spatele salonului, pe culoarul de la toaletă. Nu greşisem cu nimic, dar mai să-mi iasă inima din piept când am văzut ce expresie gravă avea.

— Ai aflat? Se pare că săptămâna asta încep raziile.

— Ce razii?

— Tu nu ai viză şi nici permis de muncă. Am dreptate?

Mi-am plecat capul. Probabil că încă de la început nenea Lou, de la restaurantul Shanghai, i-a prezentat în mare situaţia mea.

— Nu te îngrijora, n-am de gând să te concediez. Dar dacă te prind ăştia cu razia, eu o să plătesc o amendă de două mii de lire şi s-ar putea să pierd autorizaţia. Iar pe tine te aşteaptă puşcăria şi pe urmă expulzarea.

Binh, o colegă de salon vietnameză, mai mare decât mine, stătea într-o locuinţă socială din apropiere. Cu o seară în urmă, cei de la poliţie şi de la oficiul de imigrări făcuseră razie acolo pe neaşteptate. Au venit cu mai multe dubiţe şi au blocat intrarea în bloc. Au intrat în fiecare apartament şi-au ridicat vreo zece imigranţi ilegali. Nenea Đàm mi-a întins nişte bani pe care i-a scos din buzunar:

— M-am interesat şi se pare că săptămâna asta urmează localurile din zonă. Ia-ţi zece zile libere până se mai liniştesc apele.

— Vă mulţumesc. Nu pot să iau banii, mai ales că nici nu voi putea lucra pentru dumneavoastră în timpul ăsta, am spus înclinându-mă de două ori.

— Lasă, ia-i. Mai târziu o să mi-i dai înapoi, puţin câte puţin.

— Mi-ar fi de ajuns să mă chemaţi să lucrez iarăşi aici.

Refuzaţi, banii au rămas în buzunarul lui nenea Đàm. În ziua aceea am plecat mai devreme de la salon.

— De ce pleci? S-a întâmplat ceva? m-a întrebat Runa ieşind după mine.

— Nu. Mă duc acasă să mă odihnesc, mă doare capul.

Runa m-a luat de mână.

— Bine, atunci du-te să te odihneşti. Dar chiar nu ai păţit nimic? E totul bine?

Am încuviinţat din cap. Am mers fără grabă până la casa din cartierul Lambeth. Când am ajuns, deja se întunecase, iar scara interioară era cufundată în beznă. Coboram treptele bâjbâind, când deodată uşa de vizavi de camera mea s-a deschis.

— Ah… Nu ştiam cine a venit…

Era vecina mea nigeriană. Uşa camerei sale rămăsese deschisă, lăsând să se vadă bezna dinăuntru. În apartament nu fusese aprinsă

lumina; doar în faţa ferestrei ce dădea spre grădină întunericul se subţia puţin.

— Este cumva pană de curent? am întrebat-o.

Abia atunci şi-a dat seama şi ea de întuneric şi a aprins lumina. Am scos cheia şi am băgat-o în uşă. Ea nu se mişcase din prag.

— Soţul dumneavoastră nu s-a întors?

— Nu, pe el îl aştept.

Am descuiat şi, înainte de a intra, m-am întors spre ea. Nu se clintise, rezemată de tocul uşii. M-am uitat la ea câteva clipe şi-apoi am întrebat-o:

— Să vă servesc cu un ceai?

Aşteptam să-mi răspundă cu uşa întredeschisă. Atunci femeia s-a apropiat de mine tăcută şi am intrat amândouă în cameră. Am închis uşa şi, când m-am întors spre ea, m-am trezit că se aruncă la gâtul meu, în hohote de plâns.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat-o bătând-o uşor pe spate şi încercând s-o liniştesc, deşi eu însămi eram speriată.

Femeia s-a desprins de mine şi a alunecat pe jos.

— Soţul meu a fost prins. L-au luat.

Am luat-o de subraţ şi-am încercat să o ridic. Am ajutat-o să se aşeze pe canapeaua moale şi comodă pe care eu şi Runa mereu ne întreceam să stăm. Cu ochii şiroind de lacrimi, a continuat:

— M-a sunat un coleg de-al lui de la benzinăria unde lucra. Soţul meu n-avea permis de muncă.

Mi-am simţit dintr-odată inima grea. Deci era adevărat!

— Prin câte-am trecut ca să ajungem aici… Vai, cum să ne-ntoarcem?

Continua să vorbească în timp ce eu pregăteam ceaiul şi ceştile la bucătărie:

— Pentru că n-are permis legal, împrumută de la altcineva permis cu luna. Ne costă o sută de lire pe săptămână treaba asta. Dar pentru că e diferenţă mare de vârstă între el şi cel care i-l dă, dacă te uiţi atent la documente şi la om îţi dai seama imediat… De obicei, când n-ai permis, patronii plătesc mult mai puţin. Cu un permis luat cu împrumut, primeşti cam trei sferturi din salariul normal. Când n-ai deloc permis, iei jumătate din salariu, asta în cazul cel mai bun. Sunt mulţi care lucrează şi pentru numai o treime din salariu.

Am făcut ceaiul şi i-am întins ceaşca. Se mai calmase. A mirosit aroma şi-a început să bea din el tăcută.

— Dacă îl expulzează, va trebui să mă ascund… am auzit-o vorbind de una singură, uitându-se fix spre podea. Ne-am lăsat copiii – trei copii – în urmă. Şi nici vorbă să ne fi plătit datoria făcută ca să ajungem până aici.

M-am abţinut să-i spun că eram în aceeaşi situaţie. Nu puteam să

am încredere în nimeni. Până atunci nu-mi făcusem griji decât de cum să-mi achit datoria faţă de cei care mă aduseseră ilegal cu vaporul în Anglia şi abia auzind-o pe ea mi-am dat seama cu adevărat de situaţia cu care mă confruntam. Şi m-am gândit să-i dau curaj. Într-un fel, mă îmbărbătam şi pe mine:

— Cine ştie? Poate va fi eliberat şi se întoarce…

Femeia a clătinat din cap, abătută:

— S-a întâmplat minunea asta o dată. S-a făcut razie, însă pentru că se apropia schimbarea de tură funcţionarul responsabil s-a uitat numai pe lista de permise, n-a mai făcut verificări. L-a ajutat şi un bătrân cumsecade să scape. Bineînţeles, mai târziu am aflat că totul fusese o făcătură… Acum, însă… facă Allah ce-o vrea cu viaţa noastră…

Încercam să-mi păstrez calmul, deşi conştientă de pericolul care o păştea pe femeie, inclusiv pe mine. Interogat, bărbatul va mărturisi că împrumutase permisul de muncă. Va fi întrebat unde a stat şi dacă are familie. Probabil că cei cu raziile se vor înfiinţa aici chiar mâine dimineaţă. Oricum, era bine că nu aveau şi copiii cu ei.

— Nu vă puteţi duce la cineva, să staţi câteva zile? am întrebat-o pe femeie, care părea pierdută.

A înţeles imediat la ce mă gândisem.

— O, Doamne… s-ar putea să vină chiar mâine!

Clătina din cap neliniştită, cu mâinile pe piept. Dar brusc a încetat să se mai mişte. Dintr-o mişcare, era la uşă:

— O sun pe doamna la care lucrez. O rog pe ea să mă primească. Cine ştie? Poate c-o să se bucure că mă duc… Dacă tot fac treburile din casă şi mă ocup şi de copil…

După ce a plecat nu-mi mai găseam locul în camera noastră micuţă. Poate c-ar fi trebuit să stau undeva ascunsă până se liniştesc apele? Cineva a bătut la uşă; n-am deschis decât după ce m-am uitat pe vizor. Era tot femeia de vizavi care, când i-am răspuns, a început să vorbească precipitată:

— Mi-a zis că nu e nicio problemă pentru câteva zile. Mai ales că bărbatul ei este plecat într-o deplasare. În orice caz, a rămas că vorbim mai mult când ajung la ea. Apoi l-am sunat pe-un prieten de-al soţului şi mi-a promis că mâine va încerca să-l vadă.

— Ce bine! Cu siguranţă, soţul dumneavoastră se va întoarce.

Pe neaşteptate, femeia m-a îmbrăţişat strâns şi a murmurat:

— Îţi mulţumesc! Ah, de ne-am putea înţelege cu toţii aşa cum ne-nţelegem cei de-aici, de sub acest acoperiş!

Odată uşa închisă în urma ei, am început din nou să mă sucesc prin cameră, fără să-mi găsesc locul. Într-un final, m-am hotărât. Am ieşit pe hol şi am urcat într-un suflet la etajul unu. Abia în faţa uşii bunicului Abdul m-am oprit să respir adânc. Am pus până pe mânerul de alamă şi am bătut. De după uşă s-a auzit un tuşit, apoi a apărut

bunicul Abdul privindu-mă peste ochelari.

— Ia te uită cine-a venit! Bari! Hai, intră!

M-am aşezat în faţa lui. O bună bucată de vreme am stat cu capul plecat, tăcută, iar bunicul nu m-a zorit. M-a aşteptat zâmbindu-mi cald. I-am povestit pur şi simplu de ce plecasem mai devreme de la salon. Apoi am adus vorba despre ce li se întâmplase vecinilor mei nigerieni. Surâsul i-a dispărut de pe faţă. Mă asculta încruntat, dând din cap.

— E îngrijorător ce se întâmplă în numele siguranţei în ţara asta.

N-am înţeles la ce se referea.

— Principiul care conduce lumea este acelaşi peste tot. Cei bogaţi se simt ameninţaţi. Vor să deţină controlul în propria lor casă. Bari, sper că tu ai paşaport…

— Am paşaport, dar…

— Dar bineînţeles că este fals.

Peregrinările mele prin lume mă învăţaseră că doar fiind sincer poţi câştiga încrederea şi ajutorul cuiva. I-am povestit pe scurt tot ce mi se întâmplase până am ajuns aici. I-am spus despre ţara mea şi satul natal şi despre timpul petrecut în China. Bunicul Abdul mă asculta dând din cap. Aştepta să-mi trag sufletul şi să mă potolesc după vreun episod mai dureros, zâmbindu-mi înţelegător. Mi-am încheiat povestea cu sosirea la Londra, iar bunicul Abdul a oftat adânc.

— Aşa e! Vei descoperi mai târziu ce-a dezbinat lumea asta… La fel ca tine, şi eu am venit aici din aceleaşi motive, exact aceleaşi. Probabil la fel şi cei doi soţi nigerieni. În orice caz, mâine trebuie s-o iei din loc. Ceilalţi din casă au acte în regulă, în afară de filipinezul tânăr de la parter şi de tine… dar stai aşa, tu ai mâncat de seară? Sigur n-ai apucat.

— A, am uitat! Dacă Runa s-a întors acasă, i-o fi foame…

— Hai să vedem, am nişte pui cu sos picant. Şi nişte chapati. M-a săturat să cinez de unul singur. M-aş bucura dac-am mânca împreună.

Bunicul a pus la încălzit în cuptor puiul condimentat şi într-o tigaie neunsă a încălzit chapati. În timp ce mâncam, mi-a mai dat câteva sfaturi:

— În timpul zilei, să nu rămâi în casă… Asta aşa, măcar câteva zile. Seara, când te întorci, poţi să rămâi aici, în camera asta. O să vorbesc şi cu Ali.

— Dar Ali munceşte noaptea. Când se întoarce de la lucru, nu trebuie să doarmă toată ziua?

— Nu-i nicio problemă dacă-şi ia liber câteva zile. Oricum, în ultima vreme n-a câştigat mare lucru.

Am coborât în cameră. Runa era deja acasă şi gătea. Pregătea nişte orez să-l pună la fiert şi prăjea carne şi legume. S-a întors către mine şi a început să ţipe agitând lingura de lemn:

— Pe unde naiba ai umblat până acum? Am fost atât de îngrijorată!
I-am spus că am fost la bunicul Abdul în cameră şi că nenea Đàm mi-a spus să-mi iau liber câteva zile de la salon. I-am povestit şi ce li se întâmplase vecinilor noştri nigerieni. Runa a luat tigaia de pe foc.
— Atâta zarvă, din nou! Şi mama a trecut prin aşa ceva înainte să mă nască. E vorba de razie, nu? Sper că mâine n-o să răstoarne totul cu susu-n jos în fiecare cameră şi să ne ceară actele la control. Mi s-a întâmplat asta şi unde am locuit înainte să mă mut aici.
— Runa, eu trebuie să-mi fac bagajele. Dacă-mi văd rufele, le spui că sunt ale tale. Câteva cosmetice şi haine de schimb o să le ţin în camera bunicului Abdul.

Dimineaţa devreme, în timp ce Runa încă dormea, mi-am strâns nişte lucruri într-o geantă mică şi am urcat la bunicul Abdul. Îmi spusese că Ali va veni să mă ia. Ştiind cu cine are de-a face, bunicul l-a sunat. Se părea că nepotul lui era încă în pat.
— Ieri te-am rugat şi eu ceva, şi tu dormi? Să vii acum, imediat! a ţipat bunicul Abdul.
A închis telefonul, dar nu-şi găsea locul. Se plimba în sus şi-n jos prin cameră, cu mâinile la spate, uitându-se din când în când pe fereastră.
— Năucul ăsta ar face bine să vină înainte să înceapă lucrul funcţionarii, a spus bunicul Abdul.
Abia după aproape o oră l-am auzit pe Ali urcând scările în grabă şi bătând la uşă.
— De ce-ai întârziat atâta? Vrei s-o prindă poliţia pe Bari şi s-o salte?
Ali nu pricepea despre ce era vorba.
— Am întârziat pentru c-a trebuit să împrumut o maşină de la un prieten. Dacă Bari se mută, nu e nevoie şi de maşină? a bodogănit Ali.
— Când ţi-am spus eu că se mută? Ţi-am zis doar c-o să stea la tine câteva zile!
De îndată ce ne-am privit unul pe altul, Ali a zâmbit cu gura până la urechi. Cât despre mine, m-am liniştit abia după ce am ieşit din casă şi am urcat în maşină. Probabil şi femeia din Nigeria plecase dis-de-dimineaţă, să stea în casa doamnei la care făcea menajul. Bunicul Abdul îl avertizase şi pe tânărul filipinez care făcea curat la spital. În orice caz, nu dorea ca cineva din imobil să fie prins şi expulzat. Mi-a spus că nu voia ca Mister Azad, proprietarul clădirii, cel care încasa chiria, să-i descopere puncte slabe în administraţie.
Maşina pe care o împrumutase Ali era o vechitură cu portierele înfundate şi bara din faţă curbată.
— Unde mergem? l-am întrebat.
— Pentru moment, la mine acasă, mi-a răspuns în timp ce ne

îndepărtam cu viteză redusă de cartier.

Nu ştia toate detaliile, dar bunicul îi zisese că aş putea fi prinsă la razie pentru că n-am permis de muncă.

— Nu-ţi face griji prea multe! Firma de mincaburi la care lucrez e plină de imigranţi ilegali. Unul dintre băieţi n-are nici măcar permis de conducere.

Aşezată lângă el, am spus ca pentru mine, mâhnită:

— Oare de ce s-or fi inventat graniţele?

Ali locuia în zona de vest, în Shepherd's Bush, unde trăiau oameni veniţi din multe ţări. Nu era prea departe de Holland Park, unde se afla reşedinţa lui Lady Emily, dar cât de diferită era atmosfera pe străzile de aici! Shepherd's Bush arăta ca un căţel jigărit, nespălat de vreme îndelungată. Am ajuns la o zonă verde, dar plină de gunoi, mărginită de cinci străzi. Printre imobilele din zona comercială care-o încercuiau se deschideau străduţe. Am intrat pe una din acele străduţe. Ali avea închiriată o cameră într-o clădire cu trei etaje, cu o intrare cufundată în întuneric.

Ceea ce se voia a fi o locuinţă era de fapt un studio lung, împărţit în două cămăruţe. Avea o chiuvetă cu două sertare dedesubt, iar la masa veche care se clătina erau puse patru scaune. În cămăruţa din faţă, lângă perete erau un pat şi un dulap de haine metalic, ca un fişet, luat de cine ştie unde. M-am întrebat de ce Ali nu voia să locuiască la bunicul lui. Trebuie că traiul cu un bătrân nu i se părea deloc la îndemână. Gândea la fel ca toţi tinerii din lumea largă.

În ziua aceea, făcându-ne mărturisiri, m-am împrietenit cu Ali. I-am povestit cum am ajuns în Londra, cum s-a destrămat familia mea şi cum am trăit în China după ce am traversat Dumanul. Ali auzise multe poveşti asemănătoare cu a mea de la tatăl şi bunicul lui. El se născuse aici şi nu ajunsese niciodată în oraşul lor natal.

— Ai auzit vreodată de Srinagar{85}? m-a întrebat pronunţând rar numele.

— Nu, acum aud pentru prima oară. Ţie Cheongjin îţi spune ceva?

— Cheong… şi mai cum?

Am petrecut toată ziua împreună în camera lui. Seara, în drum spre lucru, Ali m-a condus până acasă. Am urcat la bunicul Abdul, care mi-a spus că trecuseră pe acolo doi funcţionari de la oficiul pentru imigrări. Deşi n-au căutat prin toate camerele, l-au întrebat despre identitatea fiecărui chiriaş. Bunicul le-a arătat registrul locatarilor, cu numele şi meseria fiecăruia. Despre tânărul filipinez a spus că locuise într-adevăr în casă, dar de curând se mutase, nu ştia unde. Iar în ceea ce mă privea, le zisese că Runa locuia singură în cameră. Adevărul este că Runa închiriase singură camera, contractul era pe numele ei. Când am venit eu, am dat chiria pe din două şi n-a mai fost nevoie să fiu trecută în registrul imobilului. Cei doi voiau să facă percheziţie în

camera soţilor nigerieni de la demisol, însă bunicul Abdul s-a opus.

— Le-am zis că n-am dreptul să le deschid uşa fără permisiunea chiriaşilor. Dacă el este acuzat de ceva, atunci să vină cu un mandat în bună regulă şi să mi-l arate. În orice caz, din cauza lui s-ar putea să mai treacă pe-aici. Dar în câteva zile se va termina totul.

Bunicul Abdul m-a servit cu chapati şi carne de miel. La început l-am refuzat, apoi m-am răzgândit şi i-am zis că a doua zi mă voi întoarce devreme ca să-i gătesc ceva bun.

— Ia spune-mi, Ali are grijă de tine? m-a întrebat bunicul aşezându-se în faţa mea.

— Da, dar nu înţeleg de ce locuieşte singur acolo.

A început să râdă.

— Păi, nici eu nu ştiu. Eu din copilărie am trăit cu toată familia. Când am venit în ţara asta, au trecut mulţi ani până m-am obişnuit să locuiesc de unul singur. Tatăl lui Ali a cunoscut o musulmană, s-a însurat cu ea şi s-au mutat la Leeds, unde căpătase el loc de muncă. Mi-a fost tare greu după ce-au plecat. Eu lucram aici, în Londra, şi n-am putut să mă mut la ei.

Până la pensionare, bunicul Abdul fusese angajat la un hotel. Acum, administra imobilul indianului Azid, fiind scutit în schimb de la plata chiriei. Acest Azid, care lucra la o bancă, deţinea nu mai puţin de cinci astfel de imobile.

— Când era mic, Ali a crescut împărţind camera cu fraţii şi surorile lui. Poate că de-asta vrea să locuiască singur deocamdată.

Am înţeles imediat ce voia să zică bunicul Abdul, pentru că Ali îmi povestise, cumva ruşinat, că erau şase copii la părinţi.

Am petrecut trei zile până la lăsarea întunericului în camera lui Ali, urmând sfatul bunicului să fiu cu băgare de seamă până spre sfârşitul săptămânii.

Nenea Đàm mi-a transmis prin Runa că la salon nu era nevoie de mine şi că mă puteam odihni până la sfârşitul săptămânii. Spera să mă întorc la muncă începând de marţea următoare. Am aflat că tia Sara telefonase de mai multe ori şi că Lady Emily întrebase de mine.

Când treceam prin momente grele, obişnuiam să mă gândesc la bunica. Îmi repetam poveştile pe care le ascultasem de la ea în copilărie. Îmi murmuram replicile şi le rosteam cu vocea bunicii pe ale sale, ca şi cum am fi vorbit una cu cealaltă. Runa sforăia uşurel, iar eu mă răsuceam într-una. Apoi mi-am lăsat spiritul să se ridice. Şi ceea ce nu puteam desluşi înainte era acum din ce în ce mai clar.

Pluteam în Vid. O clipă, m-am uitat în jos, la corpul meu. M-am văzut întinsă pe o parte, cu genunchii îndoiţi. Am văzut-o pe Runa şi tot ce era în cameră. Apoi sufletul mi s-a înălţat. În întunericul de nepătruns a apărut o cărare albă. Ca întotdeauna, până aici totul era

neschimbat. De la primii paşi pe drumul cel alb am zărit blăniţa albă a lui Chilseong'i. Ca de obicei, îşi legăna uşor codiţa.

— Chilseong! Vreau s-o văd pe bunica.

— Da, ştiu. Şi ea te aşteaptă.

Chilseong'i mergea înaintea mea, întorcându-se când şi când spre mine. Alunecam în urma lui pe drumul scăldat într-o lumină albă, orbitoare. Pe vârful unui deal învăluit într-un fum ce aducea cu ceaţa ori poate cu norii, se ridica un pavilion impunător, octogonal, în care intrai urcând nişte scări de piatră. Coloane groase susţineau acoperişul cu streşini ridicate. În pavilion, îmbrăcată în alb, bunica mă aştepta făcându-mi semn cu mâna. Am alergat spre ea şi am îmbrăţişat-o. Bunica ştia atât de bine să mă aline!

— Scumpă Bari, ţi-e tare greu, aşa-i?

— Nu-ţi face griji, bunico. Sunt bine, mă descurc.

— Ai reuşit s-ajungi până aici! Dar să ştii că drum lung te aşteaptă. Ia uită-te în jos!

Bunica s-a apropiat de pridvorul pavilionului, şi-a întins mâna şi mi-a arătat un loc. Ceea ce semăna cu nişte nori s-a ridicat şi jos, în depărtare, au apărut munţi, pajişti, râuri şi oraşe.

— Bunico, ce loc e-acolo?

— Cel în care locuieşti tu acuma. Ai întâlnit oameni din lumea întreagă, aşa-i?

— Am întâlnit *tot felul de oameni.*

— Bari, sper că n-ai uitat ce te-am învăţat prin atâtea poveşti. Ţi-am spus că-n drumul tău vei întâlni mulţi oameni care au nevoie de tine şi care o să te-ntrebe de ce suferă.

— Da, ştiu… şi prinţesa Bari le spune că se va duce în Lumea de Dincolo şi la întoarcere le va putea răspunde.

— Tocmai asta zic şi eu. Va trebui să găseşti răspunsuri.

— Şi le voi găsi trecând prin Lumea de Dincolo.

— Nu, atât timp cât trăieşti *acolo* unde eşti, vei afla şi răspunsurile.

— Chiar dacă acolo se vorbesc limbi diferite, oamenii arată diferit şi trăiesc în locuri diferite?

Zâmbetul calm i-a încreţit ridurile fine.

— Toţi oamenii din toată lumea sunt la fel. Cu lipsuri, suferinzi, grei de cap şi lacomi, a răspuns bunica.

— Ţi-e şi milă de ei, am adăugat.

— Da, Bari, asta e! Dacă ştii ce e mila, atunci ştii şi răspunsurile.

Cu un gest al mâinii, bunica a făcut ca în jurul pavilionului să se lase nişte nori albi.

— Te vei căsători cu Jangseung. De acum încolo, trăind alături de el va trebui să găseşti Apa Vieţii.

— Bunico, oamenii din alte locuri au şi ei, ca mine, spirite ale strămoşilor[86]?

— Bineînţeles, peste tot e la fel. Toate spiritele trec de la locuri impure la locuri curate, pure. Acuma, du-te. Şi eu trebuie să plec.

Am simţit că mă ridic ca un fum şi am ieşit din pavilionul octogonal. Înaintam învăluită în nori sau poate în ceaţă când l-am văzut în faţa mea, din nou, pe Chilseong'i. Dădea din codiţă. Pentru o fracţiune de secundă, mi-am revăzut de sus, plutind, corpul rămas în cameră. Apoi mi-am venit în fire, sufletul meu s-a întors în corp şi mi-am deschis ochii ca şi cum m-aş fi trezit din somn. Dincolo de fereastră se profila silueta neagră a unui copac.

Era cea de-a treia după-amiază petrecută în cameră la Ali. Stăteam la masă când el s-a ridicat dintr-odată şi, aplecându-se, m-a sărutat. Imediat mi-am şters buzele cu dosul palmei. M-a imitat, prefăcându-se că-şi şterge şi el gura. Nu ştiu ce-o fi găsit atât de amuzant, că s-a hlizit o vreme.

— De ce râzi?

— Pentru că eşti ca un copil. Hi-hi-hi!

— Doar te imit pe tine.

M-a luat uşor în braţe şi m-a întins pe pat. „Hmm… Credeai că o să mă zbat." Stăteam liniştită ca o păpuşă, cu braţele frumos lăsate pe lângă corp şi picioarele întinse. Când s-a aşezat lângă mine, am crezut că patul o să crape. Mi-a pus mâna pe sâni, dar i-am dat-o uşurel la o parte. Mi-era ruşine. Mi-am amintit de scena petrecută cu ceva timp în urmă la bordelul din apropierea cartierului chinezesc. Atunci când am fost târâtă înăuntru, proxeneta aceea grasă, patroana bordelului, mi-a examinat trupul şi a buşit-o râsul când mi-a văzut sânii foarte mici. Nu mai conta, acum ştiam ce voia Ali. Şi-a dat jos tricoul şi a încercat să-mi desfacă cureaua de la pantaloni. I-am pus mâna pe piept şi mi-am desfăcut singură cureaua, apoi mi-am dat jos pantalonii. Şi-a scos şi el pantalonii.

Am stat calmă atunci când mi-a dat chiloţii jos. Eram goală puşcă şi mă uitam la el: pieptul, braţele, picioarele, de fapt aproape întregul corp era acoperit de un păr negricios. „Oare dacă mănânci carne de oaie îţi creşte părul atât de mult?", mi-a trecut prin minte. Când s-a împins în mine şi m-a pătruns, m-a durut atât de tare, că am simţit că părul mi se zbârleşte de groază; am crezut că o să-mi pierd minţile. O clipă, deasupra patului am văzut nişte siluete aliniate: erau acolo o femeie măritată şi două fetiţe cu *hijab*{87} alb şi un bărbat în vârstă cu barbă şi haine lungi.

La sfârşit de săptămână, m-am dus cu Ali la bunicul Abdul. De fapt, eu am fost cea care i-am propus lui Ali vizita. La început, a fost nehotărât. Mi-a ascultat explicaţiile cu capul plecat şi cu buzele ţuguiate, dar după ce a reflectat puţin a dat din cap în semn că e de acord.

— Ali, noi amândoi suntem diferiţi de occidentali, i-am spus. Nu ştiu obiceiurile voastre, dar la noi femeia se culcă numai cu bărbatul cu care se va mărita. Am hotărât, deci, ca de-acum încolo să-ţi fiu soţie.

Mai târziu aveam să aflu lucruri îngrozitoare: în ţara de origine a lui Ali, o fată care se dăruieşte fără binecuvântarea părinţilor ar putea fi bătută până moare de tatăl sau de fratele ei mai mare, şi nimeni nu-i învinovăţeşte pe aceştia de nimic. Amândoi eram puţin îngrijoraţi când am intrat în camera bunicului Abdul. În loc să ne întrebe ce s-a întâmplat, bunicul se uita la noi sever. Mi-a luat ceva timp până mi-am dat seama că aştepta să vorbim. Aşa că mi-am dus o mână la spate şi l-am pişcat pe Ali de fund.

— Ai! a ţipat el şi s-a uitat la mine. Ăăă… eu… aş vrea să mă însor cu Bari.

Îmi venea să-i strig: „Ce tâmpit!… Cum să spui asta aşa, dintr-odată?”. Dar n-am zis nimic, doar m-am uitat urât la el când privirile ni s-au întâlnit.

— Bari, tu vrei la fel?

N-am îndrăznit să îngaim niciun cuvânt. Am încuviinţat cu capul plecat. Bunicul se uita la noi pe deasupra ochelarilor.

— Tu, vino şi şezi aici! mi-a poruncit el. Ali, tu ieşi un pic!

— Şi unde să mă duc?

— De unde să ştiu eu?! Du-te la barul de jos şi ia-ţi o bere, treaba ta. În orice caz, să te întorci cam într-o oră.

Ali a ieşit cu un aer speriat şi am rămas doar eu cu bunicul. M-am îndreptat spre băncuţa lungă din faţa canapelei pe care şedea bunicul şi m-am aşezat încetişor şi cu grijă pe un colţişor.

— Câţi ani ai acum?

— Am împlinit optsprezece.

— O vârstă atât de fragedă… Dar, când eram eu tânăr, fetele şi băieţii se căsătoreau şi mai devreme. Ştii că noi suntem musulmani şi credem în Allah. Un musulman trebuie să se însoare cu o musulmană, dar în ziua de azi nu este neapărat obligatoriu. Ţie chiar îţi place de Ali al nostru?

Nu mi-am putut opri râsul.

— Ali dă impresia că e tare prost, serios. Dar e-un copil în trup de uriaş.

— Asta înseamnă că îţi place. Dacă vă plăceţi, eu n-am de gând să mă opun. Să se adune un pic şi să muncească chibzuit, să câştige bani şi să trăiască aşa cum trăieşte un musulman adevărat e tot ce aştept de la el în ţara asta străină.

Bunicul Abdul m-a întrebat unde o să locuim eu şi Ali. Fără nicio ezitare, i-am răspuns că mi-ar plăcea să plecăm din camera din Shepherd’s Bush, unde Ali trăia singur, ca să locuim cu toţii în casa

bunicului: aici aveam două camere şi o sufragerie şi nu era nevoie să cumpărăm nici mobilă. Mă gândeam mai ales că voi fi în siguranţă dacă voi sta aproape de bunicul Abdul.

— Hm, nu crezi că pe Ali l-ar deranja să locuim cu toţii? Ia stai aşa! Curând se eliberează camera de vizavi de unde stăteai cu Runa. Ce-ar fi să vă mutaţi acolo?

Bunicul primise într-adevăr un telefon de la femeia din Nigeria. I-a spus că se va muta în altă parte pentru că soţul ei fusese expulzat şi urma să se întoarcă în ţara natală.

— Cred că nu va fi nevoie să ţinem toate obiceiurile de nuntă din Pakistan. Dar ar fi bine să organizăm aici *mayun* şi *mehndi*{88}, să-i chemăm pe prietenii tăi şi pe-ai lui Ali ca să-i anunţăm că vă căsătoriţi. Iar nunta ar trebui făcută la Leeds, în casa părinţilor lui Ali, cu invitaţi dintre rude şi vecini.

Apoi bunicul Abdul mi-a vorbit despre familia sa:

— Tata a fost păstor şi-avea şi o bucată de pământ. Familia noastră a trăit din generaţie în generaţie într-un sat de lângă Kargil, în regiunea Jammu-Kashmir. După ce tata a fost executat, restul familiei s-a mutat în Srinagar.

N-am reuşit să înţeleg nici măcar pe jumătate ce înseamnă învăţătura islamică chiar după ce trecuseră câţiva ani de când făceam parte din familia lor. Aşa cum n-am putut pricepe prea multe nici despre ce se întâmplase cu ţara în care trăiau rudele lui Ali. Pe când eram în satul meu natal, auzisem că stilul de viaţă şi mentalitatea în Sud erau diferite de cele din Nord, că cele două se înţelegeau ca şoarecele cu pisica. Bătrânii spuneau că totul era din vina nasurilor mari, adică a americanilor. Şi bătrânii din familia lui Ali dădeau vina pe nenorociţii de englezi. Fuseseră divizaţi între islamism şi hinduism, despărţiţi între Pakistan şi India, şi rivalitatea asta urca până departe în timp. Iar în Jammu-Kashmir, aparţinând acum de India, şi în prezent mai erau prinşi şi omorâţi oameni fără vreo vină.

Bunicul Abdul mi-a spus că şi în zilele astea există civili nevinovaţi ucişi în false atacuri. Când era tânăr, văzuse oameni atacaţi în plină zi, fără fereală. Banditii spărgeau uşile caselor şi-i împuşcau pe cei dinăuntru.

— Dar ce sunt falsele atacuri?

— Hmm… Sunt cele în care militarii omoară musulmani ca să-i fure. Apoi le raportează superiorilor că la finalul atacului duşmanii s-au sinucis. Mărturisind aşa, sunt recompensaţi cu bani şi avansaţi în grad. Am citit despre asta în ziare nu cu mult timp în urmă.

Într-o zi, întors de la câmp, bunicul Abdul îşi găsise soţia şi cele două fete moarte. Împuşcate. Pe-atunci, tatăl lui Ali avea cinci ani şi scăpase numai pentru că se ascunsese într-un butoi pentru apă.

— Din familia noastră, doar noi doi am rămas în viaţă.

Bunicul Abdul venise în Anglia la jumătatea anilor ’60, când conflictul din Kashmir luase amploare.

— Aveam treizeci de ani când am venit aici şi trăiam aşa, la întâmplare. Apoi m-am însurat a doua oară. Pentru că bărbatul trebuie să fie însurat ca să poată strânge ceva bani; dacă trăieşte de unul singur, risipeşte aiurea. În urmă cu câţiva ani s-a prăpădit şi-a doua soţie. Acum, singura dorinţă pe care-o am e să mă duc la Mecca.{89}

Abia atunci am adus vorba de siluetele pe care le-am văzut în camera lui Ali, în urmă cu câteva zile.

— A fost ca în vis. Mi s-au arătat o femeie cu două fetiţe, toate cu *hijab* alb, şi un bătrân cu barbă mare şi îmbrăcat în haine lungi.

Bunicul Abdul dădea încetişor din cap.

— Probabil era bunica lui Ali şi cele două fete ale mele. Bărbatul cu barbă lungă era tatăl meu, fără îndoială.

Bunicul şi-a şters ochii plini de lacrimi cu mâneca de la haină.

— Îţi mulţumesc că mi-ai spus… Faptul că i-ai văzut înseamnă că te acceptă ca parte din familie.

Ali mi-a zis că trebuie ca înainte de nuntă să mergem şi la părinţii lui, fapt încuviinţat de bunicul Abdul. N-avea rost să amânăm plecarea, aşa că am hotărât să mergem împreună la Leeds în săptămâna următoare, în ziua de luni, când nu lucram. Leeds este în regiunea Yorkshire, înspre nord, la două ore şi jumătate de călătorit cu trenul, luat din Londra. Şi pentru că ne rămânea prea puţin timp ca să ne şi întoarcem în aceeaşi zi, am decis să ne petrecem noaptea acolo. Mai întâi, bunicul i-a dat telefon tatălui lui Ali şi i-a spus în mare despre ce e vorba. Apoi Ali a sunat-o pe mama sa. Dacă numai Ali i-ar fi anunţat vestea, părinţii lui ar fi crezut că bate câmpii.

Familia lui Ali locuia într-o suburbie din Leeds, unde trăiau foarte mulţi musulmani. Toate casele păreau la fel, cu tencuială albă şi acoperişuri şi terase din prefabricate. Locuitorii – aproape toţi pakistanezi – preferau mai degrabă terasa de pe casă decât curtea. Acolo sus petreceau împreună şi beau un pahar în jurul grătarului. Ali era cel de-al doilea copil în familie: fratele mai mare, căsătorit, locuia în altă parte; sora care îi urma lui Ali era şi ea căsătorită şi locuia în Bradford. Mama lui Ali spunea că îi vom vedea pe aceştia doi în ziua nunţii, la *baraat*{90}.

Dat fiind că abia seara familia se strângea la masă, am plecat cu Ali din Londra după prânz. Mama lui ne aştepta. Trupeşă, îmbrăcată cu o rochie lungă şi largă şi cu *hijab,* părea o femeie calmă şi bună la suflet. Când am intrat m-a îmbrăţişat. Aşa cum mă învăţase Ali, am bâiguit *„as sallam alaikum”{91},* iar ea m-a privit în ochi şi mi-a răspuns cu aceleaşi vorbe. M-am dus la bucătărie să o ajut să pregătească cina,

dar ea a insistat să rămân în sufragerie alături de Ali, să mă odihnesc. Toată casa mirosea ciudat şi înţepător, a coriandru.

Surorile mai mici s-au întors curând de la şcoală. După ce Ali mi le-a prezentat, am dat mâna cu fiecare dintre ele, una mai veselă ca alta, hlizindu-se întruna. Usman, fratele mai mic al lui Ali, s-a întors de la muncă abia la lăsarea întunericului. A dat mâna întâi cu fratele lui, iar după aceea cu mine – însă m-a strâns atât de tare, că o bună bucată de vreme m-au durut degetele. Tatăl lui Ali s-a întors ultimul acasă. Îi stătea bine cu părul grizonant, tuns scurt, şi cu mustaţă. Dintr-o privire, mi-am dat seama că aşa va arăta şi Ali când va ajunge la vârsta lui. S-a retras ca să se schimbe într-o haină tradiţională, lungă şi confortabilă. Eu şedeam alături de Ali şi nu scoteam un cuvinţel. Toată familia a luat loc în jurul nostru, cu ochii, fireşte, la noi. Surorile cele mici râdeau de fiecare dată când privirile ni se întâlneau. Chipul tatălui, un om nu prea vorbăreţ din fire, mi se părea senin. Ne-am aşezat la masă şi, înainte de a mânca, tatăl a rostit o rugăciune scurtă. Când mama a început să aducă feluri de mâncare, m-am ridicat repede să o ajut. Toţi ne priveau cu căldură şi bunăvoinţă.

— Părinţii tăi au rămas în ţara natală? m-a întrebat tatăl lui Ali.

Îmi căutam cuvintele când Ali a răspuns în locul meu:

— Părinţii lui Bari au plecat pe lumea cealaltă.

— Vai, îmi pare rău să aud asta! a spus mama.

— Allah îi ia la El mai întâi pe cei pe care îi iubeşte, a adăugat tatăl lui Ali.

Apoi Ali le-a povestit cum i-am văzut eu în vis pe străbunicul, bunica şi cele două mătuşi ale lui, care pieriseră în Srinagar. Tatăl lui continua să mănânce tăcut, dar mama i-a tăiat vorba cu blândeţe:

— Vorbim mai târziu despre asta.

La desert, surorile cele mici au luat câte o prăjitură şi s-au aşezat în faţa televizorului, iar mama s-a întors în bucătărie. La masă am mai rămas doar noi doi şi tatăl lui Ali.

— Mi-a spus bunicul tău despre ce e vorba. Dacă amânăm nunta prea mult, intrăm în perioada Ramadanului. Mai bine să ne grăbim un pic, spus tatăl în timp ce sorbea din chai.

— Da, tată. Atunci, să facem nunta luna viitoare.

— Doamne fereşte! Ce-ai zis? Luna viitoare? s-a repezit într-un suflet mama lui Ali din bucătărie. E foarte devreme! Să treacă măcar o jumătate de an de când vă ştiţi.

Tatăl lui Ali a spus zâmbind:

— Uite, m-am sfătuit cu bunicul tău. O să-ţi cumpărăm amândoi o maşină. În felul ăsta, vei face bani frumoşi cu minicabul tău.

— Vorbeşti serios? Adică n-o să mai fiu nevoit să împrumut maşina altora şi să muncesc cu ora!

— Partea mea va fi cadou, dar bunicului va trebui să-i înapoiezi

banii. De-acum încolo vei începe o nouă viaţă: vei avea copii şi vei merge la moschee ca să-ţi faci rugăciunile.

A doua zi după ce m-am întors de la Leeds, înapoindu-mă de la salonul de manichiură cu Runa, am văzut lumina aprinsă la fereastra camerei de vizavi de noi. M-am dus şi am bătut la uşă. Nigeriana mi-a deschis: purta un şorţ şi o băsmăluţă pe cap – îşi strângea lucrurile. Mi-a făcut semn să intru. Toată camera era plină de cutii.

— Mâine plec. Mobila am găsit-o aici când ne-am mutat, doar patul l-am cumpărat. Am ieşit bine, căci domnul administrator ne-a dat pe el jumătate din preţul cu care l-am luat. Am auzit că te vei muta aici, aşa e?

I-am răspuns că da.

— Felicitări! Bunicul Abdul mi-a zis că te vei mărita cu nepotul lui, mi-a spus cuprinzându-mi mâinile.

N-am îndrăznit s-o întreb ce mai face soţul ei, dar a adus vorba singură:

— Soţul a primit ordin de expulzare. Dar eu nu o să mă întorc. Ştii, amândoi ne-am născut în timpul războiului civil.

N-am înţeles ce voia să spună.

— În vremurile alea, foarte mulţi copii au murit. A fost o minune c-am supravieţuit, asta am vrut să zic. Indiferent de ce va fi, soţul meu se va întoarce în Londra.

Abia mai târziu am aflat cum vin aici cei din Africa. Ali mi-a povestit că trec prin strâmtoarea Gibraltar, ajung pe continent şi apoi traversează Canalul Mânecii. E o călătorie foarte primejdioasă pentru cei care ajung în Maroc şi de acolo traversează strâmtoarea într-o bărcuţă; este cu totul altceva decât traversarea Dumanului pe la graniţă. Apoi iau trenul sau merg pe jos, ca să străbată munţi periculoşi, trec multe graniţe şi, în final, Canalul Mânecii. Cei care vin în Anglia trebuie să aibă pe cineva aici, măcar o cunoştinţă îndepărtată. Doar aşa pot fi ajutaţi să se stabilească undeva.

Ali avea un coleg şofer de minicab, originar din Ghana. Trei ani de zile i-au trebuit ca să ajungă aici. De două ori a fost prins la Calais înainte să traverseze canalul. A ajuns într-un sfârşit pe pământ englez agăţat de acoperişul unui tren Eurostar. În apropierea tunelului de sub mare, cam la 40-50 de kilometri, de-o parte şi de alta sunt nişte diguri înalte, ridicate pentru protejarea recoltelor. Printre aceste diguri trece calea ferată. Viteza trenului scade, fireşte, cu cât se apropie de tunel. Imigranţii pândesc momentul, sărind de pe dig pe acoperişul trenului. Trebuie să se ţină bine agăţaţi, pe burtă, timp de vreo douăzeci de minute, cât durează traversarea, înfruntând presiunea aerului. Şi mai ales trebuie să pândească momentul când să sară de pe tren, înainte ca viteza să crească din nou. Deseori responsabilii cu întreţinerea căii ferate din Anglia şi din Franţa adună cadavre din tunel. Omul în care

prietenul lui Ali îşi pusese toate speranţele pentru când va ajunge pe pământ englez era chiar unchiul său, cineva foarte cunoscut în oraşul din ţara natală. Când a ajuns în Londra şi s-a interesat de el, a aflat că unchiul murise cu câţiva ani în urmă. Simplul nume al acelui om fusese, în tot acel răstimp, singura speranţă a ghanezului, cea care-l încurajase să ajungă până aici.

De fiecare dată când trebuia să vorbim despre ţările din care veneam, eu şi Ali nu mai intram în detalii. De obicei, discuţiile se terminau cu concluzia că aşa a fost dat, ca acolo să fie la putere conflictele, foametea, bolile şi generali înfricoşători, necruţători. Oriunde în lume sunt oameni care-şi pierd viaţa trecând graniţa şi vor continua să treacă graniţele pentru a trăi, chiar şi o zi, în pace.

După plecarea femeii din Nigeria, Ali şi cu mine am început într-o seară să aranjăm apartamentul – am făcut curăţenie generală, am văruit pereţii, am reparat chiuveta. Cum camera era aproape la fel ca cea a Runei, nu mă simţeam străină.

Întreaga ceremonie de nuntă se numeşte *shadi,* dar noi am făcut ceva compus din *mayun* şi *mehndi* în preziua nunţii – am invitat la noi acasă nişte prieteni, i-am servit cu ceva şi ne-am oferit cadouri – şi *baraat* şi *walima*{92} la Leeds, în casa părinţilor lui Ali.

Pentru mine, care nu aveam în Londra nicio rudă, a contat foarte mult când mi s-a dovedit apropierea faţă de cei câţiva oameni pe care îi cunoscusem şi care mă ajutaseră în timpul petrecut acolo. Nenea Lou de la restaurantul Shanghai şi nenea Đàm de la salonul Tonkin erau pentru mine ca nişte taţi, aşa că i-am întrebat pe amândoi dacă vor să-mi fie tutore la nuntă, şi fiecare şi-a dorit asta. Într-un final, cel care a câştigat a fost nenea Đàm. Runa se născuse în Anglia, dar, familia ei fiind din Bangladesh, ştia în mare obiceiurile orientale, aşa că am rugat-o ca la nuntă să facă ea oficiile de mamă a miresei.

Am fost împreună cu Runa la piaţă şi pe la o măcelărie musulmană. Am spus *halal*{93} şi, cu binecuvântarea lui Allah, am cumpărat de-acolo carne de oaie, pui şi peşte, toate fără sânge. Ali a adus de la un restaurant pakistanez *chapati, champ* şi *haleem,* găluşte prăjite, *barfi*{94} şi altele, însă am vrut să pregătesc eu însămi câteva feluri de mâncare pentru invitaţi. Runa m-a ajutat să fac frigărui, *kebap tikka*{95} şi pui cu ardei iute şi legume din belşug.

Ali a invitat colegi de la firma de minicaburi, dintre care aproape jumătate erau pakistanezi, şi alţi câţiva prieteni musulmani pe care îi cunoscuse în Shepherd's Bush. Bunicul Abdul a invitat şi el câţiva bătrâni pe care îi ştia de la moscheea din cartier. Cele două surori mai mici ale lui Ali au lipsit de la şcoală şi au venit special de la Leeds ca să mă ajute. Am scos în curte două mese şi-am aşezat pe ele mâncarea, băuturile, vesela şi paharele. Abia pe înserat s-au adunat şi oaspeţii, în

timp ce de la radiocasetofon curgeau tremolouri prelungi din melodii pakistaneze.

Eu aşteptam în camera de alături; Runa îmi spusese că nu trebuia să apar încă. Îmbrăcasem o rochie lungă, galbenă, iar în jurul capului îmi pusesem un văl tot galben – amândouă fuseseră primite în dar de la bunicul Abdul. Tot Runa mă învăţase că trebuie să am faţa acoperită atunci când mă voi arăta invitaţilor.

Apoi a adus nişte henna şi mi-a desenat nişte frunze rotunjite şi nişte flori pe degete şi pe dosul palmei. Ar fi trebuit să-mi imprime şi pe picioare, dar am refuzat. La salon, Runa obişnuia să facă tatuaje provizorii, aşa că nu i-a luat mult să mi le facă acum, cu multă dibăcie, pe ambele mâini. În sfârşit, cele două surori mai mici ale lui Ali au deschis uşa şi mi-au făcut semn cu mâna:

— E timpul să ieşi!

— Un moment! a strigat Runa cu rimelul în mână. N-am terminat cu ochii!

Mi-a conturat cu negru pleoapele şi apoi m-a dat cu rimel pe gene. Când m-am uitat în oglindă, am văzut o pakistaneză cu văl galben şi ochi expresivi. Cele două surori s-au apropiat şi au strigat la unison:

— Cât de frumoasă eşti!

Am ieşit cea dintâi în curte şi m-am aşezat pe un scaun. Faţa îmi era acoperită cu vălul galben, dar datorită luminilor aprinse vedeam ca în plină zi. Surorile lui Ali au căutat o anumită melodie pe casetă, au dat volumul mai tare şi-au început să cânte împreună, în timp ce Ali a apărut în curte, în haină lungă, albă. Runa şi cele două surori au alergat în întâmpinarea lui şi aruncau cu petale roşii de trandafir, apoi au ţinut un voal deasupra capului său, ca pentru a nu-l lăsa să vadă cerul. Ali a urcat pe postamentul amenajat în mijlocul curţii, aşezându-se cu picioarele adunate sub el. Pe rând, invitaţii se apropiau de postament, scoteau bancnote şi, după ce le învârteau pe deasupra capului mirelui, le dădeau surorii care stătea alături de el. Bunicul Abdul şi prietenii lui de la moschee şi-au ridicat braţele şi au început să danseze. Tinerii pakistanezi, cele două surori şi Runa s-au adunat în mijlocul curţii şi au format un cerc.

Mirele-i frumos ca un păun
Şi mireasa, mai frumoasă ca o floare!
Allah, primeşte-i pe ei şi binecuvântează-i!

cântau cu toţii în timp ce dansau.

Când se apropiau de mine, îmi băgau bomboane ori alte dulciuri în gură, pe care le îndesau cu forţa dacă dădeam din cap să le refuz. Am respectat obiceiurile într-o formă simplificată. După ce au dansat şi au cântat, oaspeţii s-au aşezat în jurul meselor din curte. M-au strigat şi

pe mine la masă, iar Ali mi-a ridicat vălul, pe care mi l-am aranjat apoi ca un *hijab,* aşa cum trebuia.

Pregătisem şi nişte bere pentru invitaţii care nu era musulmani, ca să nu fie dezamăgiţi de lipsa băuturilor alcoolice la petrecere. Nenea Đàm a rostit câteva cuvinte de felicitare. Nenea Lou s-a ridicat şi el, dar înainte să ne ureze ceva şi-a pierdut vocea şi s-a înecat. L-am văzut întorcându-se într-o parte ca să-şi şteargă lacrimile. Şi, chiar dacă nu a spus nimic, mi-am dat seama că se gândea la fata lui rămasă în Hong Kong.

Baraat, adevărata ceremonie de nuntă, era programată să aibă loc a doua zi, la Leeds. Împreună cu Ali, Runa, bunicul Abdul şi cele două surori, ne-am urcat într-un microbuz închiriat de la firma lui Ali şi am plecat dimineaţa devreme.

În faţa casei părinţilor lui Ali ne aşteptau deja mulţi oaspeţi, aproape o sută de persoane. Erau acolo fraţii şi surorile lui Ali, rude mai îndepărtate şi prieteni, vecini şi credincioşi de la moschee. Cerându-şi iertare faţă de vecini, părinţii lui Ali i-au invitat într-un cort ridicat anume pentru ei, în timp ce rudele şi apropiaţii au fost chemaţi pe terasă.

Am urcat prima pe terasă, m-am aşezat pe scaun şi-l aşteptam pe mire. Jos, în curte, Ali saluta invitaţii. Surorile mai mici şi prietenii lui Ali le-au prins la gât părinţilor şi bunicului Abdul ghirlande de flori. În timp ce urca scările, Ali a primit şi el o astfel de cunună. S-a aşezat lângă mine şi împreună i-am salutat pe oaspeţi, care mie mi-au oferit bani. Imamul din cartier a oficiat ceremonia schimbului de jurăminte. Din partea mea au fost două martore, Runa şi o prietenă de-a surorii lui Ali ce locuia la Bradford. Ali a avut ca martori doi foşti colegi de şcoală, vechi prieteni din Leeds. După ceremonie a venit momentul fotografiilor – câteva zeci. Apoi am coborât în curte şi am salutat oaspeţii dintre vecini spunându-le că deja eram soţ şi soţie. Şi ei ne-au oferit la rândul lor bani, ca să avem noroc.

A doua zi ne-am odihnit şi am petrecut în familie. Apoi eu, Ali, Runa şi bunicul Abdul ne-am întors la Londra. În zilele ce tocmai trecuseră fusesem confuză, parcă pe altă lume.

Graţie banilor primiţi de la tatăl şi de la bunicul lui, la scurt timp după nuntă Ali a cumpărat un Wolkswagen break la mâna a doua. Şi, dacă tot avea maşina lui, s-a angajat ca şofer proprietar la firma de minicaburi.

La nunta mea nenea Lou şi nenea Đàm şi-au dovedit din nou generozitatea. Nenea Đàm nu doar că ne-a pus în plic trei sute de lire, dar mi-a dat şi un avans din salariu de o mie de lire. Nenea Lou mi-a dat două sute de lire şi, pe lângă asta, o veste preţioasă: la câteva zile după nuntă, a trecut pe la salon şi mi-a spus că datoria mea era aproape integral plătită şi că, dacă tot mă căsătorisem cu Ali, care era

cetăţean britanic, puteam să obţin un paşaport legal şi viză de rezident. Paşaportul cu care plecasem din port, un fals al Clanului Şerpilor, ar fi fost depistat imediat ce ar fi căzut în mâinile celor de la oficiul de imigrări. Nenea Lou mi-a zis că va face rost de paşaportul unei chinezoaice care murise de curând, dar care trăise aici cu viză legală. Mi-a spus în glumă că, oricâţi oameni ar da colţul în cartierele chinezeşti din Europa, de boală sau de bătrâneţe, asta nu însemna şi că populaţia scade. Banii necesari pentru obţinerea documentelor nu mi se păreau a fi o problemă, oricât de mulţi ar fi fost. Dacă aş fi obţinut paşaport, aş fi înregistrat căsătoria şi aş fi obţinut permis de muncă, iar investiţia – care se ridica la cinci mii de lire – merita. Ştiam că eu şi Ali puteam face rost de acei bani, iar avantajele erau clare.

Din povestea pe care mi-o spusese bunica, mi-am amintit de promisiunea pe care prinţesa Bari i-a făcut-o lui Jangseung: în schimbul aflării drumului, trebuia să-i dăruiască fii, să trăiască alături de el şi să-l slujească. Şi asta timp de trei ori câte trei ani, adică nouă ani de zile!

Şi-atunci am realizat că a trăi înseamnă a aştepta şi a îndura timpul. Chiar dacă speranţele nu sunt mereu îndeplinite, cât timp eşti în viaţă oricum timpul se scurge şi totul trece.

10

Mi-am început viaţa comună cu Ali în camera de la demisol unde locuise înaintea noastră cuplul nigerian. Totuşi, hotărâserăm să folosim bucătăria bunicului Abdul ca să luăm masa împreună, ca o familie. Seara, după ce mă întorceam de la lucru, alegeam câteva ceva din cele cumpărate de bunicul Abdul de la piaţă, după o listă pe care i-o lăsasem, şi găteam. De multe ori, la masă eram doar noi doi. Ali încerca să aibă sfârşitul de săptămână mai liber; la fel ca înainte, lucra în timpul nopţii, aşa că reuşea să cineze cu noi cam de două ori în cursul săptămânii, înainte să plece la muncă.

Petreceam mult timp împreună cu bunicul Abdul vorbind despre familia lui şi rudele plecate pe lumea cealaltă, despre Allah, singurul Dumnezeu din univers, şi despre legende cu profetul Mohamed. Deşi nu puteam să citesc din Coran, ajunsesem să ştiu pe de rost prima frază a rugăciunii de mărturisire *„La ilaha ill Allah Muhammadun rasul-Allah”,* care înseamnă că Allah e singurul Dumnezeu şi Mohamed este profetul lui Allah. Nu m-am mirat când am aflat lucrul acesta. Mi-am amintit cum în copilărie bunica îmi spunea că există un Dumnezeu care veghează peste Cer şi peste Pământ. Dacă ne-ar fi auzit tata, ar fi bombănit că sunt superstiţii. Însă mie nu mi se părea a fi nicio diferenţă între acel Dumnezeu despre care îmi povestise bunica şi cel despre care îmi vorbea acum bunicul Abdul. Există oare vreo diferenţă între cei care mănâncă orez şi cei care se hrănesc cu *naan* şi *chapati?*

Uneori îi povesteam bunicului Abdul despre bunica. Pentru că fusese o femeie blândă, el credea că devenise înger sus, în Rai, acolo unde curg izvoare minunate şi mii de flori înfloresc. Şi îmi spuneam în sinea mea că pajiştea de dincolo de podul-curcubeu peste râul pe care îl vedeam uneori în vis era locul potrivit pentru fiinţe asemenea bunicii mele.

Nenea Đàm de la salonul Tonkin era budist. Nenea Lou, după ce termina de gătit, se odihnea şi atunci obişnuia să recite într-una rugăciuni ce semănau cu nişte incantaţii. În cartierul chinezesc, mulţi se rugau în temple taoiste şi ardeau acolo beţişoare parfumate. Runa era dintr-o familie originară din Bangladesh, iar tia Sara era srilankeză, dar pentru că amândouă se născuseră în Anglia credeau în Iisus şi mergeau la biserică. Cu toate astea, deşi fiecare respecta în mare anumite ritualuri proprii credinţei de origine, mi se părea că în acelaşi timp îşi acordau o mare libertate în a trece de la un obicei la altul. Ascultându-mă, bunicul Abdul râdea împăcat:

— Copilă, ne îmbrăcăm diferit, mâncăm alte mâncăruri şi credem în altceva, dar legea universului e numai una.

Nu ştiam prea multe despre islamism, dar nu mă deranjau

obiceiurile lui Ali şi ale familiei sale. Mi se părea, totuşi, destul de dificilă perioada Ramadanului. Postul însă m-a ajutat să înţeleg cât de importante erau mesele de zi cu zi şi o familie unită.

I-am vorbit bunicului Abdul şi despre povestea prinţesei Bari pe care mi-o spunea bunica şi cum am ajuns să port acest nume. Bunicul dădea din cap şi zâmbea:

— Dacă ai acelaşi destin ca prinţesa Bari din legendă, înseamnă că de-acum încolo trebuie să cauţi Apa Vieţii.

— Nu ştiu ce vrea să-nsemne asta, bunicule. Însă bunica mi-a zis că, pe măsură ce voi trăi, voi înţelege.

Treceau zile liniştite şi obişnuite, în care nu se întâmpla nimic. Ali muncea din greu ca şofer de taxi, eu lucram la salon ca maseuză. De cinci ori pe zi bunicul întindea pe jos o carpeţică şi îşi făcea rugăciunile, îndreptându-se spre Mecca. Vinerea Ali se ducea la moschee. Eu mă rugam în cameră – învăţasem cum să fac asta uitându-mă la Ali şi repetându-i gesturile.

Într-o după-amiază pe când eram la salon, o clientă venită pentru masaj ne-a anunţat:

— A izbucnit războiul în America! Tocmai am văzut la televizor. E haos în întreaga lume!

Clienţii şuşoteau neliniştiţi. Nenea Đàm a adus în hol televizorul din camera de relaxare şi l-a deschis. Într-adevăr, pe fiecare canal se transmiteau ştiri despre atentatele din New York. Vedeam repetate din nou şi din nou imaginile cu cele două avioane de pasageri ce intrau unul după altul în cele două turnuri şi provocau explozii. Ne uitam cu răsuflarea tăiată, de parcă urmăream un film de acţiune. Văzând clădirile prăbuşindu-se, am ţipat cu toţii. Oamenii alergau pe străzi învăluite în fum, acoperite de praf şi bucăţi de sticlă. Cei care cu greu se salvaseră, răniţi, cu haine sfâşiate, aveau chipuri înfricoşate. O lume redusă la moloz şi praf, pe care vântul îl ridica în aer de pe străzi.

Pământul întreg părea în stare de şoc în urma atacurilor de la New York. Când m-am întors acasă, bunicul Abdul se ruga în genunchi pe carpeţică. Am aşteptat în prag să-şi termine mătăniile adânci; apoi s-a ridicat şi m-a întrebat dacă văzusem ştirile. Am încuviinţat mohorâtă.

— L-am sunat pe Ali, să se întoarcă mai devreme în seara asta.

Înţelesesem ce voise să spună bunicul. Când Ali s-a întors în sfârşit în seara aceea, bunicul, care până atunci nu-şi găsise locul şi se uita mereu pe fereastră, l-a certat de îndată ce a intrat în casă:

— Doar ţi s-a zis să vii mai devreme! De ce-ai ajuns aşa de târziu?

— Pentru c-am avut un client care mergea la aeroport.

— De-acum încolo numai în weekend o să lucrezi şi noaptea. În cursul săptămânii o să te-ntorci acasă înainte să se lase întunericul.

Ali mi-a aruncat o privire şi apoi şi-a deschis larg braţele:

— Dar de ce vă faceţi atâtea griji?

— Uite ce e, lumea se va schimba. De fapt, deja se uită urât la noi, la musulmani.

— Bunicule, s-a întâmplat în America. Noi suntem cetăţeni britanici!

— Da, oficial, aşa e. Dar o să vezi că oamenii or să ne critice deschis de-acum încolo religia şi felul în care trăim.

Ali simţea că se sufocă:

— Teroriştii sunt adepţi ai violenţei! N-au nicio legătură cu noi, musulmanii! a ţipat el la bunicul Abdul.

— Şi ei sunt musulmani, a oftat bunicul. Or să se-ntâmple lucruri groaznice. Teroriştii vor fi doar un pretext.

Pregăteam masa tăcută, fără să mă amestec în discuţia lor. Am mâncat toţi trei într-o linişte apăsătoare.

Presupunerile bunicului Abdul n-au fost prea departe de realitate: în zilele care-au urmat, s-a aruncat cu pietre în geamurile de la moschee, femei cu *hijab* au fost înjurate, iar case ale musulmanilor au fost mânjite cu vopsea.

Ne apropiam de sfârşitul primei săptămâni din Ramadam. Ali se trezea în zori şi mânca ceva uşor, *porridge* sau o supă. Până la apusul soarelui nu mai mânca nimic, doar bea puţină apă. Nici eu, când mă duceam la lucru, nu mă mai bucuram de masa de prânz ca celelalte angajate; doar beam nişte suc de fructe sau apă. Când mă întorceam acasă, soarele deja apusese şi puteam mânca, însă numai ceva uşor, fără grăsime, cum ar fi *porridge,* legume şi fructe. Cumva, duceam acelaşi stil de viaţă şi aveam aceleaşi obiceiuri ca o femeie musulmană.

Într-o seară, Ali a primit un telefon. După felul în care răspunsese, părea să fie vorba de un apel din Leeds, de la tatăl lui. A închis posomorât.

— Ce s-a întâmplat?

— Usman a dispărut.

— Dar nu lucra în uzină?

— Şi-a luat liber câteva zile ca să plece într-o excursie cu nişte prieteni.

— Şi de ce-ţi faci griji?

— Azi-dimineaţă au găsit în camera lui o chitanţă de la un bilet de avion. Pentru Pakistan.

Exact în clipa aceea, cineva a bătut la uşă şi a intrat. Bunicul Abdul.

— Am vorbit cu tatăl tău. Te-a sunat şi pe tine, nu? Mi-a spus că Usman a plecat în Pakistan.

S-a lăsat tăcerea. După ce a stat pe gânduri un timp, bunicul l-a sfătuit pe Ali:

— Ar trebui să te duci la Leeds să vezi despre ce e vorba. Băieţaşii

ăştia cred că din iubire trebuie să-i cruţi pe cei mai în vârstă de a le spune ce ai de gând să faci. Cu siguranţă nu le-ar zice adevărul nici lui taică-tău, nici maică-tii.

— Îi cunosc eu pe nemernicii ăia de prieteni ai lui Usman, a încuviinţat Ali. Sigur ştiu care-i treaba.

— Dar de ce vă îngrijoraţi pentru că s-a dus să-şi viziteze ţara? În câteva zile se va întoarce şi-o să ne povestească râzând ce bine s-a distrat în vacanţă, am intervenit eu.

Bunicul clătina din cap în semn că mă înşelam:

— Nu, nu-i aşa de simplu. După ce armata americană şi cea britanică au declarat că vor trimite trupe în Afganistan, tinerii musulmani se mobilizează pentru sprijin.

A doua zi Ali a plecat la Leeds. Până când s-a întors, noaptea târziu, eu şi bunicul l-am aşteptat fără să punem nimic în gură. De oboseală şi de griji, braţele lui Ali, şi aşa lungi, îi atârnau parcă până la genunchi. De îndată ce s-a prăbuşit pe canapeaua moale din camera bunicului, bătrânul l-a luat la întrebări:

— Ei, ce-ai aflat?

— E-adevărat. Usman s-a dus în Pakistan. De-acum vreo trei săptămâni. A plecat cu încă patru amici din Asociaţia Tinerilor Musulmani.

— Şi ai aflat unde s-a dus de fapt?

— Sigur a plecat la Peshawar, de unde e unul dintre ei. Îl cheamă Said.

— Şi ai aflat unde stă Said ăsta?

— Da, mi-a dat adresa chiar mama lui. Ba m-a şi rugat să-i găsesc băiatul şi să-l aduc înapoi.

Cu siguranţă căutau să ajungă în Afganistan, pentru că Peshawar era oraşul de graniţă cel mai apropiat de capitala Kabul. Eram îngrijorată, dar nu am putut să-l opresc pe Ali. Ştia aproape sigur unde îi e fratele şi putea preveni o altă nenorocire ce s-ar fi abătut asupra familiei lui. Pe atunci eram însărcinată în trei luni, dar lui Ali nu i-am suflat o vorbă despre asta. Pentru că bunicul şi întreaga lui familie îşi puneau speranţele în el că-l va găsi pe Usman şi-l va aduce acasă, în mai puţin de trei zile soţul meu a plecat în Pakistan. Nimeni nu-şi închipuia că va lipsi pentru atât de mult timp.

Până în vara anului următor n-am primit nicio veste de la Ali şi nici nu s-a întors. Am născut o fetiţă cu pielea închisă la culoare şi ochii mari, ca ai lui Ali. Aveam nouăsprezece ani.

Deşi la începutul anului s-a anunţat oficial sfârşitul războiului din Afganistan, la ştiri se vorbea încă despre operaţiuni de eliminare a gherilei din regiunile muntoase. În fiecare zi vedeam la televizor imagini cu refugiaţi, drumuri distruse şi copii morţi de foame.

Am stat două zile în spital şi apoi m-am întors acasă. Bunicul Abdul m-a ajutat cu tot ce ar fi căzut în sarcina soţului meu: foarte harnic, a cumpărat hăinuţe, biberoane, pamperşi şi tot ce a mai fost nevoie. Tot el a numit-o pe fetiţă Hurriyya.

— Ce înseamnă Hurriyya, bunicule?

— Înseamnă *libertate.*

Libertate, am şoptit eu în coreeană. Nu uiţi un cuvânt când îl legi de ceea ce descrie. Şi atunci mi-au venit în minte toate numele florilor deschise pe malul Dumanului şi pe dealurile de la poalele Muntelui Baekdu, legănate de adierea vântului primăvăratic: orhidee galbene, albe sau violet, barba-împăratului, scânteiuţă, toporaşi, lăcrimioare, măzăriche, pătlagină, garofiţe, trei-crai, pintenul-cocoşului, bănuţei galbeni şi grâul-prepeliţei de culoare albă. Mi-am amintit cum alergam pe pajişte cu surorile mele şi m-am întors către fetiţa mea care dormea acum alături de mine. La Hurriyya am adăugat un nume coreean, Soon'i{96}. *Hurriyya Soon'i,* i-am rostit eu numele în şoaptă.

Întotdeauna după ce se întorcea de la salon, Runa venea la mine în cameră să mă ajute cu pregătirea mesei şi cu fetiţa. De la Leeds au venit şi părinţii şi cele două surori mai mici ale lui Ali. Toţi erau de părere că Hurriyya seamănă leit cu tatăl ei. Dar, deşi fericiţi, nu-şi puteau ascunde lacrimile. Înainte de plecare, tatăl lui Ali mi-a murmurat în timp ce mă îmbrăţişa:

— Fratele lui mai mare se va duce să-l caute în Pakistan la vară, când are concediu. O să ne-aducă veşti bune…

În loc de răspuns, i-am zâmbit, pentru că simţeam că Ali nu murise.

Până când Hurriyya a împlinit o sută de zile nu am lucrat, dar mă duceam o dată pe săptămână la Lady Emily. Îi făceam masaj, dar nu puţine erau zilele în care îmi povestea visele şi ce discuta cu spiritul dădacei Peggy.

Într-o zi, când am ajuns în Holland Park, tia Sara m-a întâmpinat întoarsă pe dos şi întunecată la faţă.

— Doamna nu este. A plecat la Brighton.

— S-a întâmplat ceva rău?

— Stăpânul a murit împuşcat, mi-a şoptit tia Sara.

— Vai! Cum s-a întâmplat aşa ceva?

— Fătuca aia a tras de trei ori în el cu pistolul!

Tia Sara nu mi-a mai spus şi altceva. Eram atât de uimită, că am uitat de propriile griji. Mi s-a făcut milă de Lady Emily. După părerea mea, ajunsese obsedată de spiritism şi din cauză că trăia despărţită de soţ.

Într-o seară, pe când eram cu Runa şi fetiţa, bunicul Abdul a venit să ni se alăture. A mângâiat-o pe mânuţe şi pe picioruşe pe Hurriyya şi şi-a atins faţa bărboasă de obrăjorii ei catifelaţi.

— Am ceva să-ţi spun.

— Vă las acum, a zis Runa ridicându-se, dar bunicul i-a făcut semn să rămână.

— Nu e nimic de ascuns, oricum ştiţi totul una despre cealaltă. Fratele mai mare al lui Ali s-a întors din Pakistan.

Eu şi Runa ne-am uitat una la alta şi apoi l-am fixat amândouă pe bunicul Abdul, fără să spunem nimic.

— A aflat că Ali într-adevăr l-a căutat pe fratele mai mic în Peshawar şi în Kabul. Unchiul dinspre tată al lui Said, care locuieşte la Peshawar, i-a spus că Usman şi prietenii lui au trecut pe la el înainte să înceapă războiul. Au stat acolo vreo cinci zile, după care au plecat spre Kabul. Ali l-a sunat pe acest unchi când a ajuns în Kabul, dar după asta nu se mai ştie nimic nici de el, nici de fratele lui mai mic. Au murit mulţi civili în bombardamentele din Jalalabad, în apropiere de Kabul, şi din nord, în Kunduz. Se spune că mulţi au fost prinşi şi ucişi de Alianţa de Nord. Mă rog să nu i se fi întâmplat ceva!

— Ali trăieşte şi acum. Simt că este încă în viaţă, am spus eu şoptit.

Trecuse mai bine de jumătate de an de când Ali plecase în zona de război. Era firesc ca aproape toţi să-l creadă mort. Nimeni nu ştia pe unde era, iar el nu ne dăduse niciun semn. Runa şi bunicul îşi plecau capul şi-mi evitau privirea când venea vorba de Ali. De ceva vreme, toţi cei din jur se comportau la fel, renunţaseră să mă consoleze, să-mi spună să nu mă îngrijorez pentru că Ali se va întoarce. Dar şi Ali, şi Usman îmi apăreau în vise. Ali se purta ca de obicei, vorbeam amândoi, râdea sau îşi mai ieşea din fire, aşa cum face fiecare soţ. În schimb, Usman se ţinea întotdeauna departe de mine; iar dacă îl strigam se îndepărta şi mai mult.

Într-o zi pe când eram la salonul Tonkin, a sunat tia Sara. Nu stabiliserăm nicio vizită la Lady Emily pentru ziua aceea, dar mi-a spus să mă duc acolo cât mai repede. Am luat un taxi. Mă aştepta la intrare şi, cum m-a văzut, mi-a făcut semn cu mâna.

— Ce s-a întâmplat?

A oftat adânc, clătinând din cap:

— Doamna a întrebat de trei ori dac-ai venit. E distrusă. Fă ceva pentru ea, te rog.

Am intrat în dormitorul lui Lady Emily, de la etaj. Camera era cufundată în întuneric; perdelele fuseseră trase la toate ferestrele, iar lumina era stinsă.

— Doamnă, a venit Bari, a spus precaută şi temătoare tia Sara.

— Da, bine, a răspuns cu voce slabă Lady Emily.

Tia Sara m-a împins de la spate şi apoi s-a retras. Mişcarea pe care o făcusem mă apropiase de pat şi, întrucât nu zăream nimic în beznă, n-am avut încotro şi am aprins lampa de la capul patului. Pe măsuţa de alături era un pahar mare de coniac şi o sticlă. Lady Emily era beată

criţă. M-am aplecat puţin şi am şezut pe pat.

— Aţi dori un masaj? am întrebat-o.

— L-au găsit pe imbecilul ăla prăbuşit şi împuşcat de două ori în piept şi-o dată în mijloc. Mi-au cerut să identific cadavrul. Când am ridicat un colţ de cearşaf, mai să nu-l recunosc! Atât de tare îmbătrânise în câţiva ani de când nu-l mai văzusem! Chelise şi – oho! – ce dezgustător arăta burta aia umflată!

O ascultam fără să zic nimic. Afară, pe cerul azuriu pluteau nori superbi, frunzele copacilor de pe stradă erau atât de verzi şi de frumoase… Lady Emily zăcea lungită pe pat, în halat de casă luat peste trupul gol. Sânii îi atârnau ca nişte ploşti pe jumătate goale.

— Fătuca aia şireată ca o vulpe avea un iubit în ţara ei. De trei-patru ori pe an urca în avion să meargă ca să-l vadă, după care se-ntorcea aici. Probabil îi ducea şi bani furaţi de la bătrân, de care se cam săturase. Cu siguranţă şi-a ieşit din minţi când l-a împuşcat. La poliţie m-au întrebat dacă vreau s-o văd. De ce să văd o javră criminală? a ţipat Lady Emily.

Apoi şi-a acoperit faţa cu mâinile şi a început să plângă în hohote. S-a întors pe o parte şi stătea ghemuită. Am încercat s-o liniştesc, s-o fac să se întindă şi, acoperind-o cu un prosop, am început s-o masez de la umeri în jos.

— Acum trebuie să treceţi peste ce-a fost. Nu vă mâhniţi. Cu timpul, totul se uită. Şi să nu păstraţi în inimă ură faţă de nimeni…

Pe măsură ce o masam, muşchii ei se relaxau. Mâinile mi-au coborât de pe coapse spre pulpe şi apoi spre tălpi. Îi masam picioarele cu ochii închişi. Mi s-a părut că intru în transă, spasme îmi scuturau umerii, iar spiritul mi-a ieşit din corp mai repede ca niciodată.

Cineva stă nemişcat în întuneric, înveşmântat în haină maronie, largă pe piept. Am recunoscut năluca dădacei Peggy.

— Ajutaţi-o pe Lady Emily, am bâiguit.

— N-ar trebui să-ţi faci griji pentru alţii, mi-a răspuns cu voce răguşită Peggy.

De cum am început să vorbim prin gânduri, imediat totul din cameră a dispărut, pentru a fi înlocuit de un alt peisaj. Iată-ne acum pe un câmp arid, cu iarbă uscată şi bolovani. Peggy priveşte fix pământul acela măturat de vânt. Îi văd încreţiturile din colţurile ochilor.

— Îţi cauţi bărbatul, aşa-i?

— Unde suntem?

— În Lumea de Mijloc, cea dintre Lumea celor Vii şi cea de Dincolo. Acolo unde pot intra cei aşa ca tine şi ca mine. Toţi cei morţi ajung aici şi pleacă de aici.

— Sunt moartă acum?

— Eşti şi vie, şi moartă. O să-ţi arăt ceea ce cauţi.

Dintr-odată, cerul se întunecă de parcă ar fi noapte. Peste tot încep să bubuie explozii puternice ca nişte tunete, răspândind fulgere de lumină. Mitralierele şi împuşcăturile asurzitoare nu mai contenesc. Merg pe deasupra pământului sterp ca şi cum aş zbura. Şi brusc în faţa mea apare un oraş. Văd case arzând şi un fum negru, gros ridicându-se în aer. Pe străzile înguste oameni aleargă înnebuniţi. Pe jos– cadavre, bărbaţi fără mâini şi picioare urlă fără încetare. Cerul este brăzdat de avioane şi elicoptere, iar tancurile intră în oraş înaintând pe şenile.

În timp ce alerg ca scoasă din minţi, în faţa unui maidan văd o moschee. Gonesc pe coridoare. Câteva sute de femei şi de bărbaţi se roagă. Stau prosternaţi, cu faţa la podea, se ridică, iarăşi se prosternează – mătăniile nu se mai opresc. Unele femei poartă *burqa*{97}, altele au pe cap *hijab*.

— L-aţi văzut cumva pe Ali? le întreb.

— Ali? Cine-i Ali?

„L-a văzut careva pe Ali?”, aud oameni întrebându-se unii pe alţii. Vocile şuşotind răsună în toată moscheea. Din mulţime aud pe cineva strigând spre mine:

— Pe Usman l-am văzut eu! A plecat la Kunduz.

„Usman… Usman… Kunduz… Kunduz”, repetă vocile în ecou. Îmi fac loc printre oameni ca să-l găsesc pe cel ce mi-a vorbit. Dar când mă apropii, fiecare îmi întoarce spatele. Continui să-mi croiesc drum printre ei ca să ajung în mijlocul lor. Cineva mă apucă de după ceafă şi mă scoate pe un coridor, târându-mă printre coloanele moscheii.

— Aici sunt numai spirite ale morţilor. Ştiu numai ce s-a petrecut pe când erau în viaţă, îmi spune Peggy.

— Deci suntem în Iad?

— Nu, aici nu-i decât o staţie. Nu există nici Rai, nici Iad. Aidoma copiilor care se nasc şi cresc, spiritele de-aici se zbat şi ele s-ajungă într-un loc puţin mai bun. Dar cele cu păcate multe zăbovesc aici mai mult timp decât celelalte.

Gândurile mă poartă către Kunduz şi de îndată îmi apar în faţă drumuri prăfuite, minarete şi case joase. În piaţa centrală văd tarabe din lemn şi copertine. Dar străzile sunt pustii, iar obloanele de lemn de la ferestre sunt trase. Anunţate de un şuierat ascuţit, exploziile ridică nori de praf şi acoperă cerul de jur împrejur. Obuzele sapă cratere uriaşe pe locul unde fusese piaţa. Altele cad peste case. Fiecare detunătură e urmată de o ploaie de bucăţi de ciment şi de pietre, ca o grindină.

Gândurile îmi părăsesc oraşul şi acum văd nişte nişte bărbaţi cu mâinile ridicate, adunaţi la marginea unui drum acoperit din loc în loc cu smocuri de iarbă uscată. Văd şi câteva camioane. Nişte soldaţi îşi

aţintesc puştile asupra bărbaţilor desculţi şi îmbrăcaţi în haine lungi. Ofiţerul răcneşte şi soldaţii trag. Bărbaţii cad la pământ, unul câte unul. Alţii fug, încercând să scape, dar se prăbuşesc. Imaginea dispare. În întuneric întrezăresc ca nişte umbre mergând unduindu-se. Mă apropii de ele cu paşi repezi.

— Usman! Usman, eşti acolo?

Din spatele meu aud o voce cunoscută:

— Bari! Ce cauţi aici?

Mă întorc şi-l văd pe Usman. Este la fel de înalt ca fratele lui şi are aceleaşi palme mari. Şi-a lăsat barba să crească şi pare mai bătrân cu zece ani.

— Ali a plecat să te caute. Nu l-ai văzut?

— Ne-am despărţit imediat după ce ne-am întâlnit.

Mă uit la formele acelea străvezii care vin ca un şuvoi de fum. Privesc toate cum soldaţii aruncă în camioane trupurile pe care tocmai le părăsiseră.

Am zburat din acel loc ca luată pe sus o rafală de vânt. Iată-mă la capătul pământului, pe o plajă fără margini, în faţa unei mări de necuprins. Dincolo de ea se înalţă munţi uriaşi, acoperiţi cu zăpadă. Pe neaşteptate, Pegyy apare lângă mine. Priveşte în larg, spre apă.

— Sunt sigură că bărbatul tău a plecat pe mare.

— Unde?

— Nici eu nu ştiu. Nu se îndreaptă, oare, spre Lumea celor Vii, acolo unde apune soarele?

— Ajută-mă, te rog! Du-mă acolo!

La auzul rugăminţii mele, Peggy devine rece şi lipsită de orice îndurare, ca atunci când am văzut-o prima dată în satul ei natal.

— Fiecare are câte o suferinţă. Şi trebuie ca fiecare să-şi caute singur alinarea. Şi Lady Emily, şi tu. Să te întreb şi eu ceva: de ce nu pot să-l văd pe Osei?

— Cine-i Osei?

— Mirele meu aflat pe lumea cealaltă.

— Să mergem să-l căutăm.

— Nu poate fi găsit. A dispărut după ce-a urcat pe un vapor. Mi-am petrecut noaptea nunţii cu o păpuşă de abanos cu chipul lui. Toţi bătrânii din sat îşi aduc aminte de el. Era un vânător de lei neînfricat.

Contemplăm amândouă marea fără de sfârşit, de un albastru profund, ca de smoală.

Când am deschis ochii îmi simţeam pleoapele grele, ca şi cum mi s-ar fi luat de pe ele o hârtie umedă. Totul din jurul meu s-a transformat; mă întorsesem în corp. Lady Emily încă dormea. Am tras draperiile. Afară se făcuse noapte. Scenele de război şi de la moartea

lui Usman erau încă vii în mintea mea. Ali însă nu mi se arătase deloc în vis. Mi-am amintit şi de plaja unde am fost cu Peggy – eram convinsă că soţul meu nu murise. Era în viaţă, undeva în lumea asta. Încă din copilărie am învăţat de la bătrâni nord-coreeni că dacă mărturiseşti cuiva dorinţa din sufletul tău sau lucrul pe care vrei să-l ai, norocul pleacă şi lucrul acela se îndepărtează şi mai mult. Aşa că am hotărât să nu-i vorbesc nimănui, nici măcar bunicului Abdul, de sentimentul puternic pe care-l aveam că Usman a murit şi că Ali era încă în viaţă.

11

La câteva zile după Anul Nou chinezesc, Shang a venit la salonul Tonkin. Eram în timpul unei şedinţe de masaj când colega mea vietnameză Binh, care se odihnea în holul de aşteptare, a deschis uşor uşa şi, uitându-se lung la mine, a încercat să-mi atragă atenţia. Am întrebat-o din priviri ce se întâmplase. Atunci, Binh a arătat cu degetul mare spre hol, în semn că cineva venise să mă vadă.

După ce am înfăşurat picioarele clientei de care mă ocupasem într-un prosop cald, m-am dus în hol. La început nu am recunoscut-o pe vizitatoarea mea: purta fustă scurtă, cizme până la genunchi şi un pulover larg ce-i cădea de pe umeri. Ca mai toate fetele asiatice, avea păr lung şi drept, cu cărare pe mijloc. Stătea picior peste picior. Când m-a văzut s-a ridicat cu o mişcare ciudată din fund şi m-a întrebat:

— Ce mai faci? Eşti bine?

Nu-mi aminteam sub nicio formă al cui era zâmbetul acela.

— Vă rog să mă scuzaţi, dar cine sunteţi? am bâiguit eu înclinându-mi capul.

— Sunt eu, Shang, mi-a răspuns cu glas stins.

„Shang? Cine o fi…”, mi-am zis în sinea, făcând eforturi ca să-mi amintesc. Apoi, de uimire, mi-am acoperit gura cu mâna. Arăta atât de îmbătrânită, că n-o recunoscusem! Chipul ei odinioară luminos era acum pătat, iar pielea din jurul ochilor, mai demult întinsă, acum era plină de riduri şi lăsată. Şi, vai, cât de strident era machiată! În acel moment, m-au copleşit păreri de rău ce aduceau a vinovăţie. I-am cuprins mâinile în ale mele:

— Ah, Shang, mi-am zis c-o să te caut, dar am uitat. Îmi pare rău…

— Nu vreau să-ţi răpesc prea mult timp. Eşti ocupată acum?

— Nu, e-n regulă.

Am mers împreună la ceainăria de peste drum. Lacul ei de unghii era sărit din loc în loc, marginea puloverului arăta limpede cât de vechi era, iar cusăturile cedaseră pe alocuri. Cât despre Shang, părea cumva îngrijorată: se tot uita spre ieşire.

— Nenea Lou mi-a spus unde lucrezi.

— Tu eşti tot în casa aia?

— M-am mutat în altă parte, dar în aceleaşi condiţii.

Adică lucra la un alt bordel. Trecuserăm împreună prin multe, aşa că nu trebuia să-mi aleg vorbele ori să m-ascund după deget.

— Ce-ar fi să te laşi de ce faci acum şi să-ţi găseşti altceva?

— Hai, mă, vii şi tu cu de-astea. În orice caz, sunt bine.

Şi-a pus palmele pe masă şi s-a aplecat către mine ca şi cum voia să-mi spună dintr-odată ce ţinea în ea:

— Împrumută-mi nişte bani. Am nevoie urgentă şi în afară de tine

nu mai ştiu pe nimeni altcineva... De-asta am venit.

Nu voiam să-i spun că plătisem datoria pentru călătoria ilegală cu vaporul sau câţi bani dădusem. Eram acum liberă graţie garanţiei pe care patronul de la restaurantul Shanghai şi nenea Lou o aduseseră pentru mine. În timp ce Shang era încă la mâna celor din Clanul Şerpilor.

— De cât ai nevoie?

— Două sute de lire. Sau măcar o sută.

— N-am bani acum la mine, dar mă duc să caut şi-ţi aduc.

M-am întors la salon şi l-am rugat pe nenea Đàm să-mi dea o sută de lire în avans din salariu. Shang m-a aşteptat în ceainărie. Pe nerăsuflate, a băut două pahare cu apă, unul după altul. I-am întins cinci bancnote a câte douăzeci de lire. A înşfăcat banii şi în secunda următoare s-a ridicat.

— Mă gândesc că eşti prinsă cu treabă. Până la sfârşitul săptămânii viitoare sigur îţi dau banii înapoi.

A ieşit în stradă, mi-a făcut semn din mână şi apoi a alergat spre metrou. Am stat ceva timp uitându-mă după ea, dar n-a mai privit înapoi.

Tulburată de vizita aceasta, i-am dat telefon lui nenea Lou chiar înainte de a termina programul. Nu l-am putut reţine prea mult, pentru că era foarte ocupat cu pregătirea cinei la restaurant. I-am spus că Shang trecuse pe la mine şi l-am întrebat în ce condiţii trăieşte fosta mea colegă. Mai întâi, nenea Lou s-a scuzat:

— M-a tot bătut la cap că vrea să te vadă, că-i este dor de tine. N-am avut încotro şi am cedat, i-am spus unde lucrezi. Fata aia e la pământ. Probabil se şi droghează. Mare păcat că nu se poate întoarce în ţara ei. O să-ţi dau eu banii pe care i-ai împrumutat.

I-am spus să nu-şi facă probleme din cauza banilor şi l-am întrebat dacă putea să o ajute pe Shang.

— Trebuie să vrea să iasă din povestea aia. Altfel, cum să aibă alţii încredere în ea şi s-o ajute? m-a întrebat nenea Lou oftând adânc.

Bineînţeles că Shang n-a venit peste o săptămână. Nu mă preocupa să primesc banii înapoi, dar aveam de gând ca, într-o zi liberă, să merg s-o văd. Credeam că voi găsi o cale s-o ajut doar dacă vom vorbi deschis, ca de la suflet la suflet. Asta era în intenţia mea, dar nu era deloc uşor să găsesc timp liber.

Întâmplarea a făcut că într-o seară, când mă întorceam cu Runa de la ziua de naştere a unei prietene, să pierdem ultimul metrou. Din apropiere de Piccadilly Circus am luat un autobuz care circula pe timpul nopţii. În spate, urcaseră mai multe tinere ameţite de băutură. Erau machiate, purtau fuste scurte şi nişte gablonzuri în forme ciudate. Pălăvrăgeau fără încetare. Era şi una care părea asiatică şi care moţăia rezemată de scaun. Cea care stătea pe bancheta cea mai

din spate se uita pierdută pe geam la luminile de pe stradă. S-a întors în direcţia mea – probabil simţise că cineva o fixează. Privirile ni s-au intersectat: atât de întunecat de tristeţe părea chipul ei, că n-am putut să-mi întorc capul şi să mă uit în altă parte. Când a coborât pe o străduţă pustie, am continuat să mă uit după ea pe geam. Şi, cum mergea pe străduţă, s-a oprit şi s-a uitat încă o dată la mine. În acel moment, am avut senzaţia că femeia aceea era Shang. Şi m-am gândit că oamenii sunt legaţi unii de alţii prin firul destinului, trimis de undeva de sus, din Cer. Legaţi printr-un fir fragil, ca într-o pânză de păianjen, ţesută într-un model stabilit dinainte.

De la Ali nu primisem încă nicio veste. Nici nu mi-am dat seama când a crescut Hurriyya Soon'i: mergea de-a buşilea, se prindea de ce nimerea şi se căţăra pe unde putea, cădea şi plângea, făcând un tărăboi grozav. Cât timp eram la muncă, o lăsam în grija bunicului Abdul, deşi treaba asta nu era deloc uşoară pentru cineva de vârsta lui. Erau zile când, întorcându-mă acasă, îi găseam pe amândoi dormind buştean, frânţi de oboseală, întinşi pe pat unul lângă altul. Până la urmă bunicul s-a gândit să apeleze la nişte prieteni de la moschee, hotărât să angajeze o bonă pentru câteva ore pe zi. Astfel, s-a oprit asupra unor vecini care ţineau o mică băcănie în cartier, unde găseai de la bilete de autobuz, la ţigări şi obiecte de uz casnic. Erau pakistanezi, aveau un băiat elev şi o fată – Isha – care lucra la magazin cu părinţii. Fata şi mama ei urmau să aibă grijă de Hurriyya, făcând cu schimbul după-amiaza. Bunicul Abdul s-a oferit să plătească el bona, dar eu m-am opus cu fermitate: în primul rând pentru că Hurriyya era fetiţa mea, apoi pentru că bunicul Abdul oricum continua să aibă grijă de ea în fiecare dimineaţă.

Când m-am dus din nou la Lady Emily, după aproape o lună de absenţă, pentru că Lady Emily fusese plecată într-o călătorie, am găsit-o pe tia Sara într-o dispoziţie foarte bună. Obişnuiam să-mi dau seama de atmosfera din casă după expresia cu care mă întâmpina ea la intrare.

— S-a întâmplat ceva? am întrebat-o după ce am salutat-o.

— Un înger a coborât în casa asta! mi-a răspuns veselă, ca şi cum ar fi cântat cuvintele.

M-am prefăcut surprinsă cu totul.

— Repede, să urcăm! Doamna abia aşteaptă să ţi-l arate, m-a îndemnat tia Sara mergând înaintea mea.

Încă de pe scări am auzit dinspre salon pe cineva râzând. Păreau chicoteli de copil. Lady Emily le încuraja bătând din palme. Din prag, ne uitam la cei doi cum se jucau de-a şoarecele şi pisica: copilaşul alerga prin toată camera, iar Lady Emily, pe urmele lui, se prefăcea că încearcă să-l prindă.

— Hei, Bari! Intră! El este Tony, puiul meu drag.

Copilul s-a aruncat în braţele mele şi l-am prins, dar, nemulţumit, şi-a întins apoi mânuţele spre tia Sara. Era un băieţel frumos: cu păr negru şi ochi ca de smoală, avea trăsături fine, bine conturate.

— Te rog, ia-l pe Tony şi dă-i ceva să mănânce, i-a spus Lady Emily tiei Sara, care a coborât apoi cu copilaşul în braţe.

Am rămas cu Lady Emily şi am băut împreună un ceai. Îl luase la ea pe copilul făcut de soţul ei cu thailandeza. Femeia fusese condamnată la închisoare, iar băieţelul – încredinţat surorii celui ucis. Când Lady Emily fusese sunată de cumnata ei, a ezitat, dar până la urmă s-a dus să vadă copilul. Şi, de cum a dat ochii cu el, a hotărât să-l ia la ea.

— De cum l-am văzut, am simţit că mi se rupe sufletul, a spus Lady Emily.

Lady Emily avea o fiică, dar departe, în Australia, unde se căsătorise. Acum se bucura că, de când l-a adus pe cel mic aici, casa revenise la viaţă şi ea însăşi se simţea întinerită. M-am uitat prin cameră: draperiile fuseseră trase.

— Vă va face mult bine, Lady Emily. Deja atmosfera din casă s-a schimbat.

— Cum să zic… E tare ciudat. Ura mea faţă de mama lui Tony dispare încetul cu încetul datorită copilaşului ăstuia. Înainte, simplul gând la ea era de-ajuns să mă simt umilită. Ba chiar toate asiaticele mi se păreau vulgare.

În timp ce-i făceam masaj la picioare, am simţit că liniştea îi revenise în tot corpul. I se luase o piatră de pe inimă. Sufletul ei cuprins într-una de agitaţie şi nervozitate era acum calm, împăcat.

Era pe la începutul verii, Hurriyya Soon'i împlinise un an în urmă cu o lună. În ziua aceea ploioasă, deşi era încă devreme, din cauza întunericului lăsat aprinsesem luminile la salon. Afară, ploaia făcea ca totul să pară şi mai sumbru. Când, văzând vremea, nenea Đàm a propus să închidem mai devreme, toate am fost de acord.

Am ieşit din salon odată cu Runa. Sub streaşina unei clădiri vecine, o femeie se adăpostea de ploaie. A venit chiar în faţa intrării şi-am recunoscut-o imediat.

— Shang!

Îmbrăcată cu fustă şi un trenci ce aducea a jachetă militară foarte largă, era udă leoarcă şi părul îi atârna în şuviţe.

— Te-am aşteptat aici.

Am luat-o de mână fără să stau pe gânduri:

— Shang, să mergem la mine acasă. Te îmbolnăveşti dacă mai stai în ploaie.

Am luat-o sub umbrela mea. Runa mergea alături, uitându-se din când în când la noi cu coada ochiului. Shang s-a oprit în faţa unui

magazin şi m-a rugat s-o aştept. De îndată ce a intrat înăuntru, Runa m-a şi întrebat:

— Cine-i femeia asta?

— O prietenă din ţara mea.

— Arată ca un homeless. E totul în regulă cu ea?

— Arată aşa pentru că o duce greu. Trebuie s-o ajut.

Shang îşi cumpărase un pachet de ţigări, pe care l-a început de cum a ieşit din magazin. Trăgea cu sete din ţigară şi expira fumul grăbită. Ajunse acasă, Runa a dispărut în camera ei fără vreun alt cuvânt. Am bătut la uşă la mine şi Isha m-a întâmpinat:

— Cred că Hurriyya ştie când trebuie să vină mămica ei. N-a dormit deloc, tot într-un frecuş!

Când m-a văzut, Hurriyya Soon'i şi-a lăsat cuburile de lemn, împrăştiate peste tot pe podea, şi a pornit-o de-a buşilea, repejor, spre mine. Faţa i se încreţise, semn că era gata să izbucnească în plâns. Am luat-o în braţe şi apoi mi-am luat la revedere de la Isha.

— Ce ochi frumoşi are, a murmurat Shang uitându-se la Hurriyya Soon'i.

— Shang, aşa-i că n-ai mâncat de seară? Hai să pregătim ceva, fuga.

— E bun şi un *ramyeon*{98}.

— Da? Ce bine! Îmi făceam griji. Cu ploaia asta, n-am mai ajuns la piaţă.

În timp ce sterilizam sticluţa pentru lapte a fetiţei am văzut că Shang scosese o ţigară din pachet şi se pregătea s-o aprindă.

— Shang, dacă nu poţi să te abţii, du-te şi fumează în curte, i-am atras eu atenţia.

A tresărit speriată şi a băgat repede ţigara la loc în pachet. S-a aşezat pe un scaun cu genunchii la piept şi a rămas acolo, tăcută şi chircită. Mai întâi i-am dat Hurriyyei biberonul, apoi un piure. I-am schimbat scutecul şi, în timp ce o băteam uşurel pe spate, i-am cântat un cântec de leagăn vechi, nord-coreean. A adormit într-o clipită. Am pus-o pe pat şi, când m-am întors la Shang, am găsit-o în lacrimi.

— Ce e cu tine, Shang?

— Cântecul de leagăn… mi-a adus aminte de copilărie…

A scos un şerveţel de hârtie, şi-a suflat nasul şi s-a şters la ochi.

— Îmi pare rău că nu ţi-am putut da banii înapoi.

— Lasă, mi-i dai când poţi.

La masă, am mai întrebat-o de una, de alta.

— Cei din Clanul Şerpilor nu te lasă încă să-ţi vezi de viaţă?

— A, nu… După vreun an, m-au dat la altă casă. Nu mai am de-a face cu ei.

— Dacă nu mai poţi să înduri toate astea, du-te la poliţie. Dacă te expulzează pentru şedere ilegală, măcar te întorci acasă.

— Acum nu mai vreau să mă întorc. Îmi place aici.

— În cazul ăsta, găseşte-ţi alt loc de muncă. Uite, ai putea să faci masaj la picioare, aşa ca mine. O să-l întreb pe nenea Đàm.

În loc de răspuns, Shang a pufnit în râs:

— E cam târziu…

Apoi, ocolindu-mi privirea, a spus cu voce stinsă:

— Viaţa-i peste tot la fel.

Trecuse mult timp de când nu mai stătuserăm întinse, una lângă alta. Cu lumina stinsă, ne-am povestit despre ce ni se întâmplase de când trăiam în oraşul ăsta. Am vorbit despre fete din Asia, din Rusia şi din Europa de Est care lucrau prin cartiere ale plăcerilor… După eforturi disperate, familiile lor reuşeau să le găsească şi să le aducă înapoi. Dar nu trecea jumătate de an, că ele se întorceau acolo, la o viaţă fără dragoste, în care se culcau cu oricine pentru bani… Am vorbit despre fete care-şi luau peştii drept iubiţi, având încredere în ei şi depinzând de ei… Despre ce se petrecea oriunde, în orice oraş din lumea asta.

— Ştii, în ultima vreme, oricât de mult m-aş chinui, nu-mi mai aduc aminte cum arăta Zhou, a bâiguit Shang pe întuneric.

— Zhou?

— Soţul meu… doar ştii, ne-am despărţit la Dalian.

— A, da, aşa-i… n-a putut urca pe vapor, am continuat pe jumătate adormită.

Nu mai aveam ce să ne spunem. Iar eu am căzut într-un somn profund.

Văd un un loc pustiu, fără niciun copac. Doar ce mă uit la soarele alb ce dogoreşte peste nisip şi simt că mă sufoc, că gâtul mi se usucă. Un gard de plasă împrejmuieşte un loc dreptunghiular, ca o ogradă pentru păsări. Înăuntru, cineva stă ghemuit, cu capul în pământ şi mâinile legate la spate. Încearcă să înainteze ajutându-se de umeri şi de genunchi. Nu-i văd faţa, dar recunosc imediat umerii: fără îndoială, sunt ai lui Ali.

— Ali! Ce ai păţit? strig către el.

Nu poate vorbi. Nu se poate apropia. Se chinuie să meargă şi corpul îi cade când pe o parte, când pe cealaltă. Dar se îndreaptă. Îl strig cu disperare, în zadar.

Sunt pe un coridor cufundat în întuneric. De fiecare parte văd nişte scobituri adânci în pământ, iar în fiecare sunt bărbaţi. Goi, în genunchi. De fiecare dată când strig numele soţului meu, se-ntorc spre mine şi mă privesc. Dar nu pot să disting niciun chip, cum stau ascunşi în întuneric. Dintr-odată încep să aud voci:

— Nu mişca! Nu vorbi! Nu te ridica! La ce te uiţi? În genunchi, pui de curvă! Nemernici jegoşi ce sunteţi!

Bărbaţii gem, cârtesc:

— Mi-e sete! Mă doare! Mi-e foame! Nu mai da! Nenorociţilor! Mamă! Iubito! Salvaţi-ne!

Îl văd pe Ali. Stă ghemuit, cu braţele împreunate.

— Dragul meu, sunt eu, Bari! Ridică-te, te rog! strig deasupra gropii.

Acum ştiu că-mi aude vocea. Ali tresare speriat şi ridică capul.

— Aici, aici sunt! strig din nou, cu toată puterea.

Se ridică. Abia se ţine pe picioare. Apoi se îndreaptă spre gura gropii şi se repede înspre mine.

— Bari! Bari!

Îi văd desluşit faţa. E ras pe cap şi barba i-a crescut nespus de mult. Dar are aceiaşi ochi mari, în care acum citesc spaimă. Obrajii îi sunt scăldaţi de lacrimi. Corpul îmi este împins în celălalt capăt al coridorului, ca şi cum aş fi luată pe sus de un vânt puternic. Mă cufund în întuneric. *Alii…*

Am ţipat în vis şi m-am ridicat brusc din pat. O lumină slabă, lăptoasă colora fereastra dinspre grădină. Turturelele se auzeau cântându-şi tristeţea. M-am întors spre Shang. Adormise alături de mine, întinsă pe o parte. Ah, cât de limpede îi văzusem faţa lui Ali în vis! N-am putut să mai adorm. Doar am stat pe gânduri îndelung.

Abia când s-a luminat de ziuă şi Hurriyya Soon'i s-a trezit, plângând de foame, n-am avut încotro şi m-am dat jos din pat. Am diluat nişte lapte praf şi i-am pregătit nişte piure. Nu puteam să-mi şterg din minte chipul clar al lui Ali care-mi apăruse în timpul nopţii. Am pus fetiţa jos, pe podea, ca să se joace şi-am început să pregătesc micul dejun.

— Shang, la masă!

— Nu mănânc dimineaţa, mi-a răspuns încruntată, abia ridicând capul de pe pernă.

Şi s-a întors pe partea cealaltă.

Am mâncat singură şi apoi m-am dus la Runa în cameră s-o rog să-i spună patronului că nu mă puteam duce în ziua aceea la salon. I-am zis doar că nu mă simţeam prea bine.

Pentru că se făcuse târziu şi eu nu urcasem la bunicul Abdul, a venit el la mine.

— Azi nu mă duc la lucru, i-am spus.

Am fost cât pe ce să-i spun despre visul cu Ali, dar m-am abţinut şi nu i-am zis nimic.

— Ia uite, a venit cineva la tine?

— Da, o prietenă din oraşul meu natal.

— Bun… Păi, vă las, ar trebui să plec şi eu. N-am mai ieşit de mult din casă.

Cu siguranţă bunicul avea de gând să treacă pe la moschee sau să meargă în parc, la taclale cu vechii lui prieteni. Abia pe la prânz, când

mă jucam cu Hurriyya Soon'i, s-a trezit şi Shang şi i-am pus să mănânce. După-amiază a venit şi Isha, dar văzând că nu plecasem la serviciu, nu avea rost să rămână. Stând acasă, mi-am dat seama cât de multe lucruri erau pătate cu mâncarea fetiţei. Am scos cearşaful de pe pat, husa de la saltea şi am strâns toate rufele murdare, ale mele şi ale fetiţei, plus o carpetă pe care o ţineam pe jos. Într-un sac mare cât al lui Moş Crăciun adunasem o grămadă de lucruri de spălat. M-am uitat puţin la Hurriyya. Era pe podea şi, veselă, mergea de-a buşilea printre jucării care chiţăiau în toate felurile sau se ţinea după un iepuraş care ţopăia când apăsai pe un buton.

— Shang, pot să mă duc puţin la spălătoria de peste drum?

Shang tocmai sorbea din ceai.

— Îhîm… Pleacă fără grijă, mi-a spus cu gura până la urechi.

— Dacă scânceşte, controlezi pampersul şi, dacă e ud, o schimbi. Apoi o iei în braţe şi o alinţi un pic, o să se potolească imediat.

— Ia te uită ce-i aici… Şi tu o să ai cu ce te distra singură toată ziulica, mi-a spus Shang bătând uşor mormanul de rufe murdare pe care-l aveam în spate.

Era o după-amiază dintr-o zi de lucru, aşa că la spălătorie nu era prea aglomerat. Doar o bătrânică stătea în faţa unei maşini de spălat şi se uita în gol. La fel ca mine, venise să spele câteva carpete şi aşternuturi. Am pus rufele în cuvă, am băgat monedele necesare şi am pornit maşina de spălat. Apoi m-am dus Sainsbury's să fac nişte cumpărături. Supermarketul era la câteva străduţe de spălătorie. Am cumpărat câte ceva pentru cină. Când m-am întors la spălătorie, programul maşinii era pe terminate. A mai durat încă o oră până când rufele s-au uscat şi apoi am plecat. Când am intrat pe aleea cu casa noastră, inima a început să-mi bată tare. M-am gândit că poate din cauza faptului că nu mai era nimeni pe drum şi casele păreau părăsite. Pe un umăr duceam geanta cu rufe spălate, iar în cealaltă mână ţineam sacoşa cu ce cumpărasem de la supermarket. Instinctiv, am început să merg mai repede. În faţa imobilului, am lăsat jos geanta cu rufe. Mâna cu care am băgat cheia în uşă îmi tremura cumplit. Şi am deschis uşa. Am răcnit şi apoi mi-am acoperit gura cu mâna.

Ca o păpuşă din cârpe zdrenţuite, Hurriyya Soon'i zăcea la baza scărilor.

— Soon'i! Soon'i! am ţipat luând-o în braţe.

Capul copilei a căzut pe spate. Am mai ţipat de câteva ori ca scoasă din minţi, dar n-a ieşit nimeni. Casa era pustie.

M-am dus la spital. N-am putut să cred ce se întâmplase nici după ce mi-au confirmat că fetiţa murise. Mai târziu, a venit şi bunicul Abdul alergând. Mă trăgea de braţ încercând să mă ridice, dar eu continuam să şed acolo. Nu mă urneam un milimetru. Nu plângeam, nu ţipam. M-a luat pe după umeri şi m-a zgâlţâit cu putere:

— Femeie, ştii prea bine că sufletul Hurriyyei nu e aici. Te-aşteaptă acasă!

Atunci m-am prăbuşit la pieptul lui şi am plâns amar.

Ne-am întors acasă, dar abia mai târziu m-am uitat prin odaia răscolită. Probabil de îndată ce am plecat, Shang a început să cotrobăie prin cameră. Ultimul sertar al şifonierului era scos de la locul lui. Aşadar, descoperise banii puşi deoparte, strânşi pentru cazuri de urgenţă în familie. După ce a fugit grăbită din casă, Hurriyya a rămas plângând de una singură. Apoi s-a târât pe scări încercând să urce la etaj, acolo unde ştia că e bunicul Abdul, cel care întotdeauna se juca cu ea.

Iniţial, crezusem că eu îl găsisem pe Ali, în vis. Abia apoi am înţeles că, de fapt, în vis, el mă căutase să mă prevină. În realitate, asta încerca să-mi transmită prin chipul lui speriat şi deformat de durere.

După ce am înmormântat-o pe Hurriyya Soon'i n-am mai ieşit din casă vreo două săptămâni.

Aş fi vrut să fie incinerată, dar bunicul Abdul s-a opus, atrăgându-mi atenţia cu delicateţe că Hurriyya a fost copil de musulman şi că n-ar fi fost permis ca trupul ei să dispară de tot. A fost înmormântată la cimitirul musulman al moscheii din cartier.

Nu m-am dus la serviciu, stăteam închisă în cameră. Dulapul şi toate rafturile erau înţesate cu jucării, hăinuţe şi păpuşele drăgălaşe ale lui Soon'i. Am luat în mână o jucărioară de cauciuc şi-am apăsat-o pe buric. *„I love you, Mummy… I love you, Mummy”*{99}*, a re*petat şi s-a oprit. Prăbuşită pe podea, plângeam strângând la piept jucăria. Apoi am strâns hăinuţele şi le-am îndesat într-o sacoşă de cârpă, pentru rufele de spălat. Am ieşit în curte, am aprins nişte ziare şi am dat foc hainelor. Încetul cu încetul îşi schimbau culoarea şi se topeau. Când n-a mai rămas decât scrum, m-am prăvălit cu faţa la pământ. Mi-am dus mâna la gură, să nu spun nimic, dar glasul a ieşit din mine:

— Shang… Te omor, căţea nenorocită!

Mai târziu mi-am dat seama că aruncam pe Shang toată ura strânsă în suflet împotriva celor care mă făcuseră să sufăr de-a lungul drumului plin de încercări prin care trecusem.

La început, timp de câteva zile, Runa venea la mine în cameră şi se străduia să mai facă glume. Dar nu aveam cuvinte pentru ea. Toată ziua zăceam în pat şi, uneori, beam puţină apă. Se întâmpla să trag un scaun lângă fereastră şi să mă uit în gol. Când şi când, bunicul Abdul îmi aducea câte o farfurie cu mâncare, dar eu nu mă mişcam din locul meu, pe jos, cu spatele sprijinit de perete. Într-o zi, uitându-se la mâncarea neatinsă din farfuria pe care mi-a adusese în ajun, bunicul mi-a spus:

— Bari, toţi murim. În accidente, de boală sau pentru că ne punem

capăt vieţii, toţi murim. Dar moartea e un nou început. Şi pentru Hurriyya e un nou început. Iar tu va trebui să aştepţi până îţi va veni rândul.

Pentru prima dată după mult timp de tăcere, i-am răspuns:

— Dar eu n-am făcut nimic rău nimănui… şi atunci de ce îmi dă Cel de Sus numai mie să sufăr? Cu ce mi-e mai bine dacă am încredere în El şi mă bizui pe El?

— Cel de Sus ne veghează în linişte, asta-i menirea Sa. N-are culoare, nici formă, nu râde, nu plânge, nu doarme şi nu uită, n-are nici început, nici sfârşit. Dar este pretutindeni. Nefericirea şi durerea vin din păcatele şi greşelile pe care le-am făcut. Suferinţele ne sunt date tocmai ca să învăţăm cum să trăim viaţa cu deosebită atenţie pe mai departe. Dar trebuie să le învingem ca să trăim deplin frumuseţea vieţii. Asta aşteaptă Cel de Sus de la noi. Hai, mănâncă puţin. Şi curaj, vino-ţi în fire…

— Lăsaţi-mă, uitaţi-mă, vă rog! am strigat disperată.

Cu farfuria în mână, bunicul se pregătea să iasă din cameră. S-a oprit în faţa uşii şi mi-a zis:

— La fel ca tine acum, şi eu am dat vina pe Cel de Sus când am plecat din Kashmir după ce nevasta şi cele două fete mi-au murit împuşcate. L-am întrebat: de ce trimiţi suferinţa peste oameni cu suflet bun? Dar adevărul este că, atât timp cât trăim, noi, oamenii în carne şi oase, trecem prin Iad pe-acest pământ. Şi ura este Iadul pe care ni-l facem noi singuri. Cel de Sus aşteaptă în tăcere să se apropie de tine după ce te vei elibera singură de ura pe care-o simţi în suflet.

Apoi bunicul a închis uşa încet în urma lui. M-am întins pe pat şi am plâns. Eram la capătul puterilor.

12

Plafonul camerei se deschide, eu mă ridic, plutind în întuneric. La fel ca înainte, în faţă văd un drum alb. Înaintez pe el parcă zburând. Şi iată-l pe Chilseong'i care mă aşteaptă dând din codiţă. Mă îndrept către el, vrând să cad la gâtul lui şi să-l îmbrăţişez. Dar el se îndepărtează încetişor. Şi continuă să dea din codiţă.

— Nu mai pot trăi de atâta tristeţe. Te rog, alină-mi durerea!

— Bari, vei trece şi peste asta, m-a încurajat în gând Chilseong'i.

Începe să alerge înaintea mea, iar eu îl urmez pe drumul alb ca şi cum aş aluneca. Ajungem la o plajă nesfârşită. Din loc în loc, pe nisip se ridică roci mari. Îmbrăcată în alb, bunica stă cu spatele către mare. Poalele hainelor îi flutură în vânt. La fel ca altădată, alerg înspre ea şi o îmbrăţişez aproape prăbuşindu-mă în braţele ei. Bunica mă strânge la piept cu blândeţe.

— Bunico, nu mai am familie, nici soţ, nici fetiţă… Am pierdut totul! spun printre lacrimi.

Mă mângâie uşor pe spate.

— Priveşte, oameni care treceau pe stradă nu mai sunt pe lume. Cineva pe care l-ai văzut ieri ori cu puţin timp în urmă s-a dus, nu poţi să-l mai auzi, nu poţi să îl mai vezi. Fetiţa ta, Soon'i, este aici.

Bunica mă ia pe după umeri şi mă întoarce. Într-adevăr, în spatele meu o văd pe Soon'i. La fel ca bunica, e îmbrăcată în fustă şi bluză tradiţionale, albe, ce-o fac să semene cu o păpuşică. Alături de ea e Chilseong'i. Deschid braţele şi mă apropii s-o îmbrăţişez. Dar şi ea, asemenea lui Chilseong'i mai devreme, se îndepărtează de mine. Încerc din răsputeri să mă apropii de ea, însă cu cât înaintez, cu-atât se depărtează ea.

— Nu te mai chinui, mă sfătuieşte bunica. Corpul din lumea ta e casa sufletului tău. Tristeţea şi bucuria fac parte amândouă din lumea asta. După ce o să-ţi lepezi trupul şi o să pleci de unde eşti, o să ajungi la fel ca noi.

— Dacă-i aşa, atunci vreau să vin şi eu aici.

— Ba nu! Nu ţi-au rămas cumva mai multe lucruri de făcut? În drumul tău o să-ntâlneşti mulţi oameni care-ţi vor pune nişte întrebări.

— Dar tu spuneai că în poveste Prinţesa Bari s-a dus în Lumea de Dincolo ca să afle răspunsurile.

— Aşa e. Şi acolo trebui' să găseşti şi Apa Vieţii.

Bunica se întoarce spre mare şi o corabie din lemn, în stilul Joseon{100}, apare dintr-odată. Corabia este de cinci ori sau poate de zece ori mai înaltă decât mine şi are două catarge cu pânze aurii. De de la bord atârnă o scară pentru îmbarcare.

— Hai, urcă! mă îndeamnă bunica împingându-mă de la spate.

Chilseong'i sare la bord, iar eu îl urmez. Când privesc înapoi, constat că plaja dispăruse. Corabia plutea în întuneric, dar nu pe apă, ci înălţându-se spre cer. Stăteam în cabina turnului de veghe de pe punte.

— Mai întâi, o să ajungem la Marea de Foc, după aceea la Marea de Sânge. Ultima va fi Marea de Nisip unde se scufundă şi o pană de gâscă sălbatică. După ce trecem de ea, o să zărim cetatea de fier, mi-a spus Chilseong'i.

— Şi unde vine asta?

— La marginea Ţinutului de la Apus.

Întunericul dispare topit când văd o mare din care se înalţă limbi de foc spre cer. Corabia înaintează şi, de jur împrejur, este învăluită de flăcări şi fum negru, înţepător. Privirea nu răzbate să distingă ceva, dar se aud bubuituri, explozii, împuşcături, şuierat de gloanţe, avioane şi elicoptere ce zboară, tancuri şi maşini blindate înaintând cu viteză. Vacarmul unei mulţimi imense de oameni răniţi. Ţipete şi urlete disperate de femei şi copii. Voci care strigă:

— Înaintaţi! Atacaţi!

— Mâinile sus! Nu mişca!

— Exterminaţi-i, ei sunt Răul!

— În numele lui Dumnezeu!

— Trageţi! Omorâţi-i! Zdrobiţi-i! Nimiciţi-i pe toţi până la ultimul!

Flăcările şi fumul dispar, iar corabia pluteşte un timp prin întuneric. Treptat vacarmul de voci şi sunete se potoleşte. Cu mâinile la urechi, să mi le astup, tot simţeam că tâmplele-mi pulsează.

— Îngrozitor! spun luându-mi palmele de la urechi când îmi dau seama că tumultul asurzitor a încetat.

— E Iadul pe care l-aţi creat în lumea voastră, îmi spune în gând Chilseong'i. De aceea a apărut şi aici.

Puţin câte puţin, tot cerul se colorează într-o lumină palidă, roşietică. În jos se văd valuri stacojii. Corabia trece peste Marea de Sânge. Aidoma cerului de deasupra unui oraş, în depărtare încep să văd un fel de clădiri negre.

— Ce oraş este acolo? îl întreb pe Chilseong'i.

— Sunt corăbiile din Lumea de Dincolo. Sunt ancorate pe Marea de Sânge.

Ne-am apropiat. Din loc în loc, plutesc corăbii cenuşii de forme diferite. Pe punte luminează palid nişte lămpi. Văd acolo bărbaţi, femei şi copii aproape goi, în haine zdrenţuite. Îi recunosc printre ei pe cei morţi de foame pe care-i întâlnisem în satele de munte dintre Buryeong şi Musan. Scrutez chipurile, cu gândul că poate o s-o descopăr pe Hyeon'i sau pe ceilalţi din familia mea.

Iată-i! Sunt aici mama şi surorile mele Jeong'i şi Sook'i, care fuseseră deportate la Buryeong. Şi Hyeon'i, care murise îngheţată, în munţi. Ah, aşadar toate sunt moarte! Aşa cum ştiu că visez atunci când visez, ştiu şi acum că tot ce îmi apare aici nu este din Lumea celor Vii, ci aparţine Lumii de Dincolo.

— Mamă! Surioare! Hyeon'i! le strig cât pot de tare.

Dar ele privesc numai în faţă, nemişcate una lângă alta, şi nu mă văd.

Dintr-odată peisajul de schimbă şi din loc în loc se întrezăresc limpede scene din corabie, din toate cotloanele ei. Urcaseră în ea suflete de negri, de albi, ale celor de rasă galbenă, suflete din lumea întreagă ale celor ce muriseră de foame, de boală şi de suferinţă. Sufletele ale celor care pieriseră de la munca forţată, omorâţi din bătaie, în incendii, înecaţi sau ucişi de griji. De undeva, din faţă, se desprinde trupul lung al cuiva care-mi strigă:

— Spune-mi, de ce trebuie să suferim atâta? De ce suntem aici?

O recunosc pe Peggy.

— Ce sunt toate astea de-aici? De ce sunteţi toţi laolaltă? o întreb la rândul meu.

— Ceea ce vezi sunt închipuiri din adâncul sufletului tău. Nu uita ce te-am întrebat.

Când corabia în care sunt se îndepărtează încet în direcţia opusă, îi strig:

— O să-ţi spun când mă voi întoarce!

O altă corabie, roşie, se apropie plutind lin. La pupă, proră şi pe punte, peste tot sunt aprinse torţe unduitoare. În corabie stau aliniaţi oameni cu suliţe, arcuri, cuţite şi arme de foc. Sunt şi oameni mutilaţi, fără braţe, fără picioare ori decapitaţi. Unii poartă haine militare stropite de sânge, alţii au raniţe în spate, unii au proteze la picior, alţii îşi acoperă ochii sau se zbat.

Îi văd acolo pe bunicul şi pe tatăl lui Lady Emily, soldaţi americani şi englezi, îl văd – din nou – pe Usman, fratele soţului meu. Poartă barbă lungă şi o pălărie rotundă, albă.

— Bari! Spune-mi, de ce Răul învinge în lumea asta? Şi de ce suntem aici împreună cu duşmanii noştri? îmi strigă Usman.

— Îţi voi răspunde când mă voi întoarce!

Corabia mea înaintează, alunecând încet pe Marea de Sânge. O altă corabie, cu coca şi velele negre, se apropie. Pe punte stau în picioare bărbaţi şi femei cu buzele strânse şi încărcături explozibile în jurul gâtului şi al mijlocului. Corpul gol al unui bărbat complet distrus de schije şi arsuri şi alt trup, aproape fără nicio formă, împrăştiat în patru zări, se adună în aer ca un roi de muşte şi formează, din nou, corpuri omeneşti.

Văd aici bărbaţi de toate vârstele cu bărbi lungi şi privire aspră,

femei cu *hijab* pe cap care au fost biciuite, cu feţe desfigurate ca şi cum li s-ar fi dat foc şi trupul plin de vânătăi şi răni sângerânde; altele-şi ascund trupul în haine lungi şi largi, altele poartă *burqa.* Un bărbat pe care nu-l cunosc, cu explozibil în jurul mijlocului, ridică pumnul ameninţător şi mă întreabă:

— Spune-ne, care e sensul morţii noastre?

— Şi eu aş vrea să ştiu de ce am murit, murmură o femeie de lângă el, acoperită de *burqa.*

Le răspund, deşi nu înţelesesem ce mă întreabă:

— Vă voi spune când mă voi întoarce!

O altă corabie se apropie. Fără torţe, fără lumini, fără cârmaci. Se apropie într-o linişte de mormânt, fără să deosebesc vreo mişcare pe ea. Întrezăresc într-un final în întuneric nişte forme.

Râsete înfricoşătoare sparg liniştea. Hî-hî-hî! Hi-hi-hi! Aici sunt cei care l-au luat pe tata, cei care ne-au alungat din casa noastră, cei care-au vândut-o şi-au chinuit-o pe Mi'i după ce a trecut Dumanul singură, cămătarii din Dalian, bărbaţii de pe vaporul ce transporta ilegal imigranţi. Sunt aici şi cei din Clanul Şerpilor care ne-au înghesuit în containere, violatorii în cala întunecoasă şi proxeneta aceea grasă care şi-a bătut joc şi a râs când mi-a văzut sânii mici.

Şi este aici şi Shang, mai hidoasă, mai înfricoşătoare şi mai dezgustătoare decât toţi ceilalţi la un loc. Mă priveşte cu o faţă schimonosită. Ţipă la mine de pe puntea corabiei:

— Suntem aici toţi cei pe care tu îi urăşti cel mai mult. Când o să fim eliberaţi?

Mă îndrept spre ea şi-i spun cu sufletul zdrobit:

— Niciodată nu o să fiţi eliberaţi!

— Spune-ne, când va-nceta ura ta?

— O să ştiu când mă voi întoarce, am răspuns scârbită.

Corabia trece de Marea de Sânge şi este din nou învăluită în întuneric. Cerul se luminează, iar în aer plutesc fire de nisip, ca o ceaţă deasă. Oricât m-aş uita în josul corabiei, tot ce văd e o întindere de nisip fără sfârşit. Oriunde m-aş întoarce e numai nisip.

— De-aici începe Marea de Nisip, unde se scufundă până şi o pană de gâscă sălbatică, îmi spune Chilseong'i.

— Şi ce fel de lume este aici?

— Un loc unde se spune că totul este înghiţit.

Mă uit la mulţimea de nisip alb, curat de parcă ar fi fost spălat, care mă înconjoară. Zăresc ceva mişcându-se. Sunt oameni – fiecare altfel îmbrăcat, ţinând în mână cărţi cu legi. Cu greu se ţin pe picioare. E un vacarm de voci, căci toţi vorbesc, în limbi pe care nici ei nu le-nţeleg. Sunt aici şi judecători din întreaga lume, cu haine negre, peruci şi pălării albe care arată aproape toate la fel. Şi, cum fiecare perorează în limba lui şi despre altceva, rezultatul seamănă cu o incantaţie

bizară.

Deşi urlă din răsputeri ca să-şi închidă gura unii altora, nu spun nimic ce ar putea avea un sens. Roşii la faţă şi cu ochii bulbucaţi, se agită neîncetat, ridicând într-o mână codul de legi şi arătând cu cealaltă înspre pământ, apoi spre cer. Dar Marea de Nisip se vălureşte sub ei şi, în timp ce se zbat, se scufundă încet în nisip până la glezne. Apoi până la mijloc, până la piept şi gât, pentru ca, în final, nisipul să le acopere şi capul. Dau încă din braţe, deşi în urma lor n-a mai rămas decât nisipul. Dar, pe neaşteptate, alte trupuri se ridică şi se ceartă la rândul lor. După care şi acestea încep să se adâncească încet în nisip. Iar corabia pluteşte liniştită pe această Mare de Nisip, în care până şi o pană de gâscă sălbatică se scufundă. O mare monotonă, gălăgioasă şi ridicolă.

Am ajuns într-un ţinut ce seamănă cu locul de unde a plecat corabia. Roci colţuroase se înalţă peste tot, iar la orizont, departe, se vede un munte negru, stâncos. Pe vârful muntelui se ridică semeaţă o cetate din fier ruginit. Are forma unui cub perfect, iar la fiecare fereastră pătrată se vede lumină.

— Trebuie să intri înăuntru şi să aduci Floarea Sufletului şi Apa Vieţii, mi-a spus Chilseong'i.

Am ezitat să cobor de pe corabie.

— Mi-e frică. Nu pot să mă duc acolo singură.

— Legenda spune că numai Prinţesa Bari poate face asta.

Pun piciorul pe un pod de nori şi într-o clipă sunt deja jos, pe pământ. De pe puntea corabiei, Chilseong'i îmi aruncă o bocceluţă. O prind şi o desfac, iar înăuntru dau de un clopoţel, o oglinjoară din bronz{101} şi nişte *gopjang tteok* cu sorg.

— Bunica ţi le-a pregătit. Îţi vor fi de folos pe drum. Când o să te întorci aici, cheamă-mă şi-o să apară şi corabia.

Iau bocceluţa în spate şi urc pe munte. Pe oriîncotro aş lua-o se prăvălesc pietre şi stâncile de care mă agăţ se sfarmă sau crapă atunci când le apuc. Cad într-o vale adâncă, dar îmi adun puterile şi urc din nou. Palmele, coatele şi genunchii sunt numai julituri şi sânge. Cu greu, ajung aproape de poarta cetăţii, o pot vedea. Este capătul drumului, dar înaintea ei se cască o prăpastie neagră, cu pereţi ce se pierd în întuneric. De undeva de lângă mine, de pe vârful unei stânci aud un hohot:

— Cra! Cra! Cra! Unde te duci, nătăfleaţo?

Mă uit mai bine şi… e corbul! Mă bucur să-l văd şi nu mă înfurii pe el.

— Trebuie să intru acolo şi să iau Floarea Sufletului şi Apa Vieţii. Ajută-mă!

Mândru, corbul îşi înfoaie de câteva ori penele din coadă şi zboară,

aşezându-mi se pe un umăr.

— Ia clopoţelul şi sună din el!

Deschid bocceluţa şi scot clopoţelul. Îl ridic şi încep să zornăi: cling! cling! Şi din întuneric se iveşte un pod de piatră, pe care trec însoţită de corb. Însă abia ajung la celălalt capăt, că podul se prăbuşeşte şi dispare.

Poarta cetăţii era închisă. De strajă stau doi temniceri păroşi. Din capete le iese un corn, poartă armuri gravate cu dragoni şi în mâini au ghioage din care ies flăcări.

— Văleu! Măiculiţă, mor de frică! Aruncă-le câte-o bucată de *tteok!* Hai! Aruncă-le! croncăne corbul pe umărul meu.

— Ce cauţi aici? întreabă cei doi temniceri cu ochii roşii, ieşiţi din orbite de furie.

De îndată însă ce nemernicii deschid gura, eu le arunc câte-o bucată de *tteok* la fiecare. Şi cum termină de înghiţit, fac o plecăciune în faţa mea şi deschid poarta. Intru repede şi o apuc pe-o cărare ce mă conduce la o poartă mai mică, străjuită de doi moloşi ce şed pe un piedestal de piatră, care încep să mârâie scoţând flăcări pe nări.

— Dă-le câte-o bucată de *tteok!* Câte-o bucată!

Dar eu arunc spre ei *tteok* chiar înainte să-l aud pe corb. Înfulecând, javrele se urcă din nou ascultătoare pe piedestalul de piatră.

Înăuntru era o curte imensă cu zeci şi sute de temniceri aliniaţi. Dincolo de curte se deschideau mai multe cărări.

— Ia-o pe cărarea albă! Pe cea albă! mă cicălea corbul.

Cu pumnii plini de bucăţi de *tteok*, să le arunc la nevoie temnicerilor, pornesc în fugă spre cărarea albă. Soldaţii rup rândurile şi se năpustesc din toate direcţiile asupra mea. În timp ce alerg, le-arunc *tteok.* Ce haos s-a iscat! Cad unii peste alţii, înghesuindu-se să prindă o bucată.

Ies din curte şi ajung la o grădină de necuprins. De fiecare parte sunt şiruri de copaci, iar în mijloc văd flori roşii, albastre, galbene şi albe. Toate sunt înflorite şi-mi iau ochii cu frumuseţea lor.

— Floarea Sufletului! Floarea Sufletului! croncăne din nou corbul.

Rătăcesc prin mijlocul grădinii, neştiind ce floare să aleg din mulţimea de-acolo.

— Nătăfleaţo! Doar Floarea Sufletului! Doar Floarea Sufletului!

Corbul nu-mi spune mai multe. Mi-aduc însă aminte de cărarea albă şi culeg flori albe. Nu multe, doar trei fire.

— Cra! Cra! Cra! Ai ghicit! Asta e, nătăfleaţo!

Pun cele trei flori în sân. Corbul râde şi mă laudă, aşa că mă înveselesc şi eu şi-ncep să dansez sprinţară – şi iată-mă în celălalt capăt al grădinii.

În faţa celei de-a doua cetăţi văd un iaz din care ies limbi de foc. Nu-l mai întreb nimic pe corb, scot singură clopoţelul. Cling! cling! Şi

peste iaz apare un pod de piatră. Trec peste el alergând şi, cu fiecare pas, ce rămâne în urmă-mi se năruie cu un zgomot asurzitor.

Intru înăuntru. Mă întâmpină un întuneric ca de smoală şi, de peste tot, urlete sinistre.

— Aici e marginea Ţinutului de la Apus. Cele optzeci şi patru de mii de iaduri. Optzeci şi patru de mii, cloncăne corbul înfricoşat, pierit ca un brotăcel.

Întinsă ca un fel de cer fără sfârşit, bolta cetăţii e învăluită într-o ceaţă lăptoasă, într-un fum dens. Mă uit mai cu băgare de seamă şi descopăr că de jos până sus, către bolta castelului, sunt săpate celule ca într-un fagure. Se-aud voci de oameni. Unii pedepsesc, alţii îndeplinesc comenzi, unii sunt loviţi, ţipă şi se vaită. Mă simt în adâncul unei jungle în care toate fiarele sălbatice s-au adunat şi urlă. Inima îmi bate cu putere, mă ia ameţeala şi cred că mă voi prăbuşi. De data asta nu-i cer ajutor corbului. Bag mâna în sân şi scot o Floare a Sufletului. O arunc în sus, cât pot de tare – floarea pluteşte şi, luată de vânt, se roteşte în cercuri largi, cu mişcări lente. Apoi se sparge şi se împrăştie în zeci de mii de petale. Şi, în timp ce plutesc ca nişte fulgi de zăpadă, petalele se transformă în raze de lumină. Un cântec urcă în mine şi-i dau glas:

La capătul Cerului şi al Pământului,
La marginea Ţinutului de la Apus
Sunt optzeci şi patru de mii de iaduri.
Voi, sufletelor, sufletelor
Care îi faceţi pe alţii să sufere şi care primiţi Suferinţa ca plată,
Voi, sufletelor legate unele de altele!
Suflete chemate din ceea lume! Suflete plecate! Trei Suflete{102}*,*

Întoarceţi-vă la viaţă! Întoarceţi-vă la viaţă
Şi zburaţi ca păsările albe
Peste nouă ceruri!
Eliberaţi-vă! Eliberaţi-vă!
Zburaţi! Hui! Hui!
Zburaţi! Hui! Hui!

Lumina se răspândeşte peste tot şi cetatea de fier începe să se prăbuşească. De îndată ce ajung în lumină, bucăţile de rocă şi de fier se topesc ca gheaţa sub razele soarelui. Pe locul castelului acum e o întinderea golaşă, o câmpie imensă în care sufletele eliberate încep să se adune. Unii vinovaţi n-au ochi şi braţe, alţii nu au picioare, alţii nu au cap sau doar trunchiul a rămas de ei. Temnicerii aruncă armele şi vin alergând cu mâinile goale, dansând. Câmpia e inundată de suflete ce dansează.

Mă întorc şi văd a treia şi ultima dintre cetăţi. Mă apropii de poartă, care se deschide încet, lăsând să iasă dinăuntru un vânt rece, tăios. Corbul zboară de pe umărul meu.

— Văleu! Mie mi-e frică de mor, nu merg acolo! Du-te singură! Singură să te duci!

Intru şi în faţă îmi apare o curte nemărginită, având în mijloc un lac mare şi negru din care iese o duhoare groaznică. Peste lac e un pod în formă de semilună, pe care încep deja să merg, când, din capătul celălalt, văd apropiindu-se un uriaş dragon de fier. Vine zdrăngănindu-şi fiarele şi scuipând foc. De îndată ce flăcările ce-i ies din gură ating luciul apei, lacul se aprinde. Totul în jur e cuprins de flăcări: flăcări care urcă, flăcări care coboară.

Din bocceluţă scot oglinjoara de bronz. Cum o întind în faţă, din ea ies raze de lumină şi limbile de foc se transformă în gheaţă: încremenesc la fel ca florile de gheaţă adunate la geam sau fulgii de zăpadă de pe ramurile copacilor. Dragonul de fier se sfarmă în bucăţi şi cade, se face praf şi se împrăştie. Străbat curtea şi urc nişte scări. La capătul lor se vede o cameră înaltă şi intru. Mă aşteptă acolo Diavolul, regele Întunericului. E îmbrăcat în armură de aur strălucitoare, iar pe cap are cu coif cu viziera lăsată. Agită o sabie de foc, arcuită.

— Eu n-am avut niciodată formă, m-am făcut aşa special pentru tine.

— Te voi elibera şi pe tine. Nu te arăta fioros.

Dar el îşi agită sabia şi, ca la un semn, limbi de foc mă înfăşoară ca nişte bice şi mă trântesc cu putere. Mă prăbuşesc, izbindu-mă de zid. Abia reuşesc să mă ridic şi fac un pas către el. Limbile de foc mă cuprind din nou şi mă azvârl încă o dată. Oglinjoara, repede! O scot şi mă ridic, ţinând-o îndreptată spre el. Razele strălucitoare ce ies din oglinjoară topesc armura de aur. De sub ea se iveşte corpul sfrijit al unui bătrân ghebos şi îmbrăcat în haine ponosite din care atârnă zdrenţele. Fără vlagă, el se prăbuşeşte la pământ.

— Ah, sunt frânt de oboseală! şuieră bătrânul ca pentru sine cu un ţiuit ca de ţânţar.

— Dumneata ştii răspunsul pe care-l caut şi pe care trebuie să-l spun şi altora.

— Acum tot misterul va fi dezlegat.

— Unde e Apa Vieţii?

Fără forţă să-şi ridice braţul, bătrânul întoarce puţin capul înapoi, secătuit de puteri:

— Cu neputinţă să existe aşa ceva. E-adevărat că acolo e-un izvoraş, dar are apă obişnuită, din care bei sau faci mâncare.

Ies repede pe uşa dinspre locul arătat. De lângă scări începe o grădină şi în ea văd o fântână mică. Alerg, mă ghemuiesc şi beau din palmele făcute căuş de două-trei ori. Are gustul apei de izvor din satul

meu natal, dulceag şi răcoritor. Şi-atât. Mă ridic dezamăgită. Îmi aduc aminte de Floarea Sufletului. Bag mâna în sân, scot un fir şi îl arunc în văzduh. Floarea se sfarmă, petalele se împrăştie şi devin raze de lumină. Cea de-a treia cetate începe să se prăbuşească, lăsând în urmă un nor imens de praf.

Totul dispare. Rămân câteva roci, o pajişte cufundată în tăcere şi un văzduh netulburat. Corbul se înfiinţează nu ştiu de unde, se aşază pe-o stâncă şi, mândru nevoie mare, îşi aranjează penele cu ciocul.

— N-am găsit nicio Apă a Vieţii, îi spun amărâtă.

Corbul crapă de râs:

— Cra-cra-hî-hî! Nătăfleaţo! Eşti un spirit al Răului, uite de-asta!

Privesc întreaga pajişte pustie. Corbul continuă să trăncănească:

— Te-ai întors fără nimic, aşa-i? N-ai găsit Apa Vieţii…

Se hlizeşte într-una, îşi ia zborul şi se face nevăzut. O iau către plajă, cu paşi grei. Aproape de valurile unduitoare, strig cu toată puterea:

— Chilseong! Chilseong!

Corabia apare şi scara este coborâtă. Pun piciorul pe prima treaptă şi urc pe punte, unde Chilseong'i mă întâmpină dând din codiţă. De îndată ce suntem din nou în camera turnului de veghe, corabia porneşte încet.

— Am venit fără Apa Vieţii, n-am putut s-o găsesc, îi spun cu glas stins.

Chilseong'i nu-mi răspunde, ci continuă să legene din codiţă. Corabia pluteşte pe Marea de Nisip, ca şi cum ar aluneca. Şi acum apar din ea bărbaţi cu veşminte diferite, după care se scufundă iarăşi în nisip. Se zbat, dau din mâini şi ţipă unii la alţii. Mă uit în jos şi mormăi:

— Ce bine-ar fi să-şi dea întâietate unul altuia sau să vorbească toţi într-un glas… Sau, mai bine, să tacă.

Şi, într-o clipă, Marea de Nisip dispare şi-n locul ei apare o mare albastră, acoperită de un cer senin pe care plutesc nori fermecători.

Trecem din nou peste Marea de Sânge. Pe cerul înroşit plutesc corăbii negre.

Ne apropiem de corabia cenuşie, cea cu oamenii de diferite rase, refugiaţi, îmbrăcaţi în haine zdrenţuite. Cea cu mama şi surorile mele. Cea pe care au urcat sufletele celor morţi de foame, de boală, de suferinţă, sufletele celor care au pierit în muncă forţată, bătuţi, sfârtecaţi, arşi de vii, înecaţi şi ucişi de griji.

Pe punte, pe rândul din faţă o văd pe Peggy. La fel ca prima dată, se apleacă spre mine şi mă întreabă:

— Spune-mi! De ce ne este dată suferinţa? De ce suntem aici?

Glasul meu e acum glas de copil şi mă aud spunând vorbele

altcuiva[103]:

— Din cauza lăcomiei voastre. Vă faceţi unii altora rău pentru că vreţi să trăiţi mai bine decât ceilalţi. Şi Cel de Sus, care-a urcat împreună cu voi pe corabie, suferă şi El alături de voi. O să v-ajute dacă îi iertaţi pe cei care v-au făcut rău.

Şi, cum îmi sfârşesc răspunsul, imaginea dispare din sufletul meu. Corabia cenuşie dispare şi ea fără urmă.

Se apropie corabia cu torţele aprinse. Cea cu oameni înarmaţi, cu părul vâlvoi, mutilaţi, unii fără braţe şi picioare, alţii decapitaţi, îmbrăcaţi în uniforme militare pătate de sânge, cu raniţe în spate, cu proteze la picioare, cu ochi acoperiţi de bandaje ori zbătându-se. Cea pe care sunt bunicul şi tatăl lui Lady Emily şi Usman, fratele mai mic al bărbatului meu. Corabia se apropie şi Usman îmi strigă:

— Ai aflat de ce Răul învinge pe lumea asta? Acum ştii de ce suntem aici împreună cu duşmanii noştri?

Îi răspund cu glas de fetiţă:

— Nimeni nu iese învingător din războaie. În Lumea celor Vii, dreptatea este dată întotdeauna unei părţi, nu amândurora.

Şi, din nou, întreaga imagine dispare din sufletul meu, toate închipuirile de pe corabia roşie se fac nevăzute.

Altă corabie se apropie. Pânzele sale, coca sunt negre ca smoala. Aici sunt cei cu explozibil atârnând de corp, bărbaţi cu trupuri rămase fără nicio formă, cu bucăţile de corp împrăştiate în explozie adunându-se când şi când, ca roi de musculiţe cu viaţă de o zi. Aici sunt taţi care-şi torturează fiicele, fraţi care-şi pedepsesc surorile şi bărbaţi care-şi schingiuie soţiile. Sunt toţi aici, cu familiile lor. Bărbatul cu mijlocul încins cu explozibil agită pumnii ameninţător şi mă întreabă:

— Spune-mi! Care e sensul morţii noastre?

Din nou, răspund cu voce de fetiţă:

— Disperarea voastră, care-l întristează pe Cel de Sus. Pentru că El nu vă poate fi alături în disperare.

Învăluită în *burqa,* o femeie întreabă cu glas stins:

— Şi eu? Moartea mea ce sens are?

Privind fantomele acestea, inima mi se frânge şi izbucnesc în hohote de plâns:

— Nemernicii voştri de bărbaţi v-au acoperit cu peticele şi cu cârpele astea. Nenorociţii din afară spun că trebuie să le daţi jos, iar nevestele lor c-ar trebui să vă faceţi singure regulile în casă. De voi, Celui de Sus îi este cel mai milă, voi, cele mai triste chipuri din Lumea celor Vii.

Şi încă o imagine dispare: corabia neagră se sparge ca un balon de săpun şi se face nevăzută.

Acum se apropie corabia fără torţe şi lumină. Pluteşte fără niciun

tremur, ca şi cum n-ar avea pe nimeni la bord şi nici cârmaci. Dar liniştea e spartă de hohote sinistre, venite de undeva din străfundurile ei. Aici sunt cei vinovaţi de destrămarea familiei mele, ticăloşii care au vândut-o pe sora mea Mi'i, cămătarii din Dalian, bărbaţii din Clanul Şerpilor şi patroana bordelului. Şi este aici şi Shang, numai piele şi os şi cu pometţii ieşiţi în afară. Se apleacă peste bord şi-mi strigă:

— Aici sunt cei pe care tu-i urăşti cel mai mult. Când o să fim eliberaţi?

Răspund cu aceeaşi voce de copil:

— Mama mea e şi ea prizonieră a urii. Când se va elibera de ura pe care-o simte, atunci veţi fi şi voi eliberaţi.

Încet, corabia pe care sunt se îndepărtează de aceasta. Plâng şi propriul glas, hohotele mele sunt cele ale unei fetiţe:

— Mămica mea, biata de ea. Mămica mea.

Abia acum simt că fetiţa mea moartă, Hurriyya Soon'i, e în mine. Fuseserăm împreună în acea călătorie.

Contururile corabiei negre se mistuie în negură, în adâncul sufletului meu.

Corabia cu pânze aurii pe care am urcat trece peste Marea de Sânge. Simt că mă sufoc şi, cu sufletul zdrobit de durere, scot şi ultima Floare a Sufletului şi o eliberez în văzduh. Floarea se sparge ca un de foc de artificii şi se împrăştie în mii şi zeci de mii de petale din care ies raze strălucitoare ce luminează cerul şi marea. Nenumărate suflete scânteind se contopesc într-o rază şi urcă dinspre mare spre înalt. Marea de Sânge e acum albastră. Şi, pe dată, albastrul se revarsă şi spre Marea de Foc.

În cele aproape două săptămâni cât am stat închisă în casă mi s-a părut că timpul s-a oprit în loc. Am refăcut firul poveştii din vise mai lungi ori mai scurte pe care le avusesem. Mi-am făcut ordine printre amintiri ca mai târziu să pot povesti legat despre fantasmele şi imaginile văzute.

Trecusem printr-un post mai aspru decât Ramadanul. Din când în când, băusem apă şi gustasem din supele pe care mi le făcuse Runa. La început, bunicul Abdul trecea pe la mine de câteva ori pe zi ca să mă vadă. Pe urmă s-a abţinut să mai vină. Probabil s-a gândit că aveam nevoie de multă linişte. Din când în când, îi auzeam paşii pe scări. Îl simţeam cum stă liniştit în faţa uşii. Apoi se îndepărta, păşind cu grijă pe scări.

Într-o zi, după ce am făcut o baie caldă în cadă, am pregătit micul dejun. Am urcat la etajul unu şi l-am invitat pe bunicul Abdul la masă. În sfârşit, după multă vreme, luam masa împreună. Tot timpul cât a durat masa m-a privit cu un zâmbet cald. Abia când am băut ceaiul a

vorbit:

— A durat un pic, dar nici nu ştii cât sunt de bucuros că ai lăsat-o pe Hurriyya să plece la Allah. Sunt recunoscător că ai putut să treci cu bine peste ce-a fost.

— Fetiţa încă este cu mine…

Bunicul a păstrat tăcerea un moment, apoi a încuviinţat dând din cap:

— Cum spui tu. Dar va veni o vreme când va trebui să-i dai drumul. Pentru că, după moarte, toate sufletele urmează un nou curs.

— Bunicule, n-ar fi bine dac-ar exista Apa Vieţii, ca lumea să fie salvată? Dac-am găsi-o…

Nu mi-a răspuns. Se uita la mine cu blândeţe şi aştepta să continui.

— Timp de câteva zile am avut un vis, unul foarte lung. Se făcea că rătăceam în căutarea Apei Vieţii.

Bunicul Abdul m-a luat de mâini şi mi le-a mângâiat.

— Eu nu ştiu ce este Apa Vieţii pe care o cauţi tu. Ca să se salveze pe ei înşişi, oamenii trebuie să verse lacrimi pentru alţii. Indiferent prin ce greutăţi cumplite am trece, n-avem voie să ne pierdem speranţa pentru soarta altora şi a întregit lumi.

M-am întors la lucru la salonul Tonkin. Toţi cei de acolo erau bucuroşi să mă revadă. Cam pe atunci am primit un telefon de la nenea Lou, care mi-a dat o veste cu tristeţe:

— Shang s-a aruncat de la fereastră. Probabil drogată…

După ce am închis telefonul m-am dus în sala de aşteptare şi am stat o vreme acolo, singură. Brusc, mi-a revenit în minte una din scenele vagi pe care le văzusem într-un vis: Shang ţipând la mine, întrebându-mă când o s-o eliberez. Am simţit că lacrimi îmi scăldau obrajii; nu mă gândeam să mi le şterg. Am stat cu capul ridicat, lăsându-le să se înnoade pe bărbie. Nu plângeam de tristeţe, ci de ruşine. M-a copleşit un val de remuşcări greu de îndurat. Acaparată de propriile probleme, nu mă dusesem niciodată s-o caut pe Shang. Nu mă gândisem deloc cum aş fi putut s-o ajut. Şi ce mult am urât-o pentru moartea lui Soon'i!

În primăvara anului următor a izbucnit un nou război în Irak. La ştiri, în fiecare zi se discuta aprins despre începerea unui război şi în Coreea de Sud. Într-o zi, am văzut la televizor un reportaj despre foametea prin care trecuse Coreea de Nord, cu mult timp în urmă. Au rulat scene de război şi imagini înfiorătoare, dar bineînţeles că nu s-a suflat o vorbă despre numărul copleşitor de suflete şi năluci pe care le întâlnisem. Oamenii priveau scenele de război ca pe nişte focuri de artificii. Se uitau la ele şi, în timpul ăsta, mâncau, beau şi pălăvrăgeau.

Motivul pentru care m-am dus să o văd pe Lady Emily a fost tocmai o veste primită de la Leeds, pentru că trecuse mult timp de când n-o mai văzusem şi de când nu mă mai chemase să-i fac masaj. Bunicul Abdul a primit un telefon de la tatăl lui Ali: un funcţionar de la guvern venise la el să se intereseze în amănunt despre Ali şi Usman – când şi pentru ce merseseră cei doi în Pakistan, luase Usman legătura vreodată cu ei, Ali plecase cu adevărat să-şi caute fratele mai mic? Înainte de a încheia discuţia, funcţionarul i-a spus tatălui, clar şi răspicat, că Ali era în viaţă, dar că nu era liber.

— Ştiam eu! Ştiam eu că Ali trăieşte! am ţipat la bunicul Abdul.

Încă de la început simţisem, fără umbră de îndoială, că Ali era într-un loc unde suferea, dar că era în viaţă.

De când îl luase la ea în casă pe copilul soţului ei ucis şi se ocupa de creşterea băieţelului, Lady Emily ducea o cu totul altă viaţă. Atmosfera din reşedinţă era de nerecunoscut. Toate draperiile erau trase şi la toate ferestrele zăreai ghivece cu flori fermecătoare. Scara interioară, cândva atât de întunecată, era acum şi ea luminată de raze de soare. Băieţelul se agita şi alerga în toate direcţiile. Lady Emily m-a întâmpinat în livingul de la parter. Purta o rochie deschisă la culoare şi avea chiar şi machiaj.

— Bari, ce mai faci tu? Ştii, a fost cât pe ce să nu ne întâlnim. Am hotărât să ne stabilim la ţară cât mai curând. Acum mă ocup de mutatul lucrurilor din casa asta.

Şi mi-a povestit tot ce se întâmplase între timp.

— Am fost s-o văd pe mama lui Tony. Şi am angajat un avocat pentru ea…

La rândul meu, i-am povestit cu calm ce mi se întâmplase. Ochii lui Lady Emily s-au umplut de lacrimi.

— Vai, biata de tine, m-a consolat ţinându-mă de mână.

I-am zis şi ultimele noutăţi despre Ali.

— Aş putea să aflu eu unde e soţul tău. Măcar atât… mi-a spus Lady Emily chiar înainte de-a o ruga să mă ajute.

M-am ridicat şi am făcut o plecăciune.

— De asta am şi venit la dumneavoastră. Aş vrea să ştiu măcar unde-i acum.

Au urmat câteva zile fără nicio veste. Dar la un moment dat tia Sara a venit la salon şi m-a invitat la ceainăria de peste drum.

— Lady Emily a plecat la ţară şi m-a rugat să-ţi spun în locul ei…

Pe urmă, nu ştiu de ce, a ezitat să continue. Răbdătoare, am aşteptat.

— …că soţul tău e închis într-o ţară străină. Mi-a zis că nu poate şti când o să fie eliberat. Acum e şi un nou război… O să te descurci, nu?

Zâmbind, am încuviinţat din cap. Mi-era de ajuns confirmarea că Ali era în viaţă.

În anul în care am împlinit douăzeci şi unu de ani, într-o zi de martie, Ali s-a întors pe neaşteptate, ca o aversă căzută din senin după o secetă îndelungată. A fost încredinţat de către autorităţi părinţilor lui, în Leeds. Şi s-a întors la Londra cu un rucsac în spate, ca dintr-o excursie, de parcă nu i se întâmplase altceva. În timp ce aşteptam în gară, i-am zărit capul peste mulţimea de oameni adunaţi pe peron. Dar n-am alergat spre el. Simţeam că inima îmi bate să-mi sară din piept. S-a apropiat însoţit de tatăl lui, dar nu m-a văzut. În momentul în care a trecut pe lângă mine, l-am atins uşor pe umăr:

— Iubitule, ai venit?

S-a uitat la mine zăpăcit şi apoi s-a repezit să mă ia în braţe. Am stat mult timp nemişcaţi, în mulţimea ce se revărsa pe lângă noi.

În ziua aceea Ali ne-a confirmat că Usman murise.

— Ah, câtă lipsă de maturitate! a oftat adânc tatăl lui Ali cu ochii în sus.

— Noi toţi suntem imaturi, a spus bunicul Abdul.

După ce a rostit o scurtă rugăciune cu capul plecat, bunicul a adăugat:

— Războiul de-acum este un iad iscat din mândria celor puternici şi disperarea celor slabi. Noi n-avem putere, n-avem nimic, dar, chiar şi-aşa, trebuie să ne păstrăm credinţa că-i putem ajuta şi pe unii, şi pe alţii. Ca lucrurile să se îndrepte în lumea asta şi să fie mai bine. Cel de Sus ne-a spus s-avem grijă, căci în flăcările mâniei vor arde cei mai nefericiţi dintre oameni.

Ali vorbea mai puţin decât înainte, dar devenise un bărbat mai afectuos şi mai blând. Ne abţineam să discutăm despre greutăţile prin care trecuserăm amândoi, ca şi cum ne-am fi promis unul altuia să le trecem sub tăcere. Ali mi-a povestit în câteva cuvinte despre celula întunecoasă şi sufocantă ca un cazan în care fusese închis şi despre urmele adânci de la încheieturile mâinilor. Iar eu i-am înfăţişat frânturi din perioada sarcinii cu Hurriyya Soon'i şi despre cum a plecat din lumea aceasta. Când privirile ni se întâlneau, Ali îmi zâmbea. Îmi lua faţa în palmele lui mari cât nişte capace de ceaun şi se uita adânc în ochii mei.

După ce soţul meu s-a întors am rămas din nou însărcinată. Ali a renunţat la slujba de taximetrist care nu-i aducea un venit stabil şi pentru care era nevoit să lucreze noaptea. Ne-am deschis în apropiere de Camden Market un butic frumos unde vindeam sandviciuri şi kebap. Îl ajutam pe Ali stând la casă de dimineaţă până la prânz, apoi după-amiaza mă duceam la salonul Tonkin. Seara cinam în trei, împreună cu bunicul Abdul. O vreme am trăit aşa liniştiţi, aproape convinsă că lumea se schimbase.

Dar într-o zi, când eram cu Ali în autobuzul spre Camden,

trecuserăm peste Podul Waterloo şi tocmai urcam pe strada Southampton, când dintr-odată s-a auzit o explozie îngrozitoare. Circulaţia s-a oprit şi oamenii alergau înnebuniţi. Am coborât din autobuz şi am traversat strada. Dinspre Russell Square se vedeau fum şi flăcări. Alergam după ceilalţi, să ne apropiem, când autobuzul oprit în mijlocul străzii a explodat. Se zvonea că fusese un alt atentat şi în staţia apropiată, King's Cross. Partea de sus a autobuzului etajat zburase şi mai mai mult de jumătate din partea de jos fusese distrusă. Pe stradă zăceau împrăştiate bucăţi de metal, scaune şi cioburi de sticlă, iar vitrinele buticurilor din apropiere erau toate sparte. În mijlocul străzii, cadavre împrăştiate şi sânge peste tot. Vedeam oameni răniţi care se ridicau, abia ţinându-se pe picioare, şi oameni şocaţi, mânjiţi de sânge. Am simţit că mă ia ameţeala şi m-am sprijinit de Ali, aproape prăbuşindu-mă. M-a luat în braţe şi am plecat din locul acela. Strada era înţesată de maşini ale poliţiei şi răsuna de sirenele ambulanţelor.

— Îmi pare rău, copilaşule, am murmurat abia respirând, cu braţele în jurul pântecului rotund.

Ne-am făcut loc cu greu printre maşinile oprite, care blocaseră strada. Mergeam şi-mi ştergeam lacrimile. Mi-am întors capul spre Ali. Plângea şi el.

{1} Oraş situat în Coreea de Nord, în provincia Hamgyeongbuk.
{2} Garnitură din varză chinezească murată sau legume, la care se adaugă pastă de ardei iute roşu, sos de peşte, usturoi, ghimbir etc. Metoda de preparare, ingredientele folosite şi iuţimea diferă în funcţie de regiune.
{3} În mod tradiţional, supa de alge *(miyeok guk),* bogată în vitamine, este prima mâncare servită femeilor imediat după naştere, dar şi cu ocazia aniversării cuiva.
{4} Măsuţă foarte scundă folosită, de obicei, pentru servirea mesei.
{5} Podea din lemn, îngustă, sprijinită pe nişte piloni scunzi din lemn şi amplasată în exteriorul casei tradiţionale coreene.
{6} Rasă comună de câine cu blana albă din Coreea de Nord.
{7} În Coreea, la împlinirea a o sută de zile de la naşterea unui copil se celebrează prin tradiţie *baek il,* pentru a mulţumi celor trei zei ce ocrotesc copilul *(samsin)* că acesta şi mama lui sunt sănătoşi.
{8} Fluviu cu o lungime de 521 km, la graniţa dintre China şi Coreea de Nord, Rusia şi Coreea de Nord. Izvorăşte din Munţii Baekdu şi se varsă în Marea Japoniei.
{9} *Deonjida* înseamnă „a arunca, a se lepăda de"; *barida* (var. De la *beorida)* înseamnă „a abandona, a lăsa, a părăsi". *Deonjidegi* – „cea aruncată"; *Barideki* – „cea părăsită, cea abandonată".
{10} Teme principale în pictura tradiţională coreeană: *mae* (prun), *ran* (orhidee), *guk* (crizantemă), *juk* (bambus).
{11} *Jin* (adevăr, dreptate), *Son* (bunătate, afecţiune), *Mi* (frumuseţe), *Jeong* (pace, armonie), *Sook* (puritate), *Hyeon* (înţelepciune), cu trimitere la virtuţile confucianiste. În limbaj familiar, numele se pronunţă Jin'i, Son'i, Mi'i, Jeong'i, Sook'i şi Hyeon'i.
{12} Aluzie la *mian hada* („a-i părea rău, a-şi cere iertare, scuze") şi *seopseop hada* („a fi mâhnit, deprimat, a avea un regret").
{13} Cea abandonată – arhaism întâlnit în legenda populară a prinţesei Bari, cu trimitere la verbul *beorida.*
{14} Peiorativ cu sensul de „occidentali".
{15} Oraşe aflate pe coasta de est a peninsulei coreene, în Coreea de Sud.
{16} Ritual străvechi conform căruia invocarea spiritelor prin *jeonghwasu* (apă pură, scoasă în zori de zi) asigură odihna strămoşilor şi norocul casei.
{17} Termen special desemnând femeia-şaman.
{18} Eliberarea peninsulei coreene de sub ocupaţia japoneză (1945).
{19} În orig., *Keunmudang* – Marea Şamană sau Marea Preoteasă.
{20} În orig., *Inmin hakgyo (Şcoala Poporului),* învăţământ primar obligatoriu, cu o durată de 4 ani.
{21} În traducere s-a folosit sistemul de transcriere RRK (Revised Romanization of Korean), adoptat oficial în Republica Coreea începând cu anul 2000 sub directiva Ministerului Culturii şi al Turismului tocmai pentru că reflectă fidel pronunţia şi grafia din limba coreeană. Conform acestui sistem, numele capitalei Coreei de Nord, aşadar varianta corectă lingvistic şi acceptată oficial, este Pyeongyang. Pentru a evita confuzii, am păstrat însă în text varianta Phenian, sub care este cunoscută pe scară largă capitala Coreei de Nord. Cea de-a doua excepţie notabilă de la sistemul RRK este numele autorului, întrucât grafia sub care este cunoscut (Hwang Sok-yong) ţine de sistemul McCune – Reischauer (în sistemul RRK, numele autorului este Hwang Seok- yeong).
{22} Zeitate supremă în taoism, deseori întâlnită şi în imagistica şamanică.
{23} Doenjang – pastă de soia fermentată; gangjang – sos de soia.
{24} Garnituri pentru orezul fiert, făcute din legume marinate, înăbuşite sau prăjite în ulei.
{25} Costumul tradiţional coreean pentru femei este alcătuit din *chima* (fustă, de obicei lungă şi largă) şi *jeogori* (bluză cu mâneci largi, guler scurt şi cordon care se încheie într-o fundă simplă, pe o parte, deasupra pieptului).
{26} Obicei conform căruia familiei îndoliate i se dau bani.
{27} Încăperea principală în templul budist, în care se oficiază ritualuri şi care adăposteşte reprezentări imagistice ale lui Buddha şi Bodhisattva.
{28} Preparat tradiţional făcut din făină de orez.
{29} *Chilseong* – „Şapte stele" *(chil* – „şapte", *seong* – „stea"). Zeitate invocată în budismul şi şamanismul coreean, având ca rol longevitatea şi protejarea copiilor.
{30} Oraş situat la graniţa dintre Coreea de Nord şi China.
{31} Kim Il-seong, preşedintele Coreei de Nord în perioada 1972-1994, a decedat la 8 iulie

1994.
{32} Oraş din regiunea autonomă Yambian (R.P. China), în care locuiesc etnici coreeni.
{33} Nume tradiţional al Coreei, păstrat în nord.
{34} În limba chineză, *xiao* înseamnă „mic", iar *long* – „dragon".
{35} Prăjituri tradiţionale chinezeşti în formă rotundă, cu diverse umpluturi dulci sau sărate, ce se consumă de obicei toamna, cu prilejul Festivalului Lunii Pline.
{36} Provincie din Coreea de Nord, situată lângă graniţa cu R.P. China.
{37} Referire la o tehnică agricolă nord-coreeană de fertilizare a pământului cunoscută sub numele de „bătălia cu pământul" şi constând în amestecul a două tipuri de sol pentru a asigura îmbunătăţirea calităţii acestuia.
{38} Politică agricolă de independenţă şi autosuficienţă, originată în ideologia Juche lansată de Kim Il-seong.
{39} Metaforă folosită de propaganda nord-coreeană pentru foametea din anii '90.
{40} Capitala provinciei Liaoning, situată în nord-estul Chinei.
{41} Supă tradiţională făcută din diverse legume şi bucăţi mici de aluat.
{42} Oraş situat în nordul provinciei Hamgyeongbuk din Coreea de Nord.
{43} Sistem tradiţional de încălzire pe sub podea.
{44} Mâncare tradiţională făcută din legume, bucăţi de tofu şi pastă de soia fermentată.
{45} Oraş situat în provincia Fujian, în sud-estul Chinei.
{46} Munţi situaţi la graniţa dintre China şi Coreea de Nord.
{47} Aluzie la legătura dintre Muntele Baekdu, mitul lui Dangun (fondator al naţiunii coreene) şi legendele revoluţionare nord-coreene (gen literar apărut după 1947), care îi prezintă pe Kim Il-seong şi Kim Jong-il ca fii-generali ai Muntelui Baekdu.
{48} Un fel de găluşte cu sau fără umplutură, făcute de obicei din făină de orez.
{49} Desert tradiţional făcut cu adaos de *makgeolli* (băutură fermentată din orez).
{50} Nume vechi dat ţinuturilor situate la vest de China.
{51} Ţinutul de la Apus.
{52} Totem sculptat din lemn, foarte înalt, având rolul de a proteja comunitatea unui sat şi de a alunga spiritele rele. Asociat cu practicile şamanice, Jangseung poate avea înfăţişare de femeie sau de bărbat, dar cu trăsături exagerate. La intrarea în sate sunt amplasate în pereche, reprezentând un bărbat şi o femeie.
{53} Ganoderma, numită şi „ciuperca celor zece mii de ani" sau „ciuperca tinereţii-fără-bătrâneţe", este renumită în medicina tradiţională asiatică pentru efectele sale curative.
{54} *Platycodon grandiflorus,* specie de clopoţel. Rădăcina de *doraji* este folosită ca medicament, dar şi în mâncăruri.
{55} *Huang qi (Radix Astragali)* – plantă a cărei rădăcină de culoare galbenă este folosită ca medicament.
{56} Munţi situaţi în apropiere de malul chinez al fluviului Duman.
{57} Aluzie la *kotjebi,* copii nord-coreeni orfani care fură şi cerşesc mâncare. Termenul a apărut la mijlocul anilor '90, în timpul foametei.
{58} Oraş situat în sud-estul provinciei Jilin, în prefectura autonomă Yambian (R.P. China).
{59} Mâncare pregătită prin adăugarea de orez fiert în supă.
{60} Renumită băutură tradiţională coreeană, incoloră, făcută din orez, grâu, orz sau cartofi dulci, având o concentraţie de alcool de 20-40%.
{61} Chinezii han reprezintă cel mai mare grup etnic din China (92%).
{62} Provincie situată în nordul Chinei, la graniţa cu Rusia.
{63} Oraş port situat în sudul provinciei Liaoning.
{64} Oraş situat în regiunea Yambian.
{65} Oraş în provincia Liaoning.
{66} Un fel de colţunaşi fierţi la abur sau prăjiţi şi umpluţi cu carne ori legume.
{67} Aluzie la reţeaua infracţională chineză cunoscută sub numele de Cap-de-Şarpe (*shé tóu),* care face trafic de persoane. Pe baza unor documente false şi în schimbul unor sume de bani, imigranţii din Asia sunt îmbarcaţi la bordul unor vapoare şi transportaţi către America, Australia, Japonia sau state europene.
{68} *Jeoseung* (Lumea de Dincolo) – termen budist ce desemnează lumea spritelor celor ce au murit în această viaţă, în Lumea de Aici *(Iseung).*
{69} *Heogong* (Vid) – termen budist ce semnifică spaţiul pur, nealterat, al non-materialităţii.
{70} Virtute (*gongdeok)* – concept budist semnificând toate meritele ce asigură liniştea în viaţa viitoare.

{71} Pălărie tradiţională cu boruri largi şi formă cilindrică.
{72} Ritual budist *(sisik)* făcut pentru iertarea păcatelor şi renaşterea sufletelor celor morţi pe Tărâmul Pur. Ritualul constă în oferirea de mâncare şi înălţarea de rugăciuni către Buddha.
{73} *Chil-Chil* (de şapte ori şapte) sau *Sasipgu* (patruzeci şi nouă) – ritual budist îndeplinit timp de patruzeci şi nouă de zile pentru reîncarnarea sufletelor celor decedaţi.
{74} Concept budist *(gohaeng)* ce desemnează practici ascetice purificatoare, prin înfrânarea dorinţelor fizice şi a celor de a poseda obiecte materiale.
{75} Fel de mâncare asemănător unor clătite groase, obţinut prin prăjirea legumelor sau a cărnii într-o maia subţire făcută de obicei din făină, apă şi/sau ou.
{76} În orig., *balman sacheon* (optzeci şi patru de mii) – concept folosit în textele sacre budiste, semnificând infinitul. Este folosit în expresii precum „cele optzeci şi patru de mii de învăţături ale lui Buddha", „cele optzeci şi patru de mii de dorinţe ale oamenilor".
{77} *Jungeum* (Lumea de Mijloc sau starea intermediară) – concept budist ce semnifică starea spiritului celui decedat aflat între moarte şi momentul reîncarnării. În accepţiune budistă, existenţa are patru faze sau stări (*sayu*): în pântecul mamei, viaţa de la naştere până la moartea fizică, momentul morţii şi starea intermediară.
{78} Numele unei regiuni din nordul Vietnamului, învecinată cu China, Laos şi Golful Tonkin.
{79} Băutură tradiţională în India, Pakistan şi Bangladesh, constând în ceai fiert de obicei în lapte, cu adaos de mirodenii.
{80} Lipie tradiţională pakistaneză.
{81} Lipie tradiţională indiană.
{82} În numele lui Allah.
{83} Fruct rotund şi tare, portocaliu-roşcat, asemănător ca formă roşiei.
{84} Aluzie la inscripţiile sculptate pe un totem. Cele mai cunoscute sunt *cheonha-daejanggun* (Marele General a tot ce este sub Cer) şi *jiha-yeojanggun* (Marea Generăleasă a lumii de jos). *Babpul ddaeki* – poreclă dată unui om nepriceput căruia i se dă să facă treabă cât să capete un bol cu orez.
{85} Capitala de vară a statului indian Jammu-Kashmir.
{86} Spirite ale celor decedaţi ce pot fi invocate şi după moarte *(josang hon)*.
{87} Văl purtat pe cap de femeile de religie musulmană.
{88} *Mayun* este o perioadă cuprinsă între opt şi cincisprezece zile înainte de nuntă, în care mireasa urmează ritualuri de înfrumuseţare şi nu are voie să se vadă cu mirele. *Mehndi* este o petrecere pentru mireasă şi mire, înainte de ceremonia de nuntă, în care celor doi li se fac tatuaje cu henna.
{89} Pelerinajul la Mecca, cunoscut sub numele de *hajj,* este unul dintre cei cinci stâlpi ai islamismului.
{90} Obicei din ritualul tradiţional de nuntă în Pakistan, constând în faptul că mirele, însoţit de familie şi prieteni, merge la casa miresei pentru a o lua spre locul unde se va desfăşura ceremonia nunţii.
{91} Pacea fie cu tine (salut tradiţional între credincioşii musulmani).
{92} Ultima zi a nunţii tradiţionale pakistaneze, când la casa părinţilor mirelui cei doi tineri găzduiesc prima masă festivă în calitate de soţ şi soţie.
{93} Ceea ce este permis, în opoziţie cu *haraam* (ceea ce este interzis – carne de porc, sânge sau preparate cu sânge de animale, băuturi alcoolice etc.). Tradiţia musulmană cere măcelarului să invoce numele lui Allah înainte de a sacrifica animalul. Carnea comercializată nu trebuie să conţină sânge.
{94} *Champ* – mâncare din carne şi legume; *haleem* – tocăniţă din linte cu carne de oaie, vită sau pui şi cu adaos de condimente; *barfi* – desert tradiţional pakistanez.
{95} Înainte de a fi pusă pe grătar, carnea este marinată într-un sos făcut din iaurt şi condimente.
{96} În funcţie de ideograma în care este scris, *Soon* poate avea mai multe înţelesuri: puritate, frumuseţe, bunătate, sinceritate, mugur etc.
{97} Veşmânt purtat de femeile musulmane, care acoperă integral corpul, inclusiv faţa.
{98} Un fel de supă cu tăieţei.
{99} Te iubesc, mami… Te iubesc, mami (în eng., în orig.).
{100} În timpul dinastiei Joseon (1392-1910), în sec. XV-XVI au fost construite două tipuri renumite de corăbii: *panokseon* şi *geobukseon* (sau „corabia-ţestoasă").
{101} Alături de săbii, clopoţeii şi oglinzile din bronz sunt elemente esenţiale în desfăşurarea ritualului şamanic.

{102} *Sam nok* (trei suflete) – conform şamanismului coreean, corpul omului găzduieşte trei suflete (alimentate de energia-voinţă a Cerului, a Pământului şi a omului însuşi) şi şapte spirite.

{103} Referire la *gong-su,* etapă din ritualul şamanic (gut) în care spiritul invocat coboară în femeia-şaman şi transmite mesaje prin ea.